زر او یوه شپه

(له ۱۰۷مې شپې څخه تر ۱٦۹مې شپې پورې)

[پنځلس نکلونه]

(له انګلیسي، پارسي او عربي منابعو څخه)

مترجم:

محمدمعصوم هوتک

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول حقوق په خپروونکي اړه لري

* **زر او یوه شپه**
* مترجم: **محمد معصوم هوتک**

* خپروونکی: **علامه رشاد خپرندویه ټولنه**
* کندهار – افغانستان
* تلیفون: ۰۷۰۰۳۲۶۰۱۱
* ایمیل: mrohyal@yahoo.com

* کمپوز او ډیزاین: **روهیال کمپیوټر اداره**
* لومړی چاپ: ۱۳۹۱ ش – ۲۰۱۳ع
* کچه: ۱۳/۵۰ × ۲۱ سانتي متره
* چاپ شمېر: زر ټوکه
* د مخونو شمېر: ۳۴۴
* د خپرونو لړ: ۵۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپروونکي خبري

"زر او يوه شپه" د فوکلوري محتوياتو له اسيته د شرقي دنيا يو شهکار اثر دئ. د دې اثر ټول نکلونه او ورسره تړلي موضوعات که له يوې خوا د تاريخي سند په توګه کوم ارزښت نه لري، خو له بلي خوا د نکل د راوي له خولې د هغې زمانې د خلکو او پرګنو د ژوند و ژواک ډېر پيکه اړخونه په خورا روښانه ډول څني معلومېدای سي. د نړۍ د هري ژبي فوکلوري مواد دغه ډول ضد و نقيض اړخونه لري.

د "زر او يوې شپې" اوسنۍ راپاته بڼه د عربو د ژوند او ټولنيز ماحول هينداره ده او تر ډېره ځايه د دې شهکار ټولي ښېګڼي او بدګڼي په عربو پوري تړلي دي. زر او يوه شپه د نړۍ خورا ډېرو ژبو ته ترجمه سوې او په بېلابېلو شکلونو د دنيا په هر ګوټ کي چاپ سوې ده.

حاضره پښتو ترجمه ئې زما استاد او د پښتو ژبي محتاط محقق، ليکوال، شاعر او خوږ ژبي مترجم ښاغلي محمد معصوم هوتک کړېده. استاد هوتک صاحب د زر او يوې شپې ترجمه له انګليسي، پارسي او عربي منابعو څخه کړېده، د دغو ژبو تر څنګ ئې خپل متن د روسي منابعو سره هم مقايسه کړی دئ او اختلافي صورتونه ئې په حاشيو کي واضح کړي دي.

د هوتک صاحب ترجمه له يوسل او اوومي شپې څخه پيل سوې ده. تر دغه مخکي متن زموږ بل حقدار استاد اروانښاد نوميالي صاحب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه کړې دئ، چې هغه به هم انشاء الله په راتلونکي نژدې وختو کې د چاپ په ګېڼه سنبال سي.

د هوتک صاحب د ترجمې پر فني او تخنیکي اړخونو باندې د یوې رسالې په شکل لیکنه کېدای سي، د دغه ډول غنیمت ژباړو ارزونه او شننه د یوه یادښت څه بل لا د یوې مقالې تر حوصلې وتلې خبره ده. د هوتک صاحب دغه خوږه پښتو ترجمه د پښتو ترجمې پر کوټه یوه پر ځای او غنیمت اضافه ده. د ترجمې د فن او پښتو علاقه مندانو ته بویه چې د هوتک صاحب زیار ته د قدر په سترګه وګوري.

د علامه رشاد خپرندویه ټولني له پاره د فخر ځای دئ، چې په لومړي وار په پښتو ژبه کې د دغه ډول یوه شهکار اثر همدغسې خوږه او شهکار ترجمه چاپوي. موږ خپل استاد ښاغلي هوتک صاحب ته د دې اثر مبارکي وایو او د لوی خدای له درباره هغوی ته د اوږده او مثمر ژوند خواست کوو.

منته او ادب

مطیع الله روهیال

د علامه رشاد خپرندویه ټولني مشر

۱۳۹۱/۱۰/۲۷ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. د پښتو زراو يوې شپې له پاره زما خبري ....
۲. الف ليلة و ليلة د تاريخي او اجتماعي پلوه..............
۳. يو سل او اوومه شپه..............................
۴. د تاج الملوک نکل ....
۵. يو سل او اتمه شپه ....
۶. يو سل او نهمه شپه..............................
۷. يو سل او لسمه شپه ....
۸. يو سل او يوولسمه شپه ....
۹. يو سل او دوولسمه شپه ....
۱۰. د عزيز او عزيزې نکل ....
۱۱. يو سل او ديارلسمه شپه..............................
۱۲. يو سل او څورلسمه شپه..............................
۱۳. يو سل او پنځلسمه شپه ....
۱۴. يو سل او شپاړسمه شپه ....
۱۵. يو سل او اووه لسمه شپه ....
۱۶. يو سل او اتلسمه شپه ....
۱۷. يو سل او نونسمه شپه ....
۱۸. يو سل او شلمه شپه ....
۱۹. يو سل او يوويشتمه شپه ....
۲۰. يو سل او دوه ويشتمه شپه..............................

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱. یو سل او درویشتمه شپه ....

۲۲. یو سل او څلېرویشتمه شپه ....

۲۳. یو سل او پنځه وېشتمه شپه..........

۲۴. یو سل او شپږویشتمه شپه..........

۲۵. یو سل او اووه ویشتمه شپه..........

۲۶. یو سل او اته ویشتمه شپه ....

۲۷. یو سل او نهه ویشتمه شپه..........

۲۸. یو سل او دېرشمه شپه ....

۲۹. یو سل او یو دېرشمه شپه ....

۳۰. یو سل او دودېرشمه شپه..........

۳۱. یو سل او درودېرشمه شپه ....

۳۲. یو سل او څلوردېرشمه شپه..........

۳۳. یو سل او پنځه دېرشمه شپه..........

۳۴. یو سل او شپږدېرشمه شپه ....

۳۵. یو سل او اووه دېرشمه شپه ....

۳۶. د ضوء المکان د کیسې پاته برخه ....

۳۷. یو سل او اته دېرشمه شپه..........

۳۸. یو سل او نهه دېرشمه شپه ....

۳۹. یو سل او څلوېښتمه شپه ....

۴۰. یو سل او یوڅلوېښتمه شپه..........

۴۱. یو سل او دوڅلوېښتمه شپه..........

۴۲. د چرسي مین نکل ....

۴۳. یو سل او درو څلوېښتمه شپه ....

۴۴. یو سل او څلورڅلوېښتمه شپه ....

۴۵. د سارایي د خیانت نکل ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴٦. يو سل او پنځه څلوېښتمه شپه ....
۴۷. يو سل او شپږ څلوېښتمه شپه ....
۴۸. د حيوانانو نکلونه........
۴۹. يو سل او اووه څلوېښتمه شپه........
۵۰. يو سل او اته څلوېښتمه شپه ....
۵۱. د پرهېزګاره شپون نکل ....
۵۲. د هېلۍ او کيشپ نکل........
۵۳. د ګيدړي او شرموښ نکل ....
۵۴. يو سل او نهه څلوېښتمه شپه........
۵۵. يو سل او پنځوسمه شپه ....
۵٦. د موږک او تورلمي (سمور) نکل........
۵۷. د پيشو او کارګه نکل ....
۵۸. د ګيدړي او کارګه نکل........
۵۹. يو سل او پنځوسمه شپه ....
٦۰. يو سل او دوپنځوسمه شپه........
٦۱. د جرګي او کوکو کوتري نکل........
٦۲. د بيزو او غله نکل........
٦۳. د جولا نکل ....
٦۴. د چوغکي او تاوز نکل........
٦۵. يو سل او درو پنځوسمه شپه........
٦٦. يو سل او څلورپنځوسمه شپه ....
٦۷. يو سل او پنځه پنځوسمه شپه........
٦۸. يو سل او شپږ پنځوسمه شپه........
٦۹. يو سل او اووه پنځوسمه شپه ....
۷۰. يو سل او اته پنځوسمه شپه........

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۱. یو سل او نهه پنځوسمه شپه ....
۷۲. یو سل او شپېتمه شپه ....
۷۳. یو سل او یو شپېتمه شپه ....
۷۴. یو سل او دوشپېتمه شپه..............................
۷۵. یو سل او دروشپېتمه شپه ....
۷۶. یو سل او څلورشپېتمه شپه ....
۷۷. یو سل او پنځه شپېتمه شپه ....
۷۸. یو سل او شپږشپېتمه شپه..............................
۷۹. یو سل او اووه شپېتمه شپه ....
۸۰. یو سل او اته شپېتمه شپه ....
۸۱. یو سل او نهه شپېتمه شپه.............................

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو زر او يوې شپې له پاره زما خبري

د "زر او يوه شپه" په نامه مشهور نکلونه له عربي ژبې څخه پښتو ژبې ته واردواره په منثور شکل اروابناد محمدانور نومیالي (۱۹۲۹ – ۲۰۰۶ع) له نن څه شپږ پنځوس کاله پخوا په کندهارکي راواړول[1] او يوه برخه ئې د طلوع افغان ورځپاڼې له لارې په اقساطو خپره کړه. په دغه کار کې ئې اروابناد محمدیوسف ویران (۱۹۲۶ – ۲۰۰۳ع) هم همکار وو. خو دا لړۍ ډېره و نه پائېدله او د هغه وخت سرکاري مقاماتو ئې د خورا بې منطقه استدلال له مخې د خپرېدو مخه ونیوله. اروابناد نومیالی مُصمِّم سړی وو. خپله دغه هڅه ئې دروځلوېښت کاله وروسته په مسکو کې د خپل مهاجرت په دوران کې بیا له سره پیل کړه او لومړی ټوک ئې، چې له روسي او عربي متن څخه پښتو سوی دئ، هورې د ۱۹۹۹ ع کال په مې میاشت کې په ښکلې قطع او صحافت پر ښکلي کاغذ له چاپه راووت چې د ده پخپل لاس خطاطي سوی وو او د "لېمې" مجلې د دریمې گڼې پر ځای خپور سو. په دې ټوک کې شل شپې ځای سوي دي. متن ئې ۳۲۱ مخه دئ او په سر کې ۱۶ مخه سریزه راغلې ده. تر دغه چاپ وروسته ئې دوهم ټوک د ۲۰۰۲ ع کال په اگست کې له مسکو څخه خپور کړ. دا وخت اروابناد نومیالی په ډنمارک کې اوسېدی. په دې ټوک کې هم شل شپې راغونډې سوي

---

[1] منظومه پښتو ترجمه ئې د ملا نعمت الله له خوا سر ته رسېدلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي. متن ئې ۴۵۵ مخه دئ او په سر کې ئې ۳۳ مخه سریزه لري.

د دې پښتو ترجمې هر کلی په پښتنو کې نسبتاً مساعد هر کلی وو. د هغه چا چې د دې کلاسیک اثر په ارزښت سر خلاصېدی، هغوی د اروانباد نومیالی دغه کار ډېر وستایه. اروانباد نومیالی د ۲۰۰۶ع کال په اکتوبر کې مړ سو او د زر و یوه شپه پښتو ژباړې څو نور ټوکه ئې چې ټول ۷۶ شپې کېدلې، ناچاپ پرېښوول. د ده تر وفات څو میاشتې وروسته ښاغلي ډاکټر شېرحسن "حسن" راته ولیکل چې که زه (هوتک) د دې اثر پښتو ژباړې ته لېښي راوغړم. ګران مطیع الله جان روهیال هم راڅخه وغوښتل چې دا ژباړه پسې تعقیب کړم. د دوی په نظر "دا کار که زه و نه کړم، نور کسان ئې نه سي بشپړولای". ما له دوی څخه د ښه نیت له بابته مننه وکړه خو کار دروند وو او په څه پلمه مي ځان یوې خوا او بلي خوا ته کړ. په دې ترڅ کې خبر سوم چې د پښتو ترجمې د ناچاپه برخي چاپ ته ډاکټر شېرحسن ملا تړلې ده. مالي بار ئې ده اخیستی دئ او د چاپ چارو ته ئې د علامه رشادخپرندویې ټولني اوږه ورکړې ده. ډېر زیات خوښ سوم چې دغه ناچاپه برخه هم دلوستونکوترلاسوپوري که خدای کول ور رسېږي.

د ۲۰۱۲ ع کال په پسرلي کې مي کندهار ته سفر وکړ. هورې د ګران روهیال له خوا بیا کلکه غوښتنه راڅخه وسوه چې دې کار ته اوږه ورکړم. دا وار مي د نټې بیچ په ځان کې و نه موند. د نیازمنو ناز مي پر مځکه وانه چاوه او کاناډا ته چې راغلم، ملا مي ورته وتړله. واردواره مي له یوې انګرېزي ترجمې او فارسي ژباړې څخه یو څو شپې ترجمه کړې او د دې له پاره چې د ځینو دوستانو نظر مي ځان ته معلوم کړی وي، یوه یوه کاپي مي د ایمیل له لاري ښاغلي جهاني صاحب، ښاغلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر شېرحسن او ښاغلي روهيال ته واستوله. څو ورځې وروسته د ټولو جوابونه راورسېدل. جهاني صاحب راته ليکلي ول: "... رالېږلي نکلونه مې په ډېر غور ولوستل. بې له تشريفاتو درته وايم چې د ويلوځای پکښې نسته. ماشاءالله. خدای دې پر قلم برکت کښېږده. ښايي په ژوندکې دې داسې بل شهکار نه وي کړی او يا ښايي د بل داسې شهکار د ايجادولو زمينه پيدا نه کړای سې. خدای دې تا ته اجرونه درکړي او خدای دې پښتنو ته دونه پوهه ورکړي چې ستا د دې شهکار قدر وکړي. شعرونه دې فوق العاده ښايسته ترجمه کړي دي. تر دې ښايسته ترجمه د هر چا تر وس وتلی کار دئ. که زما ګران استاد او ملګری نوميالی صاحب ژوندی وای هم به ئې تر دې ښه نه وای ترجمه کړي او که هغه ته دي خپله ترجمه ښودلې وای، ښايي د خپل باقي پاته کار مسئوليت ئې تا ته سپارلی وای. زه يقين لرم چې دا کار په پښتو ژبه کې نه بل څوک کوي او نه ئې په وس پوره دئ. تا ته دې خدای خير درکړي. ستا پر قلم دې برکت وي او زه درته د روغ صورت او اوږده ژوند دوعاکوم. ستا ورور جهاني".

ډاکټر شېرحسن راته کښلي ول: "... ستاسې ليک او ورسره مل د ژباړې برخه راورسېده، ومې لوسته او خوښه مې شوه. ... متن جانانه، په زړه پورې، اسان او روان دی، ... پوهاند زيار صاحب هم په والله ووايي چې: خورا خوند مو پر واخيستی! که په نثري متن کې کله ناکله او ځای مای د نورو پښتني سيمو د لهجو وراشې مراشې ورواچوئ فکر کوم لا به رنګين او خوندور شي.... په هرصورت دغه اوږد، دروند او ستونزمن کار ستاسې په شان غښتلې اوږې غواړي، بې له تاسې بيا خدای خبر که د چا پام او توان ورته وجوړېږي. تر پايه درته د زړه قوت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پوره حوصله غواړم. ستاسي کشر شیرحسن".

روهیال صاحب راته لیکلي وو: "... ستاسي رااستول سوې شپه مي پنځه واري ولوستله. د ترجمې په اړه خپل برداشت داسي درسره شریکوم: د ترجمې خوند و رنګ د نومیالي صاحب ترجمې ته ډېر نژدې دئ خو په ساده والي او سلاست کې تر هغې اوړي ... ستاسي د مصروفیت له ستونزي پرته، که پر پښتو او پښتنو باندي دغه مهرباني ستاسي په قلم وسي، تر ډېره وخته به هغه ارمانونه پوره وي چي په دغه اړخ کي پښتو ورسره لاس وګرېوان ده. روهیال".

د دغو مساعدو نظرونو تر رسېدلو وروسته مي عزم په جزم بدل سو او دا دئ یو ټوک ئې چاپ ته تیاراودترجمې کارترپنځه سوو شپوهم اوښتی دئ.

د دې اثر د ترجمې په وخت کي مي دا لاندي متون مخي ته ایښي ول:

عربي متن:

دا متن د بیروت د المکتبة الشرقیه له خوا په ۱۹۹۴ ع کال په اوو ټوکو (دریو مجلدو) کي چاپ سوی دئ. له دې چاپ څخه اروابناد نومیالي خپله پښتو ترجمه تهیه کړې وه. ما ته ډاکټر شېرحسن له مسکو څخه زما د غوښتني له مخي د دغه اثر له روسي ترجمې سره یو ځای راولېږل او پخپله دغه فرهنګي پېرزوینه ئې زه تر درانه احسان لاندي کړم.

دوهم عربي متن:

دا متن هم د بیروت چاپ دئ او د "الدارالنموذجیه" له خوا په ۲۰۱۰ع کال په څلورو ټوکو کي چاپ سوی دئ. دا چاپ ما ته له دوبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه زما گران خوریي مسعود گلالي کاناډا ته رالیږلی دئ. پر همت او ځوانی دې برکت وي.

انګرېزي متن:

دا متن زما د کتابتون نسخه ده چي د "The Arabian Nights" په نامه په ۱۹۹۰ ع کال په نیویارک کي چاپ سوې ده. انګرېزي ژباړونکی ئې حسین حضاوي؟ (Husain haddawy) دئ او دا ژباړه ئې له هغه عربي نسخې څخه کړې ده چي په څورلسمه میلادي پېړۍ کي په سوریه کي استنساخ سوې ده. دا نسخه تر ټولو نورو نسخو قدیمه او زړه نسخه ده. د ژباړي ایډیټ ئې محسن مهدي کړی دئ. حسین حضاوي په بغداد کي زېږېدلی دئ. په امریکایي پوهنتونو کي ئې انګرېزي او مقایسوي ادبیات (Comparative Literature) تدریس کړي دي. اوس په تایلېنډ کي اوسي. په دې چاپ کي ۲۷۱ شپې راغلي دي چي نهه کیسې او شپږویشت نکلونه پکښې سته . له دې کیسو څخه زیاتره کیسې د اروابناد نومیالي په ژباړه کي سته. یو شمېر پاته ئې زما په ژباړه کي راغلي دي.

دوهم انګرېزي متن:

دا متن چي ما ته د کار په جریان کي راورسېد او وروسته مي خپل ټول کړی کار له سره ورسره عیار کړ، (Arabian nights) نومېږي او ژباړونکی ئې (Sir, Richard Francis Burton) دئ. ریچارډ فرانسیس برټن (۱۸۲۱- ۱۸۹۰ع) د خپل وخت کمالداره انګرېز وو. د ده له نامه سره لیکل سوي دي چي "سیاح، جیوګرافر، ژباړونکی، لیکوال، عسکر، ختیځپوه، نخشه اخیستونکی، اتنولوجیسټ، مخبِر (جاسوس)، شاعر او ډیپلوماټ سړی وو. ویل کېږي چي نهه ویشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروپايي، آسيايي او افريقايي ژبي ئې زده وې؟ د الف ليلة وليلة ترجمه ئې په لسو ټوكوكي له خورا ډېرو مفصلو حاشيو سره سر ته رسولې ده. په دې لسو ټوكو كي ئې زر او يوه شپه ځاى كړې اونور شپږ ټوكه ئې د (Supplemental Nights) په نوم پر زيات كړي دي او په هغو كي ئې نوري مشهوري عربي، هندي او پارسي نكلونه په انگرېزي ژبه اړولي دي. د ريچار ډبرټن انگرېزي ترجمه كلاسيكه انگرېزي ده او فهم ئې، په تېره بيا د شعرونو برخه ئې، يو څه سخت كړى دئ. د ده پر ترجمه باندي د اعتراضو خبره هم مالوستې ده. د كتاب پر لومړي مخ ده كښلي دي چي ترجمه ئې ساده او ټكي په ټكي "plain and literal" ده.

روسي متن:

دا متن د ميخائيل الكساندرويچ ساليې (۱۸۹۹ - ۱۹۶۱ ع) له خوا له عربي متن څخه ترجمه سوى او د ۱۹۲۹ - ۱۹۳۹ع كلونو تر منځ په مسكو كي چاپ سوى دئ. دا هماغه چاپ دئ چي ارواښاد نوميالي استفاده ځني كړې ده او ما ته ډاكټر شېرحسن له عربي متن سره يو ځاى رالېږلى دئ. بيا هم كورودانى ورته وايم.

فارسي متن:

دا متن په ۱۲۶۰ ه ق = ۱۸۴۴ع كال د نائب السلطنة ميرزا عباس د زوى بهمن ميرزا په امر د هغه وخت د مشهور اديب عبداللطيف طسوجى تبريزي له خوا له عربي څخه په څلورو كلونو كي ترجمه سوى

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ[(۱)]. د اشعارو انتخاب، انشاء او ترجمه ئې د افصح الشعراء سروش اصفهانی[(۲)] له خوا سر ته رسېدلې ده. دغه حاضر زما مخ ته پروت متن ئې په تهران کي د "کتابخانه علی اکبر علمی و شرکاء" له خوا چاپ سوی دئ او ما ته ګران مطیع الله جان روهیال له کندهار څخه د ګران نجیب الله زیارمل په لاس رالېږلی دئ. د دواړو دي کور ودان وي.

په دې حاضره ترجمه کي زما د کار روش:

ما ته د کار په پیل کي د ریچارډ فرانسیس برټن ترجمه نه وه رارسېدلې او پښتو ترجمه مي د عربي، فارسي او روسي متونو په مرسته پر مخ وهله. خو د خپل کار له سموالي څخه ځکه ډاډمن نه وم چي عربي مي کمزورې او روسي خو مي بالکل د ابجدخوان په سطحه کي وه. کله چي د برټن انګرېزي ترجمه راورسېده، نو مي نه یوازي خپل تر سره سوی کار ورسره عیار کړ، بلکي د راتلونکي کار له پاره مي هم د اصلي نسخې په توګه ځان ته کښېښووله. ترجمه سوي برخي مي ټولي له عربي متن او نورو ترجمو سره مقابله کړي او اختلافي موارد مي د هغو په مرسته سم کړي دي. مشکل ځایونه که په انګرېزي متن کي په مخه راغلي دي او که په عربي متن کي، دواړه مي د فارسي ترجمې په مرسته ژباړلي دي. ما ته داسي ښکاري چي ارواښاد نومیالي صاحب دي هم ترجمه له روسي متن څخه کړې او بیا دي ئې له عربي متن سره مقابله کړې وي. په هر صورت، که مي له عربي څخه مستقیمه ترجمه

---

(۱) عبداللطیف طسوجي د پارس د ختیځ آذربایجان په طسوج (تسوج) ښار کي پیدا سوی وو دی د فتحعلیشاه (۱۷۹۷ – ۱۸۳۴ع) او محمدشاه د عصر له فاضلانو څخه وو. د ناصرالدین شاه قاجار (۱۸۳۱ – ۱۸۹۶ع) معلم او د زوی ئې مسعود میرزا خسر کېدئ.

(۲) میرزا محمدعلي (۱۸۱۳– ۱۸۶۹ع) ملقب په شمس الشعراء د خپل وخت له لویو فاضلو شاعرانو څخه وو. د ناصرالدین شاه قاجار په دربار کي ئې ډېر قدر کېدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای، بیا مي نو په کار کي د دې اوسني سرعت لسمه برخه هم نه پاته کېدله. زما ژباړه له یو سل او اووه لسمي شپې څخه پیل سوې ده. خو وروسته مي له ۱۰۷ مي شپې څخه راوروسته شپې هم پر ورزیاتي کړې. له دې کار څخه مي مطلب دا وو، چي د " تاج الملوک نکل" له هماغه پیل څخه زما پر سلیقه او طرز باندي لوستونکو ته وړاندي کړم.

د سرل ه خوا دغه اته شپې (۱۰۷ – ۱۱۵) د ارواښاد نومیالي په ترجمه کي هم سته. د شپو شمېره په دواړو عربي چاپونو، انګرېزي، روسي او فارسي ترجمو کي سره تېره و بېره سوې ده. ما د ریچارډ برټن د انګرېزي ترجمې تسلسل تعقیب کړی دئ، چي له روسي ترجمې سره هم تر زیاتي اندازې خوله په خوله روان دئ. د نومیالي صاحب په ژباړه کي له روسي ترجمې څخه انځورونه هم رااخیستل سوي دي. دا کار ما د ترجمې په پیل کي تعقیب کړ، خو وروسته مي نظر واوښت او له انځورونو څخه تېر سوم.

د اشعارو په برخه کي زیاتره پښتو شعرونه له عربي اصل سره د موضوع له مخي یو څه اشتراک لري. پښتو شعرونه ټول زما له قریحې راوتلي دي خویو څه ئې د عربي متن کټ مټ پښتو ژباړه ده. د زیاترو اشعارو محتوا مي ځای ځای له فارسي څخه انتخاب کړې او د پښتو نظم په قالب کي مي اچولې ده. ارواښاد نومیالي صاحب هم لکه چي همداسي روش تعقیب کړی دئ. دوی لیکلي دي: "هغه نظمونه یا بیتونه چي د عربي نسخې له اصله سره سم په دې پښتو متن کي په مخه راځي ځیني ئې کټ مټ د عربي ترجمې دي خو ځیني ئې تش د موضوع په حساب جزئي اشتراک ورسره لري اما په طرز و ادا کي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره آزادي ترجمې په خيال تيار سوي دي"[۱].

په اصل کي خو د زر او يوې شپې اشعار په ټولو ترجمو کي د عربي متن کټ مټ ترجمې نه دي. د فارسي ترجمې شعرونه د هغه وخت مقتدر شاعر سروش اصفهاني ويلي، انتخاب کړي او ترجمه کړي دي. زياتره ئې د کلاسيکو فارسي شاعرانو نظمونه له موضوع سره سم انتخاب کړي او د عربي متن پر ځای ئې ايښي دي. د فارسي اشعارو په انتخاب کي د سروش اصفهاني دا کار او سليقه تر ده وروسته زياته ستايل سوې ده. مرحوم دهخدا د دغي ترجمې د اشعارو په باب کښلي دي: "بهمن ميرزا والی آذربايجان پسر چهارم عباس ميرزا نايب السلطنة فتحعلی شاه از دو نفر از فضلای عهد خود تقاضا کرد الف ليلة و ليلة عربی را از نثر و نظم به فارسی ترجمه کنند، يکی از آن ها ملاعبداللطيف تسوجی پدر مظفرالملک بود که متن نثر الف ليلة وليلة عربی را به نثر فارسی عالی فصيح درآورد. و دوم همين سروش اصفهانی بود که ترجمه شعرهای عربی الف ليلة وليلة به شعر فارسی به او محول گرديد و او از عهده يی اين کار در نهايت خوبی که بهتر از آن تصور نميشود برآمد. به اين معنی که به جای اشعار عربی کتاب مزبور الف ليلة وليلة بعضی جاها بر حسب مناسب سياق، اشعار مشهور اساتيد شعرای فارسی را درج گردانيد و بعضی جاهای ديگر اشعار عربی کتاب مزبور را خود او به شعر فصيح مليح بليغ فارسی ترجمه نمود و بدين طريق اين ترجمه فارسی الف ليلة وليلة که بدست است، يک مخزن الاشعار بسيار نفيسی از بهترين و فصيح ترين و شيرين ترين اشعار فارسی شده است و اشعار فارسی اين الف ليلة وليلة به مراتب عديده از

---

[۱] وګ: زر او يوه شپه – لومړی ټوک – xii مخ – د ۱۹۹۹م چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل اشعار عربی کتاب مزبور که اغلب اشعار سخیف عامیانه است عالی تر و فصیح تر و بلیغ تر است" (لغتنامه دهخدا، مبحث سروش اصفهانی).

ژباړه:

"د فتح علیشاه د نائب السلطنة عباس میرزا څلرم زوی بهمن میرزا د خپل وخت له دوو تنو فاضلانو څخه وغوښتل چې د عربي الف لیلة و لیلة نظم او نثر په فارسي وژباړي. په دې د دوو کې یو د مظفرالملک پلار ملاعبدالطیف تسوجي وو چې د عربي الف لیلة و لیلة نثري متن ئې د فارسي ژبې په عالي او فصیح نثر واړاوه. دوهم تن همدا سروش اصفهاني وو چې فارسي ژبې ته ئې د الف لیلة و لیلة عربي شعرونو ترجمه کول د ده پر غاړه واچوله او دی د دې کار تر عُهدې په ډېره ښه توګه ووت، په داسي ډول چې تصور ئې هم نور نه کېږي. په دې معنی چې ده د الف لیلة و لیلة کتاب د عربي شعرونو پر ځای د متن له عبارت او سیاق سره سم د فارسي د مشهورو استادانو شعرونه ځای ځای درج کړل او ځای ځای ئې بیا د دغه کتاب عربي اشعار په ډېر فصیح، بلیغ او خوندور فارسي شعر واړول. په دې ډول نو د الف لیلة و لیلة دا حاضره فارسي ترجمه د فارسي د ډېرو ښو، فصیحو او خوږو شعرونو یو ښکلی مخزن الاشعار دئ او فارسي شعرونه ئې د دغه کتاب تر عربي اشعارو، چې زیاتره عامیانه او د ټیټي درجې شعرونه دي، ډېر لوړ، فصیح او بلیغ دي".

د الف لیلة و لیلة د اشعارو په باب په انګرېزي ژبه د هغو یوه مترجم حسین حضاوي کښلي دي:

ترجمه: "د زر او یوې شپې د کیسو یوه ځانګړې مشخصه دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې منثور داستان په منظومو ټوټو سره ښکلی کړه سوی دئ. د دغو منظومو ټوټویوه برخه ئې د اصلي مرتب له خوا پکښې ځای سوې ده او بله برخه ئې د وروستیو کاپي لیکونکو (ناسخانو) له خوا پر زیاته سوې ده. دغه ټوټې له ځای او موضوع سره داسي متناسبي راوړل سوي دي چې ځای ځای ئې د اشخاصو او ځایونو توصیف ته رنګ و روغن ورکړی دئ، کله کله ئې خوشحالي او غم په توضیح کړی دئ، کله ئې د یوې ښځې توصیف و ستاینه پکښې کړې ده او کله ئې بیا اخلاقي پندونه پکښې بیان کړي دي. د دغو منظومو ټوټو په راوړلو کي مقصد یا د یوه کار و عمل برجسته کول، یا د ادبي معیار اوچتول، یا د عاطفي اغېزې زیاتول دي. که څه هم زیاتي منظومي ټوټې خپل دغه هدف ته په رسېدلو کي له دې اسیته پاته راغلي دي چې زیاتره ئې د منځني حد (mediocre) نظمونه دي یعني نه بد دي او نه ښه. تر نیمی زیات ئې د هغو کلاسیکو شاعرانو له کلام څخه ګلچین (anthologized) سوي دي چې تر څورلسمي مېلادي پېړۍ وروسته ئې ژوند کړی دئ. دا نوره برخه ئې د نورو استخدام سوو لیکوالو او حتی ناسخانو په ګډون د کمزورو ناظمانو له خوا ترتیب سوي دي..." [(۱)].

له دې بیانه څخه څوک ویلای سي چې د زر او یوې شپې منظومي ټوټې د داستانو اصلي برخه نه ده او د همدې جواز له اسیته فارسي مترجم هم د ټولو عربي اشعارو د کټ مټ ترجمې خواري پر ځان نه ده منلې او پر ځای ئې له کلاسیک فارسي ادب څخه د ګلچین له لاري دغه برخه پوره کړې ده. اروابناد نومیالي صاحب او ما (هوتک) هم دغي برخي ته له موضوع سره د ارتباط له مخي او له عربي

[(۱)] وګ: د انګرېزي ترجمې د سریزې – xxxiii – مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشعارو سره د جزئي معنوي اشتراک له رویه له خپلي طبعی څخه نظمونه سرښته کړي دي.

د دغو اشعارو په ترجمه کي یا باید یو څوک د امانت په حکم کمزوري ترکیبونه او حتی مبتذل شعرونه کټ مټ وژباړي، یا باید د ادبي معیار د اوچت ساتلو په نیامت دغو کمزورو ترکیبو ته یو څه پالیش او رنګ و روغن ورکړي او د امانت په مقوله کي ځان ډېر ایسار نه کړي. ما (هوتک) دا دوهمه لار ځکه غوره کړې ده چي د زړ او یوې شپې شعرونه خو له لویه سره هم، لکه وړاندي چي وویل سوه، د کیسو اصلي برخه نه، بلکي لا وصلي برخه ده. د نظمونو په ترجمه کي مي د زړو تشبیهاتو اوترکیبونوراوړل له دې اسیته لازم وګڼل چي که مي نوي ترکیبونه او عبارتونه راوړي وای، نو دا نوي جامې د زړ او یوې شپې د کیسو پر اټلانو باندي سمي نه راتلې. د دغو نظمونو په ترتیبولو کي مې ډېره خواري کښلې ده، خو نه پوهېږم چي د کره کتونکو قناعت به مې تر لاسه کړی وي که نه؟

د نومیالي صاحب په ترجمه کي د هري شپې پیل او پای په جلاجلا عبارتونو او بیتونو سره راوړل سوی دئ. ما هم دغه روش تر یوې برخي پوري وپاله، خو وروسته متوجه سوم چي عربي اصل او انګرېزي، روسي او فارسي ترجمې ټولي شپې په سره ورته جمله شرو او په مشابه جمله پای ته رسولي دي. نو ما هم ټولي شپې په عین جمله پیل او په عین بیت سره پای ته رسولي دي.

د کیسو او نکلو د بیان په ترڅ کي به لوستونکي ځای ځای له داسي عبارتو او جملو سره مخامخ سي چي زموږ د پښتني ژوند له دودونو او نورمونو سره به سمون و نه لري او د لوستونکو سترګي به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا خبره یو څه ور وتخنوي. ما هڅه کړې ده چې دغه برخې یو څه په پوښ کې پوښلي ترجمه سي. خو ځای ځای مې بیا دومره ډېر سانسورهم پر ترجمه باندې نه دئ لورولی، چې د متن خوند و کیفیت دې پکښې ورک کاندم. زما په اند د زړ او یوې شپې نکلونه کلاسیک امانت دئ او خوندي کول ئې تاریخي مسئولیت دئ. همدې اند مې د احتساب واهمه له زړه ایستلې ده. زه هیله من یم چې پښتانه وروڼه ما په دغه راز مواردو کې ډېر و نه غندي. د دې نکلو تاریخي روایتونه له ځانه جوړ سوي داستانونه دي او د استناد کار باید ځني وا نه خیستل سي. ښاغلي جهاني صاحب دغه مطلب پخپلو خبرو کې په تفصیل سره بیان کړی دئ.

دا خبره مې باید په سر کې لا هم کړې وای چې د دې پښتو ترجمې ټولي برخې مې خپل خواخوږي او زړه ته راتېر اشنا ښاغلي ډاکټر محمدصدیق ظهیر ته ورلېږلي او هغوی په ډېر دقت کتلي دي. زه ئې د احسانونو مرهون یم. ډاکټر ظهیر یو له هغو دوستانو څخه دئ، چې زه ئې هر وخت د دغه کار سر ته رسولو ته هڅولی یم.

متن دوهم وار گران مطیع الله جان روهیال هم تر نظر ایستلی او چاپ ته تیار کړی دئ. د ده کار هم د ډېري ستاینې او تقدیر وړ دئ. دا د ده د زیار او ټینګار نتیجه ده چې دا اثر ستاسې ښاغلو لوستونکو تر لاسه دررسېږي.

محمدمعصوم هوتک

آشاوا، اونټاریو، کاناډا

۱۵ داکتوبر ۲۰۱۲ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف لیلة و لیلة د تاریخي او اجتماعي پلوه

څه باندي لس کاله مخکي زما استاد او ملګري مرحوم محمدانور نومیالي ما ته له ډنمارک څخه په ټلیفون کي وویل چي د الف لیلة و لیلة د ترجمې کار ئې پیل کړی دی. ما ئې ډېر تود هرکلی وکړ او دا مي ورته وویل چي د پښتو ژبي دغه لوی او لازم خدمت له تا پرته بل څوک نه سي کولای. خو خپلو ملګرو ته مي وویل چي د نومیالي صاحب روغتیایي حالت او عمر شایي د دې لوی کار د بشپړېدلو اجازه ور نه کړي. کشکي ئې دا کار یو څه مخکي پیل کړی وای. زما له مرحوم استاد سره رشتیا هم عمر وفا و نه کړه او کار نیمګړی پاته سو. څه موده مخکي زما همصنفي او د وړوکتوب د وختونو ملګري محمد معصوم هوتک په ټلیفون کي راته وویل چي د الف لیلة ولیلة ترجمه کولو ته ئې ملا تړلې ده، د خپلي ترجمې یوه برخه ئې راولېږله او ما ورته وویل چي تر دغه بهتر کار کول تقریباً غیر ممکن دئ. ده وروسته را څخه وغوښتل چي زه د مقدمې لیکلو کار پر غاړه واخلم. ده چي دونه لوی کار ته اوږه ورکړې وه نو ما ئې هم ناز پر مځکه نه سو اچولای. له بده مرغه چي ما الف لیلة و لیلة ډېر پخوا لوستې وه او په هغه وخت کي مي هم په جدي نظر نه وه لوستې. زه مجبور سوم چي د دې لوی کتاب پاڼي له سره واړوم را واړوم او ځیني نکلونه خو له سره په بشپړه توګه ولولم. د مقدمې په نوم مي یو څو پاڼي توري کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دي وکړي چې د فوکلوري نکلونو د څېړونکو له پاره ګټوري وي. زه هیله لرم چې ګران معصوم هوتک به دغه ارزښتناکه ترجمه ژر بشپړه کړي او د پښتو ادب او فوکلور شاګردانو او څېړونکو ته به ورسپړي.

دا نکلونه په لومړي سر کي یوازي افسانې معلومېږي خو که سړی ښه ورته ځیر سي او په غور ئې ولولي نو ګوري چې په دې نکلونو کي د اسلامي نړۍ او په تېره بیا د عربانو کلتوري او عنعنوي ارزښتونو ډېر څرګند انعکاس کړی دئ او سړی بیخي د هینداري نوم ورکولای سي. البته د فوکلوري نکلونو او عصري، په تېره بیا ریالیستیکو، داستانونو تر منځ له یوې خوا او د تاریخ او فوکلوري کیسو تر منځ له بلي خوا ډېر زیات توپیر موجود دئ. جدي لوستونکي باید په دې پوه وي چې دوی، داستانونه نه بلکي فوکلوري کیسې لولي. په عصري داستانونو کي لوستونکی هر ځای له لیکوال څخه پوښتنه کوي او ولي؟ او څرنګه؟ ورته وایي. خو په فوکلوري کیسو کي خبره داسي نه وي. په فوکلوري کیسو کي یو عادي بزګر د یوه لوی استاد او عالم په توګه دلایل وایي. یو لوی پاچا د یوه عادي بازاري سړي عقل نه لري، او چې هر څوک هر څه ورته ووایي هغه مني. د یوه پاچا زوی، چې د نکل اصلي قهرمان وي، هم دونه ښایسته وي چې ښایستې پېغلاني او ښځي، حتی شاپېریاني، په یوه ځل لیدلو ورباندي میني سي، هم دونه هوښیار وي چې په لومړۍ ځواني کي ئې د فقهي څخه نیولې تر منطق او نجوم پوري ټول علوم داسي خلاص کړي او زده کړي وي چې لوی پوهان او عالمان سیالي ورسره کولای نه سي او هم داسي پهلوان وي چې د زرو تنو په جنګ ورځي. دغه راز دېبان او له هغوی سره د انسانانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله او جنګونه، پېریانان، جادو او منتر او په بیزو او سپیو د انسانانو بدلول، شاپېریاني، کوه کاف او تر اوبو لاندي د دېبانو ښارونه هغه څه دي چي حتی زر کاله مخکي په داستان کي چا نه سواى یادولاى، ځکه چي ځاى پر ځاى د لوستونکو له سوالونو سره مخامخ کېدى. خو څرنګه چي فوکلوري نکلونه د عادي او بې معلوماتو خلکو له پاره ویل کېږي او لیکل کېږي، نو هر څومره چي مبالغه پکښې زیاته وي په هغه اندازه د اورېدونکو او لوستونکو له پاره په زړه پوري وي. خو سترګه ور او لوستي خلک د فوکلوري نکلونو مبالغو، بې منطقیو او د ناممکناتو برخي ته نه ګوري بلکي په هغو کي د خلکو د عنعناتو، مذهبي عقایدو، عمومي پوهني، د پاچاهانو د خپل سري او استبداد او خرافاتو ته د خلکو او حتی پاچاهانو د عقیدې اندازه لګولاى سي.

فوکلوري نکلونه له تاریخ سره ځکه نه سي مقایسه کېدلاى او نه تاریخي قضاوت وربانديي کېدلاى سي چي فوکلوري نکلونه د لویو سیندونو په شکل منځته راځي. سرچینه ئې یوه وي خو تر هغه وخته پوري چي یو لوى سیند ورڅخه جوړېږي او بیا یوه لوى دریاب یا لوى جهیل ته لوېږي، په سوونو او ښایي په زرونو وړې او لویي ویالې او واړه او لوى رودونه ورسره یو ځاى سوي وي. فوکلوري نکلونه هم تر هغه وخته پوري چي پر کاغذ باندي لیکل کېږي په سل هاوو او یا په زرونو ځله خوله پر خوله او سینه پر سینه نقل سوي وي او کله کله ښایي له اصلي سرچینې سره بېخي سر و نه خوري. د الف لیله و لیله نکلونه ښایي په لس هاوو ځله لیکل سوي او وروسته بیا له ټولو لیکل سویو متنونو څخه یو متن جوړ سوى وي. ځیني نکلونه ښایي سل کاله او ځیني ښایي په سل هاوو کلونه د لوستو او نالوستو خلکو په خولو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځېدلي او بیا تر قلم او کاغذ پوري رسېدلي وي. په دې جریان کي نو هر ډول تاریخي اشتباهات نه یوازي ممکن بلکي حتمي دي. تاریخي اشتباهاتو ته ځکه ګوته نه سي نیول کېدلای چي فوکلوري نکلونه د تاریخي پېښو د تشریح کولو له پاره نه بلکي د اورېدونکو او لوستونکو د دلچسپۍ له پاره منځته راغلي وي. هر څومره چي به یو نکل په زړه پوري وو په هغه اندازه به ئې اوریدونکي زیات وه او په هغه اندازه به ئې د نکلچي او نکلچیانو خولۍ په غوړو کي وه. د مثال په ډول د الف لیلة و لیلة د نکلونو پیل د ساساني شاهنشاهانو څخه کېږي خو اورېدونکي یا لوستونکي دا پوښتنه نه سي کولای چي شهرزاده څرنګه یوه ساساني شهنشاه ته د هارون الرشید پاچا د زمانې کیسې کوي؟ ځکه چي د ساسانیانو د وروستني پاچا د وژل کېدلو په زمانه کي خو د هارون الرشید ور نیکه زېږیدلی نه وو. یا مثلاً که د یوه نکل لومړۍ جملې ته چي وایي د یونان په نوم یو پاچا چي د روم په مځکه کي د فارس په ښار کي واکمن وو! د نکل پیل یوه لویه تاریخي اشتباه ده. نو سړی باید دا نکل بېخي و نه لولي. خو که سړی نکل واوري او یا ئې ولولي نو ګوري چي د نکل هدف د تاریخي حقایقو بیان نه بلکي پند او عبرت او د دې خبري کول دي چي یو پاچا، چي د خلکو د وژلو او له مرګ څخه د ژغورلو واک لري، څرنګه باید په خپلو قضاوتونو کي له احتیاط او عقل څخه کار واخلي او تش د وزیر یا کوم بل حسود او مغرض په قول بېګناه انسانان قتل نه کړي.

الف لیلة و لیلة، چي زیاتره پښتانه ئې الپ لیلا بولي، د هغو سلګونو نکلونو یوه مجموعه ده چي څه ئې په هند، ایران، افریقا او نورو سیمو کي ایجاد سوي او څه ئې پخپله په بغداد او دمشق کي ورباندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات سوي او يا په نورو سيمو کي پر ايجاد سويو نکلونو باندي له سره کار سوی او ليکل سوي دي. که څه هم چي ډېر څېړونکي او ليکوالان په دې عقيده دي چي دا نکلونه زياتره له هند څخه د عربانو ښارونو ته تللي او د هغوی په دربارونو کي ئې وروستی شکل اخيستی دئ، خو که سړی د نکلونو موضوعاتو او نومونو ته متوجه سي نو ګوري چي دې نکلونو، تر هغه چي د يوې سرچينې په باره کي ئې فکر وسي، د ډېرو زياتو کلتوري سيمو سفرونه کړي او ښايي د سل هاوو او لا زرهاوو کلونو په جريان کي بشپړ سوي او بيا ئې نو دغه وروستی شکل غوره کړی وي. البته وروستنی ترتيب سوی شکل ئې، چي تر موږ پوري رارسېدلی او په بېلو بېلو اروپايي او اسيايي ژبو ترجمه سوی دئ، عربي او اسلامي دئ. قهرمانان ئې زياتره مسلمانان دي حتی ډېري زياتي شاپيرياني، دېوان او پېريانان ئې مسلمانان دي، کليمه وايي او زياتره د نکلونو له قهرمانانو سره په داسي کارونو کي مرسته کوي چي د دوی له مرستي پرته ئې کېدل او عملي کېدل ممکن نه دي.

مشهور عرب مؤرخ مسعودي په خپل کتاب مروج الذهب و معادن الجوهر کي، چي څه باندي زر کاله مخکي ئې ليکلی دئ، وايي چي: دا افسانې له هندي، فارسي او رومي سرچينو څخه ترجمه سوي دي. دی وايي دا کتاب د هزار افسانه يا هزار خرافه په شکل ترتيب سوی دئ چي خلک ئې الف ليلة وليلة يا زر او يوه شپه بولي[1].

د مسعودي له ليکني څخه څرګندېږي چي د الف ليله و ليله په نوم نکلونه څه باندي زر کلونه مخکي د عربو په ټولنه کي رواج وه او د کتاب په شکل را غونډ سوي وه. له دې څخه مخکي د هزارافسان په

---

[1] مروج الذهب: لومړی ټوک – ۶۱۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم د نکلونو مجموعه موجوده وه. په دې حساب ښايي د دې نکلونو عمر، د کليله و دمنه په څېر، د ميلاد څخه مخکي کلونو ته ورسېږي. خو د الف ليلة و ليلة مشهور انګرېز مترجم ريچارډبرټن د دغي مجموعې په ملحقاتو کي د الطاف پر افسانه باندي د مقدمې په ترڅ کي ليکي چي اليکزانډر کوتيل Alexander J. Cotheal ما ته د دغي کيسې د قلمي نسخې يوه کاپي را واستوله او پر هغې باندي ليکل سوي وه چي دا يو کتاب دئ چي د پاچاهانو ډېري زياتي افسانې او د الف ليلة و ليلة کيسې پکښي راغلي دي. ريچارډ برټن ليکي چي د کتاب په پای کي د نسخې د نقلولو نېټه راغلې ده چي په انګريزي حساب ۱۶۸۵ ميلادي کال کېږي. په دې حساب موږ ګورو چي پر دې کيسو باندي، لږ تر لږه، يو نيم زر کلونه کار سوی دئ. ځکه چي د الطاف په کيسه کي د کافي يادونه سوې ده او کافي پخپله تر پنځه سوه کاله زيات تاريخ نه لري. د الطاف د کيسې ليکوال يا نقلوونکی، د نورو زياتو فوکلوري کيسو د ليکونکو يا نقلوونکو په څېر، دونه بېخبره دئ چي د هارون الرشيد په زمانه کي د توپ يادونه کوي. په داسي حال کي چي توپ د هارون الرشيد له زمانې څخه (۱۷۰ – ۱۹۳)، چي د دوهمي هجري پېړۍ وروستي کلونه کېږي، لږ تر لږه پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو، فتوحاتو او جشنونو ميدانو ته ورولوېدی.

دا چي الف ليلة و ليلة به څو ځله ليکله سوې او څو ځله به ئې ښايي ليکل سوي متنونه ورک سوي وي، موږ څه نه سو ويلای. که د هزار افسانه نوم قبول کړو نو د الف ليلة و ليلة د موجودو نکلونو مجموعه خو په هيڅ توګه زرو ته نه رسېږي او بايد چي ډېر نکلونه پاته وي چي بايد د نکلونو په دې لوی کتاب کي راغلي وای. او لا يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقيده پر دې ده چي زر حتماً د زرو د عدد په معنی نه بلکي د ېښخي ډېرو په معنی ده. داسي ويل کېږي چي شهرزادي زر کتابونه را جمع کړل، يعني ېښخي زيات کتابونه ئې راټول کړل[1].

په پښتنو کي، د زرو عدد لا څه چي، د سلو عدد ډېر لوی بلل کېدی: "پور چي تر سلو واوړي وچه ئې مه خوره" او يا دا چي: "سل په لالي پور دي دا يوه ئې پې د بنګړو". په کندهار کي، او ښايي په نورو پښتني سيمو کي به هم خبره دغه ډول وه، حتی د سلو حساب هم چا نه کاوه بلکي شل ډېر لوی عدد وو او خلکو به د اتيا پر ځای څلور تومنه يا څلور شلي او يا د يوسل څلوېښت پر ځای اووه تومنه ويل. په دې حساب ښايي هزارافسان هم تر زرو نکلونو ډېر کم وي او شهريار پاچا هم ښايي، خپلي خطا ته د متوجه کېدلو له پاره، دونه حوصله نه وي کړې چي زر او يوه شپه د خپلي مېرمني شهرزادي کيسو ته غوږ ونيسي.

د الف ليلة و ليلة نکلونه، د نورو ټولو فوکلوري کيسو په څېر، پر کاغذ باندي تر ليکل کېدلو مخکي په لس هاوو، او لا په سل هاوو، ځله خوله پر خوله سوي او تغيرات ئې ليدلي دي. په نکلونو کي د نومونو له مخي د بېلو بېلو کلتوري حوزو د نفوذ څرک لګولای سو. په نکلونو کي د هند، ايران، بين النهرين، مصر او تر يوه ځايه پوري د ترکانو څرک وينو. د سيندباد په څېر هندي نومونه، د علي بابا او خاتون په څېر ترکي نومونه، د شهرزاد، دنيازاد او شاه زمان په څېر ايراني نومونه پکښې وينو؛ البته زياتره نومونه عربي دي. خو د نکلونو له چوکاټ او د اوډلو له طرز څخه ئې هندي سبک له ورايه ښکاري. لکه ته بايد دا کار و

---

[1] انسايکلو پيډيا آف اسلام – لومړی ټوک: ۳۶۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړې کنه نو د پلاني په څېر به له ستونزو سره مخامخ سې. مقابل لورى پوښتنه کوي چې د پلاني کيسه څرنګه وه؟ او دلته نکل پيل کېږي[(۱)].

ځينى ايراني محققين هم په دې عقيده دي چې د عربي الف ليلة و ليلة لومړنى اساس هغه هزارافسانه ده چې هندي ريښه لري. د دغو پخوانيو داستانونو ځيني برخي ښايي ايراني زردشتيانو له هندي سرچينو څخه اخيستي وي او ځيني نخښي ئې تر اوسه پوري په الف ليلة و ليلة کي پاته دي. دوى وايي داسي هم ويل کېږي چې دا کتاب تر هخامنشيانو مخکي په هند کي تاليف سوى او بيا د سکندر له زمانې څخه وروسته ايران ته راغلى او په زړه پارسي ترجمه سوى وي او هزار افسانه نوم ورباندي ايښودل سوى وي[(۲)].

په ايران کي د فوکلوري کيسو مشهور څېړونکى جلال ستاري وروسته ليکي: "ګواکي الف ليلة وليلة، په دغه شکل چې همدا اوس زموږ په لاس کي دئ، د يوه سړي او يا يوه ملت او قوم تاليف نه دئ؛ دې کتاب د څو پېړيو په جريان کي د ټول عالم دوره کړې ده او په دې اوږده سفر کي ئې ډېر زيات عجايب ليدلي دي او له هغو څخه ئې يوه توښه برابره کړې ده. هر قوم او هري قبيلې د خپل ذوق سره سم يو څه ورباندي اضافه کړي او کله کله خو ئې يو بشپړ داستان پکښي ور زيات کړى دئ، او په ډېره اوږده زمانه کي دغه کمال ته رسېدلى دئ. شهرزادي د بېلو بېلو قومونو او ملتونو په ژبه خبري کوي. په دې توګه نو الف ليلة و ليلة، کتاب نه بلکي، يوه کتابخانه ده. يو ليکونکى نه

---

(۱) هغه کتاب: ۳۶۲ مخ.

(۲) افسون شهريار: ۵۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري بلکي ډېرو زياتو نکلچيانو برخه پکښې اخيستې ده او په منځنيو پېړيو کي د ټول ختيځ د اولسي ادبياتو يوه خزانه پکښي جمع سوې ده او موږ د پېړيو افسانې پکښي وينو. مګر سره له هغه چي پر ايراني نکلونو باندي عربي نکلونه زيات سوي او يا ورسره نښلول سوي دي، ويلای سو چي که د الف ليلة و ليلة اصلي سرچينه هند او ايران دئ د دې کتاب اوسنی شکل د مسلمانانو او عربانو د کار نتيجه ده، ځکه چي ډېر زيات داستانونه ئې عربو جوړ کړي او دې نکلونو ته ئې اسلامي بڼه ورکړې ده"[1].

ويل کېږي چي مسلمانانو د ايران د ښارونو او ولاياتو د پرله پسې فتوحاتو په لړ کي د ايران په زرهاوو قلمي کتابونه ځکه وسوځول چي فکر ئې کاوه زردشتي او خرافاتي عقايد پکښي راغلي دي. ښايي د هزار افسانه په نوم کتاب هم، چي ويل کېږي د الف ليلة و ليلة زياتره او يا ټولي کيسې ورڅخه اخيستل سوي دي، په دغه لړ کي سوځول سوی وي او موږ ئې هيڅ نسخه په لاس کي نه لرو. د الف ليلة و ليلة لومړنۍ کيسه، چي اصلي موضوع ئې د ښځو بې وفايي ده، د ايران له خاوري څخه پيل کېږي. د افسانې اصلي قهرمانان د ساساني کورنۍ دوه پاچاهان، شهريار او شاه زمان او د لوی پاچا يا شاهنشاه شهريار د وزير دوې لوڼې شهرزاد او دنيازاد دي. عرب کيسه ليکونکو د الف ليلة و ليلة د کيسو او افسانو دغه مقدمه او روح ښايي ځکه ايراني پاچاهانو او شهزاده ګانو ته منسوب کړی وي چي د خپلو ښځو له پاره ئې دومره بې وفايي او ناپاکي شرم او عار بللی وي. په ورپسې کيسو کي چي هر ځای د مجوسي يا زردشتي نوم ياديږي نو چنداني په ښه سترګه نه ورته کتل

[1] هغه کتاب: ۶۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي او حتی د زردشتي له نامه سره خولعنتي استعمالېږي.

اصلي کیسه له هغه ځایه پیل کېږي چي د ساسانیانو یو شاهنشاه، چي د چین او هند پر ټاپوګانو ئې حکومت کاوه، مړ کېږي او د هغه دوه زامن شهریار او شاه زمان پاته کېږي. شهریار د خپل پلار په پایتخت کي، چي نوم ئې معلوم نه دئ، پاچا کېږي او شاه زمان په سمرقند کي پاچا کېږي. شل کاله وروسته، شهریار غواړي چي خپل ورور شاه زمان ووینې؛ هغه خپل پایتخت ته وربولي. شاه زمان د خپل ورور د لیدلو له پاره د روانېدلو په شپه، ناڅاپه کور ته ستنېږي او هلته ګوري چي د ده ګرانه مېرمن د یوه حبشي غلام سره، د ده پر پالنګ پرته ده. خپله مېرمن او غلام دواړه وژني او په شنه زړه د خپل ورور پاچهۍ ته روانېږي. د خپل ورور په پاچهي کي له څه مودې تېرولو وروسته یوه ورځ، چي ورور ئې ښکار ته تللی دئ، خپله ورینداره ویني چي په شاهي باغ کي د یوه حبشي غلام سره مینه کوي. له هغې سره شل تنې ملګري سهیلیاني هم جامې باسي او دی ګوري چي هغه هم لس تنې د ملکې ملګري او نور لس تنه سپین مخي ځوانان دي او ټول په بېغمه زړونو په عیش لګیا کېږي. کله چي خپله کیسه او د وریندارې نکل خپل ورور ته کوي؛ او هغه ټوله کیسه پخپلو سترګو ویني نو دونه خواشینی کېږي چي خپل ورور شاه زمان ته وایي چي راځه د پاچهۍ څخه لاس واخلو او مخ پر غرونو او دښتونو ونیسو؛ ګوندي موږ داسي یو بل څوک هم پیدا کړو چي له هغه سره په دغه اندازه بې وفایي سوې وي او کنه نو تر دې ژوند خو مرګ بهتر دئ. دوی دواړه روانېږي او تر څو ورځو مزلونو وروسته یوه ورځ د دریاب پر غاړه ناست دي چي له لیري له اوبو څخه یو لوی دیب راوزي، چي یو لوی فولادي صندوق

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې پر سر نیولی دئ. دوی له بېږي یوې ګټې وني ته پورته کېږي. دیب له صندوق څخه یوه ښایسته مېرمن راباسي او د هغې پر زنګانه سر ایږدي او سمدستي په درانه خوب بیدېږي. ښایسته مېرمن، پاس په ونه کې، دوه پاچاهان ویني او له هغوی څخه د میني غوښتنه کوي؛ د دیب د راویښولو په تهدید ئې میني کولو ته مجبوروي. وروسته له دواړو څخه د هغوی انګشترۍ اخلي او له خپل جیب څخه پنځه سوه اویا انګشتري ورته را باسي او ورته وایي چې له دغسي لنډ وخت څخه په ګټې اخیستلو سره ئې له هر چا سره مینه کړې ده له هغه څخه ئې یوه انګشترۍ د نښانې په توګه اخیستې ده.

شاه زمان د دې پېښې تر لیدلو وروسته خپلي پاچهۍ ته روانېږي او ژمنه کوي چې بیا به هیڅکله واده و نه کړي او د ژوند تر پایه پوري به یوازي پاته سي. شهریار ژمنه کوي چې هره شپه به له یوې ښایستې پېغلي سره واده کوي او هغه به د واده په سهار وژني. ځکه چې، د ده په عقیده، د مځکي پر مخ یکي یوه پاکه ښځه نسته او په ښځې باور نه سي کېدلای. شهریار د خپلي مېرمني، د حبشي غلام او د هغې د ټولو سهیلیو له وژلو څخه وروسته هري شپې واده کولو ته ملا تړي؛ هره شپه یوه ناوې وژني او په دې توګه درې کاله تېرېږي. د شهریار د وزیر لور شهرزاده د بېګناه نجونو د ژغورلو په منظور له پاچا سره واده کوي. خپلي خور دنیازادي ته وظیفه ورکوي چې هره شپه یا د شپې په پای کې له دې څخه د یوه نکل د اورولو غوښتنه وکړي. په دې ترتیب زر او یوه شپه تېرېږي او پاچا ته خدای درې اولادونه ورکوي او د پاچهۍ نجوني له حتمي مرګه ژغورلي کېږي.

د نکل په اساس، شهریار د ساساني شاهنشاهانو په لړ کي یو مقتدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا دئ او د وزير لور شهرزاده، د زرو کتابونو له لوستلو څخه وروسته، له هغه سره واده کوي او د واده له لومړۍ شپې څخه خپل نکلونه پيلوي. شهرزاده په خپلو زياترو نکلونو کي هارون الرشيد ته د يوه ښخواني عادل پاچا يا خليفه په توګه اشاره کوي. په داسي حال کي چي هارون الرشيد د ساسانيانو د وروستي پاچا دريم يزدګرد د وژل کېدلو څخه څه باندي يوه نيمه پېړۍ وروسته پاچا سوی دئ. داسي نو د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول نکلونه له تاريخي او جغرافيايي پلوه بې اعتباره دي او د دې ګڼو نکلونو د ليکل کېدلو او ترتيبېدلو په وخت کي، واقعيتونو ته د توجه پر ځای، ټاکلو اهدافو ته توجه سوې ده. فوکلوري نکلونه اکثر دغه ډول وي؛ خو لوستل ئې ځکه ګټه لري چي د هغوی څخه د يوه قوم يا کلتوري حوزې ذهنيتونه، د کلتوري ودي اندازه، کله کله د تاريخ ډېري تاريکي پاڼي او پېښي، چي په ليکلو تاريخونو کي يا نه وي راغلي او يا له منځه تللي وي او دغه راز په يوه پراخه سيمه کي پر يوې او بلي کلتوري حوزې باندي د متقابلو اغېزو او اړيکو په باره کي ګټور معلومات راکوي.

د مسعودي په تاريخ کي د الف ليلة و ليلة د نامه له يادېدلو څخه موږ اټکل کولای سو چي د دې نکلونو ليکل کېدل او يا له فارسي څخه، د ډېرو زياتو نکلونو ترجمه کېدل به د هارون الرشيد او د هغه د زوی مامون الرشيد په وختونو کي، چي د عباسي خلافت طلايي عصر دئ، پيل سوي وي؛ مګر د الطاف په نوم نکل کي، چي د هارون الرشيد زمانې ته منسوب کړه سوی دئ، د توپ يادونه، چي د هارون له زمانې څخه تقريباً پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو ميدانونو ته را ووت، او دغه راز په همدغه نکل کي د کافي يادونه چي ايله د پنځلسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېړۍ په نیمایي کې، یعني د هارون الرشید له زمانې څخه زیات و کم اووه سوه کاله وروسته استعمال سوه، دا ښيي چي پر دې نکلونو باندي تر زر کاله زیات کار سوی، او د نني ورځي شکل ئې اخیستی دئ. دا نکلونه په عمومي صورت دوې برخي لري. یوه ئې داستاني برخه ده، چي نکلچیانو د خپلي غوښتني او طبیعت سره سم په نکلونو کي زیاتی او کمی راوستلی دئ. چي زړه ئې غوښتي دي، یا ئې خپلو قهرمانانو ته پر دې دنیا جنتونه جوړ کړي او یا ئې داسي بدمرغی ور په برخه کړي او د داسي ستونزو او مشکلاتو سره ئې مخامخ کړي دي چي سړی ئې پر دې دنیا دوږخ بللای سي. بله ئې ادبي او په تېره بیا منظومه برخه ده، چي په دغه لطافت او ښایست ئې سینه پر سینه انتقالېدل غیر ممکن دي او باید چي قلم پر قلم انتقال سوي او لیکل سوي وي او یا وروسته جلا کار ورباندی سوی وي.

الف لیلة و لیلة زیاتره د کلیله و دمنه په شکل ترتیب سوې ده؛ دا نکلونه، که څه هم، په لومړي سر کي د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو د تېرولو وسیله ګڼله کېږي، خو چي سړی ورته ځیر سي تقریباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره لیکل سوي دي. د شهریار په څېر یوه ظالم شنهشاه سره، چي هره شپه له یوې ښایستې نجلۍ سره واده کوي او سبا ته ئې وژني، او په دې توګه د خپلي ښایستې مېرمني د خیانت کسات د بېګناه نجونو څخه اخلي، د شهرزادي د واده کولو فیصله پخپله ښيي چي ورپسې باید داسي نکلونه راسي چي پاچا ته باید دونه په زړه پوري وي چي که د نکل نیمایي برخه نن شپه واوري باقي پاته برخه ئې باید ورځخه پاته نه سي. په نکلونو کي باید دونه پندونه نغښتي وي چي شهریار ته دا ثابته کړي چي ټولي ښځي په یوه رنګ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او په اصطلاح په ځنګله کي کړېږ او سمي لښتي سته. البته ټولي کيسې د ښځو پر وفا او پاکۍ باندي شاهدي نه ورکوي او شهرزاده په پنځمه شپه د سوداګر د هغې ښځي کيسه کوي چي د مېړه په غياب کي له بل سړي سره جوړه ده؛ او سوداګر د خپلي ښځي په شيطانت خپل هغه هوښيار طوطي وژني چي د هغه د ښځي د ناروا اړيکو کيسه ئې ورته کړې ده. شهرزاده د نکلونو په جريان کي د نورو داسي ښځو يادونه هم کوي چي کړه وړه ئې د پاکو ښځو سره مناسب نه دي. ګواکي تر يوې اندازې ئې د انډول د ساتلو کوښښ کړی دئ؛ او يوازي د ښځو د مدافع وکيلي حيثيت نه لري. حتی د نکلونو د پيل کېدلو په ديارلسمه شپه خو يو شهزاده هغه پيريان ته چي دی ئې د خپلي معشوقې د خوب په خونه کي نيولی دئ او د هغي ښځي د سر پرې کولو امر ورته کوي چي د شهزاده د سر پرې کولو په برخه کي ئې د پيريان امر نه دی منلی، وايي چي اې غښتلې او قهرمان پيريانه! که يوه ښځه چي نه عقل او نه وفا لري زما د سر له وهلو څخه انکار کوي او دا کار ناروا او غير قانوني بولي؛ زه څرنګه، د يوه نارينه په حيث، د داسي ښځي، چي په ژوند کي مي ليدلې نه ده، سر پرې کړم؟

څرنګه چي په نکلونو کي پاچا پر غوړ وهل کېږي نو زياتره نکلونه د پاچاهانو د اجراآتو په باره کي دي. ګواکي شهريار ته دا ښيي چي د ظالمو او بې عقلو پاچاهانو عاقبت څومره خراب دئ او بې عقلي او بېځايه ظلم څومره پښېماني لري. په تقريباً ټولو او يا زياترو نکلونو کي د خير او شر، حرص او قناعت، مردۍ او نامردۍ تر منځ جګړه روانه ده او په تقريباً ټولو نکلونو کي د ښو پله درنه او بری ئې په برخه وي.

د حکيم دوبان په نوم يو ماهر طبيب د يونان په نوم يوه پاچا، چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فارس په ښار کې د روم پر مځکه!! حکومت کوي، د جزام د ناعلاجه ناروغۍ علاج کوي. پاچا روغ رمټ کېږي او د حکيم دوبان ډېر زيات عزت کوي. د هغه قدر ورځ په ورځ دونه زياتېږي چې حسود وزير ئې تحمل نه سي کولای. وزير پاچا ته وايي دا حکيم چې د دونه سختې ناروغۍ علاج ئې په وس پوره دئ سبا کولای سي چې تا له منځه هم يوسي. دا په اصل کې ستا د دښمنانو جاسوس دئ او هغوی ستا د تباهۍ له پاره رالېږلی دئ. پاچا د خپل حسود وزير په قول کوي او د بېګناه حکيم دوبان سر ورڅخه پرې کوي. خو پخپله هم سزاويني. ځکه د هغه کتاب د پاڼو د اړولو له پاره، چې حکيم دوبان په زهرو لړلی دئ، څو ځله خپله ګوته په ناړو لندوي او ځای پر ځای مري. په دې توګه پاچا د خپل ظلم له امله خپله سزا ويني. البته نکل د ډېرو بېخبرو نکلچيانو په وسيله انتقال سوی دئ. ځکه چې يونان پاچا، د روم په مځکه کې د فارس په ښار کې، په هيڅ توګه نه سره لګېږي. خو هغه درس پکښې راغلی دئ چې د يوه مستبد پاچا له پاره عبرت سي، او بېګناه کسان قتل نه کړي.

د دوهم قلندر په نکل کې، چې د الف ليلة و ليلة په دیارلسمه شپه راځي، پاچا دونه بې عقل او ساده دئ چې يوه بيزو ښېرډوله عربي خط ليکي، د پاچا په مخ کې پر کاغذ باندې دونه ښايسته شعرونه ليکي چې د لويو اديبانو او شاعرانو کار دئ او بالاخره حتی پاچا په سطرنج کې ماتوي، خو پاچا لا بيا هم فکر کوي چې هغه يوه عجايبه بيزو ده چې په ډېرو پيسو ارزي. البته دا هغه په زور، کمال او ښايست مغرور شاهزاده دئ چې تصادفاً د يوه پيريان يا ديو پر محبوبا باندې پېښ سوی او له هغې سره ئې څو شپې تېرې کړې دي. پيريان خپله هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبوبا چي د واده په شپه ئې تښتولې ده، وژني او له شهزاده څخه په خپل منتر او جادو بيزو جوړوي.

د الف ليلة و ليلة په نکلونو کي، پاچاهان معمولاً عياش او زياتره بې عقلان وي. د مملکت ټولي چاري د وزيرانو په لاس کي وي، چي معمولاً هوښيار او کله کله ډېر شيطان خلک وي او پاچا ته غولوونکي او کله کله تباه کوونکي مشورې ورکوي. د ابو تمام په نوم يو سوداګر د يوه ظالم پاچا په مملکت کي ژوند کوي، چي هغه پاچا د ده پيسو ته سترګي خړي کړي دي؛ نو دی د هغه له ويري د عليان شاه په نوم يوه پاچا هيواد ته کډه کوي او د هغه پاچا خدمت کوي. د پاچا وزيران د هغه سره حسد پيدا کوي او د منځه وړلو په فکر کي ئې کېږي. بالاخره د هغه دوه ښايسته غلامان په رشوت تېرباسي او د هغوی په وسيله ئې د پاچا تر غوږه ور رسوي چي ابو تمام د پاچا له نوي مېرمني سره جوړ دئ. پاچا، له تحقيق او پوښتنو پرته، ابوتمام وژني او وروسته متوجه کېږي چي د هغهويني ئې ناحقه توی کړي دي. وروسته خپل وزيران هم وژني خو پښېماني ګټه نه کوي.

پاچا په جنجالي موضوعاتو کي، په منطق او استدلال نه قانع کېږي بلکه د هغه د قناعت حاصلولو له پاره بايد د پند او عبرت کيسې ورته واورولي سي. خو بدي په دې کي ده چي پاچاهان دومره بې عقلان وي چي د هري کيسې له اورېدلو سره ئې عقيده تغير کوي، او سمدستي د خپلي پخوانۍ فيصلې په خلاف بل تصميم نيسي. الف ليلة و ليلة اصلاً د دغه هدف له پاره ترتيب سوې ده چي پاچاهانو او د قدرت خاوندانو ته وښيي چي ظلم، بې عدالتي او پر غلطو مشورو غوږ نيول ډېر خراب عواقب لري او واکمنان خدای تعالی د خپلو خلکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوقو څخه د دفاع له پاره ګومارلي دي. دغه علت دئ چي په الف ليلة وليلة کي چنداني د خوارانو د ژوند له طرز سره نه مخامخ کېږو او د نکلونو ټوله توجه د پاچاهانو، وزيرانو او واکمنانو خوا ته ده. ځکه چي د نکلچيانو په فکر، عادي خلک او خواران د ظلم په کولو او د ظلم په مخ نيولو کي چنداني اثر نه لري. څه چي ليکل کېږي او يا ويل کېږي نو مخاطب ئې بايد هغه کسان وي چي سمي لاري ته په راتللو ئې ټولنه پر سمه لاره روانېږي.

که څه هم چي د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول پاچاهان او وزيران مسلمانان دي؛ خو د هغوی په مجلسونو کي شراب څښل کېږي او حتی د نکلونو د پيل په لسمه شپه، چي خليفه هارون الرشيد د خپل وزير جعفر او خپل وفادار غلام او سرجلات مسرور سره د بغداد د ښار د خلکو د حالاتو معلومولو له پاره د شپې بهر ته وتلی دئ او د دريو ښايستو مېرمنو پر قصر باندي ور برابرېږي؛ هلته جعفر او مسرور او په مجلس کي ناست ټول نر اوښځي شراب څښي او يوازي خليفه د حج د نيت کولو په پلمه د شرابو څخه پرهېز کوي. که څه هم په نورو ځايونو کي خليفه هم له جعفر سره يو ځای شراب څښي. څرنګه چي الف ليلة و ليلة د پاچاهانو او اشرافو له پاره ترتيب سوي نکلونه دي او پخوانيو سلطانانو او پاچاهانو زياترو ډېر زيات شراب څښل، نو ځکه په نکلونو کي هم ډېر زيات راغلي دي.

نظام الملک طوسي په سياست نامه کي ليکي: "... او دا چي هر څوک خپله صراحي ورسره راوړي او خپل ساقي ورسره راولي دا روا کار نه دئ، دا هيڅ وخت عادت نه وو او سخت ناوړه کار دئ. ځکه چي هر وخت د خوړلو شيان، شېريني او شراب د پاچاهانو له کورونو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړل کېدل نه دا چې د پاچاهانو کورونو ته وړل کېدل. ځکه چې سلطان د خپل قلمرو مشر دئ او اولس د هغه اولاد دئ، نو دا لازمه نه ده چې د پاچا کور ته د خپل عیال له کوره خواړه او شراب یووړل سي"[1].

نظام الملک طوسي د سلطان محمود په دربار کي د شرابو د چښل کېدلو په اړه یوه په زړه پوري کیسه لري او لیکي چې: "ویل کېږي چې سلطان محمود یوه شپه د خپلو نژدېو کسانو سره شراب چښلي وه او سهار وختي ئې هم د شرابو شوق کړی وو. علي نوشتګین او محمد عربي، چي د سلطان سپه سالاران ول، په هغه مجلس کي حاضر ول او کړی شپه ویښ وه او له سلطان محمود سره ئې شراب چښلي وه. د غرمې پر مهال د علي نوشتګین سر دروند سو او د شرابو افراط اثر ورباندي وکړ. له سلطان څخه ئې کور ته د تللو اجازه وغوښتله. سلطان ورته وویل چې دا ښه کار نه دئ چې په دا سپینه ورځ په دغه حال او مستي کي دباندي وزې. تر مازدیګر پوري دلته پاته سه او چې نشه دي ولاړه ته هم ولاړ سه. که په دغه حال کي دي محتسب په بازار کي ووینې او په درو دي ووهي. ته به هم بې آبه سې، زه به هم غمجن سم او هیڅ به ویلای نه سم.

علي نوشتګین د پنځوسو زرو سپرو سپه سالار وو؛ د خپل وخت تر ټولو زړه ور افسر وو. د هغه په زړه کي دا نه ور تېرېدل چی یوه ورځ به ئې محتسب را ګرځوي. پر خپله خبره ټینګ سو او د کور پر لور روان سو. سلطان محمود وویل چي نه پاتېږي نو پرې ئې ږدئ چی ولاړ سي. علي نوشتګین د خپلو غلامانو او چاکرانو سره د خپل کور پر لور

---

[1] سیاست نامه: ۱۴۶ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان سو.

یو ناڅاپه محتسب له خپلو سلو سپرو سره په بازار کي وربانديي پېښ سو. کله چي ئې علي نوشتګين په داسي مستي او نشه حالت کي وليدی نو امر ئې وکړ چي له آسه ئې راکښته کړي. یو تن ئې پر سر کښینستی او بل ئې پر پښو، او په خپل لاس ئې څلويښت دُرې وواهه...

سبا چي د سلطان حضور ته ورغی. سلطان د محتسب په باره کي پوښتنه ورڅخه وکړه. ده خپله ملا ورښکاره کړه چي تغمې تغمې وه. سلطان وخندل او ورته وې ویل چي توبه وکاږه چي بیا هیڅکله له کور څخه مست بهر ته و نه وزې"[۱].

عنصر المعالي په خپل کتاب قابوس نامه کي، چي د غزنوي سلطانانو په عصر کي ئې ليکلی دئ وايي: "... مګر د شرابو چښل په مازديګر کي پيل کړه. تر څو چي پر تا باندي مستي غلبه کوي، شپه به رارسېدلې وي او خلک به ستا مستي نه ويني... او په دښت او په باغ کي چنداني شراب مه چښه او که ئې چښې نو ځان مه نشه کوه. کله چي کور ته راغلې نو بيا په کور کي مستي کوه. ځکه هغه کارونه چي تر چت لاندي کېږي تر آسمان لاندي نه سي کېدلای"[۲].

که څه هم چي، د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول نکلونه د ناممکناتو يوه مجموعه ده. د نکلونو قهرمانان، چي زياتره شهزاده ګان او د وزيرانو زامن وي، د داسي خنډونو او ستونزو سره مخامخ کېږي چي پر هغوی باندي غلبه کول په هر صورت ناممکن کار دئ. انسانان د

---

[۱] پورته ماخذ: ۵۲ – ۵۳ مخونه.

[۲] قابوسنامه: ۶۸ – ۶۹ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېوانو په جنګونو ورځي، کلونه کلونه په غرونو او دښتونو کې پیاده مزلونه کوي، د دریو سوو میاشتو یا پنځه ویشتو کالو مزل په لس ورځي وهي، اوومي مځکې ته کښته کېږي او بیرته را پورته کېږي، او کله کله سړی د دې دونه غیرممکناتو د نکلونو له لوستلو څخه ستړی سي خو په دې نکلونو کي ډېر داسې شیان سته چي اوس هم د پند او عبرت له پاره کار ورڅخه اخیستل کېدلای سي او د عادي نکلونو په ترڅ کي د پخوانیو وختونو ځیني اسرار ورڅخه معلومولای سو. ځینو پېښو ته سړی په لومړي نظر کي د نکل په سترګه ګوري خو کله چي تاریخي متونو ته مراجعه کوي نو ګوري چي په نکلونو کي واقعیتونو کټ مټ انعکاس کړی دئ.

یوه خبره چي موږ د الف لیلة ولیلة په نکلونو کي ورسره مخامخ کېږو هغه جنسي انحراف دئ چي د پاچاهانو څخه نیولې تر شتمنو خلکو پوري تقریباً هر څوک په اخته دئ. د عیلان شاه او ابو تمام په نکل کي موږ ګورو چي پاچا هره شپه د ښایستو هلکانو پر زنګانه یا په غیږ کي بیدېږي، او دا په داسې حال کي ده چي پاچا عیلان شاه تازه د ترکستان د پاچا د هغې ښایستې لور سره واده کړی دئ چي په سوونو شهزاده ګانو او ښایستو ځوانانو د هغې د تر لاسه کولو په لاره کي سرونه بایللي دي. د ابراهیم او جمیلې په نکل کي، چي د شهرزادي د نکلونو په نهه سوه درو پنځوسمه شپه کي راځي، کله چي ابراهیم د جمیلې د پیداکولو او لیدلو له پاره بغداد ته نژدې یوه ښار ته رسېږي هلته ګوري چي یو محترم او ښکلی سړی ناست دئ. ډېر قیمتي کالي ئې په ځان کي دي او پنځه داسې غلامان ورته ولاړ دي چي هر یو ئې لکه سپوږمۍ داسې ځلېدی. په همدغه نکل کي بل ځای ګورو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم د بصرې په ښار کي یو خیاطویني چي لس تنه داسي غلامان لري چي هر یو ئې د سپوږمۍ په څېر ښکلی دئ. ابراهیم خپل یو جیب، چي قصداً ئې څیرلی دئ، په خیاط ګنډي او هغه ته پنځه دیناره مزدوري ورکوي، چي خیاط ئې په یوه هفته کي نه سي ګټلای. یوه ورځ وروسته بیا د هغه خیاط دوکان ته ورځي او د جېب د ګنډلو په بدل کي لس دیناره ورکوي. خیاط ورته وایي چي ځوانه ته باید ما ته خپل مطلب ووایې. که په دې هلکانو کي پر یوه مین سوی یې نو دا ټول ستا غلامان دي. ځکه ته تر دوی ټولو ښایسته یې او دوی ټول ستا د پښو خاورو ته نه رسېږي. د الف لیلة و لیلة په مقدماتي نکل کي ګورو چي د شاه زمان پاچا له لسو کنیزو یا همبسترو ښځو سره لس تنه سپین پوستي ځوانان ملګري دي، چي ټولو د ښځو جامې اغوستي دي. طبیعي خبره ده چي دا ځوانان باید ټول ښایسته هلکان وي، چي شاه زمان د خپلو جنسي غرایضو له پاره استخدام کړي وي. ځکه چي په ږیره خلک د ښځو په جامو کي نه سي ګرځېدلای.

د عباسیانو په زمانه کي د هارون الرشید د زوی امین الرشید د زمانې څخه نیولې بیا تر لویو سلطانانو پوري ډېر زیات پاچاهان په دغه جنسي انحراف اخته وه او څرنګه چي "النّاس علی دین ملوکهم" نو لویو سپه سالارانو او اشرافو هم د خپلو پاچاهانو لاره تعقیبوله. د پاچاهانو منظمو پوځونو په لویو ښارونو او کلیو کي ځوانان نیول او د غلامانو په بازارونو کي ئې خرڅول. ښایسته هلکان ئې خصي کول او د پاچاهانو په دربارونو او لویانو په کورونو کي په حمامونو او د شرابو او ساز په مجلسونو کي استخدامېدل او په لسهاوو ښایسته غلامان به د پاچاهانو او خلیفه ګانو د خوب په اتاق کي ځیني بیده او ځیني ولاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه.

عنصرالمعالي په قابوس نامه کي د غلام د اخیستلو په برخه کي د هر ډول غلام خصوصیات تشریح کوي او د هغو غلامانو په باره کي چي د خلوت او معاشرت په نیت رانیول کېږي ډېري زیاتي توصیې کوي او وایي چي غلام باید نه جګ وي نه ګردی وي، نه ډېر چاغ وي نه ډېر ډنګر وي، پوست او تن ئې نرم وي، شونډي يې سرې وي او...[۱].او وروسته لیکي چي هر کله د غلام د اخیستلو په نیت بازار ته ځې نو باید چي لومړی خپل شهوت تسکین کړې او بیا غلام رانیسې ځکه چي شهوت به بدرنګه غلام ستا تر سترګو ښایسته کړي[۲].حتی دا لا هم وایي چي د ښځینه او نارینه غلامانو څخه یوازي یوه جنس ته میلان مه ښکاره کوه، څو له دواړو څخه خوند واخلې او یو جنس درته دښمن نه سي[۳].وروسته وایي چي د دوبي په موسم کي باید له نارینه غلام او په ژمي کي د ښځینه کنیزو څخه کار واخیستل سي[۴].

د سلطان محمود په دربار کي به څلور زره ترکي ښایسته لغړزني غلامان ولاړ وه. دا غلامان به د عام دربار په ورځ دوه زره راسته خوا ته ولاړ وه. څلورپره خولۍ ئې پر سر وې او د سرو زرو ګروزونه به ورسره وه او دوه زره به پر چپه طرف ولاړ وه؛ دوه پره خولۍ به ئې پر سر وې او د سپینو زرو ګروزونه به ورسره وه[۵].

د هارون الرشید زوی خلیفه امین الرشید د غلمان سستم رواج کړ

---

[۱] قابوس نامه: ۱۱۲ مخ.

[۲] هغه کتاب: ۱۱۸.

[۳] هغه کتاب: ۸۶ مخ.

[۴] پورته اثر: ۸۷ مخ.

[۵] Muslim Slave System, p 106.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ښايستو غلامانو څخه ئې ناروا جنسي استفاده کوله. د هغه يوه قاضي څلور سوه ښايسته غلامان درلودل. شاعرانو به د خپلو پيسو او انعامونو تر لاسه کولو له پاره دغو پي مخو غلامانو ته قصيدې ويلې[1].او په شعر کي ئې د خط ستاينه رواج کړه.

د علاءالدين خلجي جنرالانو پر ګجرات باندي په حمله کي د نورو غنايمو تر څنګ د راجا کرن معشوقه کملاديوي او د هغه ښايسته غلام ملک کافور هزار ديناري هم تر لاسه کړل. سلطان پر دواړو مين سو. کمله ديوي ئې ګويا مسلمانه کړه او د ملک کافور له پاره ئې زنار غاړي ته واچاوه[2].

ضياء الدين برنی ليکي چي د سلطان علاء الدين خلجي په زمانه کي د يوه ښايسته هلک يا نجلۍ بيه له شلو څخه تر څلوېښتو ټنګو پوري رسېدله خو د هغه د زوی قطب الدين مبارک شاه په زمانه کي، چي فسق او فساد زيات سو او له پاچا څخه نيولې تر اشرافو پوري ټول په فسق لګيا وه نو د ښايستو پي مخو غلامانو او ښايستو کنيزو بيه له پنځو سوو څخه تر دوو زرو ټنګو پوري لوړه سوه[3].

عنصرالمعالي د سلطان مسعود د ښايستو غلامانو په باب يوه کيسه کوي او وايي چي: په غزني کي مي واورېدل چي د سلطان مسعود په خزانه کي لس غلامان وه چي د سلطان د جامو ساتلو او ترتيبولو وظيفه ئې درلوده. په دوی کي يو انوشتګين نوبي نومېدی. پر سلطان مسعود باندي هغه ډېر ګران وو. څو کاله هيڅوک پوه نه سول چي پر سلطان

---

[1] هغه کتاب: ۱۰۵مخ.
[2] هغه کتاب: ۱۰۷مخ.
[3] تاريخ فيروز شاهي: ۵۵۵مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندي په دې لسو غلامانو کې کوم يو ډېر ګران دئ. په دې لسو غلامانو کې هم څوک پوه نه سول چې د سلطان معشوق څوک دئ او نظر ئې پر چا دئ. تر څو چې پنځه کاله وروسته ئې يوه ورځ د شرابو په نشه کې تر خولې ووتله چې هر څه اقطاعات او تنخواوې چې زما پلار اياز ته ورکړي وې هغه د انوشتګين نوبي په نوم وليکئ. وروسته خلک پوه سول چې د سلطان معشوق انوشتګين نوبي دئ[1].

څرنګه چې د الف ليلة و ليلة نکلونه د همدغو سلطانانو او پاچاهانو په وختونو کې ترتيب سوي او ليکل سوي دي نو ځکه دغو ترخو واقعيتونو ځای پر ځای انعکاس پکښې کړی دئ. يوازې د پاچاهانو په دربارونو کې نه بلکې د يوه خياط په دوکان کې هم د لسو ښايستو هلکانو سره مخامخ کېږو چې هر يو ئې د سپوږمۍ په څېر ځلېږي.

که څه هم چې شهرزادې له شهريار سره د دې له پاره واده کړی دئ چې بېګناه ښايستې نجونې د پاچا له غضب څخه وژغورې او هغه ته وښيي چې ټولې ښځې په يوه رنګ نه دي؛ او په دې اساس نو بايد چې د الف ليلة و ليلة ټول يا زياتره نکلونه پر دغې موضوع راڅرخېدلای او ښځې ته ئې ډېر اوچت مقام ورکړی وای. مګر د الف ليلة وليلة د نکلونو تقريباً ټول مهم رول د نارينه په لاس کې دئ. نارينه د دېوانو په جنګ ورځي. پاچاهي جوړوي او خرابوي، د مينې په اور سوځي او د خپلې مينې تر لاسه کولو له پاره د کوه کاف په څېر نامعلومو او خطرناکو ځايونو ته ځي، ګواکې هر څه چې کېږي هغه يا نارينه کوي او يا د نارينه له پاره کېږي . خو د نارينه په مقابل کې ښځه په نکلونو کې چنداني اوچت مقام نه لري يوازې ښايسته ده او يوازېنۍ وظيفه ئې د خپل مېړه

---

[1] قابوس نامه: ۸۴مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او محبوب خوشحاله ساتل او وفا ده. حتی د نکلونو په نهمه شپه خو، د پلنډي او د بغداد د دریو مېرمنو په نکل کي، درې ښایستې مېرمني دونه سپین سترګي او لوڅي شهوتي خبري کوي چي په پښتو ژبه کي ئې ترجمه تقریباً غیر ممکنه ده او دا ټولي لوڅي خبري یوازي د نارینه وو د سات تېري لپاره لیکل سوي او د ښځو حیثیت او حیا په نظر کي نه دي نیول سوي. د دې تر څنګ لا په ډېرو زیاتو نکلونو کي د ښځو د بې عقلۍ او شیطانت په وجه مېړونه بدبخته کېږي او د دوی بې عقلي د لویو پاچاهیو د تباهۍ سبب کېږي. د الف لیلة ولیلة د نکلونو په نهه سومه شپه د جلي یاد پاچا کیسه راځي، چي د نورو ټولو نکلونو په څېر، له مبالغو څخه ډکه ده. جلي یاد په هند کي پاچا دئ، چي هم په ځان غښتلی، هم په عقل هوښیار او هم عادل دئ او رعیت ټول ورڅخه خوشحاله دي. دوه اویا پاچاهان ئې تر لاس لاندي دي، درې سوه ښارونه، پنځوس قاضیان، اویا تنه وزیران لري. د ټولو اویا تنو وزیرانو مشر یا صدراعظم ئې شیماس نومېږي. خو کله چي ئې پاچهي د ده زوی ویرد خان ته پاتېږي نو هغه خپل حرم له ښځو ډکوي او له سهاره تر ماښامه خپل وخت په عیش او نوش تېروي. شیماس د نورو وزیرانو په سلا هغه ته وایي چي باید د رعیت له حاله ځان خبر کړي او ټول عمر په حرم کي تېر نه کړي. د ښځو مشورو او خبرو ته غوږ و نه نیسې، او نه د هغوی په عقل او قضاوت باور وکړې. شیماس ورته وایي ما اورېدلي دي چي ډېر زیات مېړونه د خپلو مېرمنو د لاسه تباه سوي دي. خو کله چي ئې تر ټولو ګرانه او ښایسته مېرمن خبرېږي نو هغه خپل مېړه ته وایي چي د شیماس او نورو وزیرانو پر تا باندي ښه ژوند پېرزو نه دئ. د الف لیلة و لیلة د قاعدې سره سم، د پاچا د قناعت د حاصلولو له پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو له پند او يا عبرته ډک، نکل شيماس او بل ئې مېرمن ورته کوي او په پای کي، په نهه سوه يودېرشمه شپه، ميدان مېرمن ګټي. شيماس او نور ټول هوښيار وزيران او مشران په پاچا ويرد خان وژني. د پراخ مملکت څخه د دفاع له پاره نه هوښيار سړی او نه يو زوروور سپه سالار پاتېږي. يو بل زوروور پاچا بالاخره حمله ورباندي کوي او مملکت ئې ورڅخه لاندي کوي. نتيجه دا راوزي چي که پاچا ويرد خان د خپلي ګراني مېرمني پر ځای د شيماس وزير په قول کړي وای د تباهۍ څخه به ژغورل سوی وای. د نکلونو په پنځه سوه اته اويايمه شپه د ښځو د چلونو او شيطانتونو په نوم يو نکل راځي. د پاچا يوه ښايسته کنيزه، د پاچا له ښايسته زوی سره مينه پيدا کوي، خو چي هر څه کوښښ کوي هغه ئې لاس ته نه ورځي. بالاخره پاچا ته شکايت کوي چي زوی ئې په بده سترګه ورته کتلي او جامې ئې ورڅيرلي دي. پاچا د خپل زوی د وژلو امر کوي. وزير د هغه د ژغورلو تلاښ کوي او بيا د معمول په څېر د وزير او ښايستې کنيزي تر منځ د نکلونو سلسله پيلېږي. پاچا، د معمول سره سم بې عقل دئ، چي د هر يوه کيسه اوري تصميم ئې تغير کوي. بالاخره وزير ميدان ګټي او ښايسته کنيزه، چي هم ئې درواغ ويلي او هم ئې د خپل مېړه سره بې وفايي کړې او د پاچا له زوی سره ئې، چي په يوه حساب د دې اولاد هم بلل کېږي، د غير مشروع جنسي اړيکو د ټينګولو تلاښ کړی دئ، په سزا رسېږي.

تقريباً ټولو هغو ښځو ته چي د مېړه سره بې وفايي وکړي د مرګ سزا ورکوله کېږي. خو د مسرور او زين المواصف په نوم داستان کي، چي مسرور يو عيسوی او زين المواصف يوه مړوښې يهودۍ ښځه ده، د غير مشروع ميني او اړيکو درلودل عادي کار ګڼل سوی دئ. دا نکل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریچارډ برټن په انګلیسي متن کي په اته سوه شپږ څلوېښتمه شپه کي پیلېږي او تر اته سوه څلور شپېتمي شپې پوري دوام کوي. د نکل له متن څخه د سوځنده میني لمبې پورته کېږي. زین المواصف دونه ښایسته مېرمن ده چي هر څوک ئې ووینې په یوه ځل لیدلو داسي ورباندي مین کېږي چي خوب او خوراک پر حرام سي. د هغې مېړه په دغو غیر مشروع اړیکو خبرېږي او خپله مېرمن د یوه کال په مزله لیري بیایي. زین المواصف له خپل معشوق سره لیکونو ته دوام ورکوي او مېړه ئې فیصله کوي چي پښو ته ئې زولنې واچوي. خو مېرمن ئې یوه شپه چي مېړه ئې د واده یوې مېلمستیا ته تللی دئ، د ښار څلورو قاضیانو ته جلا جلا ورځي او خپل حال ورته وایي. څلور سره قاضیان پر هغې باندي زړونه بایلي او هر یو ورته وایي چي له مېړه څخه به ئې طلاق ورواخلي خو په دې شرط چي له ده سره به واده کوي. دا له څلورو قاضیانو سره د واده کولو ژمنه کوي او په هغه شپه له ښار څخه تښتي. قاضیان د هغې د بېلتانه له غمه ټول مري او زین المواصف خپل ځان خپل محبوب ته رسوي. څرنګه چي دا نکلونه ټول په اسلامي محیط کي لیکل سوي دي، نو د دې ناروا میني د بریالي کېدلو او له سزا څخه د ژغورل کېدلو له پاره پرته له دې چي مرتکبین ئې عیسوی او یهودي‌ ده بله هیڅ لاره نه سي جوړېدلای.

داسي نو د الف لیلة و لیلة ټول نکلونه له دغه راز کیسو څخه ډک دي. په څرګنده ښکاري چي، د نورو زیاترو فوکلوري نکلونو په څېر، د الف لیلة و لیلة نکلونه هم یوازي نارینه وو ترتیب کړي دي او چي د ښځو له پاره ئې هر ډول رول خوښ سوی دئ هغه ئې ورته انتخاب کړی دئ. په عمومي صورت ښځه له ښایسته پرته، چي هغه هم د نارینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دئ، بل چنداني صفت نه لري او نارينه د دغه ښايسته او نازک مخلوق د تر لاسه کولو له پاره هغه کارونه کوي چي کله کله عقل ورته عاجز سي. په زړه پوري خبر دا ده چي د الف ليلة و ليلة د سوځنده مينو دا داستانونه د عربو د مجنون او ليلى، د ايران د فرهاد او شيريني، وامق او عذرا او ويس او رامين په څېر افسانو تر اغيزي لاندي نه دي راغلي. هيڅ عاشق او معشوق د يوه بل په دايمي هجران او بېلتون کي له غمه نه مري. ميني که هر څونه اورنۍ وي او شهزاده ګان چي په خپلو معشوقو پسي، چي زياتره يا پر تصوير مين سوي او يا ئې د جمال کيسه اورېدلې وي، هر څومره اوښکي توی کړي، بيا هم د پورته يادو سويو مشهورو نکلونو په څېر معنوي رنګ نه لري او په اصطلاح ټولي دنياوي او ظاهري بڼې لري. تقريباً ټول نکلونه په نېکمرغۍ او تر مرګه پوري په وصال پای ته رسېږي.

الف ليلة و ليلة، چي د هري ژبي د نکلونو تر تاثير لاندي ترتيب سوې او يا ترجمه سوې ده خو د انتظار سره سم عربي ژبه او کلتور دونه پکښې مسلط دئ چي قهرمانان ئې په عربي ژبه خبرو کولو کي په هيڅ ځای کي تکليف نه لري. له مصر څخه تر هند او چين پوري ځي او هر ځای په عربي خبري کېږي. حتي پيريانان، ديوان او شاپيرياني هم په عربي خبري کوي. د لوی سمندر تر اوبو لاندي د شاپيريانو يو لوی ښار دئ او کله چي شهزاده د خپلي محبوبي شاپېرۍ د تر لاسه کولو له پاره هلته ورځي نو هلته هم ټول کسان په عربي پوهېږي. څرنګه چي عربانو په پېژندل سوې نړۍ کي په ډېره پراخه سيمه کي امپراطوري جوړه کړې وه او ډېر زيات ملکونه ئې تر لاس لاندي وه نو ډېره ليري نه ده چي که ئې فکر کړی وي چي که ټول نه وي نو اکثريت انسانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په عربي پوهېږي.

د شهرزادي د نکلونو په پنځه سوه اووه شپېتمه شپه د برونز یا ژړو د ښار په داستان کي د یوې نامعلومي جزیرې د اوسیدونکو یو پاچا د کښتۍ سپرلیو ته، چي لاره ئې ورکه کړې او هلته ورغلي دي، وایي چي هلته هیڅ وخت آدمزاد نه دئ ورغلی. مګر بیا ګورو چي پاچا ئې په عربي ژبه خبري کوي، خو په جزیره کي هیڅ بل څوک په عربي نه پوهېږي. د دې جزیرې په څنډو کي ډېر کله د مسو څخه جوړ سوي لوی بوتلونه پیدا کېږي چي خولې ئې سلیمان علیه السلام بندي کړي او مهر کړي وي. کله چي د بوتل خوله خلاصه سي نو له هغه څخه یو دود پورته سي او له دود څخه یو دېب جوړ سي او زاری کوي چي یا سلیمان پیغمبره بیا مي توبه ده او مخ د دښت پر خوا ځغلي. اموي خلیفه عبدالملک بن مروان خپل مشهور سپه سالار موسی بن نصیر ته وظیفه ورکوي چي دغه جزیره به پیدا کوي او ده ته به دغه بوتلونه راوړي. موسی بن نصیر له ډېرو زیاتو خواریو ګاللو څخه وروسته هغه ټاپو ته ورځي. بوتلونه پیداکوي؛ خلیفه ته ئې وروړي او هغه هم څو دېوان خوشي کوي او ننداره ئې کوي. البته ټول دېوان په عربي ژبه خبري کوي. د ماهیګیر په نکل کي، چي بیا وروسته اروپایي هیوادونو ته ورغلی او په لس هاوو رنګونه ئې اخیستي دي، د بوتل څخه آزاد سوی دیو ماهیګیر ته وایي چي د سلیمان علیه السلام وزیر آصف بن برخیا، د پیغمبر په حکم، په دغه بوتل کي اچولی دئ. همدغه آصف بن برخیا د سیف الملوک په نکل کي هم د سلیمان پیغمبر ستر وزیر دئ او د سیف الملوک د پلار له خوا د ورلېږل سوي هیئت هرکلی کوي. زه ګومان کوم چي د پښتنو فوکلوري تاریخ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېره بیا مخزن افغاني ته به دغه نوم له الف لیلة و لیلة او په تېره بیا د سیف الملوک له نکل څخه، چې په پښتنو کې د الف لیلة و لیلة تر بل هر نکل زیات رواج او شهرت لري، ورننوتلی وي.

که څه هم چې د الف لیلة و لیلة نکلونه په عربي او اسلامي محیط کې یا ایجاد سوي او یا له ایراني او هندي ادبیاتو څخه ترجمه سوي او وروسته عربي رنګ ورکړه سوی دئ او ډېره هڅه سوې ده چې په هر ځای کې هر نکل خپل اسلامي رنګ وښیي، خو له بلي خوا، تقریباً ټول نکلونه له داسي خرافاتو څخه ډک دي چې په اسلام کې هغوی ته عقیده درلودل ناروا او منع دي. په اسلام کې په غیب د اطلاع درلودلو قدرت یوازي د خدای تعالی څخه دئ او دا خبره په آیت ثابته ده. خو پاچاهان او لویان د خپلي آیندې، په زیاته بیا د نوي دنیا ته راغلي اولاد او یا د مور په نس کې اولاد، په باب د فالبینانو څخه پوښتنه کوي او هغوی هم داسي احوال ورته وایي چې ټول تقریباً سم خیژي. که څه هم چې د فالبینانو پیش بینۍ اکثر وختونه د ډېرو بدو عواقبو څخه خبر ورکوي؛ ګواکي هغوی د قسمت په فیصلو خبر دي او چې څه دوی وایي هغه تغیر نه کوي؛ خو څرنګه چې د الف لیلة و لیلة د نکلونو یو هدف د شر او خیر تر منځ مبارزه ده او د نکلونو په پای کې فیصله هر وخت د خیر په ګټه وي؛ نو د فالبینانو پیش بینۍ زیاتره، هغه خراب عواقب نه لري لکه دوی چې معلوم کړي او پیش بیني کړي وي. د فالبینانو، جادو ګرانو، کوډګرانو، ګرځنده قلندرانو، ملنګانو او لېونیانو خبرو ته بشپړ اعتقاد نه یوازي د هغه وخت د ټولنیزو شرایطو او محیط انعکاس دئ بلکي تر نني ورځي پوري په افغانستان، هند، شاوخوا نژدې هیوادونو، حتی امریکا او اروپا په څېر پر مخ تللیو هیوادونوکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدغه فالبينان او کوډګران موجود دي او لا اوس هم ډېر زيات خلک عقيده ورته لري.

د الف ليلة و ليلة د نکلونو په دېرشمه شپه دوهم قلندر، د خپلو کيسو په ترڅ کې، د حسد او کينې د خرابو عواقبو په لړ کې، د هغه شيخ کيسه کوي چې د پاچا ناروغه او ليونۍ سوې لور ئې چې ټول طبيبان ئې علاج ته عاجز وه جوړه کړه او پر پاچا باندي دونه ګران سو چې خپله هغه لور ئې شيخ ته په نکاح کړه. شيخ په دې پوه سوی وو چې د پاچا پر لور باندي د ډم ډم پيريان زوی ميمون مين سوی دئ او د هغې په سر کې ئې ځای نيولی دئ. د پاچا د لور د ماغزو څخه د ميمون پيريان د ايستلو له پاره بايد د توري پيشي په لکۍ کي د سپين ټکي څخه اووه وربښتان وايستل سي او د پاچا د لور مخي ته دود کړه سي. پيريان به وتښتي او نجلۍ به جوړه سي. شيخ له همدې ټوټکې څخه کار اخلي او نجلۍ روغه رمټه کېږي. توري پيشۍ ته زموږ په کلتوري حوزه کي اوس هم عوام د پيريان په سترګه ګوري او د شپې له پلوه ځان ورڅخه ژغوري او کوښښ کوي چي توري پيشي ته ازار ور نه کړي. الف ليلة و ليلة داسي په سلهاوو کيسې لري چي د کوډو، جادو، پيريانانو، په بيزو او سپيو د انسانانو د بدلولو او فالبينانو په باب د ډېرو پراخو او ليري پرتو کلتوري حوزو د خلکو فوکلور او د عوامو عقايدو ته انعکاس ورکوي. البته په تقريباً ټولو کيسو کي دا يو ټکی مشترک دئ چي نکل بالاخره د خير په ګټه او د شر په تاوان، په خوښۍ او نېکمرغۍ پای ته رسېږي.

د الف ليلة و ليلة نکلونه، که څه هم چي له تاريخي پلوه ډېر سخت بې اعتباره او بې اندازې زياتي مبالغې پکښي سوي وي، خو کله کله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتینو تاریخي پېښو یو څرک هم پکښي لګېږي. د مثال په ډول د کابل پاچا تغموس د کابل او بنوشهلان پر مځکو حکومت کوي، لس زره مشران ئې تر لاس لاندي دي چي هر یو ئې سل، په قلاوو احاطه سوي ښارونه، او سل قلاوي لري. (البته د نړۍ په تاریخ کي هیڅ امپراطور یو میلیون ښارونه او یو میلیون قلاوي نه دي درلودلي، خو د تغموس پاچا په باره کي دغه لویه مبالغه د اشکانیانو او کوشانیانو پر عظمت باندي یو دلالت کوي او ښایي په نکل کي د هغوی د پاچاهي قدرت او عظمت مطلب وي) تغموس پاچا بیا هم خپل د قلمرو عالمان، نجوم ګران، ریاضي پوهان او جنتري جوړوونکي را غواړي او له هغوی څخه پوښتنه کوي چي دی به کله د یوه زوی خاوند سي. هغوی ورته وایي چي ستا د زوی برخه یوازي د خراسان د پاچا د لور په واده کولو کي ده او بس. تغموس پاچا خپل هوښیار وزیر عین زر ته وظیفه ورکوي چي د خراسان د پاچا بهروان څخه د هغه د لور په غوښتلو کي د ده وکالت وکړي او د خراسان پاچا ته پنځلس سوه باره وریښم، قیمتي ډبري، مرغلري، یاقوت او نور جواهرات، سره او سپین زر ورلېږي. د تغموس پاچا نکل د دونه بېځایه مبالغو او د هغه د زوی جهانشاه په مقابل کي د دونه زیاتو، بېځایه او نامعقولو مشکلاتو او خنډونو څخه ډک دئ چي حلول ئې غیرممکن دي. تغموس د هند پاچا کافید ته په جنګ کي ماته ورکوي او هغه د باج په ورکولو مجبوروي. خو کافید وروسته خپل نور راجه ګان ورسره ملګري کوي او د تغموس پاچا پر قلمرو باندي حمله کوي. دا جنګونه سړي ته د سبکتګین او جیاپال تر منځ جنګونه ور په زړه کوي. البته د سبکتګین او جیاپال تر منځ په دوهم جنګ کي هم جیاپال ماته خوري او ډېري زیاتي مځکي له لاسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي. وروسته د سلطان محمود سره په دریم جنګ کي هم ماتېږي او حتی سلطان محمود ئې ژوندی نیسي او د غلامانو په بازار کي ئې خرڅوي. خو د تغموس پاچا په نکل کي د هند پاچا کافید، د تغموس له پرېشانۍ څخه، چي د خپل زوی جهانشاه د ورک کېدلو له امله ورپېښه ده، استفاده کوي او کابل د یوه کال له پاره محاصره کوي. تر څو جهانشاه د دېوانو له لښکر سره پنځه ویشت کلنه فاصله په لسو ورځو کي وهي او د کافید پاچا پر هغو لښکرو باندي چي د ده د پلار پایتخت ئې محاصره کړی دئ حمله کوي او د لښکرو سره ئې وژني.

په الف لیلة و لیلة کي، د ټولو مبالغو او خرافاتو سره سره، موږ ګورو چي تقریباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره ترتیب سوي او لیکل سوي دي. په ټولو نکلونو کي د اسلام لښکر پر کفارو غالب دئ او د دې خبري علت دا دئ چي دا نکلونه د اسلام د عظمت په وخت کي ترتیب سوي دي او که وروسته ترتیب سوي وي نو لږترلږه مسلمانانو ته خپل تېر عظمت ور په زړه کوي او دا ورته ښیي چي ستونزي او مشکلات که هر څونه ډېر وي، د خدای تعالی او غیبي قواوو مرسته له حق سره ملګرې ده او بری بالاخره د حق په برخه دئ. له بلي خوا د الف لیلة و لیلة په ټولو نکلونو کي داسي نکل چنداني نه په سترګه کېږي چي په یوه او یا بل ډول دي د عربي ټولني او یا شاوخوا ټولنو عقایدو، ټولنیزو شرایطو او یا تاریخ ته انعکاس نه وي ورکړه سوی. ځکه ئې نو د عادي لوستونکو له پاره د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو تېرولو له پاره ښه وسیله او د فوکلور او انتروپولوجۍ د څېړونکو له پاره د معلوماتو یوه خزانه ده.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، که څه هم چي سینه پر سینه انتقال سوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولسي نکلونه دي او د تاریخ مسعودي په قول له هزار افسانه څخه ترجمه سوي او بیا وروسته، د پېړیو په جریان کي، اوښتي را اوښتي دي، خو په پای کي داسي ښکاري لکه ټول نکلونه چی د یوه لیکوال تر نظر تېر سوي او د یوه قلم څخه وتلي وي. که څه هم چي نکلونه، په تېره، د متن له مخي ډېر زیات توپیر سره لري خو عمومي هدف، چي د اسلام عظمت او د سُني عقیدې تبلیغ دئ، په ټولو کی یو دئ. په دې لړ کي (د ابوالحُسن او د هغه کنیزه توَدّد) په نوم یو داستان ډېر ښه مثال دئ. دا نکل د شهرزادي د نکلونو په څلور سوه شپږدېرشمه شپه پیلېږي او تر څلور سوه دوه شپیتمي شپې پوري دوام کوي. توَدّد یوه ښایسته څوارلس کلنه کنیزه ده چي د هغې ډېوالي سوی څښتن ابوالحُسن غواړي، د هغې په غوښتنه ئې، پر خلیفه هارون الرشید باندي په زر دیناره خرڅه کړي. کله چي خلیفه د هغې د کمالاتو پوښتنه کوي نو دا ورته وایي چي قرآن شریف ئې په یاد زده دئ او په څو طریقو ئې لوستلای سي. احادیث ئې ټول زده دي، په فلسفه، منطق، ساینس، ریاضي، شعر، موسیقي، ګرامر، قضا او مروجه علومو کي ساری نه لري. خلیفه دي د خپل قلمرو ټول عالمان او پوهان ورته راغونډ کړي او له دې سره دي ئې بحث ته کښینوي. خلیفه، په هر علم او فن کي، د خپل قلمرو تر ټولو لوی او مشهور عالمان ورته راغونډوي او نجلۍ د هغوی ټولو سوالونو ته سم جوابونه ورکوي، خو کله چي له هغوی څخه پوښتني کوي نو هغوی ئې د یکي یوه سوال جواب نه لري. البته دا د یوې څوارلس کلني نجلۍ له پاره څه چي د یوه دوه سوه کلن عالم له پاره هم ممکنه نه ده چي په ټولو علومو کي دونه تبحر ولري چي هر سوال ته جواب ورکړي او د هغه د یوه سوال جواب له چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره نه وي. خو په دې نکل کي، چی زياتره د نکل نه بلکي د تبليغ شکل لري، تقريباً ټول هغه مهم سوالونه مطرح سوي دي چي اهل السنت والجماعت ورسره مخا مخ کېدلای سي. په الف ليلة و ليلة کي بله داسي کيسه نسته، خو د کتاب نور ټول نکلونه په دغه روحيه ترتيب سوي دي. د نکلونو په ټول قلمرو کي، چي له افريقا څخه نيولې تر چين او تر اوبو لاندي د پيريانانو او شاپيريانو تر ښارونو او کوه کاف پوري رسېږي، د اسلام برتري ښودله سوې او حتی دېوان او پيريانان کليمه وايي او د خدای تعالی وحدانيت ته عقيده لري.

د الف ليلة و ليلة د نکلونو د پيل لومړنی پراګراف وايي چي دا د پخوانيو نکلونه د اوسنيو خلکو د پند او عبرت له پاره ليکل سوي دي او د ټولو ښو مثالونه د الف ليلة و ليلة په نکلونو کي را جمع سوي دي. خو څرنګه چي دا نکلونه د پاچاهانو او لويانو له پاره ليکل سوي دي، او له لومړي سره ګويا د يوه ساساني پاچا په کور کي ويل کېږي، نو په تقريباً ټولو نکلونو کي دا يو اصل په خورا احتياط رعايت سوی دئ چي پاچاهانو، په تېره بيا عربو سلطانانو، ته د احترام په سترګه کتل کېږي. د ټولو پاچانو د عدالت صفتونه کېږي او که چيري کوم پاچا بېځايه ظلم کوي نو هم ئې پړه د مېرمني پر شيطانت او يا د وزيرانو او سلاکارانو پر شيطانت او بدنيتۍ اچوله کېږي. دا نکلونه که څه هم، د عباسي خليفه ګانو په زمانه کي ترتيب سوي او ښايي ليکل سوي وي خو نه يوازي د ټولو عباسي خليفه ګانو، په تېره بيا هارون الرشيد نوم په ادب او احترام يادوي بلکي د اموي خليفه ګانو له نومونو سره، چي عباسي خليفه ګانو ئې له نامه څخه کرکه کوله، هم له ډېر احتياط څخه کار اخلي. ګواکي په ټولو نکلونو کي د "السلطان ظل الله فی الارض"

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل رعایت سوی او چنداني سرغړونه نه ده ورڅخه سوې.

زردشتیانو او ایرانیانو ته، په تقریباً ټولو نکلونو کي، بې اعتمادي ښودله سوې ده. د حسن بصري په نکل کي، چي زیاتره د ځوانانو له پاره د پند او عبرت په نیت لیکل سوی تربیوي نکل دئ او ځوانانو ته ښیي چي د پلار څخه پاته سوی میراث بېځایه مصرف نه کړي او د زمانې په بې وفا اشنایانو اعتماد و نه کړي، دا خبره په څرګنده توګه وینو. حسن بصري د خپل پلار د ورپاته سوي جایداد او پیسو د بېځایه لګولو او ډېوالي کېدلو څخه وروسته له یوه زرګر سره مزدور کېږي. یو ایراني، چي زردشتي دین لري، حسن ته وایي چي هغه کیمیاګر دئ او کولای سي چي له مسو څخه زر ورته جوړ کړي او دا هنر هغه ته وښیي. خو د حسن مور ورته وایي اې زویه د خلکو له خبرو سره پام کوه. د هر چا خبره زړه ته مه اچوه. په تېره بیا له فارسیانو سره ډېر پام کوه. هغوی چالاک او چمباز دي. د کیمیاګرۍ په نوم خلک غولوي، د هغوی څخه پیسې اخلي او تباه کوي ئې. د حسن بصري په نکل کي د هغه د مور نصیحتونه ټول رشتیا خېژي او هغه سړی، چي په نکل کي د لعنتي ګبر بهرام په نوم اشاره ورته کېږي، پر مظلوم حسن بصري باندي ډېري سختې خوارۍ راولي. البته د الف لیلة و لیلة د تقریباً ټولو نکلونو د روحیې سره سم قسمت د مظلومانو په ګټه فیصله کوي او حسن بصري د ژوند د ټولو هستیو او شتمنیو د تر لاسه کولو تر څنګ له یوې ښایستې شاپیرۍ سره واده کوي، او د عمر تر پایه پوري ئې نېکمرغي په برخه کېږي.

د الف لیلة و لیلة په نکلونو کي، په اخلاقي او اجتماعي لحاظ، د بدبینۍ روحیه حاکمه ده او دا روحیه د شهریار او شاه زمان د لومړني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکل څخه نیولې بیا تر پایه پوري وینو. ډېر لږ کسان وي چي رښتینی زړه سوی او رښتینې مسلماني دي ولري. سړی باید د هر چا سره احتیاط وکړي. پاچاهان باید د ښځو او وزیرانو احتمالي شیطانتونو ته متوجه وي او خلک باید د حسودانو څخه هر وخت خطر احساس کړي او د ځان په فکر کي اوسي. کینه او حسد له ټولو هغو کسانو سره چي دنیا او دولت ولري، چي له پاچاهانو سره ښه او نیژدې اړیکي ولري او پاچاهان ورباندي مهربانه وي، چي ښایسته وي او یا ښایسته مېرمن ولري او یا ښه علمیت ولري کېږي. کینه او حسد هر وخت د انسان نېکمرغي په بدمرغي اړولای سي. خو بیا ګورو چي په تقریباً ټولو نکلونو کي دا روحیه تعقیب سوې ده چي څوک بل ته کوهي کیني پخپله پکښي لوېږي. ګواکي حسد کوونکي ته هم خبرداری ورکړه سوی دئ چي د اسمان فیصله عادلانه ده او یو څوک سته چي د مظلومانو کسات واخلي.

مأخذونه:

۱. مروج الذهب و معادن الجوهر، علي بن حسین مسعودي. مترجم ابوالقاسم پاینده (چاپ هشتم تهران – ۱۳۸۷).
۲. ترجمه تاریخ یمیني، به اهتمام ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم ۱۳۷۴) مرکز انتشارات علمي و فرهنګي، تهران.
۳. قابوسنامه، عنصرالمعالي کیکاووس بن اسکندر بن قابوس بن وشمګیر بن زیار، به اهتمام غلام حسین یوسفي (تهران – ۱۳۷۳).
۴. سیاستنامه (سیرالملوک) خواجه نظام الملک طوسي، به کوشش ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم، تهران – ۱۳۴۶).
۵. تاریخ فیروزشاهي، ضیاء الدین برني، ترجمه به اردو ډاکټر سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

معین الحق (چاپ ۲۰۰۴، اپرمال لاهور).

٦. افسون شهریار، جلال ستاري (انتشارات توس، چاپ اول ۱۳۶۸).

۷. The Book of the Thousand Nights and a Night by Richard F. Burton.

۸. Encycloeaedia of Islam.

۹. Muslim Slave System in Medieval India, K.S Lal (New Delhi ۱۹۹۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوسل او اوومه شپه

په دغه شپه ضوء المکان پاچا وزير ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل چي اې وزيره! شپه خو دا ده راغله. اوس به نو هغه نکل راته وکړې چي وعده دي راسره کړې وه. وزير ورته وويل چي پر دواړو سترگو! باره نو وزير تر نکل دمخه ورته وويل چي: "اې پاچا! زما داسي نکل زده دئ چي د عاشق او معشوق خورا عجيب و غريب حالات پکښې بيان سوي دي. دا داسي نکل دئ چي غمونه له سره ليري کوي. نو غوږ راته ونيسئ!

د تاج الملوک نکل [1]

وايي چي په پخوا زمانو کي د اصفهان تر غرونو په ها خوا يو ښار وو. دا ښار ئې مدينة الخضراء باله. په دې ښار کي يو پاچا وو چي ملک سلېمان نومېدی. دې پاچا په سخاوت او احسان، په عدل او امان، په لويي او په هوښياري کي نوم ايستلی وو. د ده د پاچهۍ په زمانه کي خلک په نس ماړه او په تن پټ ول. يوه د آرامي گوله وررسېدله. چا ئې

[1] د دغه نکل نوم په عربي اصل کي "حکايت سلېمان شاه" دئ. د نوميالي صاحب په ترجمه کي هم دغه نوم رااخيست سوی دئ، خو په انگرېزي او روسي او فارسي ترجمو کي د تاج الملوک په نامه ثبت دئ. څرنگه چي ما د انگرېزي ترجمې لار اخيستې ده، نو مي دا نکل همداسي د تاج الملوک په نامه وکيښ، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناحقه دروازه نه ورټکوله. خلک له پاچا څخه راضي ول. خو دې پاچا
ماینه او اولاد نه درلودل. د ده یو وزیر وو چي پاچا ته په خوی او په
اخلاقو کي کټ مټ سوی وو. بس، ګویا یو جوز وو چي پر منځ دوه
ځایه سوی وو. دې پاچا یوه ورځ دا وزیر راوغوښت او ورته وې ویل
چي: "وزیره! دې یوازي ژوند نور په تنګ کړی یم. نه ماینه سته، نه
اولاد. خُلق مي بیخي راته تنګ دئ. د دنیا ټول پاچهان زامن لري،
اولادونه لري، کور لري، کهول لري. پیغمبر علیه السلام فرمایلي دي
چي: "تناکحوا تناسلو تکثروا وافانی اباهی بکم الامم یوم القیمة
ولوبالقسط" یعني ودونه وکړئ! اولادونه وزېږوئ! نسلونه زیات کړئ!
زه به د قیامت په ورځ د نورو امتونو په منځ کي په تاسي وویاړم. نو اې
وزیره! ستا مشوره راته څه ده؟" وزیر ورته وویل چي اې ملک الزمانه!
زما دي سپیني پرې سي چي پر تا به مي دا د څړه توب او جره ګی
ژوند پېرزو وي. د نسل دوام خو په ماینه پوري تړلی دئ. پاچا ورته
وویل چي ما به اوس دستي ماینه کړې وای یوه مینځه به مي رانیولې
وای او ځان ته به مي کښېنولې وای. خو بېره مي له دې اسیته ده چي
نه به ئې په پلار و نیکه خبر یم چي دا اوس له ښه خاندانه ده؟ له بدي
کورنۍ ده؟ په هډ پاکه ده؟ زما وړ ده؟ نو که له اصله بدذاته وه، لیري
نه ده چي له دې څخه به مي داسي اولاد وزېږي چي منافق به وي،
ظالم به وي، ویني به تویوي. داسي اولاد خو ښرنه ځکه ده چي تخم
په وکرې، اغزي به درته شنه کړي. یئه! زه داسي څوک ځان ته نه
کښېنوم. زما خیال دئ، وزیره! چي د پاچهانو یوه لور ځان ته وغواړم.
هم به ئې پلار و نیکه معلوم وي. هم به په چوچ پدرداره ښځه وي. هم
به کمالداره وي او هم به ئې رنګ و سِکه ښکلې وي. زما خیال دئ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه شان نجلۍ وغواړم. اوس که تا ته، اې وزیره! داسي کومه خانداني نجلۍ معلومه وي، راوئې ښیه چي زه مرکه ورولېږم. وزیر ورته وویل چي: "دا ارزو دي که خدای کول پوره سوه او د زړه مراد به دي درحاصل سي". پاچا ورته وویل، چي څرنګه؟ وزیر ورته وویل چي اې پاچا! ما اورېدلي دي چي د سپیني مېني (ارض بیضاء) څښتن ملک زهرشاه یوه خورا ښکلې لور لري. په ښایست، په سِکه، په جمال، په کمال کي ئې د ویلو ځای نسته. نه خدای بله داسي ښکلې پیدا کړې ده او نه هم بله داسي نېک خصلته اونېک صفته .هغه د شاعر خبره ده چي وایي:

نـرۍ مـلا قـد و قامـت تـه ئـې ده سـروه شـرمنده
د مخ نور ته ئې سپوږمۍ دئ ځان پټ کړی په پرده
د خوږې خولګۍ شربت ئې د عسلو بازار سوړ کړ
تکـو سـرو نـازکو شـونډو ئـې یـاقوت کړلـه کوټـه
سپین غاښونه ئې صدف دي، مرغلري دي سپېۍ دي
جګـه غـاړه ئـې بلـوړ ده، پـسته غېـږه ئـې پومبـه
توري سترګي ئې خماري، کږې وروځي نمایداري
سره و سپین ئې انګي دي، سر تر نوکه ښایسته
لېـوني پـسي ځوانـان دي، چـا تـه کلـه وررسېږي؟
بختـور بـه وي چي اخلي لـه دې ښـکلي څـه بوسـه

وزیر چي د ملک زهرشاه د لور د ښایست او کمال او جمال خبري پاچا ته وکړې، باره نو سلېمان شاه ورته وویل چي زما خو داسي خوښه ده، چي دې نجلۍ ته یو په ژبه پوه او د عقل د خوا پوره څوک ورولېږې او د مرکې ټول آداب او شرایط په پام کي ونیسې. دا نجلۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي تا ئې بيان وکړ، دا خو گويا د جنت حوره ده او په دنيا کي ئې بله جوړه و مثال نسته. نبي عليه السلام فرمايلي دي چي: "لارهبانية فی الاسلام". د پاچا زړه دې نجلۍ ته مايله سو او وزير ته ئې وويل چي د دې خدمت چاري له تا پرته بل څوک نه سي پر مخ وهلای. اوس دي کور ته ولاړ سه او سر له سبا څخه د سفر بندوبست وتړه او دغي نجلۍ ته زما له پاره په مرکه ورسه. ما ته دي سودا راواچوله. نو تر هغو چي دي دا نجلۍ راغوښتې نه وي، دلته به نه راځې. وزير ورته وويل چي پر تکو تورو سترگو. باره ئې د پاچهۍ درانه سوغاتونه برابر کړل. ورېښمين ټوکران، سنگيني جامې، اصيلي مرغلري او قيمتي غميان او نوري تحفې ئې پر اسانو بار کړل. سل تنه خادمان او سل تنې ښکلي مينځې ئې ورسره وټاکلې او د زړه ورو يوه ډله ئې هم د ځان ملگرې کړه او رهي سول. ملک سلېمان شاه ورته وويل چي هر څومره چي ژر کېدلای سي، دغه د جنت حوره زما تر کوره پوري راورسوئ. وزير په سفر روان سو. څو شواروزه ئې مزل وکړ. دښتونه و بيابانونه ئې پې کړل، تر غرو او رودونو ورواوښت. په پای کي د ملک زهرشاه ښار ته د يوې ورځې مزل لا پاته وو، باره ئې د يوې ويالې پر غاړه واړول. خپل خاصان ئې راوغوښتل او په هغو کي ئې يو تن د ملک زهرشاه د خبرولو په نيامت وټاکه او ورواٸې ستاوه. د وزير ايلچي د ملک زهرشاه ښار ته رهي سو او د ښار په دروازه کي ئې خپل پيغام پرېښوو چي د اصفهان اومدينة الخضراء د واکمن سلېمان شاه وزير ستاسي حضور ته راروان دئ او ملک زهرشاه ئې د وزير په راتگ خبر کړ. ملک زهرشاه په دې خبر ډېر خوشاله سو او ايلچي ئې پخپله ماڼۍ کي خپل حضور ته وروباله او پوښتنه ئې ځني وکړه چي وزير دي چيري پرېښوو؟ ايلچي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وویل چي هغه د پلانۍ ویالې پر غاړه ئې اړولي دي او سبا به له خیره سره دلته راورسېږي. آبس، ملک زهرشاه هم خپل وزیر ته امر وکړ چي د دولت له لویانو او مخورو سره د وزیر هرکلي ته ورووزي. هلته د ملک سلیمان شاه وزیر تر نیمي شپې پوري د ویالې پر غاړه اړولي ول. شپه چي پخه سوه، مخ پر ښار ئې حرکت راوکړ. سهار چي روڼا سوه، ناڅاپه ئې د ملک زهرشاه وزیر او نور لویان په سترگه سول، چي د دوی هرکلي ته د ښار په دوه فرسخي کي منتظر ولاړ دي. د ملک سلېمان شاه وزیر هرکلي کوونکي ونازول او هغوی هم په عاجزۍ سره د ده خورا ډېر عزت وکړ. د وزیر زړه ته ولوېده چي که خدای کول، کار به سره ورسېږي او غوښتنه به مو ومني. آبس، تا ته دي وویل سي دا دواړه وزیران له خپلو خاصانو او لویانو سره مخ پر ښار وررهي سول. د ملک زهرشاه ماڼۍ ته چي ورسېدل، وزیر تر اووم دهلېزه پوري پر آس سپور ورغی. دغه ځای ته تر دغي ورځي پوري هیڅوک پر آس سپور نه وو ورغلی. وزیر په دغه اووم دهلېز کي له آسه راټا سو او یوه اوږده سالون ته ورننووت. د دې سالون په سر کي یو غټ په مرغلرو او جواهرو ښکلی کړه سوی تخت پروت دئ. پر تخت باندي زرغون وربښمین پوښ اوار دئ. د تخت پښې د پیل له هډوکو څخه جوړي سوي وې. د تخت دپاسه ملک زهرشاه ناست وو. شاوخوا ورته د ده نور خاصان او ندیمان ولاړ ول. وزیر د ملک زهرشاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او فصیحه ژبه ئې خبري شرو کړې... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او اتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: وزير د ملک زهرشاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او فصيحه ژبه ئې خبري شرو کړې او دا بيتونه ئې ورته وويل:

اې ښاغلي توریالیه! اې نوموړې زمامداره!
چي جهان په تا نازېږي، ټول عالم دئ خبرداره
ستا په شاني دروند مېړه بل زمانې نه دئ ليدلی
ستا د برم، ستا د عزت مثال بل نسته اې واکداره
په حکمت دي جهان وياړي، په سخا دي ټول ماړه دي
ستا د توري تر شپول لاندي ټول رعيت دي پر کراره
ستا د قهر په اور سوځي دښمنان تر ليرو ليرو
ستا د رحم سيوری خپور دئ پر نړۍ باندي تاجداره
په نرمۍ لکه اوبه يې، باروردار لکه مځکه
په عظمت کي يو لوی غر يې، په تمکين يې باوقاره
په نړۍ کي چي څه خولې دي پيدا سوي تر دې دمه
ثناخواني زهرشاه ته، له ما ښامه تر سهاره
زموږ له عمره دې خدای واخلي ستا پر عمر دي زياتی سي
د خزان دي درته شا سي، برخوردار سې له بهاره
دښمنان دي سرنگون سه، بدخواهان دي دربدره
سلطنت دي تل قايم سه، دبدبه دي پايداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

رعیت دي آسوده سه، لښکریان دي سو بمن او سه
شـفقت و مرحمـت دي ورسـېږه تـر مـا خـواره

وزیر چي دا بیتونه پای ته ورسول، پاچا نزدې وروباله، ډېر ئې ونازاوه. خپل څنګ ته ئې کښېناوه. ښې نرمي او د مهربانۍ خبري ئې ورسره وکړې. وزیر هم په خورا خوږه ژبه له ده سره خبري کولې او تر غرمې پوري ئې ښه د خوند مجلس ورسره وکړ. غرمه چي سوه، سترخانونه اوار سول او د خدای د نعمتو ډک غوري ګان او غابونه پر کتار سول. ټولو ښه په خوند مړی وخوړل او یو یو له مجلسه ووت. د پاچا له یو څو تنو خاصانو پرته نور ټول کسان ووتل. وزیر چي مجلس نور له پردیو او بېګانه خلکو څخه خالي ولید، نو راولاړ سو او د پاچا مخ ته ئې مځکه مچ کړه، د پاچا ستاینه و ثنا ئې پر ځای کړه، بیا ئې نو ورته وویل چي: "اې بختور ټولواکه! زما په راتګ کي یو مقصد او مطلب پروت دئ. د دې مقصد تر سره کېدل، ستا په خیر هم دئ. مقصد مي دا دئ چي ته خپله لور په رضا او رغبت سره ملک سلېمانشاه ته په نکاح کړې. د ملک سلېمانشاه زړه ډېر غواړي چي ته ئې په زومواله ومنې".
ملک زهرشاه چي د ملک سلېمانشاه نوم واورېد، جست له ځایه ولاړ سو، مځکه ئې مچ کړه. حاضرین ټول حیران پاته سول. وروسته ملک د پروردګار حمد و ثنا ادا کړه او وزیر ته ئې مخ ورواړاوه او ورته وې ویل: "اې بختور وزیره! موږ ټول د سلیمان شاه رعیت یو او زما لور د ده په مینځیانو کي شمېرل کېږي. له ده سره دوستي اوخپښي خوزمالویه آرزوده". باره ئې سمدستي قاضي او دوه تنه شاهدان راوغوښتل. د سلېمان شاه وزیر وکالتاً د ملک زهرشاه د لور د نکاح اقرار وکړ. قاضي د نکاح خطبه ولوستله او دواړو پاچهانو ته ئې دوعا وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزير راولاړ سو او سوغاتونه او تحفې ئې د ملک زهرشاه مخې ته کښېښوولې. ملک هغه وستايلې او وئې منلې. وروسته ئې د نجلۍ د پوښ او تجهيز کار شرو کړ. د وزير ئې ډېر عزت وکړ. رعيت او سپايانو ته ئې سترخانونه اوار کړل او هر چا ته مړۍ ورسېدې. دوې مياشتې دغه عيش و عشرت او ډول و ډمامې رواني وې. د ناوي پوښ و قلنګ چې برابر سو، پاچا امر وکړ چې تر ښار دباندې دې خېمې ودرول سي. تر ښار دباندې خېمې ودرېدې. پر قلنګ باندې زرغونه ورېښمين پوښونه وغوړېدل. د روم او ترکانو مينځې ئې ورسره کړې. په ناوي ئې ښه فېشن او سينګار وکړ. د زرو کجاوه ئې ورته جوړه کړه او پر هغې باندې ئې د پاسه اصيلي مرغلري او ياقوت و زمرد کتار کړل. په کجاوه کې ئې دننه ښکلې ځای ورته جوړ کړ او دا د سرو زرو دانه ناوې ئې پکښې کښېنوله. د جهيز او قلنګ سوندوخان ئې پر اوښانو او اسانو بار کړل. قافله رارهي سوه او ملک زهرشاه تر درېو فرسخو پوري ورسره ملګری وو. تر هغه وروسته ئې له لور سره خدای په اماني وکړه او وزير ته ئې هم مخه ښې وويله او بيرته خپل ښار ته په ډېره خوشالي سره ولاړ. د ملک سلېمان شاه وزير د پاچا له لورسره دښتونه په مخه ورکړل، تلل، تلل، تلل... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملک سلېمان شاه وزير شپه و ورځ مزل کاوه. تر دښتونو او بيابانونو او غرونو او رودونو راتېر سو. په پای کي چي د سلېمان شاه ښار ته د دريو ورځو لار پاته سوه، دغه وخت وزير يو څوک ملک سلېمان شاه ته ور واستاوه او د ناوي په راتګ ئې خبر کړ. ايلچي چي ملک سلېمان شاه ته د ناوي د راتګ حال ورساوه، ملک له خوښۍ څخه په کاليو کي نه ځائېدی. ايلچي ته ئې ښه مغزن سوغات ورکړ او لښکر ته ئې امر وکړ چي له يوه غټ جمعيت سره د ناوي مخي ته ورووزي. له ځانو سره ډول و سورنا، چنګ و رباب، داريې او نور د سازوسارنګ سامانونه واخلي. په ښار کي ئې جار وواهه چي د ښار ټولي ښځمني که زړې دي که ځواناني، ټولي دي له يوه مخه تر ښار دباندي ورووزي. ټولو ښځمنو ئې امر ومانه او تر ښار ورووتلې. د دولت ټولو لويانو پر ځان ومنل چي ښې جامې به اغوندي. په کوڅو کي به مشعلونه او څراغان لګوي او ناوې به د شپې پاله ښار ته راولي. د دولت لويان، وزيران او اميران ټول يوه ليکه ودرېدل او په دې وخت کي د مِلکې کجاوه ښار ته راداخله سوه. مينځياني او خادمان ئې په مخ کي روان ول. سپايان د کجاوې پر ښی او کيڼ اړخ ورسره رهي ول. په ټول ښار کي داسي څوک نه وو پاته چي سيل ته دي نه وي راوتلی. چا ډولونه وهل، چا سورناوي رږغولې، چا داريې وهلې او چا ايشلي کولې. يو هشت و مشت وو. دونه مخلوق راوتلی وو، چي مور او زوی سره ورکېدل. د مِلکې کجاوه ئې راوړله او د ماڼۍ مخي ته ئې کښېښووله. مِلکه ماڼۍ ته ننوتله. ټول قصر د دې د مخ په نور روښانه سو. د دې له پاره ئې جلا تخت جوړ کړی وو. پر تخت باندي رقم په رقم جواهر او مرغلري کار سوي وې. مِلکه پر تخت کښېنستله. په دې وخت کي پاچا راغی او مِلکه ئې په غېږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ونيوله. مبارکۍ سوې، هی هی سو. يو ګړی وروسته پاچا او ملکه خپلي خوني ته ولاړل. ملِکه په داغه شپه اميندواره سوه. خوشالۍ سوې، مبارکۍ سوې. پاچا يوه مياشت له خوني راونه ووت. يوه مياشت وروسته چي له خوني راووت، پر خپل تخت کښېنوست. بيرته ئې د خپلي پاچهۍ کارونه شرو کړل. د مملکت او لښکر چاري ئې سره سامبالي کړې. ښه د خوشالۍ شپې و ورځي ئې تېرولې. په دې وخت د ملِکې نهه مياشتي، نهه ورځي، نهه ساعته، نهه ګړيه پوره سول. د لنګون درد ئې راولاړ سو. ډېرېدی، ډېرېدی، ډېرېدی، خبره معلومه سوه چي د کوچني د زېږېدلو وخت راورسېد. دايي ګاني او قابلې ګاني ئې ورته راحاضري کړې. د لنګون سختۍ په خير تېري سوې او ولادت هم په خيروعافيت سره سر ته ورسېد. خدای تعالی ملکې ته نارينه اولاد ورکړ چي د نېکمرغۍ نښانۍ ئې په تندي کي له ورايه ځلېدې. پر پاچا چي د زوی زېږېدلو زېری وسو، له خوشالۍ ئې پښې مځکي ته نه ورتلې. زېري کوونکي ته ئې ښېسده غټې سوغات ورکړ. دی پخپله سمدستي حرمسرای ته ورغی. کوچنی ئې ورته راووړ. ده په غېږ کي ونيو، پر تندي ئې مچ کړ. ښايست ته ئې هېښ پېښ پاته سو. د ده په تندي کي ئې د شاعر هغه خبري وليدې، چي ويلي ئې دي:

پر تندي ئې نڅېدلې نېکمرغۍ و نېک بختونه
له څېري ئې ښکارېدله د زمري بخت نښانونه
په نڅا ورته راتلله توره سپر ئې و لاسو ته
د ده ښکار ته غرځنيو راا خيستي خپل سرونه
تخت و ده ته پيدا سوی، شاهي ده ته ساتل سوې
سو به ده ته په تعظيم ده، چي ګټي به ميدانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شېدې چې په وركينه دی له تيو څخه روي
دا سرې ويني د دښمن دي تشوي ئې ټول رګونه
له هيبته به ئې تښتي د فتنو توري بلاوي
سلامي به ورته نيسي، بد مرغۍ و آفتونه

وروسته ئې هلک بيرته دايي ګانو ته په لاس ورکړ. هغوی ئې ښه په دوعا او په تکبير سره نو (نوم) ورپرې کړ او تاج الملوک خاران نوم ئې پر کښېښوو. د ده روزنه و پالنه ئې د مخصوصو دايي ګانو پر غاړه کښېښووله. هلک لوئېدی، څو د اوو کالو سو. ملک سلېمان شاه ورته حکيمان او اديبان مقرر کړل چې ده ته علم و حکمت او خط ورزده کاندي. څو کاله ئې پرله پسې په سبق کې تېره کړه. په پای کې ټول علم و فنون په زده کړل. بيا ئې نو زړه ورو او تورزنو ته په لاس ورکړ چې د زړه ورتيا او مېړاني درسونه ورزده کاندي. ښکار او نخښه ويشتل، سپارلي، د توري چلول او نور جنګي هنرونه ئې وروښوول. څو د څورلسو کالو سو. په دې وخت کې چې به ئې له ماڼۍ څخه مازي مخ ورښکاره کړ، سل زړونه به ئې په مينه کې په ټوپونو سول ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او لسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:
تاج الملوک ته خدای داسي سِکه و ښايست ورکړی وو، چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماڼۍ څخه يو ګړی وووت ، سل زړونه به ئې په مينه ښکار کړل. د ده د کړو وړو په باب شاعرانو شعرونه وويل:

دا لـه کومـه راختلـی دئ دا سـتوری چـي ځلېـږي
پـه رونـاوو، تجـلاوو ئـې د مځکـي مـخ سـو ځېږي
بختوره هغـه خولـه ده چي دا شوندي ئې روزي سي
نېکمرغـي د هغـه سر ده چي لـه دې عـشقه زنګېږي
طالع من به هغه زړه وي چي ځای ورکړي د ده عشق تـه
شاباسـی پـر هغـه چـا چـي د ده مينـي تـه ټينګېږي

تاج الملوک چي اتلس کلن سو او برېتو ئې خط وواهه، پر سره و سپين ښايسته باړخو ئې توري پخي راوټوکېدلې، دغه وخت ئې نو د ډېرو زړونه د ميني په اور مکوټ کړل. نه ئې چا د کتو تاب درلود، نه ئې د ليدو طاقت. هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

د کنعان ځاه لره ورسئ، يوسف پوه کړئ په دې حال
چي جوړه دي خدای پيدا کړه د ښايست و د جمال
تـا يـوه زلېخا وايـسته سـرتوره لــه خپـل کـوره
دې ښايست په سرتورۍ کي د ټول ښار واخيست وبال
نندارو ته ئې رادرومي د درست کلي شوخي نجوني
هره چټـه ئـې وصـلت تـه خـوړي بـوړي ده بـې حـال

پر تاج الملوک چي څو کاله نور هم تېر سول، داسي ځوان ځني وخوت چي خور پر مينه کېدله او له برېتو ئې د زمري زاره چاودله. باره ئې ياران و اشنايان پر رامات سول. هر يوه به دا فکر کاوه چي د پلار تر مرګ وروسته خو ئې د سلطنت تخت ده ته رسېږي، نو ګوندي ما ته هم کوم منصب راورسېږي. د تاج الملوک له ښکار سره ډېره جوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه. هر وخت به په ښکار پسي وتلی وو. خو پلار ئې په دې پوهېدی چي دښتونه او بيابانونه د اپت ځايونه دي او دی به ئې هر وخت له ښکاره څخه منعه کاوه. پر تاج الملوک باندي د ښکار شوق دومره غلبه کړې چي د خپل پلار خبره ئې لا هم په دې باب نه منله.

يوه ورځ تاج الملوک خپلو خادمانو ته وويل چي د لسو ورځو ازوغ برابر کړئ او درځئ چي ښکار ته وځو. آبس، خادمانو ئې شيان ميان برابر کړل او دی له خادمانو سره ښکار ته ووت. څورلس ورځي ئې پر دښت و بيابان تېري کړې او آخر يوې سمسوري شنې سيمي ته ورسېد. په دې ځای کي ئې خورا ډېري هوسۍ په سترگه سوې. ښې وني او ښې د بهاندو اوبو چينې هم وې. آبس، تاج الملوک خادمانو ته وويل چي دغه ئې ځای دئ. هلئ! ژر مو دامونه ښخ کړئ او تورونه وغوړوئ. خادمانو دامونه کښېښوول او تورونه ئې وغوړول. په دامو کي خورا ډېر وحشي حيوانات او هوسۍ بندي سوې. تر دې وروسته ښکاريانو د ښکار سپي ايله کړل. شهينان او بازان ئې هوا ته خوشي کړل. غشي و لينده ئې ورته سم کړل او خورا ډېري هوسۍ ئې ښکار کړې. ښکار چي خلاص سو،شهزاده د يوې چينې پر غاړه څنگ واچاوه. ښکاريانو ښکار سره ووېشه. ملک سلېمان شاه ته ئې هم يوه برخه ورولېږله.

دا شپه ئې د هماغي چينې پر غاړه تېره کړه. سهار چي روڼا سوه او لمر راوختی، دې ځای ته يوه لويه قافله راورسېده چي سوداگر، مريان، مينځي او نور ايله جاری مخلوق پکښې ول. قافلې پر همدغه مېنه واړول. تاج الملوک چي دوی وليدل، باره ئې خپل يوه خادم ته وويل چي ته ورسه د دې قافلې د خلکوحال راوړه چي دا څوک دي؟ خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي ورغی او پوښتنه ئې ځني وکړه، هغوی ورته وویل چي موږ سوداګر یو. دې سیمي ته د استراحت له پاره راغلو. موږ پوهېږو چي دا مځکه د ملک سلېمان شاه او د هغه دزوی ده او د دوی د پاچهۍ قلمرو د امن ځای دئ. موږ ډاډه یو چي دلته زموږ سرومال خوندي دئ. زموږ سره ښه سنګین وربښمین ټوکران او قیمتي جامې سته چي د تاج الملوک له پاره مو رااخیستي دي. خادم بیرته تاج الملوک ته ورغی او په حال ئې پوه کړ او هغه څه چي له سوداګرو څخه ئې اورېدلي ول، هغه ئې ټول ورته بیان کړل.

شهزاده وویل چي په دې قافله کي زما له پاره هم څه مالونه سته، نو زه تر هغو پوري ښار ته نه ځم چي دغه مالونه و نه ګورم. باره ئې پر آس پښه واړوله او غلامان ئې پر دواړو اړخونو ورسره روان سول او د قافلې خوا ته وررهي سول. قافلې ته چي نزدې ورسېدل، سوداګر ورته راولاړسول. د شهزاده سلام ئې وکړ. د سره اطلس خېمه ئې ورته ووهله. په خېمه کي دننه ئې وربښمین فرشونه او غالۍ ورته اواري کړې. تاج الملوک دننه کښېنوست او خادمان ئې شاوخوا په خدمت کي تیار ورته ودرېدل. بیا ئې نو سوداګرو ته وویل چي راوړئ، کوم مالونه مو راوړي دي. سوداګرو ئې امر ومانه، هر څه مالونه چي د ده وړ ول، هغه ئې ورته راوړل او مخي ته ئې کښېښوول. شهزاده پکښې وکتل. د خپلي خوښي مالونه ئې ځني واخیستل. قیمت ئې په لاس ورکړ.

آبس، پر آس راسپور سو او کله چي ئې غوښتل خپل اتاق ته ولاړ سي، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر یوه ښکلي ځوان سترګې برابري سوې. دې ځوان خورا ښې سنګیني جامې هم اغوستي وې. منګر د ځوان رنګ ته چي دي کتلي وای، له دوستانو څخه د لیري

(c) ketabton.com: The Digital Library

والي له اسيته تک ژیړ اوښتی وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کیسه پاته ترسبا سوه

یو سل او یوولسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک چي له قافلې راوتی، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر یوه ښکلي ځوان سترګي برابري سوې. دې ځوان خورا ښې سنګیني جامې هم اغوستي وې. منګر د ځوان رنګ ته چي دي کتلي وای، له دوستانو څخه د لیري والي له اسیته تک ژیړ اوښتی وو او اوښکي ئې له سترګو بهېدلې. له ځانه ئې دا بیتونه ویل:

د بېلتون شپې مي اوږدې سوې واهمې دي راسره

تویوم د فراق اوښکي اندېښنې دي راسره

زړه مي پرېښوو‌ی هورې دئ، زه دلې یم لالهانده

تک تنها یم، که هر څو هم قافلې دي راسره

دې ځوان چي په سرو اوښکو کي دغه بیتونه پای ته ورسول، نو وروسته چوپ سو او سر ئې کښته وځړاوه او بېهوښه ولوېد. یو ګړی وروسته ئې بیرته سر راپورته کړ. تاج الملوک د ده حال ته هک پک تللی دئ. ځوان چي پر هوښ راغی، شاوخوا ئې وکتله او دا بیتونه ئې وویل:

سترګي نه دي یو جادو دئ، ډک له مکره له افسونه

که ئې چل درباندي جوړ سو، ورځ دي سوه له شواخونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښکاره که تکي توري، خماري دي بوري بوري
په باطن تېرې چړې دي، پرې کوي دي اندامونه
پام خطا نه وزې نيازمنو په خوږو خوږو خبرو
په خوږو کې ئې دي زهر، قتلوي ژوندي سرونه
په پستو نازکو لېچو، په وربښمينو نرۍ گوتو
ساوي باسي له بدنه، پرې کوي غټ ښارگونه

دا بيتونه چي ئې وويل نو ئې يوه لويه چيغه له خولې ووتله او بيا بېهوښه سو. تاج الملوک چي د ده دا حال وليد. ډېر ئې زړه پر وسوځېد او د ده خوا ته ورږهي سو. کله چي د دې ښکلي ځوان سر ته ورسېد، ځوان هم پر هوښ راغی او سترگې ئې روڼي کړې. شهزاده چي وليد، له ځايه را پاځېد او سلام ئې ورواچاوه او مځکه ئې مچ کړه. تاج الملوک ورته وويل چي ولي دي خپل مالونه ما ته راښکاره نه کړل؟ ځوان ورته وويل چي زما په مالو کي داسي څه نه ول چي ستا دي وړ واى. شهزاده ورته وويل چي خير دئ، هر څه چي وي، ما ته ئې راوړه چي زه ئې وگورم. خپل حال دي هم راته بيان کړه چي دا ولي داسي ژړانده يې؟ ولي داسي په غم اخته يې؟ که چا ظلم درباندي کړی دئ، خو راته ووايه چي غم دي وخورم. که پوروړی يې، خبر مي کړه چي قرضونه دي ادا کاندم. زما فکر و چورت په تا باندي ډېر خراب سو او زړه مي درباندي وسوځېد.

آبس، تاج الملوک امر وکړ چي د عاج او آبنوس لرگي چوکۍ دي راوړل سي. وربښمين فرشونه او غالۍ دي اواري سي. چوکۍ راغلې او غالياني اواري سوې. تاج الملوک پر چوکۍ کښېنوست او ځوان ته ئې پر غالۍ باندي د ناستي اجازه ورکړه. باره ئې ځوان ته وويل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دي نو خپل مالونه راوړه چي زه ئې تر نظر وباسم. ځوان ورته وويل چي دا خبري مه کوه، زما مالونه ستا له شان سره برابر نه دي. تاج الملوک ورته وويل چي، هرومرو به ئې رابنکاره کوې. باره ئې پر خادمانو امر وکړ چي د ځوان مالونه د ده له اجازې پرته راوړي. ځوان چي دا حالت وليد، تر سترګو ئې اوښکي تويي سوې او دا بيتونه ئې وويل:

د رنجو احسان راباندي چي ستا سترګي ئې کړې توري
منتباره د کجل يم په لېمو چي دي کړل پوري
د سرو شونډو په شرابو دي سرونه زانګي زانګي
د باڼو غشي دي وزي زما له زړه نه پوري ووري
چي په خيال و تصور کي دي تصوير د ښکلا راسي
پر زړګي مي زلزله سي، اسمان څرخي، مځکه ښوري

څه سردي پرله ګرځوم، ځوان خپلي غوټي موټي سره خلاصي کړې. يو يو ټوکر ئې ځني راايستی او تاج الملوک ته ئې ورښکاره کاوه. په دې مابين کي ئې يوه ورېښمينه زرينه خامکي ټوټه هم له غوټو څخه راوايستله چي يو زر ديناره ارزښت ئې درلود. دا ټوټه چي ئې تاج الملوک ته خلاصول، له منځه ئې يوه بله ټراټه راولوېده. ځوان چابک پر حمله کړه او ټراټه ئې تر زنګانه لاندي پټه کړه. په دې وخت کي ئې دا بيتونه وويل:

زما د رنځ علاج په تا دئ ستا نظر دئ پر بل چا
د بخت ستوری مرور دئ، کړي روڼا پر بله خوا
زه فراق يم ننولی، زه بېلتون يم ځورولی
څو تر څو به هجران ګالم، ژوند به کړمه پر سارا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که وصال وي که بېلتون وي، زما په برخه دي دردونه
که سفر وي که حضر وي، د غم پېټی مي په شا
مينه څومره اوږد مزل دئ، د عشق لار ده څومره سخته
نه ئې سر سته نه ئې بنکرسته، نه ئې پای نه انتها

تاج الملوک د ده دې بيتو ته حيران پاته سو، سر ئې نه په خلاصېدی چي دې ځوان ته څه پېښه ده؟ باره ئې ځني وپوښتل چي دا د ټوکره تراډه دي ولي تر زنګانه لاندي پټه کړه؟ ځوان ورته وويل چي پرېږده ئې، هسي يوه بېکاره ټوټه وه. شهزاده ورته وويل چي ته ئې راښکاره کړه ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او دوولسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک ورته وويل چي ته راکه، دغه ټوټه. زه ئې هرومرو بايد وګورم. ځوان جنه جنه کړه. تاج الملوک ورته په خښم سو. آبس، ځوان هم تراډه له زنګانه څخه ورته راوايستله او شهزاده ته ئې ورښکاره کړه. په دې وخت کي د ځوان تر سترګو لپې لپې اوښکي وبهېدې او دا بيتونه ئې ورسره وويل:

ملامت نه يم عالمه، نه وړيمه د پېغور
نه مي څوک چيغو ته غوږ دي نه مي اوري د زړه شور
رانه پاته ده په کور کي تر سپوږمۍ ښايسته حوره
د سپين مخ په تجلا ئې نوراني دئ کلی کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژړا مي رخصت واخیست، په غوغا ځني جدا سوم
د بېلتون تر کړاوونو، مرګ بهتر چي پرې کړم پور
د هجران تود دې سکروټې نه سرېږي زما په اوښکو
اوښکي نه دي تور باروت دي، اور په اخلي لا تاو نور
زړه تې واچوئ نیازمنو، دروغ ئې مه بولئ زما کریږي
جدايي مي کړه ملا ماته، اخلم ګام د زړه په زور
نه په ورځ کي هوسا کېږم نه په شپه خوب و ارام کړم
د عشق څه ناسوري رنځ دئ، خدای دي څوک نه کړي په تور
که طبیب چیرته پیدا سي چي په زهرو مي علاج کا
په دوعاوو به ئې بولم چي رادرومه زما پر لور

ځوان چي دا بیتونه پای ته ورسول، باره تاج الملوک مخ ورواړاوه او ورته وې ویل چي ځوانه! ستا کار ما ته وران ښکاري. ته راته ووایه چي د دې تراڼي په لیدلو دي ولي بې اختیاره اوښکي راغلې؟ ځوان چي دا واورېده، یو سوړ اسوېلی ئې له خولې وکیښ، په ژړا سو او وې ویل: اې شهزاده! زما کیسه له عالَمه ماسېوا او له دغي تراڼي، د هغې له ښتن او له دغه انځور سره تړلې ده. آبس، د تهوکره تراڼه ئې ورته وغوړوله. پر هغې باندي د یوې هوسۍ انځور وو چي په سرو ګلابتونو روغ سوی وو، دا ئې شهزاده ته ورښکاره کړه. د دې هوسۍ مخي ته بیا د یوې بلي هوسۍ انځور وو، چي دا بیا په سپینو ګلابتونو روغ سوی وو. د دواړو هوسیو په غاړه کي د سرو زرو امېلونه رسم سوي ول. تاج الملوک چي د دې انځورونو هنر او کمال ته وکتل، باره ئې له خولې راووتل چي: "سبحان الذي علم الانسان مالم یعلم". پاکي دي وي هغه رب ته چي انسان ته ئې هغه څه ورښوولي دي چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده زده نه ول. د تاج الملوک په زړه کي د دې ځوان کیسې ته ډېره تلوسه پیدا سوه او ورته وې ویل چي ته دي دا خپل نکل او د دې انځورونو او د هغه د څښتن بیان راته وکړه. ځوان ورته وویل چي: "اې شهزاده! غوږ راته ونیسه چي زه خپل داستان درته واوروم". تاج الملوک ورته وویل چي غوږ مي دئ.

د عزیز او عزیزې نکل

ځوان ول، زما پلار خورا غټ سوداګر وو. له ما پرته ئې بل اولاد نه درلود. زما یوه د کاکا لور وه. دا نجلۍ له پلاره یتیمه پاته سوې او زموږ په کور کي زما سره کوچنۍ لوی سوې وه. زما کاکا دي خدای وبخښي، په ژوند کې لا زما له پلار سره وعده کړې وه چي دا خپله لور به خپل وراره یعني ما ته په نکاح کوي. موږ چي دواړه رالوی سوو، مخپوټی مو په منځ کي نه وو. مور او پلار مو پر دې سلا سول چي سږکال به که خیر وو، د عزیز او عزیزې واده کوو. پلار مي هره ورځ د واده د پوښ او جهیز په برابرولو لګیا وو. زه او دا د کاکا لور مي په یوه خونه کي بیدېدلو، نه په نور ښه و بد پوهېدلو او نه په دې چي سبا ته څه پېښېږي؟ دا نجلۍ تر ما هوښیاره وه او په ډېرو خبرو ئې سر خلاصېدی. پلار مي د واده ټول کار برابر کړ، اوس نو بس یوه نکاح پاته وه چي راوئې تړي. د نکاح له پاره مي د پلار داسي خوښه وه چي د جمعې په ورځ به تر لمانځه وروسته، که خدای کول، نکاح تړله کېږي. آبس، د جمعې ورځي ته ئې خلک خبر کړل. ښه لویه مېلمستیا ئې جوړه کړه. مور مي د نورو سوداګرو ښځمني مېلمستیا ته راوبللې. د جمعې ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي راورسېده. په خونو کې کوربچې اواري کړې. د سراى غولى ئې هم په سرو غاليو فرش کړ. کوربچې او نيالۍ ئې پر اواري کړې. بالښتان ئې ورته کښېښوول. د دالان مخي ته ئې لوى تخت جوړ کړ. د زرغونې بنارسۍ پوښ ئې پر اوار کړ. شاوخوا ئې خادماني ودرولې. ګلاب پاشونه ئې په لاس ورکړل چي پر مېلمنو باندي ګلاب او مشک وپاشي. خلک منتظر ناست ول چي د جمعې لمونځ وسي، نو به ټول سره راغونډ سي او نکاح به وتړله سي. زه ئې حمام ته بوتلم. حمام چي مي وکړ، ښې سنګيني جامې ئې راباندي واغوستلې. عطر ئې راووهل. لمانځه ته رهي سوم. مسجد ته پر لاري مي يو انډيوال راپه ياد سو، چي بايد دې مېلمستيا ته ئې خبر کاندم. له ځانه سره مي وويل چي د دې انډيوال کور خو دلته نژدې دئ. يو وار به په منډه تر کوره ورسم او خبر به ئې کړم. لمانځه ته به بيرته ځان راورسوم. د انډيوال د کور په کوڅه چي ورننوتلم، کور ئې راڅخه ورک سو. دې خوا ته ولاړم، ها خوا ته ولاړم. د کوڅې سر ته مي الا کړه. بيرته ئې پاى ته راغلم. د يوې خوا له حمامه تازه راوتلى وم او ټول بدن مي په خولو لوند خيشت وو، له بلي خوا دا منډې سوې، آبس، خولې مي پر مخ راماتي سوې. د عطرو خوشبويۍ ټوله کوڅه واخيستله. له ځانه سره مي وويله چي ته راسه، يوه سيوري ته کښېنه، لږ څه به دي دا خولې هم وچي سي او ګوندي يو څوک موک راښکاره سي چي د انډيوال د کور پوښتنه ځني وکړم. باره مي د اوږې دسمال يوه دېواله ته اوار کړ او زه پر کښېنستلم. د خولو د پاکېدلو شى نه وو راڅخه. ځکه دسمال مي تر ځان لاندي کړى وو، په لستوڼي مي خولې نه سواى پاکولاى، ما ول، نه ګانه چي دا نوي پاک کالي مي خيرن نه سي. په دغه چورت کي يم چي دپاسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو چا سپین دسمال راواچاوه. دسمال مي په لمن کي ولوېد. دسمال چي مي له لمني څخه راواخیست، پورته مي وکتل چي ځانته معلومه کړم چي دا دسمال له کومي خوا راولوېد؟ پاس چي مي وکتل سترګي مي د دغو هوسیو د انځور پر ښتن ولګېدې.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دیارلسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک وایي سر چي مي پورته کړ او پاس مي وکتل، سترګي مي د دغه انځور پر ښتن برابري سوې چي د کور په کړکۍ کي ناسته وه. یا پاکه ذوالجلاله! ما د بنیادم په توکم کي داسي ښایست نه وو لیدلی. زه چي ئې ولیدلم چي د دې خوا ته ګورم، باره ئې سر تر کړکۍ ښه راوایست. د شهادت ګوته ئې پر شونډو کښېښووله. بیا ئې منځوۍ ګوته هم ورسره یو ځای کړه او د خپلو تیو په منځ کې ټېره کړه. زیاتي نو بیرته تر شا سوه او کړکۍ ئې وتړله. زما پر زړه ئې اور رابل کړ او دې ته چورت یووړم چي دا ئې څه راته وویل او د ګوتو په دې اشاره کي ئې مطلب څه وو؟ آبس، سترګي مي په کړکۍ کي ښخي پاته سوې. کړکۍ تړلې ده او زه تر ماښامه پوري ورته منتظر کښېنستلم. نه مي بیا څوک په سترګه سو او نه مي د چا ږغ واورېد. د کړکۍ له خوا چي ناامیده سوم، باره مي دا سپین کت کړی دسمال راواخیست، سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومي غوړاوه. د عطرونو خوشبويي ځني راپورته سوه. دسمال مي ښه واړاوه، راواړاوه. له منځه ئې د کاغذ يوه پيچلې پاڼه راولوېده چي دا بيتونه پر کښلي ول:

د مينـي دا ځـو تـوري د رلېـږم پـه ډېـر هـوس
پرهرتـوري مـي نـه دئ سـپمولی دا خپـل وس
پـوهېږم چي پـه زړه کي بـه در گرځي دا سوالونه
چـي چيرتـه راپيـدا سـوه؟ دغـه نـاوې د جـوس
جواب ته منتظره يم چي ستا لـه خولې نه واورم
"جانانـه ! دا زمـا مينـه تـر تـا زياتـه يـو پـه لـس"

کاغذچي مي ولووست، وروسته مي دسمال ته وکتل، د هغه پر ځنډو باندي هم دا ځو بيته ليکل سوي ول:

توري کرښي دي پر سپين مخ هسي زېب کا
لکـه مـشق چـي وي ليکلـی خطاطـانو
اننگـي دي سـره و سـپين گـل د گـلاب دئ
بـوري سـترگي دي زړه وړي د عاشـقانو

د دسماله پر دا بله څنډه ئې دا بيتونه کښلي ول:

سپين بـاړ خـو دي دئ پـه شـان د مرغلـرو
زنخـدان دي سـره منـه ده او شـېرينه
توري سترگي دي نازونـه او غمزې کړي
سـپينه خولـه دي ده خـوږه تـر انگبينـه

دا بيتونه چي مي پر دسمال باندي ولوستل، نور نو سمدم اور راولگېد. په زړه کي مي د ميني ولوله ژوندۍ سوه او پسې گړندۍ سوه. کاغذ او دسمال مي دواړه راواخيستله او کور ته رارهي سوم. نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي زړه صبر کاوه او نه مي د وصل لار و ليکه معلومولای سوای. لکه باوله غوندي په دې کوڅه ننوتلم او تر ها بلي راوتلم. نيمه شپه وه، چي کور ته ورسېدم. خوني ته چي ننوتلم، د کاکا لور مي په سرو اوښکو ناسته ده. زه چي ئې وليدلم، باره ئې اوښکي پاکي کړې. راولاړه سوه. دسمال ئې له اوږې څخه رانه واخيست او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي دا چيري تللی وې؟ دغه راز ئې راته وويل چي د ښار معتبره خلک، مخور او سوداګر ټول راغونډ سوي ول. قاضي او شاهدان راغلي ول. مړی ئې وخوړه. يو ګړی لا ناست ول. آخر چي ستا درک معلوم نه سو، باره بيرته خپلو کورو ته ولاړل. دا ئې هم راته وويل چي پلار دي دومره درته په خښم دئ، چي مه کوه پوښتنه. که په لاس ورغلې،نه هغه به در وکړي. پلار دي قسم اخيستی دئ چي تر راتلونکي کال را په دې خوا به بيا د نکاح مېلمستيا جوړه نه کړي. همدومره پيسې ئې وې، چي په دې مېلمستيا کي ئې ولګولې. بيا نو د کاکا لور راته وويل چي ته چيري ورک سوې؟ ما ورته وويل چي: "آ، زما د کاکا لوري! دا مه راڅخه پوښته چي چيري تللی وم". وروسته مي هغه دسمال او کاغذ ورښکاره کړل او خپل حال مي له سره تر پايه ورته ووايه. د کاکا لور مي دسمال او کاغذ راڅخه واخيست. څه چي پر ليکل سوي ول، هغه ئې ولوستل او تر سترګو ئې اوښکي راغلې او دا بيتونه ئې وويل:

مينه ټوکي نه دي ګرانه! د عشق کار نه دئ اسانه
نامېندی دي، ديدنی دي، سوز و درد ئې دئ پرېمانه
پيل ئې درد دئ، پای ئې درد دئ، د دردونو مجموعه ده
آرامي پکښې کي نسته، سراسر ژوند سرګردانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دردونو په مزله کي هم خوښي سته هم غمونه
بختور به پوري وزي له دې بحره بې پايانه
عشق يو سوز دئ يو ګداز دئ، يو پټ سِر دئ يو پټ راز دئ
حقيقي دئ که مجاز دئ، يو دروند رنځ دئ بې درمانه
عشق او ژوند سره ترلي، نه بېلېږي يو له بله
بې له عشقه سر کړو دئ، کړو هر څيري ارزانه
خطرات د ميني ډېر دي، مشقات د عشق بې شمېره
خداى دي ساته په دې لار کي زما زړګيه، زما جانانه

د کاکا لور چي مي دا بيتونه وويل، باره ئې پوښتنه راڅخه وکړه چي د دسمال او کاغذ مېرمني نور څه درته و نه ويل؟ او کومه اشاره ميشاره ئې درته و نه کړه؟ ما ورته وويل چي په خوله خو ئې څه و نه ويل، منګر د شهادت ګوته ئې پر خوله کښېښووله، بيا ئې نو منځوى ګوته ورسره يو ځاى کړه او پر خپله سينه ئې کښېښووله او مځکي ته ئې وکتله. تر دې وروسته ئې کړکۍ وتړله. زه تر لمر لوېدو پوري ورته ناست وم. دا بيرته رابښکاره نه سوه. په پاى کي زه ځني نااميده سوم او کور ته راغلم. زما نکل دغه وو، چي درته ومي کړ. اوس به خداى کوي، ته به کوې او زما سره به په دې کار کي مرسته کوې. د کاکا لور مي مخ راواړاوه او راته وې ويل چي اې زما د زړه سره، د کاکا زويه! ته چي دا زما سترګي هم راڅخه وغواړې، تر تا به ئې قربان کړم. ولي به ستا سره مرسته نه کوم. لکه ته چي پر دې مين يې، دا خواره هم پر تا باندي مينه ده. ما ځني وپوښتل چي د دې اشارو معنا ئې څه ده؟ عزيزې راته وويل چي پر خوله باندي د ګوتي ايښوولو معنا ئې دا ده چي ګويا ته د دې د تن له پاره لکه روح داسي يې. يا به ئې مطلب دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي چې ته ورته د عقل د غابښ په شان ورنزدې يې. د دسمال معنا ئې دا ده چې ګويا د عاشقانو په څېر سلامونه درته رالېږي. د کاغذ معنا ئې دا ده چې د دې زړه ستا سره تړلی دئ. او دا چې دوې ګوتې ئې پر خپله سينه باندې د تيو په منځ کې کښېښولې، په دې کې ئې مطلب دا دئ چې دوې ورځې وروسته دلته راسه چې له زړه څخه مې غم ليرې سي. نو اې د کاکا زويه! سر خلاص کړه چې دا درباندې مينه ده. د اشارو بيان او معنا خو دغه وه چې درته ومې کړه. که ما د دې اجازه درلودای چې له کوره دې دباندې ووځم، ډېر ژر به مې تاسې دوه سره يو ځای کړي وای او ستاسې پټ راز به مې هم خوندي ساتلی وای. ځوان سوداګر په دې وخت کې تاج الملوک ته وويل: اې شهزاده! ما چې د کاکا د لور دا خبري واورېدې، له دې څخه ډېر ممنون سوم او دوې ورځې مې غابښ وچيچه. نه له کوره ووتم، نه مې په شي څکه وکړه، نه مې يو څاڅکی اوبه تر ستوني تېرې کړې. سر مې د کاکا د لور پر زنګانه ولګاوه. دې به هر ګړی د زړه د جوړې خبري راته کولې. زه به ئې دلاسا کولم او راته ويل به ئې چې ډېر تشويش مه کوه. زړه ور اوسه او همت له لاسه مه ورکوه.... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

***

يو سل او څورلسمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوان سوداګر تاج الملوک ته وویل چي دوې ورځي په دغه ډول
راباندي تېري سوې. دريمه ورځ مي د کاکا لور راته وويل چي زړه دي
بيداره لره. همت دي لوړ کړه او ورسه کالي مالي دي واغونده او خپل
د وعدې ځای ته دي ورسه. آبس، د کاکا لور مي ولاړه سوه، ما ته ئې
جامې مامې راوړې. راباندي وائې غوستلې. عطرمطر ئې راباندي
ووهله او زه هم په پوره زړه له کوره راووتلم. هماغي کوځې ته ورغلم.
د دېواله بغل ته پر خرنګ باندي يو آن کښېنستلم. چي ګورم، ناڅاپه
کړپ سو. کړکۍ خلاصه سوه. ما چي مخ وراواړاوه، هغه لوبته ناوکۍ
مي بيا وليده. زړه مي ډوب سو. يو ګړی بېهوښه وم. چي پر سد راغلم،
بيا مي ورته وکتل، دا وار بيا بېهوښه سوم. پر هوښ چي راغلم او ورته
ومي کتل، اينداره او سور دسمال ئې په لاس کي وو. زه چي ئې
وليدلم چي ورته متوجه يم، باره ئې لستوڼی راوغاړه. د لاس پنځه
ګوتي ئې ارتي ونيولې او پر خپله سينه ئې کښېښوولې. بيا ئې اينداره
په دواړو لاسو ونيوله او تر کړکۍ ئې دباندي راوايستله. وروسته ئې
سور دسمال درې واره تر کړکۍ لاندي راوځړاوه او بيرته ئې ورکش
کړ. سور دسمال ئې دا وار په لاس کي سره ومروړه. تر دې وروسته ئې
سر له کړکۍ څخه دباندي راويوست. شاوخوا ئې وکتل. سر ئې بيرته
دننه کړ او کړکۍ ئې وتړله او ولاړه. نه ئې خبره راسره وکړه، نه ئې
اتره. د لاسه ئې لا په تشويش کي واچولم چي د دې اشارو معنا و مقصد
ئې څه وو؟ د ماخستن تر اذانه هورې ورته ناست وم، د دې هيڅ درک
و خرک بيا معلوم نه سو. باره رارهي سوم. نيمه شپه وه چي کور ته
راغلم. خوني ته چي ورننوتلم، د کاکا لور مي مخ پر دېواله ناسته وه او
ژړل ئې. په ژړاکي ئې دا بيتونه ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نــه یــم ورړ د بهتــانونو، نــه لایقــه د تهمــت یــم
نــه گناه نــه مــي تعـدا ســته نــه محتاجـه د لعنـت یـم
د زړگـي اختیـار مـي نـسته، مجبـوري ده مجبـوري ده
چي پر گل باندي مي مینه، چي له عشقه په زحمت یم
یــم زخمــي پــه تېــره غــشي د خمــارو ســترگو بــورو
تپ د میني مي اخیستی، خوب مي نسته لټ پر لټ یم
د عــشق درونـد بـار مــي اخیـستی تـر مزلـه بې رسـومه
خدایــه تــوان د وړلـو راکـړه، زه کمـزورې پــه خلقـت یـم
اسوېلي مي اسمان سوځي، زمان سوځي، مکان سوځي
دا چــي بڼغ لـه خـولې نـه باسـم، یـم پاپنـده پـر عفـت یـم
خدایــه تــا تــه وه اســانه چــي زړگــی مــي وای ډبــره
یو خوا زړه تر گل نازک سو، بل خوا ناسته زه پر پټ یم

دا بیتونه چي مي واورېدل. غم مي یو په سله سو. باره د خوني په کونج کي ولوېدم. د کاکا لور مي راولاړه سوه. له مځکي ئې راپورته کړم. کالي ئې راڅخه وایستل. مخ ئې پخپل لستوڼي راپاک کړ او د حال احوال پوښتنه ئې راڅخه وکړه. پر ما چي څه راغلي ول او څه چي مي لیدلي ول، هغه مي ټول ورته بیان کړل. دې راته وویل چي اې، د کاکا زویه! د پنځو گوتو په اشاره کي ئې مطلب دا دئ، چي پنځه ورځي وروسته بیا راسه. د ایینداري په ښکاره کولو او له کړکۍ څخه د سر په راایستلو، د سره دسمال په راځړولو او مروړلو کي ئې مقصد دا دئ چي د رنگرېز په دوکان کي راته کښېنه چي زما ایلچي به هورې درسي. د کاکا د لور خبري چي مي واورېدې، میني دومره زور راباندي وکړ چي ما ویل اور راولگېد. باره په ژړا سوم او د کاکا لور ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي وويل: "قسم په خداى چي حقيقت دي ووايه. ما په هماغه کوڅه کي د يوه يهودي رنګرېز دوکان وليد". د کاکا لور مي راته وويل چي زړه دي قوي ولره. واسرنګی کېږه مه. نور ځوانان هم په مينه مبتلاسوي دي. کلونه کلونه ئې د عشق دردونه ګاللي دي او صبر او تيګا ئې کړې ده. تا ته خو فقط يو پنځه ورځې ګوري. ته بيا اوس داسي بې طاقته سوې. د کاکا لور مي دغه شان خبري ډېري راته وکړې او ما ته ئې تر هغو پوري د زړه دلاسايي راکوله، څو ډوډۍ ته ولاړه سوه. سترخان ئې راووړ. يوه ګوله ئې ما ته راکړه. زه د څکي لوېدلی وم. خورک و چښنګ مي نه سوای کولای. د رنګ بڼه مي ځکه الوتې وه چي ما پخوا د عشق سختۍ نه وې ليدلي او د بېلتانه شولي نه وې راپوري سوي. ورځ په ورځ له ډېره غمه څخه تارونار کېدم او د کاکا لور مي بيا زما له غمه پر اور ناسته وه او ورځ په ورځ نښدله. هره شپه به ئې د مينو عاشقانو کيسې راته کولې او راته ويل به ئې چي صبر بايد وکړم. هر وخت چي به له خوبه راويښ سوم، دا به مي ليدله چي ويښه راته ناسته ده او اوښکي راته تويوي. په دې ډول پنځه ورځې تېري سوې. په پنځمه ورځ مي د کاکا لور ولاړه سوه، اوبه ئې تودې کړې. په ما ئې غسل وکړ. پاک خواپاکی ئې کړم. کالي ئې راباندي واغوستل او راته وې ويل چي اوس دي نو خپلي ښايستې ته ورروان سه. خداى دي تر مراده ورسوه. آبس، زه هم له کوره راووتم. د هماغي کوڅې خولې ته ورسېدم، ګورم چي د يهودي رنګرېز دوکان تړلی دئ. وروسته مي فکر سو چي رشتيا، نن خو د شنبې ورځ ده. د مازيګر تر اذانه تړلي دوکان ته ناست وم. په پای کي لمر ولوېد او د ماښام د لمانځه وخت سو. ورپسې تاريکه سوه او شپه راورسېده، خو د هغي ښايستې درک معلوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه سو. د ځان پر یوازیتوب وبیرېدم. سر مي راته په ځرخ سو، باره راولاړسوم. د لاس په ټپرېدو مي ځان تر کوره راورساوه. کور ته چي راغلم، د کاکا لور عزیزه مي ولیدله چي یو لاس ئې په دېواله کي پر ټکوهلي موږي او بل ئې پر ځیګر ایښی دئ. ژاړي او دا بیتونه وایي:

سارایي عرب که بند سو دا د عشق په کاروبار کي
خدایږو بیا که قدم واخلي له کاروان سره په لار کي
نه به بیا په اوښ پسې سي، نه به بوټي راوړي کور ته
په سکروټو بې د میني، زړه مکوټ سي په انګار کي
که هر څو ئې نازومه، که هر څو ئې ګرانومه
ناست له ما سره په کور کي زړه ئې بند دئ په بازار کي

بیتونه چي ئې پای ته ورسول، باره ئې اوښکي په لستوڼي پاکي کړې او ما ته ئې په شونډو کي ومسل او راته وې ویل چي د کاکا زویه! نوش جان دي سه دا د نن عیش وعشرت. ولي دي نن شپه له خپلي معشوقې سره هم نه تېروله او د خپل زړه اور دي ولي نه سړاوه. ما چي د دې دا خبري واورېدې، باره خښم راغی او په لغته مي پر دا ځیګر باندي ووهله، دا پړمخي غوځاره سوه او تندی ئې د دېواله پر موږي برابر سو، موږی په ننووت او د وینو شور سو. .... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځلسمه شپه

شهرزادي ووېل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوان سوداګر وويل چې د عزيزې تندی پر موږي برابر سو او موږی په ننووت. د وينو شورهار سو، له تندي ئې راروانې سوې. چوپه پاته سوه او هيڅ ئې و نه ويل. يو آن همداسې ناسته وه، آخر ولاړه سوه، يو زړوکی ئې وسوځاوه، تورکښې ئې د تندي پر ټپ باندي کښېښوول. تندی ئې په يوه بل ټوکره وتاړه. پر مځکه چې ويني توی سوي وې، هغه ئې پاکي کړې. دا کار چې ما له دې سره وکړ، والله که مې په خپل عمر هم کړی وو. دې چې ځای مای پاک کړ، باره زما خوا ته په خندا راغله او راته وې ويل چې اې د کاکا زويه! دا خبري چې ما درته وکړې، د خدای په خدايي که مې د هغې شايستې او پی مخې نجلۍ د ريشخندولو په خاطر کړي وي. خوا مه بدوه. ښه سو زما پر سر باندي داسې درد وو چې طاقت مې نه سواى کولای. دا ويني چې راڅخه ولاړې، يو څه مې سر راته سپک سو. ته اوس خپل بيان راته وکړه چې نن ورځ څرنګه درباندي تېره سوه؟ ما خپل نکل ټول ورته وکړ او په ژړا سوم. دې راته وويل چې مبارک دي سه، که خدای کول خپل مقصد ته رسېږې. د دې نه راتګ له دې اسيته وو، چې ته يې ازمويلې چې په مينه کې دي استقامت او رشتيا وګوري. ته سبا ولاړ سه او پر هغه دوکان ورته کښېنه، بيا به وګورې چې د خوشالۍ وخت دي راسېدلی دئ، که نه؟ مقصد ما ته ئې ډېره خاطر جمعي راکړه. منګر زما غم وار په وار ډېرېدی. دا ولاړه سوه سترخان ئې راووړ او ډوډۍ ئې کښېښووله. ما سترخان په پښه وواهه، لوښې موښې مې ټول پر دا بله راواړول او ورته ومې ويل چې عاشقانو ته خوب و خورک حرام دئ. دې خوارکۍ په ژړاندو سترګو د لوښو ماتې سوي ټوټې ټولي کړې. سترخان ئې ټول کړ او راغله زما څنګ ته کښېنستله. ما ته ئې دلاسايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوله او ما دوعاوي کولې چې خدای دا شپه ژر تېره کړي. شپه چې تېره سوه، سهار سو. زه هماغي کوڅي ته روان سوم او پر هماغه خرنګ باندي منتظر کښېنستلم، چې ناڅاپه کړپ سو او کړکۍ خلاصه سوه او هغي د جنت حوري په خندانه خوله سر له کړکۍ راویوست. په یوه لاس کي ئې اینداره، یوه کڅوړه وه او یو غلبېل وو چې له زرغونو واښو ډک وو. په بل لاس کې قندیل وو. اول کار ئې دا وکړ چې اینداره ئې په کڅوړه کي واچوله او د کڅوړي خوله ئې وتړله، د خوني په یوه کونج کي ئې کښېښووله. بیا ئې نو خپلي کوڅۍ پر مخ راایله کړې، قندیل ئې یو آن د زرغونو واښو پر غلبېل کښېښوو. وروسته ئې شیان میان ورسره واخیستل او کړکۍ ئې وتړله او ولاړه. د دې له پټو اشارو او خبرو نه کولو له اسیته مي هم عشق و مینه هم حیرت زیات سو. بیرته په ژړا او سرو اوښکو کور ته راغلم. د کاکا لور مي بیا مخ و دېوال ته ګرځولی دئ. زړه ئې د غم او ماتم په اور کباب دئ خو څرنګه چې زه بیخي ډېر پر ګران وم، ما ته ئې ځان خوشاله څرګنداوه. ما چې ورته وکتل، تندی ئې په ټوکره تړلی وو او سترګي ئې له ډېري ژړا څخه پړسېدلي وې او په خورا غمناکه توګه ئې دا بیتونه زمزمه کول:

څه او ږدې غمجني شپې دي نه تېرېږي نې تمام سته
څه د ژوند ترخې شېبې دي نه ئې پای نه ئې انجام سته
نه یو دوست سته نه خواخوږی چې په غم ئې را شریک کړم
نه یو ناز سته د نیازمنو، نه اکرام نه احترام سته
زړه مي چوي له ډېر ګرومه، د بې مِهرو له جنونه
د عشق څومره پیکړې دي، پر عاشق علی الدوام سته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیتونه چي ئې پای ته ورسول. ما ته ئې پام سو. باره راولاړه سوه، اوښکي ئې پاکي کړې. له ډېره خروښه ئې خبري نه سواى کولاى. یو ګړی پټه خوله راته ولاړه وه. وروسته ئې راته وویل چي نن څه درته پېښه سوه، حال دي راته ووایه. ما ټول بیان ورته وکړ. دې راته وویل چي یو څه صبر لا وکړه، د وصل وخت دي رانزدې سوی دئ. دا چي اینداره ئې په کڅوړه کي واچوله، معنا ئې دا ده چي د لمر تر لوېدو پوري صبر وکړه. دا چي زلفي ئې پر مخ راخپرې کړې، مطلب ئې دا دئ چي شپه تیاره سي. له زرغونو وښو ډک غلبېل معنا دا چي باغ ته رانوزه. د قندیل معنا دا چي په باغ کي راځه، راځه، راځه، هر ځای چي دي قندیل ولید، هورې راته معطله سه. د کاکا د لور خبري چي مي واورېدې، نزدې وو چي له ډېري خوشالۍ څخه چیغي ووهم. باره مي دې ته وویل چي تر څو به مي خطاباسې او داسي ځایوته به مي استوې چي هورې مي د زړه مراد هیڅکله هم نه تر سره کېږي. داسي ښکاري چي دا ستا معنا او تعبیر دي سهي نه وي. دې راته وخندل چي ته خو دا نن تر ماښامه پوري طاقت وکړه. شپه چي په خیر راغله، ته به هم وصال ته ورسېږي. زما خبري دي زړه ته واچوه. بېغمه اوسه. کار سم روان دئ. بیا ئې نو دا بیتونه وویل:

انتظار پر ختمېدو دئ وخت نزدې د خوشالۍ
د مراد لمر پر راختو دئ، ورځ راځي د کامرانۍ
د غمو کمبله ټوله، اندېښني په تېښته درومي
خزان تېر سو، بهار راغی، په خندا سولې غوټۍ

وروسته ئې ما ته مخ راواړاوه او ښې د زړه د جوړي نرمي نرمي خبري ئې راته کولې، خو زما له ډاره ئې سترخان نه راووړ او مړی ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته تیاره نه کړه. باره ئې کالي راځخه وکښل او راته وې ویل چي یو ګړی کښېنه، زه به دي په مجلس باندي د انتظار شېبې درلنډې کړم. شپه چي راورسېده، ته به هم که خدای کول د خپلي معشوقې بغل ته ورسېږې. زما د دې خبرو ته غوږ نه وو، هسي د انتظار لحظې مي شمېرلې. شپه چي راورسېده، د کاکا لور مي په ژړا سوه. د خالصو صندلو یو غټی ئې راکړ او راته وې ویل چي دا صندل به په خوله کي ونیسې او کله چي دي له خپلي معشوقې سره د زړه مراد تر سره کړ، نو به دا بیت ورته ووایې:

د خدای روی دئ، عاشقانو راته ووایاست رشتیا
د هغه عشق به پای څه وي؟ چي وي پټ له خپل اشنا

آبس، زه ئې پر مخ ښکل کړم او قسم ئې راکړ چي دا بیت به هرومرو له هغې ځخه د راتګ پر وخت ورته وایې. ما ورسره ومنله. د شپې په تیاره کي له کوره راووتم. تلم، تلم، تلم، څو هماغه باغ ته چي په هماغه کوڅه کي د دې کور ته نزدې وو، ورسېدم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. باغ ته ورننوتم. له لیري مي یوه روښنایي تر سترګو سوه. هغې خوا ته وررهي سوم. هورې چي ورورسېدم. یو لوی دالان وو. چت ئې د عاج او آبنوس له لرګیو ځخه جوړ سوی وو او قندیل ئې په منځ کي راځړېدی. په دالان کي ورېښمین فرشونه او غالۍ اواري وې. تر قندیل لاندي په یوه لویه مجمه کي شمعه بلېدله. دالان ته نزدې د اوبو یو حوض وو. د حوض پر غاړه سترخان غوړېدلی او ورېښمین پوښ پر اوار سوی وو. د سترخان څنګ ته په یوه غټ زرین پتناسه کي ډکه صراحي پرته وه او بلورین جامونه پر کتار سوي ول. څنګ ته ئې د سپینو زرو غوري پروت وو چي سر ئې پټ وو. سر چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې پورته کړ، رقم په رقم مېوې پکښې وې. د مېوو ځنګ ته ډول ډول خوشبويه ګلان اوډل سوي ول. دا ځای چې مي وليد، نور نو غم او خپګان راڅخه ولاړ او ترانداز‌ې زياته خوښي او خوشالي راباندي راغله. دالان تش تور ولاړ وو او هيڅوک مي پکښې و نه ليدل.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يوسل او شپاړسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

آبس هغه زلمي و تاج الملوک ته وويله چي په دغه باغ کي نو زمازړه سره وغوړېدی او نفس مي بيخي پکښي ساز سو، خو هلته مي هيڅوک په سترګه نه راغلل له ناچارۍ څخه د خپلي محبوبې په انتظار يوه بغل ته کښېنستلم. تر نيمي شپې مي و لاري ته سترګي څلور سوې خو هغه ښکلې محبوبا مي رانغله. له لوږي څخه مي کولمې بيخي سره وموښتلې ځکه چي د ميني او هجران له زوره مي څو ورځي په ډوډۍ څکه لا هم نه وه کړې. پر سترخان باندي د ښوو شاديو بوی مي اشتها يو په دوه کړه او نور مي نو له طاقته ووتله. سترخان ته وروڅکېدلم او د يوه لوښي سرپوښ مي پورته کړ. که ګورم چي د سترخان په مابين کي د سرو زرو په يوه لوښي کي څلور دانې په غوړو کي سره سوي چرګان او پر څنګ ئې په پتناسه کي څلور غابه دي چي په هر غاب کي بيا رقم په رقم حلواوي او نور خواږه و تروه پراته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ټوټه د چرګ غوښه مي خولې ته کړه او نور نو حلواوو ته وجوغېدلم له هره غابه مي دوې درې ګولې وخوړلې. بیرته مي د چرګانو خوا ته مخ ورواړاوه او نیم چرګ مي نوش جان کړ. نور مي نو نس یو بام راته ودرېدی، خوب غلبه راباندي وکړه او پر بالښت مي سر ولګاوه، نور نو په ځان پوه نه سوم. آخر لمر راباندي راغلی وو او له خوبه ئې راویښ کړم. که ګورم چي پر نس باندي مي یو څه مالګه او د لاس د ګوتي نخښه پرته ده. راولاړ سوم، کالي مي له دوړو څخه سره وڅنډل، شاوخوا مي وکتله. هیڅوک مي په سترګه نه سول او فرش هم له ځایه ټول سوی وو. بس، له ډېري خواشینۍ پر خاورو پړمخي ولوېدلم. تر سترګو مي اوښکي راغلې. پرخپل ځان مي ډېر وژړل او په افسوس و غم مي مخ پر کور ونیو. کور ته چي ورسېدلم، د کاکا لور مي ولیدله چي په دواړو لاسو خپل ځیګر ټکوي او له ژړا و بوغاروسره دا بیتونه وایي:

کشکي نن مي د مجلس ښایست دلې وای
له مستیو څخه ډکي مو پیالې وای
خو افسوس چي ها دلدار مي نن بیده دئ
بې له ده که مي څه عیش دئ، ګویا نه دئ
که نشې اوس د شرابو بیده کړی
چي راویښ سو، ګواکي غېږ ته مي راغلی

د کاکا لور چي زه ولیدلم له ځایه راولاړه سوه، اوښکي ئې پاکي کړې. ما ته ئې مخ راواړاوه او په خورا نرمي ئې راته وویل: ولي، د کاکا زویه، آخر ولي؟ ته د عیش و نوش او میني پر مېلو اوښتی یې او زه ستا د هجران په لمبو کي سوځم. خو خدای دي زما په ازار مه نیسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا ئې نو له ډېره خښمه راته وخندل او په مهربانۍ سره ئې جامې راڅخه وکښلې او وې ويل: په خدای مي دي قسم وي چي ستا د هغه چا بوی نه ځي چي له محبوبا سره دي بيده سوی وي. مگر ته کيسه راته بيان کړه، څه پېښه وه؟ باره مي ټوله نکل ټکي په ټکي ورته وکړ. له خندا ئې خوله سره ولاړه مگر په دا عين خندا کي ئې خپل قهر نه سوای پټولای. بيا ئې نو راته وويل: زړه دي راخوږ کړ. خدای دي په هغه چا د ښهاني ورځ نهويني چي ستا زړه ئې داسي درخوږ کړی او دردولی دئ. دا ښځه به ستا سره نور هم غټ غټ چمونه و مکرونه وکړي. آ د کاکا زو! زما په تا ډېر چورت خراب دئ. پوهېږې چي د مالگي معنا څه ده؟ د دې معنا دا ده چي وايي ته د غفلت په خوب بيده يې اومزه دي تللې ده. زړونه ستا څخه ځغلي. ته بايد يو څه شور و کشش په ځان کي پيدا کړې چي د نور چا مينه درسره پيدا سي. ته خو د ميني و عشق دعوه کوې مگر خوب خو پر عاشقانو باندي حرام دئ. په دې ډول خو ته پخپله مينه کي درواغجن سوې. خو، آ زما د کاکا زو! دا خدای وهلې هم په درواغوسره د ميني او محبت خبري کوي. که نه گانه د دې په زړه کي لږ څه محبت وای، نو اسمان خو نه نړېدی، ته به ئې له خوبه راويښ کړی وای. له دې څخه معلومېږي چي دا هم په محبت کي صادقه نه ده اودا د گوتي نخښه چي ئې ايښې وه، د دې معنا دا ده چي ته خدای راته مختوری کړې. ته لکه کوچنی هلک په خوب و خورک اخته يې. اورې، د کاکا زو! د دې مطلب په دغو اشارو کي دغه وو، چي درته ومي وايه. خدای دي له دې بلا څخه خلاص که.

د کاکا لور چي مي دا خبري راته وکړې، بس پر سر و ځيگر مي چپلاخي راوگرزولې او له ځان سره مي وويل: په خدای چي رشتيا ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درته ويلي دي ځکه زه بيده سوم او عاشقان خو خوب نه لري. ځان مي ډېر ملامت کی. زما دښمن دغه خورک و خوب وو. بالا مي پر سترګو سوټي راوګرزول او په رينګټ مي وژړل. د کاکا لور ته مي وويل چي ته به کوې، خدای به کوي، يو چم به راشيې. پر ما باندي رحم وکړه. که نه له غمه به زاره ترکی سم. څرنګه چي د کاکا پر لور باندي ډېر ګران وم، ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه لسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

دې ځوان و تاج الملوک ته وويل چي ازبستي چي زه د کاکا پر لور ډېر ګران وم، راته وې ويل: پر دواړو سترګو به ئې دروښيم. خواې د کاکا زو! ما څو پلا تاته ويلي دي چي که دي د تګ وراتګ چم زده وی او کولای ئې سې، زه به دي د سترګو په رپ کي د هغې تر غېږي پوري ورورسوم. اوس هم ستاسي په يو ځای کېدلو کي خپل توان و طاقت نه سپموم مګر هو! زما پر خبرو او پند و نصيحت به غوږ نيسې او څه چي درته وايم، هغه به کوې. د شپې بيرته هماغه ځای ته ولاړ سه. هورې کښېنه. احتياط کوه چي په شي څکه و نه کړې. ځکه په خورک سره پر چا باندي خوب راځي. نه ګانه چي په نيمه شپه کي د دې د راتګ پر وخت بيده نه سې. خدای دي له دې شره خلاص که. د کاکا د لورخبري چي مي واورېدې، له خوشحاليه پرله وڅرخېدم. ما ول

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه ژر شپه راولې چي هغه ځای ته بیا ولاړ سم. څه سر دي پرله گرزوم، شپه راغله او هغه ځای ته مي د تگ تیاری ونیو. د کاکا لور مي راته ویلي ول چي کله چي په هغه ځای کي سره یو ځای سولاست د بیرته راتگ په وخت کي نو بیا هغه بیتونه ورته ووایه چي برایې ما له ځانه سره ویل. ما ول، ښه دئ ستا نصیحت به پر ځای کړم. آبس له کوره راووتم. تلم، تلم، تلم څو هغه باغ ته ورسېدلم. په باغ کي د ها بلي شپې په شان رقم په رقم شیان هر څه تیار او اوډلي پراته ول. راز راز د خورک شیان، د چښنگ شیان، شرابونه، نقلان، پتاسې، شاپیړې، برفي و مټایي هر څه په پېخر پراته ول. زه یو بغل ته په انتظار کښېنستم. بیا مي دو ریجو غوښو بوی تر سږمو سو. شیطان څو واره راته وویل چي څه ته گورې؟ خوره ئې! مگر ځان به مي بیا ټینگ کړ. آخر په دې کي یو ساعت تېر سو او نور مي نو ایمان تر گېډه سو او ځان مي نور نه سوای ورته ټینگولای. سترخان ته وروڅکېدم او له لوښو څخه مي سرپوښونه پورته کړل، که گورم چي پر سترخان باندي په څلورو غابو کي څلور ډوله خواړه پراته دي. د سرو کړو چرگانو غوري گان ئې جلا ایښي دي او د حلواوو غابلمې هم سره اوډلي پرتې دي. ما د هر یوه څخه یوه یوه گوله واخیستله مگر حلوا ته نو مَزَب سوم، ښه مي ځان په وسیخوی. یو څه سور کړی چرگ مي وخوړ. د انارو مربا هم پرته وه، د لېمبو اوبه ئې پر اچولي وې. دا مي یو څه وخوړه او ځان مي په موړ کړ. داسي خوب راغی چي پوښتنه ئې مه کوه. پر بالښته مي څنگ واچاوه، ما ول مازي به تکیه پر وکړم، بیدېږم به نه. چي ځان مي سره ښوراوه، بیا د کیهاوو بیده وم. کله چي راویښ سوم، سره غرمه وه. لمر مي پر سر ولاړ وو. پر نس باندي مي د هډوکو ډک غاب او یو څه د اومې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرما پوستکي او مندکي پرتې وې. نور مي نو پر هغه ځای باندي هیڅ څه هم و نه لیدل لکه بېګاه شپه چي هلته هیڅ شی هم نه وه. را پورته سوم. هډوکي مډوکي او د خرما پوستکي و مندکي مي له نس څخه ایسته کړل او لیري مي وغورځول. خورا درد راغلی وو او په دغه خښم کي کور ته راورسېدم. که ګورم چي د کاکا لور مي بیا ناسته ده سر ئې پټ کړی دئ او په ژړا کي دغه بیتونه وایي:

چـي پـر چـا سـي مهربـان ښـکلی نګـار
شپه و ورځ ئې وي خوښي، سم ئې روزګار
چي یـار بد مـخ درتـه ونیسـې، خپـه سي
وران ویجـاړ بـه دي سـي ټولـه کاروبـار
مـا خپـل زړه پـه ډېـره مینـه ده تـه ورکـړ
پـه بـد مخ ئـې کـړم نامېنـده، زړه آزار
خدایـه تـن دي راتـړلـی بنـد پـر بنـد دئ
زړه مـي هر کلـه ایـشنا و کـوي، بخـار

د کاکا لور ته مي خوشکه وکړه، پوچ و رَد مي ورته وویل. ما ول څه! چي بیا دي مخ و نه وینم. دې له مخه اوښکي پاکي کړې، راتېره سوه، په غبرږ کي ټینګ ونیولم، مچ ئې کړلم. ما ځان ځني کشاوه او پر ځان مي بد ویل. دې راته وویل، د کاکا زو! لکه چي برایې بیا بیده سوی یې؟ ما ول، هو! بیده سوم او چي راپاڅېدم د هډوکو غاب او یو څه د اومې خرما پوستکي او مندکي مي پر نس پراته ول. پوه نه سوم چي دا ئې بیا د څه له پاره ایښي ول. په ژړاندو سترګو مي د کاکا له لور څخه هیله وکړه چي د دې شیانو معنا راته ووایي او ورته مي ویل چي د دې پلا هم مرسته راسره وکړي او د خلاصون چم راوښیي. د کاکا لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي راته وويل: د پوستکو معنا دا ده چې ستا بدن دلته دئ او روح دې بل ځای دئ. پخپله دلې حاضر يې خو زړه دې غايب دئ. ګويا د دې مطلب دا دئ چې ته ځان په عاشقانو کې مه شمېره. د خرما د مندکو ښخه ئې مطلب دا دئ چې که ته رشتيا عاشق وای، زړه به دې د عشق په اور سوځېدلی وای او خوب به نه درتلای. د عشق خوند چې هر چا ښکلی وي، په زړه کې ئې د ميني اور بل وي او لکه د خرما بوټی چې اور واخلي، له ده ښخه هم هغه شان لمبې پورته کېږي. اوس نو تا ته د ايوب عليه السلام صبر په کار دئ. د کاکا د لور دا خبري چې مي واورېدې، په زړه کې مي ناولی لاس ووهل سو، له ځانه سره مي وويل چې دغه مي لا د بدبختۍ نښانه ده چې خدای راباندي بې اختياره خوب غالبه کړ. د کاکا لور ته مي وويل چې ته و خدای که به يوه چاره نه راښيې چې زه يو وار هغې ته ورورسېږم.

د کاکا لور مي په ژړا سوه او راته وې ويل چې: "آ، د کاکا زويه! آ، د زړه سره! زما په زړه کې خورا ډېري خبري دي، خو نه ئې سم درته کولای. ته نن شپه يو وار بيا هلته ولاړ سه. مګر ګوره تر ښو چې خپل مقصد ته رسېدلی نه يې، چې سترګي سره ور نه وړې. زما دغه مشوره ده، زياتي بس، والسلام. بله نه پکښې ځايېږي. ورته ومي ويل چې د دې واري به که خدای کول، نه بيدېږم، د کاکا لور مي ولاړه سوه، د خورک شی می ئې راووړ. ول اوس ئې نو خوره. هر ښونه چې خوړلای سې، خوره ئې. ښه مغزنه ډوډۍ مي وخوړه. چې شپه سوه، د کاکا لور مي ښې سنګيني جامې راوړې او په ما ئې واغوستلې او راته وې ويل چې ته و خدای که به هغه بيتونه هېروې، چې ما له ځانه سره زمزمه کول. او نور ئې هم په ټينګه راته وويل چې هوښ کوه، بيا بيده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه سي. آبس، د کاکا له لور څخه رارهي سوم مخ د باغ پر لوري. باغ ته ننوتلم، پر هغه پخواني ځای باندي کښېنستلم. سترګي مي د باغ دروازې ته وچي کلکي نیولي وې. چي بیا خوب راباندي غالب سو. سترګي مي په ګوتو سره خلاصي کړې، جیږمي مې سره کش کړې، سر مې یوې خوا و بلي خواته وښوراوه ... کیسه چي دې ځای ته ورسېده:

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یوسل او اتلسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د سوداګر زوی و تاج الملوک ته داسي بیان کاوه چي: په دغه شپه داسي نابوده خوب راغی چي سترګي مي په ګوتو لا هم نه سره خلاصېدلې. سر مي هر ګړی د خوب له بیري یوې خوا و بلي خوا ته ښوراوه. لوږي داسي زور راباندي وکړ، چي بیخي مي له طاقته ووتله. د خوړو بوی او اشتها بیخي مړ کړم. نور نو د ټینګي نه وم. باره، سترخان ته کښېنستلم. له لوښو څخه مي سرپوښونه پورته کړل او ښه مي ځان په وسیخاوه. وروسته د شرابو صراحي ته وروڅکېدم له ځانه سره مي وویل چي تر یوه ګیلاس بالا به نه څښم. چي یو مي پر سر پورته کړ، باره دوهم سو، دریم سو او خبره لسم ګیلاس ته ورسېده، هغه مي هم اینده کړ. زیاتي نو لکه مړی بوڅ راواوښتم او راچپه سوم. کله چي پر هوښ راغلم، لمر راختلی وو او زه تر باغ دباندي پروت وم. پر نس باندي مي دا وار یوه تېره چاړه او یو د اوسپني درهم ایښوول سوی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شیان مي راواخیستل او کور ته راغلم. د کور په دروازه کي یو گړی تکیه سوم، غوږ مي ونیو چي د کاکا لور مي څه وایي؟ دا ناسته وه او له ځانه سره ئې ویل: "زه په دې کور کي اسکېرلې ناسته یم له ژړا و کوکارو پرته بل ملگری نه لرم". کور ته ورننوتلم او درز سو، راڅپه سوم. چاړه او درهم هیسته ولوېدل او زه پسي بېهوښه سوم. چي پر سد راغلم، د کاکا لور ته مي د برابې شپې ټوله کیسه وکړه. دې چي زما ژړا و افسوس ته وکتله، خورا ډېره خوابدې سوه او راته وې ویل چي زه نو په تا څه وکړم؟ چي هر څه پند و نصیحت درته کوم، ته لکه غوږ لوښی داسي یې. اوبه دربندي ښوېږي او زمانصیحت د خاشې اغېزه نه دربندي کوي. سل واره مي درته وویل چي مه بیدېږه، مه بیدېږه، مه بیدېږه. ما ورته وویل چي ته اوس نوري خبري پرېږده، دا راته ووایه چي دا چاړه او درهم یعني څه؟ مطلب پکښې څه دئ؟ دې وویل چي له درهم څخه ئې مراد خپله سترگه ده او درته وایي چي: "په خپل پروردگار او خپله سترگه مي دي قسم وي، چي که دا پلا بیا راغلې او دلته بیده سوی وې، سر خو دي ولا په دغه چاړه لکه زردکه داسي درپرې کړم". گوره، آ! د کاکا زویه! زه بېرېږم، د دې له مکر و فریبه څخه په بالله بېرېږم، زړه مي له گرومه راته پرېسېدلی دئ، په خوله څه نه وایم او پرخپل زړه ئې تېروم. که ته په ځان کي دونه بیچ وینې چي هلته ولاړ سې او بیده نه سې، خو یا بسم الله، ماښام بیا ورسه او خپل د زړگي مراد دي پوره کړه. مگر که داسي وي چي بیا ورسې او هورې له خپل عادت سره سم بوړي بوړي پرېوزې او لکه خټکی داسي بیده سې، نو زما مشوره دا ده چي: "مه ځه". دا پلا د ژوند څکه ولاکه ځني وکړې، وژني دي. د کاکا لور ته مي وویل چي مه کوه، ما و دې بلا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي مه پرېږده، مرسته راسره وکړه او ته به کوې، خدای به کوي يوه چاره راوښيه. دې وويل چې زه خو په سرومال درته ولاړه يم، منګر شرط ئې دا دئ چې ته زما پر خبره غوږ ونيسې، زما د امر اطاعت وکړې. که خدای کول، خپل مقصد ته رسېدلای سې. ورته ومي ويل چې منم يې او ستا حکم پر ځای کوم. دې راته ويل چې داسي ده، نو د تګ پر وخت به درته ووايم چې څه وکړه او څه مه کوه. نور ئې نو په غېږ کي ونيولم، د خوب خوني ته ئې بوتلم، لاس و پښې ئې راومونښل، څو چې بيده سوم. د ماښام تر اذانه ئې پيک راباندي واهه. بيا ئې نو راويښ کړم. که ګورم چې پيک ئې په لاس کي دئ، سر ته مي ناسته ده او اوښکي ئې رواني دي. چې ما ته ئې پام سو، خپلي اوښکي ئې پاکي کړې. د خورک شی مې ئې راووړ. ما نټه وکړه چې نې خورم. دې ول، نه مي وه درته ويلي چې زما په خوله به کوې. باره مي ورته ښه کړه او يو څه مي وخوړل. بيا ئې د عنابو شيره راته راوړه، بوره ئې په ګډه کړې وه. دا ئې هم راباندي وڅښل، په دسمال ئې لاس را پاک کړ. د ګل ګلابو عطر ئې راباندي ووهل. د شپې تياره چې خپره سوه، په ما ئې جامې واغوستې او راته وې ويل: د کاکا زويه! کرې شپه به ورته تېروې، ويښ به ناست يې. دا به که خدای کول د دې پلا په نيمه شپه کي درته راسي او ته به انشاءالله خپل د زړه مقصد ته ورسېږې. منګر زما پيغام درڅخه هېر نه سي. ما ول ستا پيغام څه وو؟ ول، د بيرته راتګ په وخت کي به هغه بيتونه ورته وايې. آ بس، د کاکا له لور څخه مي رخصت واخيست او باغ ته ولاړم. په هماغه پخواني ځای کي کښېنستلم. څرنګه چې موړ وم، خوب نه راتلی او ويښ ناست وم. وخت خورا ورو ورو تېرېدی. شپه چې پخه سوه لا زه ويښ وم. تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته لوړي زور راباندي وکړ، د واکه مي ووتل او سترخان ته ورتېر سوم. په هر څه مې ښه پوره ځان موړ کړ. سر مي راته درونده سو، غوښتل مي چي وغځېږم او بيده سم. په دغه حال کي مي د پښو کړپې تر غوږ سو. جست راولاړ سوم. لاس و خوله مي پرېولل. خوب راڅخه ولاړ. ناڅاپه مي سترگي پر دغي د ځورلسم سپوږمۍ وموښتلې چي له خپلو لسو تنو مينځيانو سره راروانه وه. د وربښمو زرغونې جامې ئې اغوستي وې، د سرو زرو پسول په پوري وو او هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

راغله ځورلسم سپوږمۍ جامې ئې اووه رنگه دي
زلفي ئې ول ول دي، سترگې ډکي له نيرنگه دي
تن مي سره توی سو، سېک د زړه ولاړ چي په غېږ راغله
سره خولگۍ و سرې شونډې ئې راکړې، چي گلرنگه دي
روح راپکښې پو سو، چي ئې زلفي کړې خپرې پر مخ
لای پر لای ئې مشک و عنبر، کت پر کت چنگ چنگه دي

ما ته چي ئې وکتل، په خندا ئې راته وويل: دا څه پېښه ده چي نن شپه خوب نه يې وړی؟ اوس چي دي شپه راته روښه کړه، نو پوه سوم چي مينه دي په رشتيا ده. د عاشقانو رسم و رواج د شپې بيداري ده. باره ئې مينځيانو ته مخ ورواړاوه او په سترگو ئې اشاره ورته وکړه. مينځياني گوښه سوې او دا زما و خوا ته راغله. په غېږ کې ټينگ ونيولم او په سينه پورې وموښلولم. پر يوه خوا ئې مچ کړم، پر دا بله ئې مچ کړم. ما ئې هم شونډي وزبېښلې. تنده مي يو په سله سوه. تر ملا مې لاس راوگرزاوه، کښې مي کښله او مځکي ته سره ورسېدو. جامې مې تر زنگنو پوري ځني وښويولې، د ميني او ناز خبري مو شرو کړې. نور مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو زياتي رگونه سره سُست سول، شهوت غلبه وکړه، او سره يو تن و وجود سوو. ښه د خوند او مزې شپه مو سبا کړه. لکه شاعر چي ويلي دي:

برايي چي مي په غېږ کي پروت جانان وو
گويا حکم مي جاري پر درست جهان وو
تر سهاره مې د مخ ننداره کړله
دلبر نه وو، زما د تن روح روان وو
جانان نه وو، گلدسته وه د سرو گلو
ښايسته ورباندي باغ وو هم بوستان وو
تر هغو چي لمر تياره د شپې کړه تولـه
جام د وصل مې په لاس کي شادمان وو

شپه چي تېره سوه او د سهار رڼا خپره سوه، ما کور ته د تگ اراده وکړه. دې مي لاس ونيو، ول مه ځه، زه غواړم چي يوه خبره درته وکړم ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال رااوالوتی رڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او نونسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

دې ځوان و تاج الملوک ته پاته کيسه داسي وکړه چي: په هغه شپه ئې زه تر لاس ونيولم چي مه ځه، زه تا ته يو خبره کوم. زه ودرېدلم. دې خپل دسمال خلاص کړ او له هغه څخه ئې د ورېښمو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوکر راوايست او زما په مخ کي ئې وغوړاوه. په هغه کي د هوسۍ شکل خامک سوی وو. دسمال مي ځني واخيست او وعده مو سره وکړه چي هره شپه به په همدغه باغ کي پر همدغه ځای حاضرېږو. په خوشالۍ سره مي رخصت ځني واخيست او له ډېري خوښۍ څخه مي هغه بيت کورتې هېر سو چي د کاکا لور مي د ويلو سپارښتنه راته کړې وه. کله چي د وريښمو هغه ټوکر چي د هوسۍ رسم پکښې خامک سوی وو، ځني اخيست، راته وئې ويل چي: "دا مي د خور کار دئ". پوښتنه مي ځني وکړه چي خور دي څه نومېږي؟ ول، نورالهدی. راته وې ويل چي دا ټوکر درسره وساته. آبس، خدای په اماني مي ځني واخيستله او په خوښه خوشالي سره کور ته راغلم.

سيده د کاکا لور ته ورغلم. له خپله ځايه راولاړه سوه. تر سترګو ئې اوښکي رواني وې، ما ته ئې مخ راواړاوه، پر ځيګر ئې مچ کړم. ول، زما وصيت دي پر ځای کړ. هغه شعر چي مي درته ويلی وو، ورته ودي وايه که نه؟ ورته ومي ويل چي نه، هېر مي سو. د هيري سبب مي هم دغه د هوسۍ شکل دئ. باره مي د وريښمو ټوکر په مخ کي ورته وغوړاوه. دا جسته ولاړه سوه، بيرته کښېنستله. پر يوه ځای ئې ارام نه کېدی، له سترګو ئې اوښکي جاري سوې او داسي ئې وويل :

په دنيا کي چي هر څونه هوښياران دي
د صحبت له رواجو څخه پښېمان دي
په صحبت کي که نفاق، که اتفاق وي
هوښياران خلک له دواړو ګريزان دي
که نفاق وي زړه دي تل په خوره کېږي
که هجران ئې وو قيمت، بيا دواړه ګران دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ئې نو راته ووېل چي: آ! د کاکا زویه ! دا ټوکر به ما ته راکړې؟ ما ورته ووېل چي: "تر تا ئې جار". دستي مي ټوکر ورکړ. دې خلاص کړ او د هوسۍ شکل ته ئې په ځیر ځیر وکتل. ماښام چي سو، زما د تګ وخت راورسېد. د کاکا لور مي راته ووېل چي ورځه، په مخه دي ښه. منګر هو! د راتګ په وخت کي هغه بیت خامخا ورته ووایه، چي اول مي درته ویلی وو او ستا ځخه بیا هېر سوی وو. ما ورته ووېل چي ته ئې یو وار بیا راته ووایه چي را په یاد مي سي. دې بیا راته ووایه او نور نو زه ځني رارهي سوم. دننه په باغ کي چي هغه ټاکلي ځای ته ورسېدم. ښایسته نجلۍ مي ولیدله چي ما ته په انتظار ناسته ده. زما په لیدو سره له ځایه راولاړه سوه، مچ ئې کړم او څنګ ته ئې کښېنولم. د خورک و چښنګ کار چي سر ته ورسېد، بازۍ مو شروع کړې. د زړه سوده مي په وکړه. چي مخ مو راګرزاوه، بیا سهار سو. ما د بیرته تګ نیت وکړ او هغه بیت مي ورته ووایه. بیت چي ئې واورېد، شور سو، تر سترګو ئې اوښکي راغلې. په جواب کي ئې دا شعر راته ووایه:

سر ښندل، صبر کول د عشق په کار کي

دي لازم مــلزوم په دغه سختــه لار کي

دا شعر مي څو واره له ځان سره تکرار کړ او حافظې ته مي وسپاره. او دا چي د کاکا د لور پیغام مي وررسولی وو، په زړه کي باغ باغ کېدلم. له باغه راووتلم او د کاکا لور ته راغلم. که ګورم چي دا بیده ده. مور مي سر ته ورته ناسته ده او ژاړي. مور مي چي زه ولیدلم راته وې ویل: دا ستا په رقم د کاکا په زوی خو دي اور پوري سي چي د کاکا لور دي په کټ کي ناروغه پرته ده او ته پوښتنه لا هم نه پر کوې. د کاکا د لور چي سترګي پر ما وموښتلې، سر ئې له بالښته راپورته کړ او پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېنستله. سمدلاسه ئې راته وويله : گرانه د کاکا زو! هغه بيت دي ورته وواېه که نه؟ ما ول، هو، ورته ومي وايه او کله چي ئې بيت واورېد، په ژړا سوه او په جواب کي ئې بل بيت راته وواېه. د کاکا لور مي راته وويل چي ته ئې راته وواېه چي څه ئې ويلي دي. بيت چي مي ورته وواېه. دونه ئې وژړل چي مه کوه پوښتنه. په پای کي ئې دا بيت راته وواېه:

کې زده نه وي سـرښـندنه او په صبر نه توانېږي
پای د دې عاشق به څه وي، غم بې څرنگ اسانېږي

راته وې ويل: دا پلا چي هغي شاپېرۍ ته ورغلې، دغه بيت به ورته وواېې. ما ول، که د خدای رضا وه، ورته و به ئې وايم.

د شپې بيا د پخوا په شان باغ ته ولاړم . زما او د هغي ښايستې په منځ کي چي څه پېښ سول، نه په ژبه د ويلو دي او نه په قلم سره د کښلو. د راتگ په وخت کي مي د کاکا د لور هغه بيت ورته وواېه. تا چي ويل د اوښکو پر ځای ئې ويني تر سترگو راغلې. دې هم دا وار بل بيت راته وواېه:

چي نه توان لـري د صـبر، نه ئې زده وي سـرښـندنه
سر ئې چټ په توره بويه په تول ژوند به خوار خسته وي

دا بيت مي هم ښه په ياد کړ چي نور نو د هېرېدلو ووت. کور ته راغلم. د کاکا لور مي په کټ کي بېهوښه بوړي بوړي پرته ده. مور مې سر ته ناسته ده. زما د راتگ ږغ چي د کاکا لور واورېد، سترگې روڼې کړې، راته وېويل چي: "گرانه! زما بيت دي ورته وواېه". ما ورته وويل چي: هو! ورته ومي وواېه. خورا ډېر ئې وژړل او په جواب کې دا بيت ستا له پاره راکړ. بيت چي مي د کاکا لور ته وواېه، بوڅه راواوښته او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سده ولوېدله. چې پر هوښ راغله. دا بیت ئې راته ووایه:

ښــــه مې وا ورېـــده، مــنم ئې نذرانه مې دل و جـــان
تر هغه عاشق ښه څوک دئ، چې سر کښېږدي پر جانان

ماښام چې خپل ټاکلي باغ ته ولاړم هغه د څورلسم سپوږمۍ مې ولیده چې زما په انتظار ناسته وه. څنګ ته ئې ورغلم. ډوډۍ موډۍ و شراب مراب مو سره وخوړل و وچښل. د زړه مراد مو سره حاصل کړ. پر هغه ځای تر الایي سهاره بیده وو. کور ته د بیرته راتګ پر وخت مې د کاکا د لور هغه بیت چې راته ویلی ئې وو، ورته واوراوه. لویه چیغه ئې تر خوله ووتله ، سوړ اسوېلی ئې وکیښ او وې ویل: "قسم مې دي په خدای وي، چې د دې بیت ویونکی مړ دئ". په ژړا سوه او په دا عین ژړا کي ئې راڅخه وپوښتل چې د دې بیت ویونکی دي له خپلوانو څخه وو؟ که پردی وو؟ ما ورته وویل چې هغه مې د کاکا لور ده. ویل ئې: "نه، درواغ وایې. که دي د کاکا لور وای،خو درباندي ګرانه به وای. لکه ته چې پر دې ګران وې. د دې قاتل ته یې، خدای دي په داغه ډول د مځکي له سره واخله ، لکه دا چې دي مړه کړه. قسم مې دي په خدای وي، که دي په اول سر کي زه پوه کړې وای چې ته دغه شان د کاکا لور لرې، هیڅکله به مې ځان ته نزدې پرې ایښی نه وای".
ما ورته وویل چې د شعر ویونکې مې هغه د کاکا لور ده چې ستا ټولي اشارې ئې ما ته معنا کولې. تر تا پوري زما رسېدل د دې د ښه تدبیر نتیجه ده. پې مخي نجلۍ په جواب کي راته وویل: "آیا هغې زه وپېژندلم". ما ورته وویل: "هو". دې راته وویل: " هی، د مغزي پر دړه غوزار سې، په ځواني دي ارمان مه خېژه. لکه دا خواره چې دي په ځوانه ځواني نیمه خوا کړه، ته هم په دغسي غضب اخته سې".

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس څه! او په حال ئې ځان خبر کړه.

زه راړهي سوم. چورت مي ډېر خراب وو. د کوټې خولې ته چې راورسېدم، د ژړاوو ږغ مي واورېد. له يو چا څخه مې پوښتنه وکړه، ول، عزيزه د خوني په دروازه کي مړه پرته ده. کور ته ورننوتم. مور چي وليدم، اواز ئې راباندي وکيښ، ويل ئې: "خدای ته بې وروړې. د دې د قتل بازخاست به خدای ستا څخه وکړي"... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او شلمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

هغه ځوان و تاج الملوک ته د برايي شپې د کيسې پاته برخه داسي بيان کړه:

کور ته چي ولاړم او مور چي مي راته وويل: "د دغي خوارکۍ خون ستا په غاړه دئ. خدای به د دې د خون بازخاست درڅخه وکړي"، بيا مي نو پلار هم راغی. د گور و کفن سرښته ئې وکړه. جنازه مو پر اوږو واخيستله او په هديره کي مو خاورو ته وسپارله. درې ورځي مي و قبر ته تېري کړې. له سهاره تر ماښامه به ورته ناست وم. وروسته نو بيا کور ته راغلم. د کاکا په لور مي داسي خوا بده وه چي مځکي گرسره ځای نه راکاوه. خو غم مي پر زړه تېراوه. يوه ورځ مي مور راته وويل چي دا د کاکا په لور دي آخر څه وکړل؟ چي زاره دي ور وچاودله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړه دي کړله. ته وخدای که به نه راته وایې. څه دي په وکړه، چې خواره مړه سوه. ما ول، هیڅ مي ولاکه په کړي وه. مور مي راته وویل چې خدای بې قصاص ستا ځخه واخلي او ستا تر سر به وخېژي. دې ویرژړلي تر پایه پوري سپوږ لا هم تر خوله راته و نه یوست. د مرګي تر ساعته ئې خپل حال راڅخه پټ وساته. ستا ځخه به ئې هر وخت رضائیت ښکاره کاوه. کله چې ئې د نفس غرغړ خولې ته راغی، راته وې ویل: کاکا ناوي ! ستا زوی دي خدای زما په مرګ نه نیسي. زما له دې دنیا ځخه کوچ و بار دئ. زه ئې په خوله کي ورولوېدلم، ورته ومي ویل: دا خبري مه کوه! خدای به دي ټک و پټری کړي، ځوانه جهانه پېغله یې، جوړه به سې. د ناجوړی په باب مي څو واره وپوښتل، هیڅ ئې راته و نه ویل. مازي به ئې ومسل، صرف دونه قدر ئې راته وویل: زوی چې دي هر وخت خپل د عادت ځای ته ځي، ورته ووایه چې د بیرته راتګ په وخت کي دا دوې خبري ورته وکړي چې: "وفا ښېګڼه ده او مِکر و دروه و جفاکرغېړنه ده". هغې دا هم راته وویل چې یو شی د ده له پاره درکوم. دا له ده سره یوه مهرباني ده، چې ورسره کوم یې. داسي مهرباني چې په مرګ و ژوند به ئې په ښه ورسي. بیا ئې نو هغه شی ما ته راکړ خو قسم ئې راکړ چې تر هغو به ئې نه ورکوې تر څو چې دي زوی په ما پسې ژړا و بوغاري نه وي کړي. مور مي ویل: "دا شی زما سره سته. هر وخت چې مي ته په هماغه حالت کي ولیدلې، بیا ئې نو دخیره سره درکوم". مور ته مي وویل چې همدا اوس ئې راکړه، نته ئې وکړه او رائې نه کړ. زما هم خدای پر عقل داسي توره شپه کړې وه، چې د کاکا د لور خبره مي ګرسره پر خوله لا نه راوړله. ما غوښتل چې شپه و ورځ له خپلي معشوقې سره واوسم. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې مابین کې څلور ورځې تېرې سولې او په دا څلرمه شپه بیا باغ ته ولاړم. په باغ کې مې خپله د سرو زرو دانه معشوقه بیا پر هغه ځای ولیدله. پر ما چې ئې سترګې وموښتلې، راولاړه سوه او په غاړه کې ئې لاس راواچاوه، د کاکا د لور پوښتنه ئې راځخه وکړه. ما ورته وویل چې د هغې سره دي خدای ښه وکړي، مړه سوه، نن ئې پنځمه ده چې ښخه موکړه. دا چې ئې واورېده، په سرو اوښکو کښېنستله او په خښم ئې راته وویل: "نه مې وه درته ویلي چې دا اریانه تا مړه کړه. که تا د دې خوارکۍ تر مرګ دمخه زه پوهولې وای، ما به د دې د نېکیو مجراینه ورکړې وای. دې خو پر ما ډېر احسان کړی وو او ته ئې تر ما پوري راورسولې. که دا نه وای نو خدای خبر چې زما و ستا وصال به میسرېدلای. زه اوس پر تابېرېږم چې د دې د مرګ له اسیته په پر یوه بلا وانه وړې. ما ورته وویل چې د کاکا لور مې تر مرګ دمخه لا زه بخښلی وم، ما ته ئې خپل خون رابخښلی وو. دلته مې نو د خپلې مور هغه خبره ورته وکړه چې ما ته ئې کړې وه. دې په جواب کې راته وویل چې دا پلا چې دي مور ولیدله، د هغه شي پوښتنه ځني وکړه چې د کاکا لور دي ورسپارلی وو. ما ورته وویل چې مور مې د کاکا د لور د خولې دا وصیت تر ما پوري راورساوه چې ورته ویلي ئې وه، هر وخت چې دي زوی له خپل عادت سره سم هغه باغ ته ولاړ، زما له خوا به ورتهووایې چې د راتګ په وخت کې دي خپلې معشوقې ته ووایي چې:

"وفا ښېګڼه ده او جفا کرغېړنه ده". دا خبره چې مې معشوقې واورېده، ما ته ئې مخ راواړاوه او وې ویل: "پاک خدای دي دا وبخښي، چې ته ئې راځخه خلاص کړې. که نه، زما په زړه کې وه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته به ایداد درکوم". اوس ېغمه راته کښېنه. خیر خیریت سو. ما په تعجب ورغبرگه کړه چې: "خیال دي وو، چې ما ته تاوان راورسوې؟ زما و ستا تر منځ خو مینه و محبت دئ". راته وې ویل چې: "ته به زما په مینه کي بیخي ډېرسرابښ یې او زه ډېره درباندي گرانه یم. ته کوچنی الک یې او زړه دي له چل و ول څخه پاک دئ، خو خدای دي د ښځو په مکرونو مه خبروه. د کاکا لور که دي ژوندۍ وای، ته ئې لکه ها بل واري چې ئې مرسته درسره وکړه، دا وار ئې بیا له دې مصیبت څخه خلاصولې". معشوقې مي ورپسې زیاته کړه چې زما پند هم په غوږ کي ونیسه او "له ښځو څخه لیري گرزه، لیري!" هغه څوک چې د ښځو مکر ورمعلوم وو او تا ته ئې د هغو اشارې معنا کولې، هغه اوس د گور بندي ده. زه بېرېږم چې په داسي یوه بلابه اخته سوی یې چې بیا به ځان نه سې ځني خلاصولای.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یوویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

هغه ځوان سوداگر و تاج الملوک ته د براېې شپې په بیان پسې داسي وویل: چې نجلۍ ویل: "بېرېږم چې په یوه مصیبت کي و نه لوېږې. د کاکا تر لور وروسته دي داسي څوک هم نسته چې له دا مصیبته دي خلاص کړي. ارمان، ارمان چې د کاکا لور دي ژوندۍ وای. کشکي خو له دې سره ما د دې په ژوند کي پېژندلای او د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکیو ادا ینه مي کړې وای چي زماسره ئې کړي وې. خدای دي دا وبخښي. که دا نه وای، نو ته به چیري تر ما پوري رارسېدلای. خو گوره! نن مي یو ناز واخله او هغه دا چي یو وار مي د دې قبر ته بوزه، چي زه ئې زیارت وکړم او د قبر پر ډبره ئې یو ښو بیته وکاږم. ما ول، سبا دي له خیره سره بیایم. آبس، زه و دا سره پرېوتو. د شپې به ئې هر گړی دا خبره راته کوله چي: "کشکي دي د کاکا د لور تر مرگ دمخه زه خبره کړې وای".

د دې تر خبرو وروسته ما پوښتنه ځني وکړه چي د "وفا ښځگڼه ده او جفا کرغېړنه ده" څخه زما د کاکا د لور مطلب څه وو؟ او د دې خبري معنا و مقصد څه دئ؟ دې څه و نه ویل ځان ئې گول واچاوه. څه سر دي پرله گرزوم، چي سهار سو، نجلۍ ولاړه سوه، خپله د زړو امیاني ئې راواخیستله، ول درځه، قبر راوښیه چي زیارت ئې وکړم، ښو بیته ئې پر مزار باندي ولیکم، پر قبر ئې ښه ښکلې گومبته ورجوړه کړم، ختمونه و خیراتونه و صدقات پسي وکړم. ما ول ښه دئ، راځه چي ځو. زه دمخه سوم او دا ښکلې نجلۍ راپسې ده. پر لاري ئې درگرده مسکینانو او فقیرانو ته خیراتونه ورکول او ورته ویل به ئې چي د دې ثوابونه دي ځکه عزیزې ته ورسېږي، چي هغې په ژوند کي خپل راز پټ وساته او خپله مینه ئې رسوا نه کړه. تر دې اندازې ئې ځان ټینگ کړی وو، چي آخر ئې د مرگي جام پر سر پورته کړ. لنډه ئې دا چي دې نجلۍ دغه خیراتونه وه، چي ورکول یې. څو په پای کي قبر ته ورسېدو. قبر چي ئې ولیدی، پړمخي پر غوزاره سوه. خورا ډېري اوښکي ئې پر توی کړلې. بیا ئې نویو فولادي قلم راوکیښ او د گور پر شنخته ئې دا بیتونه وکښل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

های، افسوس چي ها د گلو سره غنچه د گور بندي سوه
په ماتم کې بلبل گونگ سو، پر گلانو شنه اغزي سوه
ډېرو اوښکو آن تمام کړ د اسمان اوريځ سوه وچه
د نرگس ملا ئې کړه ماته د گلاب تور پر تندي سوه
تازه گي د گلشن نسته گلان ټول په غم غمجن دي
وای، ښکلا د بوستان ولاړه پر خپل عشق باندي ستي سوه

د بيتو د کښلو پر وخت د نجلۍ له سترگو څخه د اوښکو رودونه روان ول. آخر، راولاړه سوه، زه هم ورسره ولاړ سوم تر باغه مي راورسوله. باغ ته ننوتو. په دغه وخت کي ئې مخ راواړاوه او راته وې ويل: "د خدای روی مي دروړی دئ، چي زما سره د ميني پيوند، و نه شلوې". ما ويل تر خپله وسه خو به کوښښ و نه سپوم. تر دې وروسته نو هر وخت ورتلم او شپه مي له دې سره تېروله. ډېره ښه وضعه ئې راسره کوله. بيخي ډېر پر گران وم. بې له خورک و شرابو، بې له عيش و نوشه مي بل کار نه درلود. نس مي موړ او تن مي په نازکو وربښمينو جامو پټ وو. له ډېره خورکه او ډېر عيش و نوش څخه آخر سره وپړسېدم. ژوند مي داسي خوښ خوشاله وو، لکه پر گرده دنيا چي غم و خواشيني بيخي وجود نه لري. يو کال په دغه عيش و نوش کي تېر سو. د دا بل کال په سر کي يوه ورځ حمام ته ننوتم، حمام مي وکړ، راووتم، يو گيلاس شراب مي پر سر پورته کړل، مشک و عنبر او نور رقم په رقم عطرونه مي په ځان ووهل. ما ته د دنيا د ټگماري بوډۍ مکر، ټگي او د زمانې دروه و چمبازي نه وه معلومه او نه په پوهېدلم. شپه چي يو څه تاريکه سوه ما غوښتل چي خپلي محبوبې ته ځان ورسوم او هماغه باغ ته ولاړ سم. خو سر مي راته دروند وو او نه پوهېدم چي چيري ځم. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشې په حالت کې په یوه کوڅه ننوتلم. دا کوڅه ئې د ملک کوڅه (syndic street) بلله. کوڅې ته چې ورداخل سوم، نابېره مې مخې ته یوه بوډۍ راغله. په یوه لاس کې لګېدلې شمعه او په بل لاس کې سره پېچلی کاغذ وو. ... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوه ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! په یاد خو به دي وي چې سوداګر ځوان ته د کوڅې په خوله کې بوډۍ په مخه ورغله په یوه لاس کې لګېدلې شمعه او په بل لاس کې سره پېچلی کاغذ وو. له ځانه سره ئې ژړل او په ژړا کې ئې دا بیتونه هم زمزمه کول:

برایې مې خوب لیدی یو توپان راسي
ورپسې سپوږمۍ پر مخ د اسمان راسي
مځکه ټوله سي روښا، تیارې سي ورکې
زلزلې پر کنډوالو د بیابان راسي
په تعبیر کې یو هوښیار راته وې غوږ سه
له سفره به دي تللی جانان راسي

زه چې ئې ولیدلم، را ږغ ئې کړه چې: "آزویه ! خط لوستلای سې؟" ما ورته وویل: "هو! ادې، لوستلای ئې سم". کاغذ ئې راکړ، ویل ئې دغه خو راته ووایه چې څه پکښې لیکلي دي. کاغذ چې مې خلاص کړ، پکښې نوشته وه چې: "دا د دوستانو له پاره د ډېرو پخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمانوڅخه راپاته سوی کتاب دئ". بوډی چي زما د خولې دا جمله واورېدله. ډېره خوشاله سوه او ما ته ئې ډېري دوعاوي وکړې. ویل ئې: "د ستارې و دبارې سې، زویه. غم دي داسي درڅخه لیري سي، لکه زما څخه چي دي لیري کړ". کاغذ ئې راڅخه واخیست او رهي سوه. یو دوه ګامه ئې واخیستله، بیرته راوګرزېدله. زما لاس ئې مچ کړ. ویل ئې: "آ ځوانه، په ځواني دي ارمان وخېژه. دلته حضوره زما کور دئ، تر دغه کوره به راسره ولاړ سې او دغه د کتاب خبره به ته پخپله د کور خلکو ته وکړې، نه ګانه چي زما د خولې به ئې زړه ته و نه لوېږي. که درباندي تکلیف نه وي، زویکه، راسره ولاړ سه او دا خط به هورې ته پخپله ورته ووایې". ما ورته وویل چي دا خط له کمه ځایه راغلی دئ. ویل ئې: "زویه! دا مي د بچي خط دئ. لس کاله کېږي چي په مسافري تللی دئ. هیڅ حال ئې په دا لس کاله نه وو راغلی. موږ بیخي لاس ځني پرېولی وو او په زړه کي به مو راګرزېده چي مړ سوی به وي. اوس ئې دا کتاب موږ ته راورسېد. د ده یوه خور ده چي په ده پسې له سهاره تر ماښامه ژاړي. زه که اوس و دې ته ووایم چي وروڼر دي شکر روغ رمټ دئ، ښایي زړه ته به ئې و نه لوېږي او راته و به وایي چي یو څوک راوله چي زما په مخکي دغه کتاب راته ولولي چي زما زړه هم په پوره سي. نو دې بوډی پسي زیاته کړه چي زویکه! تا ته خو به معلومه وي د عاشقانو او حریصانو زړونه د ډېري په شان وي. بدګوماني ئې بیخي ډېره وي. ته که پر ما باندي د دغه کتاب د لوستلو احسان واچوې او راسره ولاړ سې، هورې د پردې تر شا ودرېږې او کتاب په زوره زوره ولولې، نو د دغې هجران ځبلي نجلۍ غوږو ته چي ستا اواز ورسېږي، خدای تعالی به تا ته په دنیا و آخرت کي خورا ډېر ثوابونه درکړي. نبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرور فرمايلي دي: "من نفس كربة عن مكروب نفس الله عنه اثنين وسبعين كربة". نو ما چي اوس تا ته پناه راوړې ده، مه مي نامېنده كوه. آنو خود، ما د دې بوډۍ په خوله وكړه. بوډۍ دمخه سوه، زه په پسې سوم. دا دئ يو خورا ښه كور ته راورسېدو. زه تر دروازې دباندي ودرېدم. بوډۍ د عجميانو په ژبه يو چا ته ورناري كړه. چې گورم، يوه مسته چاغه شلنډه نجلۍ راووتله. د پرتاگه پايڅې ئې تر زنگنو پوري پورته كړي او د بلوړو په شان سپيني پونډۍ ئې لوڅي ښكاره كړي دي. هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

د پونـډيو و ښايـست تـه ئـې وگــوره
لطافـت تـې سترگي ځيـري لـه هـر لـوره
عاشــقانو تــه د حــال پــه ژبــه وايــي
چي دا ځاى د ومره سيمين ! توبـه لـه نوره

بس نو تا ته دي وويل سي، پر سپينو پونډيو ئې زرين خالونه پاشلي وه، لستوڼي ئې پورته كړي او تكو سپينو مړوندو ئې د كټونكو پر زړو باندي د اور لمبې گرځولې. په غوږو ئې د مرغلرو او لاجوردو واليگان ځړېدل. پر رخچينه باندې د اصيلو مرغلرو او گلابتونو كارونه سوي وه. له ډېره نازه شانه ورانه كېدله او دروازې ته راغله. زه چي ئې وليدلم، په ناز و نخرو ئې مور ته وويل: "موري! دا هغه سړى دئ چي د كتاب د لوستلو له پاره دي راوستلى دئ؟" بوډۍ ئې په جواب ورته وويل: "هو! لوري". باره نو نجلۍ لاس رااوږد كړ چي كتاب راكړي. ما هم لاس وروغځاوه چي كتاب ځني واخلم. بس چي يو څه ورنږدې سوم، د شا پاله بوډۍ ورپوري وهلم او چي مخ مي رااړاوه، بيا د سراى په منځ كي ولاړ وم. بوډۍ په درب دروازه پېش كړه او كولپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې وروا چاوه. په دغه وخت کې ... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او درویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

اې، زموږ تاجداره پاچا! تخت و بخت دي برقراره اوسه. تاج الملوک ته هغه ځوان نوره کیسه داسي کوله: بوډۍ چې زه سرای ته ورپوري وهلم او د سرای دروازه ئې ټینګه وتړله. دا هم زموږ و خوا ته راغله. نجلۍ چې ولیدل چې دروازه تړلې ده او زه د سرای په منځ کې ولاړ یم، باره، زما خوا ته رارهي سوه، غېږ ئې راباندي راوګرځوله، پورته ئې کړم او د مځکي ئې راوویشتلم. دا مي پر ځیګر کښېنستله، پر نس باندي ئې ټینګي ټینګي نوکاري راکړې. بیا ئې له مځکي څخه پورته کړم او کورخراپي داسي ټینګ په غېږ کي کښېکښلم چې قسم ده، که مي ښور ځني خوړلای سوای. باره ئې نو د کور پر خوا یووړم. بوډۍ دمخه او شمعه ئې په لاس کي ده. یو څه حد چې ولاړو، اووه دهلېزونه په مخه راغله. تر دې ټولو دهلېزو ورتېر سولو او یوه پراخ انګړ ته ورسېدو. شاوخوا ئې څلور دالانونه وه چې ټوله د مرمرو او رخام له ډبرو څخه جوړ سوي ول. اصیلي غالۍ پکښې هواري وې او د ورېښمو نازکي پردې پر راځړېدلي وې. د دالان په مابین کي لوی تخت پروت وو چې په سرو زرو او یاقوتوسره جړاو (مرصع) سوی وو. ما چې تخت ته وکتل په زړه کي مي وویل چې دا تخت خو له پاچهانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ښايي. په دې وخت کي نجلۍ راته وويل چي: "ګوره، ګرانه! په مرګ و ژوندکي دي کم يو خوښ دئ". ما ورته وويل: "ژوند". دې ويل چي داسي ده نو زما سره نکاح وتړه. ما ورته وويل چي دا به ما ته مناسبه نه وي چي ستا په شان نجلۍ سره زما نکاح وتړل سي. دې راته وويل چي که زما سره نکاح وتړې، د هغې بلي مرداري رنډۍځخه به دي هم خدای سهي و سلامت وژغوري. ما ورته وويل: مرداره رنډۍ څوک ده؟ راته وې خندل، ول، عجب! يو کال و څلور مياشتي دي ورسره تېري کړي دي او ته ئې لا نه پېژنې. خدای دي هغه په تېره کړي تر هغې چمبازه ښځه پر دنيا بله نسته. پخوا ئې تر تا ښه ښه ځوانان وژلي دي. زه نه پوهېږم چي دا ته ئې ولي تر اوسه پوري نه يې وژلی. د دې نجلۍ خبرو ته هک پک پاته سوم. آخر مي ورته وويل چي ګوره، اې نجلۍ، تا دا ښځه څرنګه وپېژندله؟ دې په جواب کي راته وويل چي زه ئې بيخي ښه پېژنم، خو اوس غواړم ستا په ماجرا پوه سم او په دې خبره مي سد خلاص سي چي ستا د ژوندي پاته کېدلو سبب څه دئ. باره، ما خپله ټوله کيسه تر ايکه و تر بيکه ورته وکړه. د کاکا د لور عزيزې نکل مي هم ورته بيان کړ. دا نجلۍ چي د عزيزې په مرګ خبره سوه. ډېر ئې زړه باندي وسوځېد، بې اختياره اوښکي ئې تر سترګو راغلې. د افسوس لاسونه ئې سره ومونښل. ما ته رانژدې سوه، ول، آګرانه! خدای دي د دې پر مړينه د زړه صبر درکړي. دا د کاکا لور ستا د ژغورني سبب سوې ده. که دا نه وای، دغې مرادري پليتي به ته د يو وختو لا مړ کړی وای. چي رشتيا سي زه اوس لا هم ددې څخه بېرېږم چي مړ دي نه کړي مګر نو څه درته ووايم. ما ورته وويل: "څه چي خدای پېښ کړي وي، هغه به کېږي. بله چاره نسته". دې سر وښوراوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وې ويل چي بله عزيزه به خداى خبر چي پيدا کوې. ما ورته وويل چي د کاکا لور مي د زکندن پر وخت وصيت کړى وو، چي زه دې ښځي ته دغه دوې خبري وکړم چي"الوفاء مليح و الغدر قبيح" يعني وفاښېګڼه ده او مکر و جفا کرغېړنه. دې ويل، بس، بس، بس اوس پوه سوم زماګرانه. قسم په خداى چي ته همدې کلموله مرګه ژغورلې يې او د همدې دوو کلمو له اسيته ئې ته نه يې وژلې. د کاکا پر لور دي خداى ورحمېږي په ژوند او مرګ دواړو ئې تا ته نجات درکړى دئ. زما هر وخت دا آرزو وه چي يوه ورځ تر تا پوري ځان در ورسوم. مګر نه سره رسېده. څو دا دئ نن مي په يو چم ته تر دې ځايه پوري راوستلې. ته لا اوس کوچنى يې، د ښځو په مکر و چمبازيو نه پوهېږې. ما "لاحولُ" وويله. دې راته وويل چي اوس بېغمه اوسه . که دي د کاکا لور مړه ده، زه خو شکر ژوندۍ يم او د دې پر ځاى يم. څرنګه چي ته ډېر ښکلى زلمى يې نو د خداى په حکم او د پيغمبر د سنتو له مخي غواړم چي ستا سره نکاح وتړم او ته مي مېړه سې. هر څه چي غواړې هغه درکوم. تر سنګينو کاليو او نورو ټولو ښووښاديو پوري چي هر څه ته دي زړه وغواړي، درکوم يې. زما له خوا به تا ته هيڅ راز تاوان و نه رسېږي. تل به دي خولې په غوړو کي وي اود دنيا له ښو و ښاديو څخه به هر څه درته حاضر و آماده پراته وي. غم به په ټول ژوند و نه وينې. زه ستا څخه هيڅ هم نه غواړم. مه زما له پاره خواري کاږه او مه په ما روپۍ مصرفوه. يوازي يو شى درڅخه غواړم او هغه دا چي ملا دي ټينګه وتړه او زړه دي د زمري په شان قوي ولره. بيا ئې نو بوډۍ ته ورمخ ورواړاوه چي هر څه چي حاضر دي راوئې غواړه. چي ګورم، څلور تنه شاهدان راغلل څلور شمعه ئې ولګول. شاهدان زما خوني ته راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام ئې راواچاوه او کښېنستل. نجلۍ ولاړه سوه پوړنی ئې پر سر کړ او په شاهدانو کې ئې یو تن د ځان د مهرو د نفس وکیل وټاکه. بیا ئې نو شاهدانو ته د ټولو په مخ کې اقرار وکړ چې ټول مهر دې ته ور رسېدلی دئ. دغه راز ئې اقرار وکړ چې د دې د ټول مال و جایداد و شتمنۍ لسمه برخه زما ده.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یوسل او څلېرویشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د دنیا په غمو غمجن ځوان شهزاده تاج الملوک ته د خپل بیان په دوام وویل: نجلۍ د حاضرو کسانو په مخ کې اقرار وکړ چې د ټول مهر غاړه ئې وتلې ده او د دې په مال و جایداد کې زما د حصې له بابته لس زره درهمه زما برخه سوې ده چې دا مبلغ له دې سره خوندي دئ. شاهدانو د دې دغه اقرار په کتاب کې وکیښ. خپله شکرانه و قلمانه ئې واخیستله او رخصت سول.

په دې وخت کې نجلۍ راولاړه سوه. خپلې د تن جامې ئې وایستلې او یو خورا سنګین اوږد زرین کمیس ئې واغوست. زما لاس ئې پخپل لاس کې ونیو او راته وئې ویل: "په یقین سره ئې زړه ته واچوه چې زه به ستا وفاداره ماندینه واوسم او غواړم چې ته هم زما په حق کې یو صمیمي، په زړه پاک مېړه واوسې چې په دې ډول موږ د خپل ژوند یو څو شپې په خوښۍ او خوشالۍ سره تېرې کړو، د دنیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمو او د ژوند له جنجالو څخه ځانونه لیري وساتو، خدای تعالی راته اهل و صالح اولادونه عنایت کړي چي وکولای سو خپل وخت د هغو په تربیه او روزنه باندي مصرف کړو او زما په دغه خدای راکړې شتمني او هستي چي نه تمام و زوال سته او نه به که خدای کول زوال ومومي، خپل عمر په بېغمی او پوره زړه سره ترپایه ورسوو. زه به کوښښ کوم چي ستا د کاکا د لور په شان وفاداره نصیحت گویه پاته سم او تا د زمانې له ناخوالو څخه وژغورم ..." یو ساعت قدر زما او د دې تر منځ دغه راز خبري اتري یو و بل ته سره تبادله سوې. زیاتي نو سره پرېوتلو او تر سهاره پوري په خواږه خوب بیده وو. سهار چي وختي راپاڅېدم، غوښتل مي چي له کوره ووزم، نجلۍ له کټ کټ خنداسره زما خوا ته راغله او راته وئې ویل چي: "پر ما دي هم لکه د هغي پلیتي و رنډۍ نجلۍ خیال کړی دئ. دا چورتونه دي له سره باسه. ته اوس د پاک خدای په حکم او د نبي رسوالله په سنت زما مېړه او څښتن یې. غوږ ونیسه، داکور چي ته پکښې اوسې، په کال کي ئې یو وار دروازې خلاصېږي. اوس درځه چي د کور تماشه دربادي وکړم. زه هم راولاړ سوم. د کور دروازې ته ولاړم. دروازه تړلې وه او د اوسپني غټی مختبیلې ئې پر وهلي وې. نجلۍ ته بیرته راغلم او ورته ومي ویل چي پر دروازه خو مختبیلې ټکوهل سوي دي.

دې راته وویل: "آ زما د زړه سره! زموږ سره دونه اوړه، وریجې، غوړي، میوې، بوره او د چرگانو و پسو غوښي سته چي څو کاله بازار ته نه احتیاج کېږو. د کور دروازه مو سر له دا نن څخه حساب ورته کوه، پوره یو کال باد یا وروسته خلاصېږي. زه پوهېږم چي په دې یوه کال کي به ستا وجود دلې وي خو کولمې به دي بل ځای گرو او روح به دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته وي". ما په جواب کي ورته وويل چي: "معاذالله". دا شنه د خندا ولاړه او په دا عين خندا کي ئې راته وويل چي: "پر تا ئې څه فرق دئ، يا دلته يا هلته. د کولنگي چرگانو د روزني چم خو خدای در زده کړی دئ".

ما هم ورسره وخندل او خبره مي ورسره ومنل. هورې ورسره پاته سوم. ځان مي د کولنگي چرگانو په ساتنه و روزنه مصروف وساته. چي مخ مو راگرزاوه، دوولس مياشتي بيا تېري سوې او دا پري جماله زما څخه اميندواره سوه. گلالی بچی خدای ورکړ. د نوی کال د شروع په ورځ ئې د کور دروازه خلاصه کړه. درگرده پنډيان وجواليان راروان دي د اوړو و وريجو گونياني او د غوړو زکان، ډوډياني و بورې ئې په پېخر راوچلولې. ما غوښتل چي تر کور دباندي ووزم. نجلۍ رانزدې سوه او راته وې ويل چي: "تر ماښامه صبر وکړه" ما هم تر ماښامه پوري انتظار وکيښ. ماښام چي راوتلم له وهم او بېري څخه يو دود وم. نجلۍ راته وويل: "تر هغو د خدای په خدايي که گام راڅخه واخلې چي اول زما سره قسم وانخلې چي ماښام به دمخه تر دې چي زموږ د کور دروازې وتړلي سي، بيرته راستنېږې".

ما ئې خبره ومنله او خورا سخت قسمونه مي ورته واخيستل او ورته ومي ويل چي: "ستا نمک مي دي وشرموي، ماينه دي راباندي طلاقه وي، د خدای پاک کلام دي راپسې سي، چي که ماښام بيرته رانغلم". نور مي نو رخصت ځني واخيست او لمغوټې باغ ته ولاړم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. خښم راغلی او له ځانه سره مي وويل چي زه دا يو کال کېږي له دې ځايه مي مخ پرته سوی دئ، اوس چي ناڅاپه بيرته راغلم، دروازه هغسي لا خلاصه ولاړه ده! آيا هغه نجلۍ به

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه پوري لا په هماغه حالت کي پاته وي، کنه؟ خير، له ناچارۍ څخه، دمخه تر دې چي مور ته مي ورسم،باغ ته مي د ننوتلو اراده وکړه. غوښتل مي چي په موضوع ځان خبر کړم چي څه پېښه سوې ده؟ د ماخستن اذانونه وه چي باغ ته ورننوتلم ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

غمجن زلمي تاج الملوک ته نوره کيسه داسي بيان کړه: باغ ته ورننوتلم، يو څه حد ولاړم. هغه پخواني ځای ته ورسېدم چي گورم مرداره و پليته رنډۍ ناسته ده، سر ئې پر زنگنو ايښی دئ، د مخ رنگ ئې تک ژيړ اوښتی دئ، سترگي ئې له ډيري ژړا څخه پړسېدلي او تکي سرې اوښتي دي. زه چي ئې وليدلم، وې ويل: "الحمدلله، شکر دي وي خدايه". غوښتل ئې راولاړه سي، ازبستي چي ډېره کمزورې سوې ده، درز ئې سو، بيرته پر مځکه ولوېدله. زه له دې څخه يو څه خجالت سوم، سر مي کښته وځړاوه خو ورمخ ته سوم، مچه مي ځني واخيستله. ما ول څرنگه پوه سوې چي زه نن شپه پر دغه وخت راځم او ته راته په انتظار کښېنستلې. دې وويل: "په راتگ خو دي نه وم خبره، منگر په هغه خدای مي دي قسم وي چي زه و ته ئې دواړه پيدا کړي يو، چي په بسته يوه کال د سترگي پټېده راباندي ناروا. په هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ چي ته راشخه ولاړې او وعده دي وکړه چي ماښام ته بیرته راځې، زه تر دا ننه پوري هره شپه ستا په انتظار دلته کښېنستلم. عاشق باید همدغسي وي. اوس دي خپل بیان راته کوه، دا یو کال چیري وې؟" ما دا خپل ټول نکل له سره څخه تر پایه ورته وکړ. ک

له چي په دې پوه سوه چي ما بله ښځه کړې ده، د رنګ بڼه ئې پر دا بله واوښته. بیا چي مي ورته وویله چي زه فقط دا نن شپه راغلی یم او بیرته ژر ځم، یو دم ئې مخ راواړاوه او راته ئې وویل: "دې چي ته خپل مېړه کړې او په چم و چمبازۍ ئې یو کال بندي وساتلې، هغه ئې لا بس نه دي چي اوس ئې بیا د اورتي د طلاق قسمونه درڅخه اخیستي دي چي بیرته به ژر راځې. دا ئې هم نه لورېدله چي یوه شپه خو دي له مور او یوه شپه هم زما سره تېره کړې. په هغه مور مسکیني دي حال لرې، چي پر څه حال ده، جوړه ده، ناجوړه ده؟ د کاکا لور عزیزه دي خدای وبخښه او هغه چي پر دې خواري راغلي ول، خدای دې پر بل چا نه راولي. هغې خوارکۍ خو دونه صبر او تیګا وکړه چي د انسان په توکم کي چا نه وه کړې. د ظلم او جفا له اسیته خوارکۍ مړه سوه". ورپسې ئې راته وویل: "په هغه ورځ چي ته زما څخه ولاړې، په سلو رګوکي مي یوه لا هم نه راته ویله چي ته دي بیرته رانه سې. ما ول ژر به بیرته راسې. که زه داسي پوهېدلای، نو چیري مي پرېښوولې. ما کولای سول چي بندي دي کړم او پسې مړ دي کړم". دلته نو له خښمه سره تاو تاو سوه او په قهروغضب ئې راته وکتله، تر سترګو ئې د غضب اورونه غورځېدل. ما چي په داسي حالت کي هغه ولیدله، وبېرېدلم، بدن مي لړزې واخیست، پټاکۍ راشخه ورکي سوې، غړې مي وتښتېدل. دې ورپسي زیاته کړه چي: "ته اوس خدای د ښځي او اولاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځښتن کړې. ته نو نور زما د معاشرت وړ نه یې. زما داسي لوی لونده سړی نه دئ په کار چي زه دي لکه رنډۍ خوښه سوم. ځپله دي راباندي وکړه او زیاتي پسي ولاړې. په خدای مي دي قسم وي چي پر دې بلي ښځي مي هم زړه خوږېږي چي ستا سره اخته سوه. داسي کانه به درباندي وکړم چي نه زما سې او نه د هغې". باره ئې لو چیغه وکړه. مینځیاني ئې سمدستي ورته راحاضري سوې. زه ئې پر مځکه راغوزار کړم. نجلۍ هم راولاړه سوه او چاړه ئې راواخیستله راته وې ویل چي: "اوس دي لکه پسه داسي غاړي درپرې کوم او د هغو بدیو مجازات درکوم چي د خپلي کاکا د لور سره دي کړي دي". ما چي خپل ځان ته وکتل چي د مینځیانو په لاسو کي گرفتار سوی یم، مخ مي په خاورو ککړ او دا راته چاړه په لاس ولاړه ده، خدای سته چي مرگ مي زړه ته ولوېده... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او شپږویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د سوداگر زوی عزیز و تاج الملوک ته خپل نور بیان داسي ووایه:

آبس، مرگ مي پخپلو گناهکارو سترگو ولید. هر څه عذر و زارۍ و جگۍ چي به مي ورته کولې، دا به نوره هم خښمېدله. پر مینځیانو ئې امر وکړ. هغو زما لاسونه ټینگ راوتړل او ستوني ستخ ئې پرې ایستلم. دا مي پر نس باندي کښېنستله. دوو مینځیانو مي د پښو گوتي ټینگي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې او دوې مې پر لېنګيو راکښېنستلې. آخر هغه دوو نورو مينځيانو او دې پخپله راباندې راواچوله. اوس نو مه پوښته چې کم ځای دې خوږېږي. داسې د مرګي وهل ټکول ئې راکړل چې بېسده سوم. کله چې پر هوښ راغلم له ځانه سره مې وويل چې تر دې وهلو، ټکولو، شکنجو او زحمتو خو حلالېدل سل واري ښه دي. د کاکا د لور خبره مې را په ياد سوه چې ويل ئې: "خدای دې د دې له شره وساته".

له بېوسۍ ځخه مې وژړل او دې ظالمې چاړه پر کاښې باندې راته اچوله او تېره کوله ئې. پر مينځيانو ئې امر وکړ چې رانزدې ئې کړئ. په دغه وخت کې مې لکه يو الهام چې راته وسو، د کاکا د لور هغه دوې خبري مې راپه زړه سوې چې ما ته ئې را زده کړې وې: "الوفاء مليح والغدر قبيح". دا کلمات مې نجلۍ ته تکرار کړل. کله چې دا کلمات واورېدل، لويه چيغه ئې وکړه او له خروښه ځخه سره وڅرخېدله په دا عين خروښ کې ئې وويل: "عزيزې! خدای دې وبخښه چې د کاکا زوی ته دې په ژوند و په مرګ دواړو کې نجات ورکړ". بيا ئې نو ما ته مخ راواړاوه ويل: "په خداي مې دې قسم وي چې د دغو دوو کلمو په خاطر راځخه خلاص سوې. منګر دغسې خو دې نو نه پرېږدم. يو نوغی درپورې کوم. داسې نوغی چې د هغې بلې فاحشې چې ته ئې زما ځخه پټ کړی وې، زړه خو هم په کباب کباب سي". بيا ئې نو پر مينځيانو باندې چيغه کړه چې: "پښې و لاسونه ئې په رسۍ وروتړئ". هغوی چې ئې امر پر ځای کړ، دې په اور کې يوه د اوسپنې ميله کښېښوله، چې لکه اور تکه سره سوه. وروسته نو دا ما ته راغله او زما د نارينتوب آله ئې غوټه پرې کړه. زه لکه ښځه داسې سوم. د اوسپنې تکه سره ميله ئې د ټپ پر ځای باندې کښېښوله اوداغ ئې کړ چې د وينو د بهېدو مخه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیسي. زه نور په ځان پوه نه سوم خو پر هوښ راغلم، یو ګیلاس شراب ئې راباندي وچښل او راته وې ویل: "اوس نو هغه چا ته ولاړ سه چي ته ئې مېړه کړی وې او ته ئې ما ته د یوې شپې له پاره هم نه را پرېښوولې. د کاکا لور عزیزه دي خدای وبخښه چي نن ئې هم تا ته نجات درکړ. که دي د هغې دغه دوې جملې راته ویلي نه وای، اوس به مي وخت بیا وژلی وای. اوس نو ورسه هغه چا ته چي غوښتی ئې وې. زما دي چي کوم ځای په کار وو، هغه مي درڅخه پرې کړ. نور مي نو په کار نه یې". تر دې خبرو وروسته ئې ټینګه لغته په تشي کي راکړه او راڅخه رهي سوه. زه په ډېر زحمت راولاړ سوم. د تګ نه وم. کرار کرار مي ګامونه اخیستل. کور ته ورسېدلم. دروازه خلاصه وه. ورننوتلم. بنځه مي راغله زه ئې خوني ته بوتلم. هورې ئې وکتلم چي نارینتوب مي نور نسته راڅخه پرې کړی ئې دئ. خوب غلبه راباندي وکړه او بیده سوم. سهار چي راپاڅېدلم، که ګورم چي د باغ په دروازه کي پروت یم... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اووه ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زلمی عزیز وایي چي سهار مي سترګي روڼې کړې، د باغ په دروازه کي پروت وم. را پورته سوم او ورو ورو د کور پر خوا وټکېدلم. کور ته چي ورسېدم، مور مي ناسته ده ژاړي. زه ورنږدې سوم او ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي په غېږ کې ورواچاوه. راته وئې کتله او پوه سوه چي حال مي خراب دئ او ناکوکه يم رنګ مي تک ژېړ اوښتی دئ. ما ته مي د کاکا د لور عزيزې نېکۍ را په زړه کېدلې او پر ژړا ئې راوستلم. مور مي هم سر راسره پټ کړ او راته وې ويل چي: "زويه! پلار دي مړ سوی دئ". ما ته خښم راغی خو ژړا زور راباندي وکړ. دونه مي وژړل چي بېخي له حاله بېحاله سوم. چي پر هوښ راغلم او سترګي مي د کاکا د لور پر ځای ولګېدلې، بيا مي سر پټ کړ. ژړا مي ګرسره نه درېدله. تر نيمي شپې مي دغه اوښکي وې چي تر سترګو مي بهېدلې. مور مي بيا راته وويل چي: "پلار دي نن لسمه ده چي مړ سوی دئ". ما ورته وويل چي زما د کاکا د لور پرته بل څوک په فکر کي نسته. هغه څه چي ما ته رارسېدلې دي، د هغولايق وم. بايد رارسېدلي وای. هغې زما سره مينه درلوده خو ما ورڅخه لاس واخيست . مور مي راته وويل چي: " آخر تا ته اوس څه پېښه ده؟" ټول بيان مي ورته وکړ. باره مي مور هم په ژړاسوه. يو آن ئې وژړل. بيا ئې نو څه د خورک شی می راوړل. يو ګوله قدر مي څني واخيستله او خپله کيسه مي دوهم وار بيا مور ته وکړه. هغې په جواب کي راته وويل: "چي اوس شکر الحمدالله، خدای دي نه سي ناراضه. شکر چي وژلی ئې نه يې. بيا مي نو مور زما په علاج مصروفه سوه د دې د علاج له برکته مي په بدن کي څه شمه پيدا سوه. کرار کرار مي مخ پر ښه کېدو سو تر څو خدای جوړولم، جوړ سوم. وروسته مي مور راته وويل چي: "زويه! اوس نو د دې وخت رارسېدلی دئ چي هغه د کاکا د لور امانت دي دروسپارم. د کاکا لور دي ما ته سوګند راکړی وو چي دا امانت به تر هغو پوري تا ته نه درکوم تر څو چي ته هغه ياده نه کړې او ورپسي و نه ژاړې. اوس چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

گورم چي ته په هغې پسې ژړا و فرياد کوې، له نورو کسانو سره دي علاقه شکولې ده او دا ځانګړتياوي په تا کي ليده کېږي نو زما خيال دئ چي د امانت درسپارلو موقع همدغه ده. باره نو ولاړه سوه، سوندخ ئې خلاص کړ او هغه ټوکر ئې راوايست چي د هوسۍ انځور يا رسم باندي کار سوی وو او ما مي د کاکا لور ته ورکړی وو. ټوکر چي مي وغوړاوه، په منځ کي ئې يو کاغذ پروت وو او دا بيتونه پر ختلي وه:

په خاطر کي مي لا نه وه چي به داسي ژر تنېږم
له نامراده زمانې سره په جنګ کي به ماتېږم
ما لا يو ګل له ګلانو څخه بوی نه کړ خزان سو
ژوند مي ژړ مازيګری وو، لمر ول هله چي نور لوېږم
د اجل په ملګرتيا دي د لحد کړم بنديوانه
نه دي اوښکه پر ما توی کړه، نه يو آه چي وسوځېږم
په لحد کي زما وڅنګ ته زړګی پاڼي پاڼي پروت دئ
ته په غېږ د ښايسته وو کي لوېږې، درپوهېږم
نه به چاته ورپه ياد سم، نه به څوک غوږ سي کيسې ته
خاطره به مي هم مړه سي، لکه زه چي خاوري کېږم

د کاغذه پر دا بل مخ ئې عين مطلب داسي کښلي وو:

هيڅ ګومان مي نه کاوه چي داسي ژر دي
سي پوره زما د ژوندون دا يو څو شپې
نه مي وختی ارمان او نه مي بوی کړل
له ګلانو څه يو ګل د دې باغچې
ارمانونه سربسته راسره ولاړل
هوسونه مي تالاکړل زمانې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي دوست و خسماني ته راله راغی
نه کوم بل چا مي حال وپوښت د کوڅې
د جفا په اور مکوټ لمبه لمبه سوم
زمانـــه ده ســـتمگاره، کـــې منـــې

دا بیتونه چي مي ولوستل، تر سر مي دودان وختل. په ځان نه پوهېدلم. په چپلاخه (څاپېړه) مي دا خپل مخ وواهه او له هغې څخه یو بل کاغذ راولوېدی چي باندي کښلي ئې وه: اې د کاکا زویه! ما خپل خون تا ته دربخښلی دئ او امید لرم چي ته او محبوبه دي پخپل منځ کي سره جوړ سئ. خو که هر وخت تا ته د دغي پلیتي او رنډۍ نجلۍ له خوا تاوان در ورسېد، نور نو مه دې ته بیرته ورځه او مه کومي بلي ته. صبر او سَکته وکړه او غم و مشقت دي په صبر سره وزغمه. ته باید پوه سې چي اجل دي نه وو پوره سوی، که نه وخت به لا مړ وای. خو سل شکرونه دي وي پاک خدای لره چي زه ئې تر تا دمخه واخیستلم او زما مرگ ئې تر تا د وړاندي کړ. ته دغه ټوکر چي د هوسۍ رسم باندي کار سوی دئ، درسره وساته ځکه چي ستا د غیابت په وخت کي دغه انځور زما یوازنی مونس او همرازه وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر کاغذ باندي عزیزې لیکلي وه چي: دا انځور ورک نه کړې. ته چي به هر ځای تللی وې، دغه انځور یوازنی مؤنس او همراز وو، چي ما به زړه ورته تشاوه او ستا دي وي که هر وخت د دغه انځور رسم کوونکی او مصوِّر درباندي پېښ سو، ډېر به لیري ځني ښورې. ورنزدې کېږې به نه، واده به نه ورسره کوې او تر هغې پرته نورو ښځوته هم مه نزدې کېږه. پوه سه، چي د دې انځور انځورګر هر کال خپل تصویر کاږي او لیري لیري ښارو ته ئې استوي. دا کار له دې خاطره کوي چي د ده نوم تر هره ځایه پوري خپور سي او دی په دنیا کي مشهور او شهره آفاق وګرزي او د کمال اوازه ئې ټول جهان ته ورسېږي. کله چي دغه انځور سوی ټوکر ستا د مرداري او پلیتي اشنایي تر ګوتو ورسېد، هر چا ته به ئې ورښکاره کاوه او ویل به ئې چي دا د دې د خور په ګوتو کار سوی دئ. مګر دې مرداري رنډۍ درواغ ویل. خدای دې په شرمو وشرموي. ما به دا وصیت تا ته نه وای لیکلی خو، پوهېږم چي تر ما وروسته به جهان پر تا یوه الغه سي او په غاړه کي به دي ولوېږي. ډېره ورسره تړلې ده چي له کوره به ورک سې او پر ښارو به وګرزې. د دغه انځورګر آوازه به دي تر غوږو پوري درورسېږي، غواړې به چي ورسره وګورې او وئې وینې. نو پوه سه چي د دې تصویر انځورګر د کافور د ټاپوګانو (جزیرو) د پاچا لور ده.

دا کاغذ چي مي ولووست او په مطلب مې ځان وپوهاوه. د زړه له سوخته مي خورا ډېر وژړل. زما پر ژړا باندي د مور هم زړه نری سو او سر ئې راسره پټ کړ. ډېري اوښکي ئې تویي کړې. بس چي کاغذ ته به مي وکتل، بې اختیاره به اوښکي راایله سوې تر ماښامه مي دغه حال وو. تر هغه وروسته مي پوره یو کال هره شپه په ژړا تېروله. کال چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره سو. دغوسوداګرو بارونه وتړل او د سفر تیاری ئې شرو کړ. مور مې راته وویل چې ولاړ سه له دغو سوداګرو سره په سفر ووزه. ګوندې غم دې لږ څه سوړ سي. دوه درې کاله له دغو سوداګرو سره ښار په ښار وګرزه. نوکی به دې د زړه سوده په وسي. ما هم د مور په قول وکړه او له همدې قافلې سره مې سفر پیل کړ. خو بیا مې هم اوښکې نه درېږي. پر هر رباط چې واړوو، زه دغه د تصویر ټوکر مخې ته وغوړوم. ورته ګورم او د کاکا لور مې پر یادوم او ورسره سم مې له سترګو اوښکې رارواني وي. ژاړم او له ځانه سره وایم چې دا پر ما مینه وه او زما له ستم و جفاڅخه ځوانیمرګه سوه. دې زما ښه و نه لیدل او ما د دې بد نه وو لیدلي.

دا دئ کال ووت چې زه له دې قافلې سره په سفر کې یم. غم و ماتم مې زیات سوی دئ، کم سوی نه دئ. د غم د زیاتېدو وجه مې دا هم ده چې ما د کافور اته ټاپوګان او د بلوړوکلا وغوښتله اوترپښومې وکښله. د هغه ځای حاکم ملک شرمان نومېدی. د دې حاکم یوه لور چې دنیا نومېدله. ما ته هورې چا وویل چې د هوسۍ دغه تصویرونه دغې نجلۍ کښلي دي او دغه د خامک ټوکران چې زما سره دي، دا د دې د هنر محصول دي. د دې خبري په پوهېدو مې غم یو په دوه سو. چورتونو واخیستم او په فکرونو کې ډوب سوم. پر خپل ځان باندې ژړا راغله ځکه چې د نارینتوب د ورهڼې نه وم او هغه ئې راڅخه اخیستې وه نور نو لکه ښځه داسي وم. دې نجلۍ ته مې د رسېدو نه حیله درلوده، نه وسیله. آ، شهزاده، څه درته ووایم. له کومې ورځې چې د کافور له ټاپوګانو څخه راوتلی او ځني لیري سوی یم، زړه مې د کوټلو وینو ډک دئ. ګوره چې پر دغه حال به خپل کور و کلي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېږم کنه؟ گوره چي پر مرگ به مي مور حاضره وي که یا؟ ژوند بیخي راباندي بار دئ او نور ورڅخه موړیم. مرگ وا اووه زره ښې.

دا خبري چي ځوان وکړې، بیا ئې سر پټ کړ او ژړا ئې پیل کړه. یو وار به ئې د هوسۍ تصویر ته وکتل بیا به ئې بیرته مخ ځني واړاوه او دغه بیتونه به ئې تکرارول:

چي د ورځي و د شپې په میاشت و کال دي زړه ملال
نه کافر نه مسلمان یې، نه دي نور د ښې اعمال

نه په رنځ راحت پوهېږي نه په وصل نه په هجر
په دې ژوند نو څه ده جوړه، مرگ بهتر تر دې جنجال

تاج الملوک د دې ځوان کیسې ته هک پک حیران تللی وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یوسل اونهه ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک چي د دغه ځوان کیسه واورېدله، له حیرانۍ څخه داسي منگ تللی وو. ځوان ته ئې وویل، په خدای مي دي قسم وي چي دغه حال خو پر دا څلور کونجه دنیا باندي پر هیڅ بنیادم نه دئ راغلی. خو یوه پوښتنه مي غوښتله چي درڅخه وئې کړم. عزیز ورته وویل: وایه پوښتنه دي، اې د پاچا زویه ! ستا ئې پوښتنه زما ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب. غوږه دي په زړه کي مه پرېږده. تاج الملوک ورته وويل چي ته تر دغي نجلۍ پوري، چي دا انځور ئې کښلی وو، څرنګه ورسېدلې؟ ځوان ورته وويل چي ما خو په يوه چم و حيله تر دې پوري ځان ورساوه. چم و حيله داسي وه، کله چي قافله يا کاروان د دغي نجلۍ ښار ته ورسېدی، نو زه له قافلې څخه راووتم. يو څه حد چي ولاړم يو خورا غټ باغ مي مخي ته راغی. دې باغ ته ورننوتلم. د باغ باغوان يو بوډا شيخ وو. له دې شيخ څخه مي پوښتنه وکړه چي: "دا باغ د چا دئ؟" شيخ په جواب کي راته وويل چي دا زموږ د باچا د لور "بي بي دنيا" باغ دئ. په هفته کي يو وار دې باغ ته راځي او خپله تفريح کوي. شيخ ته مي وويل چي يو احسان خو راسره وکړه او يو ګړی خو مي په دې باغ کي د پاچا د لور تر راتګه پوري پرېږده چي زه خو هم د دې په ليدو سره خپلي سترګي مشرفه کړم. شيخ ويل: "سل کرته". ما هم يو څو درهمه د شيخ په لاس کي ورکښېښوول چي ولاړ سه يو څه د خورک شی می راوړه. شيخ په درهمو باندي خورا ډېر خوشاله سو او په باغ کي ئې زما سره چکر شروع کړ. يو ځای ته راورسېدو چي د هر راز مېوو درختي پکښې ولاړي وې. شيخ راته وويل چي ته دلې کښېنه زه بيرته ژر راځم. د هغې خوا چي بيرته راغی يو سربسته د پسه کباب سوی وری ئې ورسره رااخيستی وو. باره مو په خورک شرو وکړه. ښه پوره مو ځانونه ماړه کړل. چي رشتيا سي زما تر خورک، د پاچا د لور و ديدن ته ډېره تلوسه وه. زه لا په دغه چورتو کي وم چي نابېره د باغ دروازه خلاصه سوه. شيخ راته وويل: "درغورځه، ځان يو ځای پټ کړه". زه هم چټک راوغورځېدم او يو ځای غلی ودرېدم. چي ګورم له دروازې د پاچا عمله و فعله راننوتله. حبشيان خواجګان ئې په مخ کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راروان دي. شيخ ئې مخې ته ورالا کړه. دوی له شيخه پوښتنه وکړه چې څوک موک خو به په باغ کې نه وي. شيخ ويل، نه صاحبه، دخدای بنده په باغ کې نسته. خواجه سرا ورته وويل چې د باغ دروازه ټينګه وتړه. شيخ چې دروازه وتړله ، آبس تا ته دي خدای نېکه ورځ درکړي، بې بې دنيا له يوې دربچې څخه راښکاره سوه. تا چې ويل د څورلسم سپوږمۍ په باغ راننوتله. چې دا ورته ومې کتله، سد مې له سره څخه ولاړ، خوله مې وازه پاته سوه او پر زړه مې د دې د وصال داسي لمبه راغله لکه پر چولاوه او تږو کسانو چې د فرات رود د ليدلو پر وخت راځي. د پاچا لور يو آن چکر وواهه او تفريح ئې وکړه، بيرته ولاړه او دربچه ئې په ځان پسي وتړله. زه هم له باغه راووتم او د خپل ځای و جايګير پر خوارارهي سوم. پوه سوم چې دې ته نه سم رسېدلای. زه وګوره، دا وګوره. دا د پاچا لور او زه د يوه سوداګر زوی. او بيا خو نوخبره بله هم وه او هغه دا چې زه خو د ښځې په شان وم، د نارينتوب ښېګڼه مې نه درلوده. آبس يارانو چې بار و بنه وتړله زه هم د دوی سره په سفر روان سوم. غوښتل مو دغه ښار ته راسو او هغه وو چې په دغه ځای کې پر تا باندې پېښ سولو. دغه وو زما ټول سرګذشت چې درته بيان مې کړ. تاج الملوک چې دا خبري واورېدلې، زړه ئې پر بې بې دنيا باندې ناديده بايلو. پر خپل آس ئې پښه واړوله او عزيز ئې هم له ځانه سره ملګری کړ. هله هله دا دئ د خپل پلار ښار ته راورسېد. عزيز ته ئې جلا کور ورکړ او د ژوند ټول د اړتيا وړ سامانونه ئې ورته راوچلول. پخپله خپلې ماڼۍ ته ولاړ. منګر تر سترګو ئې اوښکې رواني وې. په دغه حال کې پلار پر راغی. خپل زوی چې ئې پر دې حال وليد، ول خير کې زويه، څه پېښه ده، حال راته ووايه. تاج الملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټاپوګانو د پاچا د لور بي بي دنیا کیسه له سره څخه تر پایه ورته وکړه او پلار ئې پخپل مینتوب هم خبر کړ. پاچا ورته وویل چي د دې نجلۍ پلار له لویو پاچهانو څخه دئ او ښار ئې هم له دې ځایه ډېر لیري دئ. ځه، زویه د خپلي مور ماڼۍ ته دي ولاړ سه او دا فکرونه دي له سره وباسه... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دېرشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

وزیر دندان ضوءِ المکان ته داسي نکل کاوه چي په هغه ورځ د تاج الملوک پلار خپل زوی ته وویل چي: "بچیه! ته ولاړ سه د مور ماڼۍ ته. هورې پنځه سوه تنې د حورو په شان د مینځیانو لوښي دي. هره یوه ئې په ښایست کي تر ها بلي بالا ده. هره یوه چي دي پکښې خوښه سوه هغه تر لاس ونیسه او له ځانه سره ئې بوزه". که دي په هغو کي څوک خوښه نه سوه، نو به بیا د کوم پاچا لور دروغواړم چي تر بي بي دنیا به سل چنده ښه وي. تاج الملوک ورته وویل چي پلاره! زه بې له دغي نجلۍ څخه بل څوک نه غواړم دا هغه څوک ده چي دغه د هوسۍ رسمونه ئې کښلي دي. زه له دې څخه پر بله مخ نه سوای اړولای. یا به دغه نجلۍ راغواړې، یا نو مخ پر بَوښو او بیابانو نیسم او ځان وژنم. پلار ئې ورته وویل چي: "مه کوه، زویه! ما ته فقط لس ورځي مهلت راکه چي زه ئې پلار ته مرکه ورواستوم او تا خپل مقصد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسوم. مور مي دي هم په دغه شان وغوښتله. که داسي وو چي مرکې ته ئې د نې جواب ورکړ، پر مملکت بې داسي چپاو وروړم او دونه لښکر به وروباسم چي يو سر ئې دلته وي او بل ئې د دوی ښارته ورسېږي". تر دې وروسته نو پاچا هغه عزيز نومی ځوان خپل حضور ته راوغوښت او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "بچيه! تا ته د کافور ټاپوګانو لاروليکه درمعلومه ده؟"

عزيز ورته وويل: "هو! صاحبه". پاچا ورته وويل چي: "بچيه، غواړم تا له خپل وزير سره هغه ځای ته ولېږم". عزيز ورته په جواب کي وويل چي بيخي سمه ده. آبس نو پاچا وزير ته وويل چي د تاج الملوک کار ورسم کړه . تاسي دوه به يو ځای د کافور ټاپوګانو ته ولاړ سئ او د کافور ټاپوګانو د پاچا لور ته به زما د زوی له پاره مرکه وکړئ.

وزير د سفر په کار پسې سو او تاج الملوک خپل استوګنځي ته ولاړ. غم و حسرت و شواخون ئې يو په دوه سو او دا بيتونه ئې له ځانه سره وويل:

نــه پرېـږدي مـي دا ســتا فکر و آرام تــه
ســتا پــه يــاد ورځ رســومه و ماښــام تــه
خيــال پلــو دي د وصــال تــل راســره وي
که څه هم نسته نسبت زما ستا و نام ته
پر لېمو که دي د پښو خاوري بار نه کړم
نــه رســېږم ښايــسته مــخ د دلارام تــه

دا بيتونه چي ئې پای ته ورسول، نور نو په ځان پوه نه سو. تر سهاره پوري بېسده پروت وو. سهار ئې پلار ورته راغی. که ګوري چي د تاج الملوک ښه تر پخواژړه سوې ده. پلار ئې د زړه د داډ خبري ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړې او دی و عزیز دواړه ئې له وزیر سره یو ځای له خورا سنګینو سوغاتو سره ولېږل. دوی هم رخصت ځني واخیستی، د سفر دوعاوي سره وسوې، اوبه ئې پسې تویي کړې. هله، هله، هله، څو شوا روزه ئې تګ وکړ، آخر د کافور ټاپوګانو ته نزدې ئې د یوه سیند پر غاړه واړوله. وزیر د ټاپوګانو پاچا ته یو استازی ورواستاوه او د خپل راتګ حال ئې ورکړ. د آخوا، څو ساعته وروسته د شهرمان پاچا وزیر له خپلو غټانو او مخورو سره یو ځای د دوی هرکلي ته راووتل. له ښار څخه یو رباط لیري دواړو خواوو سره ولیدل. روغبړونه، ستړې مسي، د جوړ و ناجوړ پوښتني ئې سره وکړې. باره ئې نو د ښار پر خوا حرکت وکړ. تر څه مزله وروسته د شهرمان پاچا ماڼۍ ته ورسېدل. د پاچا په مخ کي ئې سوغاتونه کښېښوول. نور نو له دربار راووتل. څلور ورځې و څلور شپې ئې په ښار کي تېري کړې. چي ښه ئې ستړیا واچوله په پنځمه ورځ وزیر له عزیز سره د پاچا حضور ته ورغی. د پاچا په مخ کي ئې تر لازمو آدابو وروسته خپل حال او د راتګ سبب ورته بیان کړ. پاچا اریانۍ واخیستی، سمدلاسه ئې د جواب څه نه درلودل. ځکه دی پوهېدی چي د ده لور مېړه نه کوي. یو آن ئې سر ځړولی وو، آخر ته ئې سر راپورته کړ او یوه نوکر ته ئې امر وکړ چي بي بي دنیا ته ورسي او هغه څه چي اوس ئې واورېدل، ورته بیان کړي او د وزیر د راتګ په حال ئې خبره کړي. نوکر مځکه مچ کړه او رهي سو. یو ګړی وروسته بیرته دربار ته راغی او پاچا ته ئې تر احترام کولو وروسته وویل چي: "اې، ستر ټولواکه! بي بي دنیا ته چي مي دا بیان وکړ او د وزیر د راتګ سبب مي ورته ووایه. داسي خښم ورغی چي نزدې وو، زه ئې لا ډبولی وای. ما په وچه تاخته ځان ځني راخلاص کړ". پاچا و وزیر او عزیز ته مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راواړاوه او ورته وئې ویل چې ستاسي پاچا ته به زما سلام ورسوی او دا کیسه به ټوله ورته بیان کړئ، ورته و به وایاست چې زما لور لوړلې دي چې مېړه به نه کوي... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یو دېرشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

شهرمان پاچا و وزیر او عزیز ته وویل: څه مو ولیدل او څه چې مو واورېدل، دا ټول به خپل پاچا ته زما له سلام سره یو ځای بیان کړئ او ورته وبه وایاست چې زما د لور له مېړه کولو سره نه ده جوړه. آبس وزیر او ملګري ئې ناولی لاس د پاچا له درباره راووتل. مزلونه ئې سر پر سر ووهل څو خپل پاچا ته راورسېدل او ټول بیان ئې له ایکه تر بیکه ورته وکړ. پاچا سمدلاسه پر خپلو امیرانو امر وکړ چې لښکر د جنګ له پاره تیار کړي. وزیر ورته وویل چې ستا قربان سم پاچا، دا کار مه کوه. د شهرمان پاچا ئې څه ګناه، څه تعدی، دی خو هیڅ ملامتیا نه لري. ملامتیا خو ئې د لور ده. ځکه زموږ په مخ کي ئې خپل پلار ته پیغام راواستاوه چې که ئې د دې له رضا پرته مېړه ته ورکړه، اول به مېړه ووژني او بیا به خپل ځان مړ کړي.

پاچا چې د خپل وزیر له خولې دا خبري واورېدې، پر تاج الملوک باندي وبېرېدی چې له شهرمان پاچا سره جنګ وکړم او مات ئې هم کړم، بې بې دنیا به ځان ووژني. نو دا خو هم نه شابس. باره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الملوک په دا ټول حقیقت باندي خبر کړ. تاج الملوک چي د پلار له خولې ټول بیان واورېد، پلار ته ئې وویل چي زه د شهرمان پاچا له لورڅخه لاس پر سر کېدلای نه سم، نو ښه خبره دا ده چي پخپله د دې ښار ته ولاړ سم او د دې د وصلت په لارکي چي مي څه د وسه کېږي، وئې نه سپوم. پرېږدم خو ئې نه چي سر مي هم په دې لار کي ولاړ سي، پروا ئې نه لرم. پلار ئې ورته وویل چي تر هغه ځایه پوري نو څرنګه ځې؟ ده ورته وویل چي د سوداګرو په ټولۍ کي ځم. پلار ئې ورته وویل چي داسي ده، نو وزیر او عزیز هم درسره ملګري کړه.

آبس پاچا د خزانې سندوخان خلاص کړل تاج الملوک ته ئې د یو لک دینارو په اندازه مال برابر کړ. چي تاج الملوک او عزیز دغه شپه د عزیز په کور کي تېره کړه. د تاج الملوک طبیعت ډېر خټه وو، خوب نه ورتلی او پخپلو چورتو کي ډوب وو د خپلي محبوبا په آرزو ئې دا بیتونه له ژړا سره سم تر خولې راووتل:

لـه نظـره مـي پنـاه زمـا محبـوبې پـر خـدای دي سپـارم
زړه مي اوروا خیست مکوټ سو، شپه و ورځ درپسي ژاړم
که دي ځای وي په بابل کي د هاروت په شان په څاه کي
پـر لېمـو کـه تـګ محـال سـو د سـاحر مرسته بـه غـواړم
اوبـوم ئـې پـه سـرو اوښکو ستا د عـشق تخم پـه زړه کي
کـې حاصـل د وصـل راکـړ، نـو بیـا واه، څومره بـه ویـاړم

عزیز ته بیا خپله د کاکا لور عزیزه ور په زړه سوه او د هغې په یاد ئې اوښکي تویولې. دواړو کرۍ شپه تر سهاره پوري په سرو اوښکو تېره کړه. سهار چي سو، تاج الملوک د سفر موزې په پښو کړې د سفر سامانونه ئې سره وتړل نو ولاړ چي له موره څخه حق پلیت واخلي. مور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورغی او ټول حال ئې ورته ووایه. مور ئې رخصت ورکړ او پنځوس زره دیناره ئې هم ورکړل. بیا نو د پلار ماڼۍ ته ورغی او تر اجازې اخیستلو وروسته ورننووت. پلار ئې پنځوس زره د سرو زرو دیناره ورکړل او امر ئې وکړ چې تر ښار دباندې دې د ده له پاره لوی تجیر یا خېمه ودرول سي. دوې ورځې و دوې شپې ئې په دغه خیمه کې تېرې کړې. دریمه ورځ ئې رخصت واخیست او مخ پر سفر روان سو. تاج الملوک له عزیز سره څنګ پر څنګ روان وو. عزیز ته ئې وویل: "ورورکه ! زما بې تا چاره نسته او نه ستا د بېلتون توان لرم". عزیز ورته وویل: "که ما وپوښتې، ما ته هم بې له تا ګوزاره سخته ده. زړه مې غواړې چې ستا په پښو کې ومرم، خو زما ورورکه! په مور مې بیخې ډېر زړه کښانده دئ". تاج الملوک ورته وویل چې: "کله چې خپل مقصد ته ورسېږو، نور کارونه به خدای ګرده اسانه کړي، چورت مه پکښې وهه". په لار کې به وزیر تاج الملوک ته د زړه ډاډ ورکاوه او د صبر توصیه به ئې ورته کوله، عزیز به سوزناکه شعرونه او د دنیا د عجایباتو نکلونه ورته کول. څه سر دې پرله ګرزوم، تر دوو میاشتو شپه و ورځ مزله وروسته د معشوقې ښار ته نژدې ورسېدل. د تاج الملوک له اوړو څخه د غم پېټې شیوه سول او خوشالي ورباندې راغله. د سوداګرو په ټولۍ کې ښار ته ورننوتل. په یوه لوی کاروانسرای کې چې د خورا مړو او هستمنو سوداګرو کاروانسرای وو، واړول. تاج الملوک له عزیز څخه وپوښتل چې د سوداګرو کاروانسرای همدغه دئ؟ عزیز ورته وویل: هو! منګر دا هغه ځای نه دئ چې ما پکښې اړولي ول خو دا ځای تر هغه ښه دئ.

باره ئې اوښان دلې چو کړل، بارونه ئې ځني راکښته کړل. ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

سامان ئې په کوټه کي واچاوه. وزیر خپلو نوکرانو ته ئې امر وکړ چي د دوی له پاره ښه غټ او پراخ اطاقونه کراهیه کړئ. وزیر او عزیز له تاج الملوک سره یو ځای هغه په اطاق کي سره راغونډ سول او د خپل راتلونکي کار له پاره د تدبیر او حیلې په باب ئې فکرونه ووهل. د تاج الملوک سد کار نه کاوه او حیران پاته وو چي څه وکړي. آخر وزیر داسي تدبیر وسنجاوه چي د ښار په منځ کي د بزازانو په چارسو کي تاج الملوک ته دوکان ورونیسي. دوباره ئې تاج الملوک و عزیز ته مخ ورواړاوه، او ورته وې ویل چي که داسي لاس تر زني کښېنو، خدای خبر چي مقصد ته به رسېږو. تاج الملوک و عزیز ته وویل چي: "بس، ته مشر یې، هر راز چي دي مصلحت وي موږ هغسي کوو".

وزیر ورته وویل چي زما خو داسي خوښه ده چي .... او نورئې خپله نخشه ورته بیان کړه. وزیر ورته وویل چي د بزازۍ دوکان ستا له پاره ښه دئ. ته به پر تخته دان کښېنې او د مالو د خرڅلاو کارونه به پر مخ وهې. ته چي پر دوکان کښېنې، تا ته خدای ښایسته شکل و سیکه درکړې ده انشاءالله د ټول بازار سترگه به درواوړي او دوکان به دي ښه په چل کي سي. لاکن عزیز به له ځانه نه لیري کوې. دی به هم پر دوکان درسره کښېنوې. تاج الملوک ته د وزیر نخشې ښه خوند ورکړ او خوښه ئې سوه. دستي په دستي ئې د سوداگرو جامې له سوندخه راوایستلې، وائې غوستلې او مخ پر چارسو رهي سو. نوکران تر شا پسي روان ول. ده یوه نوکر ته زر دیناره ورکړل او ورته وې ویل چي په دې باندي د دوکان اسباب رانیسه او دی پخپله د بزازانو بازار ته روان سو. بازار ته چي ورسېد او د سوداگرو سترگي پر وموښتلې، د ده ښکلې سیکه، جگه دنگه تنه، سره و سپینه جوله چي ئې ولیدله د ټولو خولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وازي پاته سوې. ټولو ویل چي دا د بشر له ذاته نه دئ. دا حور دئ چي له فردوس جنته څخه دې نابودي دنیا ته رالېږل سوی دئ. یوه وویل:

دا ښایست نه دئ، اې خلکو، دا به وي چشم بندي
په کمال و په جمال کي میدان وړي له سامري
دا سي سرې شکري شونډي بل ځای نسته پر دنیا
په خبرو کې پېیلي مرغلري، سره غمي

ها بل پر راږغ کړه:

دا سپوږمۍ د څور لسم ده راختلې پر اسمان
پر نېک فال باندي ئې نیسئ دا نر حور ماه تابان
و دې قد و دې قامت ته سروه ولوېده له لافو
و دې حسن د یوسف ته په حیرت دئ ټول کنعان

په دې مابین کي یو سپین ږیری راوړاندي سوا و وې ویل:

سپلني بویه چي دود سي و دې حسن دې جمال ته
دا زموږ د مجلس شمعه دي خدای نه پرېږدي زوال ته
مړېده نسته په وصف د دې مخ او د دې حسن
شکرانه ئې تسلیمي ده و خالق لایزال ته
دا جلوه نه ده راغلې نه به بیا راسي دې ښار ته
دا عطای الهي ده، شکر بویه ذوالجلال ته

د صفتونو او تحسینونو په دې باران کي دوی د چارسو د دوکاندارانو تر وکیل پوري چي یو شیخ وو، راورسېدل. شیخ ورته ولاړ سو. سلام و تعظیم و احترام ئې پر ځای کړ. په نظر ئې داسي ورغلل چي تاج الملوک او عزیز د دې بل سړي یعني وزیر، زامن دي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوکاندارانو وکیل پوښتنه څني وکړه چي: "که ما ته څه امر و خدمت وي، اجرا کېدو ته ئې پر دواړو سترګو حاضر و آماده یم". وزیر ورته وویل: هو! ستاسي سره مو کار وو. زه سپین ږیری سوی یم. دا دوه ځوانان مي زامن دي خدای دې غم نه راویني. دوی ښار پر ښار ګرزوم. په هر ښار کي یو کال تېروو چي دغه زامن مي تفریح وکړي او د ښار له خلکو سره وپېژني. اوس چي ستاسي ښار ته راورسېدو نو ستا څخه مي هیله دا ده چي پر یوه ښه ځای باندي چي د عام و خاصو د تګ راتګ لار وي، و دوی ته یو دوکان ورکړې چي دوی خپل کاروبار او بیعه و شرا پکښې شرو کړي. په دې ترڅ کي به دوی ستاسي په ښار کي هم وګرزي، چکرونه به ووهي او د دې ځای له ښو خلکو څخه به نېک اخلاق هم زده کاندي.

شیخ ورته وویل چي: "دا کار به پر دا دواړو سترګو اجراء کاندم". د شیخ تر سترګو دا دوه ځوانان داسي ښه وایسېدل چي ته به وایي بیخی پر مین سوی وو. له ځایه راولاړ سو او و دوی ته ئې پر یوه خورا ښه موقع باندي خورا پراخ او غټ دوکان وروښود. د دوی تر موافقې وروسته ئې د دوکان کیلۍ وزیر ته وسپارلې او ورته وې ویل چي: "خدای دي دا دوکان ستا پر زامنو باندي مبارک کړي".

وزیر راولاړ سو او پر خپلو نوکرانو او خادمانو باندي ئې ږغ وکړ چي هغه د ورېښمو سنګین ټوکران ټول دې دوکان ته راوچلوي ...

کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او دوه دېرشمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

وزير چې ځان د سوداګرو په جامه کې رااېستلی وو، پر نوکرانو باندې دوکان ته د مالو راچلولو امر وکړ. آبس، نوکرانو هم په يوه دوړدنګ راوچلول. د دوی سره خو د پاچهۍ په شانې سنګين مالونه ډېر وه . ټول ئې په دوکان کې واوډل. شپه چې تېره سوه، سهار ئې وختې په تاج الملوک او عزيز باندې حمامونه وکړل. دې دوو ځوانانو ته خدای داسې ښايسته رنګونه وسيکې ورکړي وې چې هغه د شاعر خبره:

انـنګـې ئـې تـه وا ، لمـر وو ، ځلېدلـه
لـه زلفـانو ئـې عنبر مـشک توئېدلـه
پــه کتــو ئــې تــن و روح تــازه کېدلــه
پــه مجلــس ورتــه ســرونه زنګېدلــه

يو ګړی ئې په حمام کې تېر کړ او پاک خواپاکې رااووتل. شيخ چې خبر سوی وو، چې دوی حمام ته تللي دي نو د حمام د دروازې مخ ته په انتظار ورته ناست وو چې ناڅاپه د جنت دوه غلمان راښکاره سول، بدنونه ئې د سپينې نقرې په شان پاک خواپاکې، انګې يا باړخوګان ئې د لاله ګلو په شان تک سره راختلي، سترګې په کجلو توري د هوسۍ د کبليانو په شان شانه ورانه له حمامه رااووتل. شيخ ورته وويل بچيانو! خدای مو تل همداسې روغ رمټ، خوښ خوشاله لره. تاج الملوک په ډېره شېرينه او فصيحه ژبه جواب ورکړ، چې کشکې ته هم له موږ سره وای. بيا نو تاج الملوک او عزيز دواړو د شيخ لاسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورمچ کړل او مخ پر دوکان رارهي سول څو تر دوکانه پوري راورسېدل. شیخ تر شا په پسې وو او کله چي ورته راورسېد، دا بیتونه ئې ورته ووېل:

مبارک دي دا سهار وي، ښه راغلی دي وي راتلو ته
زموږ لېمه په انتظار دي، ستاسي پښو و قدمو ته
هغه ورځ ده بختوره، چي پر تا باندې نظر وي
دا مريی نه دئ آزاد دئ، چي رهي ستا و څنګو ته
بل نېکمرغه ښار به چيري، پر نړۍ هسي پيدا سي
بختورئې دي ها خلک چي راځي ستا هرکلو ته

باره نوشیخ دوی ته د دوعا خوله پرانیستله او د وزیر څنګ ته کښېنوست. له یوې خوا او له بلي خوا سره ووېېدل خو د شیخ لوی مطلب د تاج الملوک او عزیز د ښکلا ننداره وه او پر شونډانو ئې دا زمزمه جاري وه چي:

زړه مي ستا سره خو سترګي مي بل ځای دي
ځان له خلکو پټوم چي ټول بدرای دي

وزیر د دوکاندارانو شیخ ته په خبرو کي وویل چي دا حمام هم خورا لوی نعمت دئ. شیخ په جواب کي ورغبرګه کړه چي تا او ستا زامن دي خدای له ټولو زمیني و اسماني بلاوو وژغوري او له بدو سترګو دي په امان وي، آیا د حمام په باب به دي کوم بیت میت په یاد وي کنه؟ تاج الملوک ورته وویل چي د حمام په صفت کي زما دا دوه بیته په حافظه کي سته:

څه عجب ګرم و تود يې، منوره و روښان
د ښامار په شاني خيژي دي تر خولې د اور دودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېب، پېريان و شاپېرۍ دي په لمن کي يو ځای لامبي
ستا په گرمه تو ده غېږ کي هم زاړه دي هم ځوانان

تاج الملوک چي دا بيتونه وويل، عزيز هم راوړاندي سو، ويل ئې زما هم په دې باب يو دوه بيته زده دي. شيخ ورته وويل، وايه ئې، څه ته گورې زما گرانه!

ته په شاني د هيلۍ يې پر اوبو دي دئ وطن
يا خو سم د م سمندر يې پر سکروټو دي مسکن
الوتني دي پر کښته، وزرونه دي پر ځوړ دي
کښېنسته دي پر فلک دي، پر اسمان دي الوتن

شيخ د دوی فصاحت و بلاغت ته گوته په غاښ ونيوله او وې ويل: قسم دئ چي په فصاحت و بلاغت کي درباندي ختمه ده. زه به هم يو دوه بيته درته واوروم او بيا نو په خورا جوش و خروش او په ښه آواز سره داسي وويل:

له اوبو څه دي پاکي ده له ټکوره دي آرام
په اوبو دي کاميابي ده او ر نجات دئ د ناکام

ته پخپله يې تود وخه خو گرمي په اوبو مينځې
رطوبت ستا سبب کېږي د رېزش و د زکام

په اوبو و په سکروټو دي زړه تود ستر گي لندې دي
په مثال زموږ د سلطان د دښمنانو يې بدنام

د دې بيتو تر ويلو وروسته ئې ستر گي په دغو دوو ځوانانو کي ښخي وې او د هغوی د حسن په باغ کي ئې د خيال په دنيا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چکرونه وهل او دا بیتونه ئې ورسره زمزمه کول:

د فردوس جنت مثال یاست د رحمت یاست نښانې
عنایت دئ چي ایږدی زموږ پر لېمو دا خپلي پښې
د فاتح لښکر په منځ کي د بیرغ په شان رپېږی
په ښېګڼو د نړۍ یاست نازولي زمانې
عشق چي هر چیرته استېږي لار د عقل هلته نسته
چا لیدلي پر یو ځای دي دوه شاهان دوې ملکې
عقل نه سي ټینګولای ځان د مینې و لښکر ته
تعقل تسلیم دې زور ته سستي، پُستي ئې پایې

تر دې وروسته نو شیخ دوی ته د مېلمستیا ښه ټینګ ست وکړ، خو هغوی و نه مانه او عذر ئې ورته وکړ او خپل استوګنځي ته ولاړل. د حمام سترېیا ئې هورې واچوله، ډوډۍ موډۍ ئې وخوړله او ارامه و اسوده شپه ئې تېره کړه. سهار وختي راپاڅېدل، لمونځ و اودس ئې وکړ. لمر چي ځری وواهه او دوکانونه خلاص سول، دوی هم له کوټې راووتل او دوکان ته راغلل. نوکرانو وختي لا دوکان خلاص کړی وو، د دوکان مخ ئې اوپاشي کړی وو. شاوخوا ئې ورېښمین ټوکران اوډلي ول. تاج الملوک د دوکان پر یوه خوا کښېنوست او عزیز پر ها بله خوا. وزیر د دوکان په منځ کي ځان ته ځای وټاکه. نوکران د دوکان مخ ته یوه لیکه ودرېدل، چي مخ دي راګرزاوه د دوکان اوازه له یوې خولې بلي ته او له بلي څخه ها بلي ته خپره سوه.

خلک پر دوکان باندي رامات سول. تانونه تانونه مال په یو څو ورځي کي ویلي سو او خرڅ سو. د دوکان شهرت په ټول ښار کي تیت سو. په هیڅ مجلس، په هیڅ حجره او دېره کي د دغه دوکانه پرته بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره نه کېدله. څو ورځې په همدې شان تېرې سوې او له هرې خوا به خلک ډلې ډلې ورته راروان ول. وزير و تاج الملوک ته وويل چې هوښ کوئ، چا ته مو خپل حال تر خوله راونه وزي او خپل راز به همدغسې پټ ساتئ. عزيز ته ئې د پټ راز د ساتلو سپارښتنه وکړه. کور ته چې ولاړل، تاج الملوک و عزيز پخپلو منځو کې مجلس کاوه، تاج الملوک ورته وويل چې خدای خو دې وکړي چې د بي بي دنيا له خوا يو څوک دوکان ته راسي. له ډېر انتظاره مې سترګې څلور سوې. شپه و ورځ مې د دې خيال له سره نه وزي. ميني ئې داسې لېونی کړم چې اوس نو بيخي مخ رالګېږي. تاج الملوک د بي بي دنيا په مينه کې تل ډوب وو، خوب و خورک ئې نه کاوه. په دې مابين کې يوه ورځ ناڅاپه يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

تاج الملوک يوه ورځ په دوکان کې ناست وو چې نابېره يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله. تاج الملوک ورته پاڅېد. بوډۍ د ده قد و قامت، ښايست و ښکلا، ځوانۍ و تندرستۍ ته هسې منګه تللې وه او هيڅ ئې سترګې نه ځني اړولې. له ځانه سره ئې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دي سيال سته په ښايست کي، نه الفاظ ئې د بيان سته
په هر څه کي دي جمال دئ، د ښايست پکښې نښان سته
سرتر نوکه لطافت يې، عجائب شکل و قامت يې
سفيد پوشه پاک صورت يې، پاکيزه دي روح روان سته
نه پر وچه چا ليدلی، نې په بحر کي موندلی
نه کتاب کي چا لوستلی، چي دا ستا په شان انسان سته
نه آبي يې نه خاکي يې، لطافت يې درست پاکي يې
ته چينه د سکندر يې، په اوبو کي دي درمان سته

بوډۍ و تاج الملوک ته ورتېره سوه. تاج الملوک ورته ولاړ سو او په موسکيو شونډو ئې څنګ ته د کښېنستلو ست ورته وکړ. بوډۍ ئې څنګ ته کښېنستله. هوا ګرمه وه او تاج الملوک پيک پر واهه تر څو بوډۍ يو څه هوسا سوه. دا ټول کارونه تاج الملوک د عزيز په اشاره و لارښوونه سر ته رسول. بوډۍ تاج الملوک ته مخ راواړاوه او پوښتنه ئې څني وکړه چي: "زړګيه! ستا بلا دي زما پر سر سي، ته د همدې ښار يې؟" تاج الملوک ورته وويل: نه، دغه مي اول وار دئ چي دې ښار ته راغلی يم. بوډۍ ورته وويل، راواړوه، څه دي درسره راوړي دي. آيا داسي سنګين ټوکران لرې چي د مخورو او معززو ښکانو وړ وي. تاج الملوک د بوډۍ په غوښتنه يو څه تلولی سو، بوډۍ ته ئې وويل: زما په دوکان کي داسي ټوکران لرم چي د پاچهانواو د پاچهانو د لوښو وړ دي. ته راته ووايه چي د چا له پاره ئې غواړې چي زه ئې له شانه سره سم ټوکر درته راواخلم. بوډۍ ورته وويل چي د شهرمان پاچا د لور بي بي دنيا له پاره ئې غواړم. تاج الملوک چي د خپلي معشوقې نوم واورېد، په زړه کي باغ باغ سو او عزيز ته ئې وويل چي د دوکان تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو ښه او سنګین ټوکران ورته راواخله. عزیز هم د ټوکرانو بوخچه راواخیستله او د دوی مخ ته ئې کښېښووله. تاج الملوک بوډۍ ته وویل چې هر ټوکر چې د پاچا د لور له پاره مناسب وي، پکښې خوښ ئې کړه. دا مال په ټول بازارکي بل څوک نه لري. بوډۍ هغه ټوکر پکښې خوښ کړ چې زر دیناره ئې بیه وه او پوښتنه ئې ځني وکړه چې دا ټوکر په څودئ؟ تاج الملوک ورته وویل چې دا ټوکر خو زموږ او ستاسي تر اول وار پېژندګلوي پوري هیڅ ارزښت نه لري. تر تاج ار دئ، وائې خله. بوډۍ ورته ورته وویل چې: "څونه د خیر او د ښې خولې سړی یې، خدای دي له بدو سترګو څخه پخپل حفظ و امان کي وساته. دا به کمه بختوره وي چې ستا سره پرېوزي، ستا دغه رعنا و زیبا قد په غېږ کي ونیسي، ستا له ښکلي مخ څخه مچه واخلي. او دا خو به بیا تر ښو لا ښه وي چې هغه هم ستا په شان د حسن و ښکلا څښتنه وي. تاج الملوک د بوډۍ په دې خبره له خندا شین سو او په زړه کي ئې وویل چې اې د محتاجانو مرستندویه خدایه، زما د زړه ارمان مي د دغې بوډۍ په لاس درڅخه پوره غوښتی دئ. بوډۍ مخ ورته راوګرزاوه او وې ویل: "زویکه! نوم دي څه دئ؟"

ده ورته وویل: تاج الملوک.

بوډۍ ورته وویل چې دا نوم خو له شهزاده ګانوسره ښایي او ته د سوداګر زوی یې، دا څرنګه؟

عزیز ورته وویل چې: دی پر مور و پلار باندي بیخي ډېر ګران وو، د ډېره نازه ئې دغه نوم پر کښېښوو. بوډۍ وویل: "رشتیا وایې، خدای دي تاسي دواړه د حاسدانو له شر و فتنې څخه وساتي". بوډۍ هغه سنګین وربښمین ټوکر واخیست او بي بي دنیا ته ئې ورووړ او ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې ویل: آ، د پاچا لوري! نن مي داسي ښایسته او سنګین ټوکر درته راوړی دئ چي حیرانه به ورته پاته سې. بي بي چي ټوکر وکوت ورته وې ویل: "عمه جاني! ما خو پخپل عمر په دې ښار کي داسي ټوکر نه وو لیدلی". بوډۍ ورته وویل چي د دې ټوکره څښتن تر هغه زرکوټې ښایسته او سنګین دئ. هی، ارمان چي دا نن شپه ستا په غېږ کي پروت وای. ځوان نه دئ چي یو د خدای عطا ده چي د تفریح له پاره دې ښار ته راغلی دئ. بي بي دنیا چي د بوډۍ دا خبري واورېدې، شنه د خندا ولاړه، بوډۍ ته ئې وویل: "خدای دي ووهه، دا څه پرتي وایې، عقل دي له سره تللی دئ، که څه؟ چي داسي اپلاتي وایې". بیا ئې نو ټوکر دوهم وار په لاسو کي سره واړاوه، راواړاوه. حیرانۍ ورته واخیستله. د دې په عمر ئې داسي نفیس وربښمین ټوکر نه وو لیدلی. بوډۍ ورته وویل چي: "بي بي! د دې ټوکر څښتن مه وویني. د مځکي پر مخ په ښایست او جمال کي نه بل داسي بشر پیدا سوی دئ او نه به پیدا سي".

بي بي پوښتنه ځني وکړه چي تا نه ځني وپوښتل چي زموږ په ښار کي خو به کوم مشکل نه لري، کوم شي مي ته خو به اړتیا نه لري". بوډۍ ورته وویل، آفرین دي ستا پر هوښیاري سي. انسان دئ، خامخا به کوم شي مي ته اړوي، منګر ما پوښتنه ځني و نه کړه. بي بي ورته وویل چي ولاړه سه، دوکان ته ئې ورسه او زما سلام به وررسوې. پسله سلامه به ورته ووایې چي بي بي ویل: "زموږ ښار ته ښه راغلې، هرکله راسې. هر وخت که دي کوم شي ته اړتیا وه، پر موږ ږغ وکړه چي اړتیا دي درپوره کاندو". بوډۍ سمدلاسه راولاړه سوه او برابر هغه دوکان ته ورغله. د تاج الملوک چي سترګي پر وموښتې له خوشالۍ پرله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وځرخېدي. ورولاړ سو، بوډۍ ئې تر لاس ونيوله او څنگ ته ئې کښېنوله. بوډۍ چي يوه ساه واچوله، باره ئې تاج الملوک ته د بي بي دنيا پيغام واوراواه. تاج الملوک د پيغام په اورېدو سره د زړه له کومي خوشاله سو، طبيعت ئې ورته وغوړېدی، له ځانه سره ئې وويل چي که خدای کول کار سم سو. بوډۍ ته ئې وويل چي زما د خوا به دا دوې گوتي خط وروړسوې. بوډۍ ورته وويل: پر دواړو سترگو به ئې وروړسوم. باره نو تاج الملوک قلم و مشوانۍ راواخيستله او دا بيتونه ئې ورته وليکله:

موږ د ليري مسافر يو، بنايستې تا ته راغلي
آرزوگاني مو دي ډېري، اميدونه مو سخلي
تې منه چي راوهلي مو اوږده اوږده مزلونه
هوسايۍ مو ستا په تورو اوږدو زلفو کي ليدلي
موږ د جام و د ساقي، می و پيالې سرود په تمه
يو راغلي و محفل ته، زُهد، تقواوي مو شړلي

د کاغذه سر ته ئې داسي عنوان وکيښ:

دا ليک د هغه هجران ځپلي او د فراق په لمبو مکوټ سوي له خوا درته ليکل سوی دئ چي نه خپلي معشوقې ته د رسېدو لار ورمعلومه ده او نه د وصل گودر. د بېلتانه اور ئې په شپو شپو هډونه ورسوځلي دي.

دلته ئې نو نور د اوښکو رود تر سترگو راايله سو او دا بيت ئې نور هم پر ورزيات کړ:

ستا په ديد سره به پايم، په نغمو کي به دي ستايم
د بېلتون په تاريکو کي، د روڼ مخ په تمنا يم

کاغذ ئې کت کړ او خپل مهر ئې پر ولگاوه. بوډۍ ته ئې په لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ. د سرو زرو يو زر ديناره ئې د بوډۍ په لاس کي ورکښېښوول ورته وې ويل چي: دا زما له خوا د سوغات په ډول ومنه. بوډۍ کاغذ و پيسې راواخيستې، تاج الملوک ته ئې دوعا وکړه او د بي بي پر لور رارهي سوه. کله چي هغې ته ورسېده، بي بي پوښتنه ځني وکړه چي اې زړې بوډۍ، هغه ځوان خو به شي مي ته اړ نه وو، چي غم ئې وخورم. بوډۍ ورته وويل چي دغه کاغذ ئې ستا له پاره راکړ، ويلی مي نه دئ چي څه به ئې پکښې کښلي وي. بي بي چي کاغذ خلاص کړ او وئې وايه، لکه مار پر ځان راتاو سوه او وې ويل: دا د سوداګر بچي په کوم جرئت غوښتي دي چي زما سره خط و کتابت وکړي. په بالله مي دي قسم وي چي که له خدايه نه بېربېدلای، په هغه دوکان کي به مي سر ورچټ کړی وای. بوډۍ ورته وويل، خير کړې، څه ئې ليکلي دي چي داسي ورته په خښم کي سوې. د چا د ظلم له لاسه ئې شکايت کړی دئ او که ئې د ټوکره د پيسو غوښتنه کړې ده؟ بي بي ورته وويل: "دا يو ئې هم نه دي ليکلي، بس درګرده ئې د ميني و محبت خبري کښلي دي. او دا ټوله زه ستا څخه انګېرم. که نه نو څرنګه به دې کثيف سړي دا رنګه خبري کولای سولای. بوډۍ ورته وويل: اې زما بي بي ! ته په داسي ټينګه او محکمه ماڼۍ کي اوسې چي د هوا مرغۍ ئې د پاسه د الوتلو جرئت نه سي کولای. دا چي يو سپی له ځانه سره وغاپي، ته ئې پر ځان مه درنوه او پر ما باندي هم مه په قهر کېږه. داسهي ده چي کاغذ ما راوړی دئ. منګر ما خو ئې مضمون نه وو کتلی. زما اوس داسي خوښه ده چي ته يو سخت جواب ورته وليکې او داسي ئې وبېروې چي بيا د دغه راز اوتو بوتو او چټياتو د ليکلو جرئت و نه کړي. بي بي ورته وويل: "جواب که مي ورته وکيښ، نه ګانه چي تمه و اميد ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا نه سي". بوډۍ ورته وویل چي نه، داسي به پېښه نه سي که خدای کول. زما دا خیال چي کله ئې ستا سرزنش و ترټنه ولوستله، نور به نو پر خوله لاس ونیسي. باره، نو بي بي ویل قلم و مشواڼۍ راته راوړئ. قلم و مشواڼۍ چي ئې ورته راوړل، دا کښېنستله او دا بیت ئې ورته وکیښ:

ته له کومي خوا رغبږې، زما و ستا وصـل هیهات
چیرته لمر، چیرته کڅلکی، چیري زه، ستا چټیات

دا بل بیت ئې هم پر ورزیات کړ:

د سیمرغ مرغه ځالۍ ته مچ تلای نه سي په هوا
د خپل ځان آن به تمام کړي، رســوایي لا پر بالا

کاغذ ئې کت کړ او بوډۍ تې په لاس ورکړ. ورته وې ویل چي دا کاغذ به ورورسوې او ورته وبه وایې چي د دې خبرو څخه لاس واخلي.

بوډۍ کاغذ ځني راواخیست او شپه ئې بېغمه پخپل کور کي تېره کړه. سبا سهار وختي د تاج الملوک د دوکان لور ته رهي سوه. د تاج الملوک چي بوډۍ په سترګه سوه، خورا ډېر خوشاله سو. بوډۍ ته ولاړ سو، څنګ ته ئې کښېنوله. بوډۍ له جیبه کاغذ راوکیښ او تاج الملوک ته ئې ورکړ او ورته وې ویل چي بي بي ستا د خط له اسیته بیخي ډېره په خښم سوه. خو ما په مهربانۍ او ښه خوله د دې پر قهر باندي سړې اوبه تویي کړې. دا مي راضي کړه او دې ته مي واداره کړه چي پر تا ئې زړه وسوځي او د خط جواب دي درته ولیکي. آبس، تاج الملوک خط واخیست. بوډۍ ته ئې کوروداني ووایه او پر عزیز ئې ږغ وکړ چي بوډۍ ته یو زر دیناره نور ورکړي. خط چي خلاص کړ او وئې لووست. تر سر ئې دودان ووتل تر سترګو ئې اوښکي راغلې. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډۍ زړه پر وسوځېد او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "زويکه! په خط کي ئې څه کښلي دي، چي داسي ورته ژاړې". تاج الملوک ورته وويل چي گوابلى ئې يم او زما د وژلو وعده ئې کړې ده او له نور خط و کتابته ئې منعه کړى يم. خو زه که دې ته ليک وانه ستوم نو تر دې ژوند په مرگ ډېر راضي يم. نو خداى به کوي ته به کوې د دې ليک جواب به زه درته وکاږم او ته به ئې تر هغې پوري ورورسوې. بوډۍ ورته وويل چي زما دي ستا په سر و په ځوانۍ قسم وي چي زه به خپل ځان غرغړې ته ورکړم خو انشاءالله تا به خپل مقصد ته ورسوم. تاج الملوک ورته وويل هر څونه نېکي چي دي راسره وکړه، هغونه سل چنده به مجراينه درکړم. باره نو تاج الملوک کاغذ راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

مه کره دا تخم د بدى چي ډېر او بال لري
روک جواب عاشق ته ورکول هم ډېر جنجال لري
خداى لره لويي ښايي بنده له عاجزي په کار
څله به مغرور وي څوک په حسن چي زوال لري
تېغ د جفا نه ښايي چي کش پر مظلومانو سي
خوى ئې د وفا وي، زړه چي مينه مالامال لري
بده وينا زهر ده، نېکانو لره نه بويه
خاص ييا ښايستو لره چي حسن و جمال لري

د دې بيتو تر کښلو وروسته ئې اوږد اسوېلى وکيښ او دونه ئې وژړل چي بوډۍ ئې لا هم پر ژړا راوسته. بيا ئې کاغذ له تاج الملوک څخه واخيست او ورته وئې ويل چي غم ئې مه کوه، که دي زما سر و نه خوږ، د خداى په مرسته دي تر خپل مقصوده پوري رسوم... کيسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور دېرشمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د تاج الملوک پر ژړا باندي د بوډۍ پر زړه باندي د رحم اوبه توی سوې، زړه ئې پر وسوځېد او ورته وې ويل، چې: خوا مه بدوه انشاءالله د زړه مقصد ته به دي ورسوم. باره ئې کاغذ واخيست او بي بي ته ئې ورساوه. بي بي د تاج الملوک د ها بل کاغذ له اسيته سره وشنه کېږي او کله چې ئې دا دوهم کاغذ تر لاسه کړ، خشم ئې يو په دوه سو. بوډۍ ته ئې وويل: "نه مي درته ويل چې د کاغذ په جواب ئې اميد زياتېږي". بوډۍ ورته وويل: "دی څوک دئ، د کم ځای دئ، څه رتبه ئې ده چې تا ته ئې اميد پيدا سي". بي بي ورته وويل چې: "چابک ورسه او ورته ووايه چې که دي له دې کاغذ و کاغذبازۍ څخه لاس وانه خيست، نور دي نو وژنم". بوډۍ په جواب کي ورغبرګه کړه چې ستا بلا دي پر ما سي، دغه خبري چې دي وکړې، پر يوه کاغذ ئې وليکه او زه به ئې په دستي ورورم او دی به نور وبېرېږي.

آبس، بي بي کاغذ و قلم را واخيست او دا بيت ئې ورته وکيښ:

د عنقا ښکار ډېر مشکل دئ دام دي بيرته کړه درټول
هلته هښمي د باد و دي، پراخ بيابان دئ دښت و چول

او ورپسي ئې دا بيت هم ورسره پټلېس کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرغۍ که ډېر هوس وو د شهين و اشنايۍ ته
پخپل ځان نه ده خبره، سمه د مه ځي زندۍ ته

کاغذ ئې کت کړ او د بوډۍ په لاس ئې ورکړ. بوډۍ په سترګې ساه هغه تر تاج الملوک پوري ورساوه. تاج الملوک بوډۍ ته ولاړ سو او ورته وې ويل چي خدای دي قدم نېکمرغه لره او تا دي خدای زموږ له سره نه اخلي. وروسته ئې کاغذ خلاص کړ او وئې لووست. له ژړا شين ورته ولاړ او وې ويل: ما ته خو مرګ د زوی زېری دئ. کشکي داسي څوک پيدا سي چي ما د دنيا له دغو جنجالو او غمو څخه خلاص کړي او و مي وژني. باره ئې قلم ته لاس کړ او پر کاغذ باندي ئې دا بيتونه ورته وکښل:

ګرانې! ولې مي ګوابنې تل په وژلو
زه مين يم زما مسلک د سر بايللو
زما پر غاړه ستا خنجر دئ ورېښمين توکی
ما ته مرينه ده مېله د باغ د ګلو
څه له ګورې زما ګرانې قتلوه مي
په دې قتل کي زما ژوند دئ څملوه مي
اقتلونی اقتلونی يا ثقاة
ان فی قتلی حياة فی حياة

کاغذ ئې ونغاړه او بوډۍ ته ئې په لاس ورکړ او ورته وې ويل چي تا ته مي په لوی لاس جنجال او سرخوږی پېښ کړ. کشکي يو څه تر وتلي وای او څه ګټه ئې رسولې وای. عزيز تې مخ وروا ړاوه او ځني وئې غوښتل چي بوډۍ ته زر ديناره ورکړي. بوډۍ ته ئې وويل چي دا ليک به يا ما تر خپل وصاله پوري ورسوي، يا به نو د عمري بېلتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب سي. بوډۍ ورته وويل چي زه خو ګرده عمر هغه څه غواړم چي ستا خير پکښې کي وي. زما خو تلاښ دا دئ چي د هغي ماه جبيني ستا په شان ښکلى ځوان په نصيب سي. زه چي تاسي دوه سره يو ځاى نه کړم، ژوند راته بې معنا ايسي. ما ته خلک ناحقه بوډۍ نه وايي. شپېته کاله مي مکرجني کړې ده او په چم و خدعه و فريب کي مي سر سپين کړى دئ. تاسي دوه به څرنګه سره يو ځاى نه کړاى سم. آبس، بوډۍ له تاج الملوک څخه رخصت واخيست ، د زړه ډاډ ئې ورکړ. ول ته چورت مه خرا پوه.

بوډۍ رارهي سوه او خط ئې د خپل چوټي په لاى کي کښېښو. بي بي ته چي راورسېده. سر ئې وګراوه او بي بي ته ئې وويل. ته راسه زويه په دا سر کي خو مي راوګوره. دا ډېر وخت مي حمام نه دئ کړى. سر مي لکه چي شپږي کړي دي. بي بي لستوڼى راوغاړه او د بوډۍ سر ئې وروغوړاوه. سر ئې ورشنى اوشپږي ئې ځني ټولولې چي په دې وخت کي کاغذ پر مځکه راشيوه سو. بي بي ورته وويل چي دا کاغذ د چا دئ؟ دې ورته وويل. زه د سوداګر د زوى په دوکان کي ناسته وم، ودي سي چي دا کاغذ به را پوري موښتى وي. رائې کړه چي بيرته ئې وروړم. بي بي چي کاغذ خلاص کړ او په مطلب ئې پوه سوه. بوډۍ ته ئې وويل دا ټوله ستا مګتى او چمبازۍ دي. که دي زه کوچنۍ نه واى لويه کړې، اوس مي ښه سخت ايداد درکاوه. ته بيا دې د سوداګر زوى ته ګوره چي زما د پښو کوښکه سوه او په بلا ورسره اخته سوم. خو دا هر څه چي ما ته رارسېږي، دا ټوله ستا سرخوري د لاسه رارسېږي. زه نه پوهېږم چي دا ځوان د کم ځاى دئ. تر دا ننه خو هيچا زما سره د داسي خبرو کولو جرئت نه وو کړى. بېرېږم چي خبره رسوايي ته راونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزي په تېره بيا له دې پردي سړي سره چې نه مې سيال دئ او نه ئې پېژنم.

باره بوډۍ ورته وويل چې ستا د پلار له بېري او ستا له خپلې دبدبې څخه خو هيڅوک دا زړه نه سي کولای چې دا راز تومتونه دې پر تا وتړي. که ته وده ته د (رد) جواب ورکړې، د دې کار تاوان په څه کي دئ؟ بي بي ورته وويل چې اې زما مهرباني دايي! دا ارمچک بيخي ډېر زړه ور دئ. څرنګه له سلطانه و نه بېرېدی او دا راز خبري ئې ما ته وليکلې. زه خو چې رشتيا سي، په دې سِر نه پوهېږم او هکه پکه ورته تللې يم. که ئې وژنم، خو هم ښه کار نه دئ او که ئې پر خپل حال پرېږدم، لا پسي زړه ور کېږي. بوډۍ ورته وويل چې ته خو يو بل خط لا هم ورته وليکه، ودي سي چې دا وار وبېرېږي او زړه ئې در څخه تور سي. باره بي بي قلم راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

که منلي يو چا نه وه د پتڼ په شان سوځل
پر هغه باندي حرام دئ د اشنا کوڅې ته تلل
پر دې لاره خطر ډېر دئ اجتناب ور څخه بويه
دا د سر سره دي لوبي، له ژوندونه لاس پرېولل
ستا قوت به د مټ ډېر وي، مګر او سپنه ده کلکه
نه ښايي په دې جوال کي په لوی لاس ځان اچول

کاغذ ئې وپېچه او بوډۍ ته ئې په لاس ورکړ چې د سوداګر زوی ته ئې ورسوي. بوډۍ کاغذ تر تاج الملوک پوري ورساوه او هغه هم سمدلاسه خلاص کړ او وئې لووست. په مطلب ئې ځان پوه کړ. له ځانه سره ئې وويل چې د بي بي دنيا زړه د ډبري څخه جوړ دئ. دې ته د تاج الملوک رسېده سخت کار دئ. باره ئې وزير ته خپل مشکل ووايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تدبیر غوښتنه ئې ځني وکړه. وزیر ورته وویل چي بله لار نه ده پاته، بې له دې چي د نرمۍ مخ پر کښېږدې او عاجزي ورته شروع کړې. تاج الملوک عزیز ته مخ ورواړاوه، ول وروره! ته خو زما له خوا یو خط ورته وکاږه. باره عزیز قلم و کاغذ راواخیست او داسي ئې ورته ولیکل:

زه یو خوار غریب عاشق یم، پر ما باندي نظر بویه
ستا په تمه دلته ناست یم، پر دې خوار یو گذر بویه
د عاشق په وژلو مینه هم له مېنې څه تښتي
خنجر لیري کړه له لاسه له دې چاري حذر بویه
زه روان یم له دې ځایه بېلتون هم راسره مل دئ
بل څه نه دي راته پاته خوار عاشق مات ځیگر بویه
وبېربېږه زما له آهه، مځکه سوځي اسمان سوځي
د پاک خدای پر در قبوله، آه فریاد د سحَر بویه

عزیز چي خط تول وکیښ، تاج الملوک ته ئې ورکړ. هغه ولووست، حیران ورته پاته سو. باره ئې خپل مهر پر ولگاوه. بوډۍ ته ئې خط په لاس ورکړ او هغې بي بي ته ورساوه. بي بي چي کاغذ ووایه. د بلي دنیا درد و خښم ورغی. ول دا توله د دغي ناولي بوډکي له لاسه ماته رارسېږي. آبس، پر مینځیانو ئې ږغ وکړ چي ورسئ، دغه مکاره بوډکه ونیسئ او دونه ئې وډبوئ چي له اخه و له توخه ولوېږي. مینځیاني هم ورغلې او بوډۍ ئې په چپلکو و لښتو دونه ووهله چي بوڅه راواوښته او بېسده سوه. چي پر هوښ راغله، بي بي ورته وویل چي گوره، بوډکي! که له خدایه نه بېرېدلای، د ژوند څکه دي ولاکه راڅخه کړې وای. بیا ئې نو پر مینځیانو امر وکړ چي یو بل د مرگ لگاو لا ورکړئ. بوډۍ ئې بیا داسي وډبوله چي تر مرگه ئې ورسوله. آخر ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځیانو ته وویله چي وئې باسئ او دباندي ئې وغورځوئ. بوډۍ ئې دباندي وغورځوله. کله چي پر هوښ راغله، په ښخېدو ئې ځان تر کوره ورساوه. تر سهاره ئې شپه په کور کي په یوه ناره تېره کړه. بیا نو د لاس په ټېرېدلو د تاج الملوک دوکان ته ولاړه او خپل ټول بیان ئې ورته وکړ. تاج الملوک اریانۍ واخیست بوډۍ ته ئې وویل چي دا خوارۍ چي ستا پر بدن تېري سوي دي، زما پر زړه اوس تېري سوې. منګر نو څرنګه ئې کوې تقدیر همداسي راغلی وو. بوډۍ ورته وویل چي خوا مه بدوه زه بیا هم کوښښ کوم چي تا تر دغي خدای وهلي پوري وروروسوم. دې خدای ناترسي زه بېخي ډېره وځورولم. تاج الملوک له بوډۍ څخه پوښتنه وکړه چي د بي بي ولي داسي له نارینه وو بد راغلي دي او ولي ئې نارینه ته تور پر تندي دي؟ بوډۍ ورته وویل چي دا ټوله د هغه خوب تاثیر دئ، چي دې لیدلی وو. تاج الملوک ول څه راز خوب ئې لیدلی وو؟ بوډۍ ورته وویل چي بي بي یوه شپه خوب ولید چي یو صیاد وي، دام ئې غوړولی وي، دانه ئې پر پاشلې وي او دی پټ ورته ناست وي. پر دام یا تور باندي مرغان راټول سول او په دې وخت کي یوه نر او ماده کوتري هم په تور کي کښېني. د نر کوتر پښه په لومه کي بنده سي، سرپکي و ترپکي شرو کړي، نور مرغان ټول والوزي. صیاد راسي دام بیرته ورته سر کړي. دا وار بیا مرغان راسي او هغه ماده کوتره هم ورسره راسي. په دې وار ماده کوتره په لومه کي بنده سي او د هغې په سرپکو ټول مرغان والوزي او هغه نر کوتر هم ورسره والوزي او له سترګو نیهام سي او پخپله ماده پسي بیا راونه ګرځي. صیاد راسي ماده کوتره له لومي خلاصه کړي او حلاله ئې کړي. په دغه وخت کي بي بي له خوبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغورځي او وايي چي نارينه ټول دغسي بې وفا دي او ښځوته ئې خير نه رسېږي.

تاج الملوک چي د بوډۍ دا بيان واورېدی، ورته وې ويل چي خدای به کوي ته به کوې زه بايد يو وار له بي بي سره وگورم، که څه هم دا کتنه مي د سر په بيه تمامه سي، لا هم پروا داره نه يم. هرومرو ئې بايد ووينم. ته يو چم جوړ کړه چي زه خو فقط يو وار ورسره وگورم. بوډۍ ورته وويل چي د دې تر ماڼۍ لاندي يو باغ دئ چي دا په مياشت کي دوه واره د سيل و چکر له پاره ورته راځي او لس ورځي په باغ کي تېروي. اوس باغ ته د دې د ورتگ ورځي رانژدې سوي دي. هر وخت چي دا باغ ته راغله زه به تاسي ته حال راوړم او خبر به مو کړم. تاسي به باغ ته ورسئ او دا به ووينی. منگر له باغه مه راوزئ. ښايي ستاسي د ښايست و ښکلا په ليدو سره ئې په زړه کي مينه پيدا سي. تاسي پوه سئ چي مينه او محبت د وصال لويه وسيله ده. د تاج الملوک دا خبره پر زړه ښه ولگېده. باره دی و عزيز له دوکانه راولاړ سول، بوډۍ ئې تر خپله کوره ورسوله او خپل کور ئې هم بوډۍ ته وروښووه. باره نو تاج الملوک عزيز ته مخ ورواړاوه ول، اې وروره! ما ته تر دې وروسته نوري ټکي و ډبري په مخ کي گوري. دوکان و دوکانداري نو نوره راځخه پاته ده. دغه دوکان مي له ماله سره تا ته دربخښلی دئ. ته پوه سه او دوکان دي. زياتي ئې نو له هري خوا رقم په رقم بيانونه او خپل د سترگو حالونه سره بيان کړل. عزيز خپلي د ژوند کيسې ورته وکړې. آخر ته راولاړ سول او د وزير کره ورغلل او د هغه څخه ئې هم مشوره وغوښتله. وزير ورته وويل چي درځئ چي باغ ته ځو دخيره. آبس، سنگيني او معتبري جامې ئې واغوستلې، باغ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورننوتل. باغ نه وو، بلاتشبیه لکه جنت داسي ځای وو. یو سپین ږیری باغوان ئې په دروازه کي ناست وو. دوی ورغلل او سلام ئې ورواچاوه. باغوان علیک ورته ووایه. وزیر دستي په لاس کي د سرو زرو سل دیناره ورکښېښوول او ورته وې ویل چي دا پیسې واخله موږ مسافر یو او غواړو په دې باغ کي تفریح وکړو، نو که دي د خورک شی می راته راووړ. باغوان پیسې واخیستلې او دوی ته ئې وویل چي تاسي مو خپله تفریح کوئ تر څو زه خواړه ماړه درته راوړم. دوی خپل چکر واهه چي د هاخوا باغوان یو سور کړی او بریان کړی وری ورته راووړ. دوی ښه په خوند وخوړ، لاسونه ئې پرېوول او پخپلو خبرو سره مشغول سول. وزیر له باغوان څخه وپوښتل چي دا باغ دي خپل دئ که دي په اجاره اخیستی دئ.

سپین ږیري باغوان ورته وویل چي دا باغ د پاچا د لور بي بي دنیا دئ. وزیر ځني وپوښتل چي تا ته د میاشتي څو تنخواه درکوي. باغوان ورته وویل چي د میاشتي یو دینار راکوي. دوباره نو وزیر په باغ کي وګرځېد، که ګوري چي د باغ په یوه کونج کي خورا لویه او ښخوانۍ ماڼۍ ولاړه ده.

وزیر باغوان ته وویل چي: "باغوان اکا! زه غواړم چي دلته یو د خیر کار وکړم چي خلک به مي بیا نوم پر یادوي." باغوان ورته وویل: "دا به څه راز کار وي؟" وزیر درې سوه دیناره ورکړه، ول: اول خو دا دړواخله بیا به د کار دا هم درته ووایم. باغوان چي پیسو ته وکتل، له خوښۍ څخه ئې پښې مځکي ته نه ورتللې او ورته وې ویل: "هر څه چي دي زړه غواړه، کوه یې". وزیر ورته وویل چي انشاءالله دلته به د خیر یو کار وکړم. باره نو له باغه راووتل او کور ته ولاړل. سبا چي سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیر یو خټګر و یو نقاش له ځان سره باغ ته بوتلل او د دوی د اړتیا وړ شیان ئې ټوله ورحاضر کړل او ورته وې ویل چې ماڼۍ به ټوله سپینه کړئ او رنګارنګ انځورونه به وربانديي وکاږئ. بیا ئې لاجورد او د سرو زرو اوبه ورته راوړې او انځورګر ته ئې امر وکړ چې په دې به د دالان پر دېواله باندي یو صیاد رسم کړې چې تور ئې غوړولی وي او دی پټ ورته ولاړ وي او یو نر کوتر په دام کي بندوي. انځورګر چې دا رسم وکیښ، بیا ئې نو ورته وویل چې اوس د دېوال پر دا بل سر باندي به بیا صیاد رسم کړې چې تور ئې غوړولی وي او دا ځل ئې په تور کي ماده کوتره بنده وي. صیاد هغه رااخیستې وي او پر غاړه ئې چاړه ورایښې وي. پر سر به ئې د شهین یو انځور وکاږې چې هغه نر کوتر ئې په منګولو کي نیولی وي. انځورګر دا ټول اوامر پر ځاي کړل. وزیر نو نور له باغوان سره خدای په اماني وکړه او کور ته ولاړ. هورې ئې له یوې خوا او له بلي خوا ګپي سره کولې.

آخر تاج الملوک و عزیز ته وویل چې یو څو بیته راته ووایه چې له زړه څخه مي د غم زنګ پاک کړي، چورت مي یو څه راته سم سي او د زړه لمبه مي لږ څه په سړه سي. عزیز غوږ ته ګوته واچوله او دا بیتونه ئې ورته وویل:

زما مینه پر مینه، خو، اشنا کوي کینه
بل څه نه دي بخت دئ ازمویښت و زمانه
ځای د قدم ګوره بیا نو پل ایږده دلبره
دا پخه خبره اولنۍ ده دېرینه
مینه د پوهانو په نظر مار دئ، لنډۍ ده
نیښ ئې زهرناکه په ښکاره ده رنګینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند څه دئ؟ خطر دئ، مشقت دئ، جنجالونه
مینه کې دا هر یو دئ زرچنده، تې منه
دام کې د زمري نیول زور نه غواړي مېړه ته
خو مینه هسې دام دئ چې مېړه کړي ارتینه

عزیز و تاج الملوک ورځ په همدې خبرو اترو تېروي او بوډۍ هم پر کور کښېنستله، نه له کوره وزي او نه هم پر بي بي باندي ورگرزي. کله چې بي بي ته د باغ د تفریح هوا ورولاړه سوه، نو ئې بوډۍ ته نوکر ورولېږه او کور ته ئې راوبلل. ځکه دا بې له بوډۍ څخه هیڅ وخت باغ ته نه تلله. بوډۍ ئې بیرته دلاسا کړه او ورته وې ویل چې باغ ته مي هوا سوې ده او غواړم چې د گلانو او شکوفو له لیدلو څخه یو څه خوند واخلم. بوډۍ هم ورسره ښه کړه او ورته وې ویل چې زه به هم کور ته ولاړه سم او خپل کالي به الیش کړم. بي بي ورته وویل چې سمه ده، منگر ژر راسه چې بیا ناوخته کېږي. بوډۍ د بي بي له کوره سیده تاج الملوک ته ورغله او ورته وې ویل چې ژر کوه، ښې سنگیني جامې دي واغونده، باغ ته ولاړ سه، باغوان ته سلام ورواچوه او په یوه ځای کي ځان نیهام کړه. بوډۍ له تاج الملوک سره یو پټ رمز کښېښوو او نور ئې نو بي بي ته ځان ورورساوه. عزیز و تاج الملوک هم خپلي ښې جامې واغوستلې. تاج الملوک د ورېښمو کالي واغوستل، د سرو زرو کمربند ئې، چې د یاقوتو و زمردو دانې پکښې کار سوي وې، تر ملا وتاړه او باغ ته روان سول. د باغ دروازې ته چې ورسېدل، باغوان ئې پر خپل ها پخواني ځای باندي ناست وموند. دوی ته ولاړ سو او ښه پوره تعظیم ئې وکړ او ورته وې ویل چې ولاړ سئ او په باغ کي مو خپله تفریح وکړئ. باغوان نه وو خبر چې په همدې ورځ د پاچا لور هم باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راروانه وه. تاج الملوک و عزیز باغ ته ننوتل. یو گړی چي تېر سو، دا دئ د مینځیانو او نوکرانو ږغونه ئې تر غوږو سول چي باغ ته د ها پټې دربچې له لاري راننوتل. باغوان چی هغوی ولیدل وارخطا سو، چټک ئې تاج الملوک ته ځان ورساوه او خبر ئې کړ چي بي بي او مینځیاني باغ ته راننوتلې.

تاج الملوک ورته وویل چي ته ری مه وهه، موږ به ځانونه د درختو تر شا پټ کړو. د باغوان هم ورسره خوښه سوه او ټینگار ئې پر وکړ چي ځانونه هرومرو کوم ځای پټ کاندي. د پاچا لور چي له خپلو سهیلیو سره باغ ته راننوتله، بوډۍ فکر وکړ چي که دا سهیلیاني او نوکراني راسره وي، خدای خبر چي مقصد ته به رسېږو، باره ئې مخ د پاچا لور ته ورواړاوه او ورته وې ویل چي دې نجونو او نوکرانو ته حاجت نسته، دوی خپل سر ته پرېږده چي خپلي مستۍ وکړي. بي بي ورسره خوښه کړه، ول رشتیا دي وویل او پر سهیلیانو ئې ږغ وکړ چي تاسي نو په باغ کي سره تیتي سئ او خپل ساتمو تېر کړئ.

نجوني او نوکراني خوشاله سوې او په باغ کي ئې خپل چکرونه و اتڼونه شرو کړه. بي بي او بوډۍ کرار کرار قدم واهه. تاج الملوک هم د خپلي معشوقې د حسن و جمال او قد و اندام په ننداره کي ډوب وو او له ځانه سره ئې ویل:

معشوقه مي په څه ناز و ادا راغله
د ښایست له غلو څه پټه په غلا راغله
هر کلي ته ئې مرغان د چمن درومي
ښه راغلې ته ئې غونچه په خندا راغله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د گل عکس ئې دئ د دې له مخ اخيستی
نــازکۍ تــه ئــې پرخــه پــرژړا راغلــه
شيخان ټول دي پر گونډو و لاسنيوي ته
مستان ټول د خرابات په دوعا راغله
کرامات چې ئې د ښکلي مخ ښکاره کړل
زاهـدان ټولـه پـر رقـص و نڅـا راغلـه
زه عاشق بې د پښو گرد ستر گو ته يوسم
کـه يـو ځلي مـي د ميني پـر خـوا راغلـه
زه بېوزلــه د هغـــې شــيبې پـــه تمــه
کـه مـي غېږي تـه دا ښکلې رعنا راغلـه
بـل څـه نـه لـرم، خپـل سر بـه تـر قربان کړم
کـــه د مينـــي بازارتـــه پـــه ســـودا راغله
د ښـکلاوو رونـق هغـه ورځ ورټـول سـو
چـي چمـن تـه ښايـسته محبوبـا راغلـه

بوډۍ پخپلو خبرو باندي بي بي اخته کړې وه او ورو ورو ئې د هغې ماڼۍ و خوا ته بوتله چي د وزير په حکم نقاشي سوې وه. بوډۍ او بي بي ماڼۍ ته ورننوتلې. بي بي چي د مرغانو، صياد، دام او کوتري انځور ته وکتل، سبحان الله ئې ورته وويل او زياته ئې کړه چي دا کټ مټ هغه شکلونه دي چي ما په خوب ليدلي ول. بيا ئې نو بوډۍ ته مخ راوگرزاوه، ورته وې ويل: "گوره! زما مهرباني دايي، دې تصويرونو ته وگوره، ما چي به تل نارينه ملامتول او له هغو څخه مي ښه نه راتلل. ته اوس ښه ورته وگوره، صياد نر او ماده کوتري دواړي په دام کي نيولي دي، نارينه کوترځان خلاص کړی دئ او دومره نه کوي چي ماده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتره هم له دامه وژغوري. رڼې سترګې ئې ورته نيولي دي او شهين په هغې خوارکۍ کي منګولي ښخي کړي دي. څه سر دي پرله ګرزوم، بي بي دا خبري و بوړۍ ته کوي خو بوړۍ ځان ګول اچولی دئ او په نورو خبرو ئې ځان مشغول کړی دئ. دوی کرار کرار راروانې دي څو هغه ځای ته ئې بي بي راوستله چې تاج الملوک پکښې پټ دئ. بوړۍ تاج الملوک ته هغه مخصوصه اشاره وکړه او د انځورونو ماڼۍ ته ئې راوباله.

د بي بي ناڅاپه هغې خوا ته پام سو او تاج الملوک ئې وليد. د ده و ښايست او جمال او ښو کړو وړو ته داسي هکه پکه ولاړه. بوړۍ ته ئې وويل:

دغه باز دئ که شاهين چي ښکاروي زړونه مهرونه
او که تورک د خراسان دئ اېلوي د پارس ملکونه

بوړۍ ورته وويل: ولچي، زه ئې هم نه پېژنم خو فکر کوم چي د کم پاچا زوی به وي. آبس، بي بي دنيا د تاج الملوک و ښايست ته هېښه پېښه تللې وه چي داسي ښکارېده چي د دغه نازنين بشر د ميني غشی ئې پر زړه ولګېد. ميني دونه غلبه پر وکړه چي عقل ئې ورمغلوب او شهوت ئې پر خروښ راووست. بې اختياره ئې بوړۍ ته تر خوله ووتله چي دغه د ګلابو ګل بېخي ډېر ښکلی دئ. که څه هم هر وخت مي ويلي دي چي زړه به له چاسره نه پيوندوم، خو د دې ځوان د ميني په دام کي پخپل اختيار او خپله خوښه ولوېدلم. او دا بيتونه ئې وويل:

که مي زړه راڅخه غواړي خو تر جار ئې
که مي دام ته کشوي، خو ښه، اختيار ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه دې بـــره نـــه ده غوښـــه ده نرمېـــږي
پر دې عشق سرور کوم که وي، په کار ئې

بودۍ ورته وويل چې رشتيا هم دا بلاوهلی مه کې، دونه ښايسته دئ چې ما په دا خپل ټول عمر داسي ښايست نه وو ليدلی. بوډۍ تاج الملوک ته په رمز وويل چې نور نو خپل کور ته ولاړ سي. تاج الملوک خوش خوش روان سو، له باغوانه ئې خدای په اماني واخيسته او تر باغ ووت. کور ته چې راغی د ميني اور ئې په زړه کي داسي لمبې بل کړې او شوق ئې دومره زيات سو چې، نور ئې له توانه ووتله. دا بيان ئې وزير او عزيز ته وکړ او ورته وې ويل چې بوډۍ ولي زه له باغه وتلو ته مجبور کړم. دوی ورته وويل چې البته بوډۍ به په همدې کي ستا خير او مصلحت ليدی، کنه نه نو له باغه د وتلو اشاره به ئې نه درته کولای. وزير او عزيز نو پرېږده چې له تاج الملوک سره نور پند تړي، د پاچا لور پسي راواخله. د پاچا پر لور باندي ميني تر اندازې زيات زور وکړ، بوډۍ ته ئې وويل چې له دغه پريروی سره د وصال کار ستا پر غاړه دراچوم. ته به کوې خدای به کوي، دا کار به سره رسوې. بوډۍ ورته وويل چې شيطان ولاحول کړه. تا خو له نارينه وو څخه داسي بد وړل لکه مار چې له شينشوبي څخه بد وړي. ولي دي د دغه ځوان په ليدو سره نابېره حال بل سو او لمبې درباندي راغلې. منګر، هو! قسم مي دي په خدای وي چې تر دغه ګل بشر نو بل څوک ستا د غېږي وړ هم نسته. د پاچا لور ورته وويل چې اې مهرباني دايي! زموږ په وصال کي به ځان نه سپموې. که دي دا کار سره ورساوه، زر ديناره دي نغدچغد وګټله. او که دي و نه رساوه، زه مرم، ولاکه ژوندۍ پاته سم. بوډۍ ورته وويل، ته خپل قصر ته ولاړه سه، خدای د کراري مل دئ. زه خپل ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوښښ کوم.

که هاروت غوندي په څاه کي د بابل وي
پخپل سِــحر بې له څاه څـخه بېرون کړم

آبس، بي بي دنیا خپلي ماڼۍ ته ولاړه او بوډۍ تاج الملوک ته ځان ورورساوه. تاج الملوک چي ولیدله. جست ورته ولاړ سو او بوډۍ ئې خپل څنګ ته کښېنوله. بوډۍ ورته وویل چي خوشاله اوسه، چي دا وا رزمور حیلې او خِدعې کار وکړ. باره ئې نو ټوله بیان ورته وکړ او په آخر کي ئې، نور ئې له توانه ووتله، ورته وویل چي: "سبا دخیره د ملاقات ورځ ده". تاج الملوک امیانۍ ته لاس کړ او زر دیناره ئې بوډۍ ته په زېړي کي ور وبخښل.

بوډۍ دینارونه او سوغاتونه غوټه کړل او د بي بي دنیا کره په منډه ورغله. بي بي چي بوډۍ ولیدله، ورته وې ویل: "څه خبر دئ ملاچرګک مور ته راوړی"، او په ناز ئې پوښتنه ځني وکړه چي اې مهرباني دایي! زما د محبوب له خوا دي کم د خیر خبرمبر راوړی دئ که یا؟ بوډۍ ورته وویل چي کور مې پیدا کړ، سبا که ژوند باقي وو، درته راولم ئې انشاءالله وتعالی. بي بي دونه خوشاله سوه چي سمدستي ئې زر دیناره نغد او د زرو دینارو په بیه یو ټوکر په زېړي کي ورکړ. بوډۍ غوټه راواخیستله او سیده کور ته ولاړه. شپه ئې تېره کړه. سهار وختي د تاج الملوک کره ورغله. په ده ئې د ښځو جامې واغوستلې، چادري ئې ور پر سر کړه او ورته وې ویل چي: "په ما پسې راځه. چابک چابک مه ځه، تلوار مه کوه، که چا خبري درسره کولې، هیڅ مه ورته وایه. تاج الملوک چي ئې په دې ټولو خبرو ښه پوه کړ، باره نو له کوره راووتل. بوډۍ دمخه ده او تاج الملوک د ښځو په کالیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي په پسې دئ، څو دا دئ، و قصر ته راورسېدل. بوډۍ په قصر ننوتله او تاج الملوک سم په پسې دئ. دروازې خلاصي سوې او په دهلېزو کي تېر سول څو تر اوو دروازو ووتل او اتمي ته ورسېدل. دلته بوډۍ و تاج الملوک ته وويل چي ببرېږه مه، زړه وانه چوې. که ما دربانديې په زوره ږغ وکړ چي: "اې مينځې! چابک ورسه او کور ته ورننوزه"، ته بله مه کوه او چټک په کور ننوزه. چي کور ته ننوتلې، تر دهلېز به ووزې،کيڼ لور ته به راوګرزې، يو دالان به ووينې، په دالان کي به پنځه دروازې وشمېرې او په شپږمه به ورننوزي ستا د زړه مطلب هورې دئ. تاج الملوک ورته وويل چي ته به نو چيري يې؟ دې جواب ورکړ چي زه ځای نه ځم دلې يم، منګر ښايي له پيره دارانو سره په خبرو کښېوزم او شا ته به پاته سم. تاج الملوک د بوډۍ خبري په غوږ کي ونيولې او هغي دروازې ته ورروان سو چي لوی پيره دار پکښې ولاړ وو. پيره دار چي له بوډۍ سره بله مينځه وليدله، له بوډۍ څخه ئې وپوښتل چي دا مينځه چيري ځي؟ بوډۍ ورته وويل چي د دې مينځې په باره کي بي بي څه اورېدلي وه چي ډېره کمالداره او نمايداره نجلۍ ده، نو بي بي غواړي چي دا مينځه رانيسي. پيره دار ورته وويل چي زه دي په کمالداره و بې کماله نه پوهېږم، زه بې له تلاښۍ څخه څوک نه پرېږدم چي ماڼۍ ته ننوزي. ما ته پاچا همداسي امر کړی دئ او زه ئې امر پر ځای کوم... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او پنځه دېرشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

لوی پیره دار بوډۍ ته وویل چي د پاچا له امر سره سم، زه ځوک بې له تلاښی قصر ته نه پرېږدم. بوډۍ پر رابوږرکې سوه او په خښم ئې ورته وویل چي ما ته خو ته ډېر ادبناکه او هوښیار سړی ښکارېدلې، دا نن ولي مخ درلګېدلی دئ. زه به دي په بي بي پرېږدم! ولا چي دا ټول نکل مي نه وي ورته کړی چي ته د دې مینځیانو ته لاس اچوې. بیا نو بوډۍ پر تاج الملوک باندي په لوړ اواز ږغ وکړ چي: "ځه! مینځې ننوزه". تاج الملوک هم په چټکي سره سوپ ته ننووت. د پیره دار خوله ګونګه پاته سوه او هیڅ ئې و نه ویل. تاج الملوک چي تر سوپ راووت، چپه لاس ته کاټ سو، دروازې ئې وشمېرلې، یو، دوه، درې، څلور، پنځه، پر شپږمه دروازه ورننوت چي ګوري بي بي دنیا بیا وختي راغلې ده او په انتظار ورته ناسته ده. بي بي چي پر تاج الملوک سترګې وموښتلې، وې پېژانده، او سمدلاسه ئې غېږ پر راوګرزوله او ټینګ ئې ونیو. په دغه حال کي بوډۍ هم راورسېده او یوه بله مینځه ئې تر لاس ونیوله او تر قصر ووتله چي چوکیدار ته دا وروښیي چي مینځه بیرته له ماڼۍ څخه ووتله. بوډۍ بیرته ماڼۍ ته راغله. بي بي ورته وویل چي دایي انا! ته به په دروازه کي کښېنې، ځوک به نه راپرېږدې.

باره نو بي بي او تاج الملوک خوله په خوله سول او نور نو مه کوه خبري. ښه د خوندشپه ئې تېره کړه، سهار سو، بي بي په تاج الملوک پسې دروازه راوتړله او دا یو بل سرای ته ولاړه. له عادت سره سم ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځیاني راوغوښتلې. د هري یوې چي څه غوښتنه وه، یا ئې څه کار وو، د هغه له پاره ئې پر نوکرانو باندي امرونه وکړل او لازم هدایتونه ئې ورکړل. یو آن ئې لا د دا نورو مینځیانو سره ګپ شپ وکړ، باره ئې ورته وویل چي اوس نو تاسي ووزئ، زه غواړم چي یو آن یوازي اسرهت وکړم. مینځیاني چي ووتلې، دا بیرته تاج الملوک ته راغله، ښه مکلفه ډوډۍ ئې وخوړه او نور ئې خپلي بازۍ شرو کړې. دا شپه ئې هم تېره کړه او دا سبا ئې د تېري ورځي په شان په تاج الملوک پسې دروازه وتړله او دې خپل کارونه مارونه وکړل او د مینځیانو مشکلات ئې ورحل کړل. په دې ترتیب یوه میاشت همداسي تېره سوه. دوی نو دلې پرېږده چي خپل عیشونه کوي، د وزیر او عزیز حال راواخله.

غوږ مو دئ! وزیر او عزیز چي ولیدل، تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته ولاړ او هورې پسي پاته سو، نو ئې زړه ته ولوېده چي دا سړی د ځای وو، د ځای سو. بیا ئې راوتل ناممکن دي منګر په مرګ راووزي. وزیر عزیز ته وویل چي: "بچیه! اوس کار خراپ سو. که زه او ته د تاج الملوک پلار ته بیرته ور نه سو او په حال ئې خبر نه کړو، باره به ملامتي ټوله پر موږ وي". باره ئې پر کډه لرګی واچاوه مخ د ملک سلیمانشاه پر لور رارهي سول. هله، هله، هله . څو شواروزه وروسته خپل ښار ته راورسېدل. پاچا ته ورغلل او ورته وې ویل چي: "له کمي ورځي چي تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته تللی دئ، بیا ئې هیڅ حال نسته".

پر پاچا باندي د قیامت ورځ راغله پر خپل کار باندي ډېر پښېمانه سو. منګر اوبه تر ورخ اوښتي وې. باره ئې جارچي راوغوښت او امر ئې ورته وکړ چي په ښار کي د جهاد جار ووهه. چي مخ دي راګرزاوه، لوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکر تيار سو. تر ښار دباندي ئې خېمې ووهلې. پاچا پخپله مخصوصه خېمه کي کښېنستلی تر څو چي له ليرو ځايو څخه ټول لښکريان راورسېدل، باره ئې د "کوچ" امر ورکړ او د اسمان د ستورو په اندازه له لوی لښکر سره د خپل زوی تاج الملوک دژغورني له پاره ورړهي سول. هلته تاج الملوک او بي بي دنيا شپږ مياشتي په عيش و عشرت کي سره تېري کړې. ورځ په ورځ ئې مينه سره زياتېدله. په پای کي تاج الملوک خپل راز ورته ښرگند کړ اوبي بي ته ئې وويل: "اې زما د زړه محبوبي! ما دلته ډېري شپې درسره تېري کړلې او مينه مو ورځ په ورځ زياتېږي، منگر زه خپل مراد ته نه يم رسېدلی".

بي بي په جواب کي ورته وويل چي: "ستا خاطر دي خدای نه مانده کوي، وايه ! مطلب دي وايه! که بازی دي، که عيش و عشرت دئ، خو هغه دئ کوو ئې. که نور څه په زړه کي لرې، راځه! زه ستا يم". تاج الملوک ورته وويل چي مقصد مي دا نه دئ، بلکي مطلب مي دا دئ چي ته پوه سې چي زه د سوداگر زوی نه يم، زه د پاچا زوی يم. پلار مي ملک اعظم ملک سليمان شاه دئ. هغه ملک سليمانشاه چي خپل وزير ئې ستا له پاره په مرکه رالېږلی وو او ما ته ئې راغوښتلې. تا نټه وکړه. باره ئې خپله کيسه له سره څخه تر پايه پوري ټوله ټکي په ټکي ورته وکړه او ورته زياته ئې کړه چي اوس به خپل پلار ته ولاړ سم. هغه به ستا پلار ته خپل ايلچي راولېږي او تا به ما ته په حلاله نکاح راوغواړي. زياتي به مو نو زړونه بېغمه سي او له دې پټ پټاني به راووزو. د بي بي دا خبره بيخي خوښه سوه. هغه شپه ئې په دغه خيالونو و چورتونو تېره کړه او عهدو پيمان ئې سره يو سو. خو د خدای کارونه دي په دغه شپه پر دواړو باندي خوب ډېره غلبه وکړه او تر لمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختو پوري راويښ نه سول.

هلته شهرمان پاچا پر خپل تخت ناست وو او له خپلو وزيرانو او امراوو سره ئې دربار کاوه چې ناڅاپه د زرګرانو مشر راغی. يوه سندوخچه ئې ورته راوړه او پاچا ته ئې ورکړه. په سندوخچه کې يو امېل پروت وو چې خورا غټ غټ غميان پکښې کار سوي وه. زر ديناره ئې بيه وه. پاچا چې امېل وليد، خوښ ئې سو او هغه لوی پيره دار ئې راوغوښت چې د هغه او بوډۍ تر منځ څه موده پخوا د تاج الملوک پر سر ګفتګوی پېښ سوی وو. پاچا دې پيره دار ته وويل چې دا امېل به واخلې او بي بي دنيا ته به ئې وروړې. پيره دار چې د بي بي خوني ته راغی، ګوري چې د خوني دروازه تړلې ده او بوډۍ ئې وليدله چې د دروازې په خوله کې ناسته ده. پيره دار له بوډۍ څخه پوښتنه وکړه چې بي بي ولې نن تر سرې غرمې بيده ده، بوډۍ وارخطا سوه او وې ويل چې دلته تکيه سه، زه به کيلۍ راوړم. باره ئې دوې پښې دغه وې، دوې نوري پور کړې او ولاړه، وتښتېده.

پيره دار په شک کې سو، دروازه ئې ماته کړه او خوني ته ورننووت. چې ګوري د پاچا لور د تاج الملوک په غېږ کې بيده پرته ده. اريانۍ واخيستی، غوښتل ئې پاچا خبر کړي، چې په دغه وخت کې

بي بي له خوبه راويښه سوه. پيره دار چې ئې وليد د رنګ بڼه ئې ژړه سوه او پيره دار ته ئې وويل: "ګوره زموږ پرده پوښه سه، خدای به ستا پرده پوښه سي". پيره دار په جواب کې ورته وويل چې زه له پاچا څخه هيڅ شی نه سم پټولای. د سرای دروازه ئې وتړله او بيرته پاچا ته ورغی. پاچا ځني وپوښتل چې امېل دي بي بي ته ورکړ. پيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

داورورته ووېل امېل ممېل پرېږده، زه نه غواړم چي هېڅ خبره ستا څخه پټه وساتم. پوه سه چي بي بي مي نن له يوه ښکلي ځوان سره په يوه بستر کي بيده وليدله.

پاچا دوی دواړه راوغوښتله او پوښتنه ئې ځني وکړه چي دا مو څه شوږنگ راايستلی دئ. باره خښم ورغی اوغوښتل ئې چي د تاج الملوک سر په توره غوڅ ځني پرې کړي. بي بي دنيا ځان پر وغوړاوه او پلار ته ئې ووېل چي اول ما مړه که، بيا به دی وژنې. پاچا دا تر لاس کش کړه او نوکرانو ته ئې امر وکړ چي خپل سرای ته ئې بوزي. بيا ئې تاج الملوک ته مخ راواړاوه چي ته ارمچک څوک يې؟ د کم ځای يې؟ د پلار نوم دي څه دئ؟ او څرنگه دي دونه زړه کړی دئ چي د پاچهانو لوڼو ته لاس واچوې. تاج الملوک ورته ووېل چي که ته ما ووژنې، پاچهي به دي پر دا بله راواوړي او ته به هم خپل سر پکښې وخورې. ملک و وطن به دي ويران سي او بيا به پښېماني هم څه گټه در ونه رسوي. پاچا ورته ووېل چي ولي به پښېمانه سم او ولي به مي ملک و وطن خراب سي؟ تاج الملوک ورته ووېل چي سر خلاص که، زه د ملک سليمانشاه زوی يم. چي مخ رااړوې د پلار سپاره و پلی لښکر به مي راورسېږي.

شهرمان پاچا چي دا خبري واورېدې، يو څه له دردده سوړ سو او غوښتل ئې چي وئې نه وژني او زندان ته ئې ولېږي تر څو چي د ده د خبرو رشتيا و درواغ معلومېږي. په دې وخت کي د شهرمان پاچا وزير راوړاندي سو او پاچا ته ئې ووېل چي د دې سپي په وژلو کي به ځنډ نه کوې. ده د پاچا پر لور باندي تېری کړی دئ. باره ئې پر جلات امر وکړ چي دا خاين ووژني. جلات توره تر سر وڅرخوله، لاس ئې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، خو پاچا نه غوښتل چي دی ووژل سي او له امراوو څخه ئې يو په يو مشوره پيل کړه.

وزير ورته وويل په دې کار کي مشوره نه ځايېږي. باره پاچا ته هم درد ورغی او پر جلات ئې امر وکړ چي: "وهه ئې!" جلات توره پورته کړه او غوښتل ئې چي سر او تن ئې سره بېل کړي چي په دغه وخت کي ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږ دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

جلات چي توره پورته کړه او غوښتل ئې د تاج الملوک سر غوڅ ورپرې کړې. لاس ئې لا په هوا کي وو چي په دې وخت کي ناڅاپه د ډول و سورنا ږغونه او د خلکو فريادونه او د اسانو ششنی له ښاره را پورته سو. دا ږوږ په ښار کي راتاو سو. دوکانونه وتړل سول. پاچا پر جلات چيغه وکړه چي: "لاس دي نيسه! چي مړ ئې نه کړې". باره ئې سړی واستاوه چي د ښار حال راوړي چي څه پېښه ده؟ سړی ولاړ او د هغې خوا ئې حال راووړ چي: "اې پاچا! دونه لوی لښکر پر ښار راغلی دئ چي سروپای ئې نه معلومېږي، شمېر ئې د اسمان تر ستورو، د درختو تر بلگو او د بيابان تر شگو زيات دئ. د يوه خروښنده رود په شان رابهېږي، اسان ئې راپونده کړي دي او رانږدې کېږي. خو د لښکر د راتگ په سبب پوه نه سوم چي ولي او پر څه راروان دئ؟" پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وارخطا سو، پر خپل ځان او خپل مملکت وبېرېدی. وزیر ته ئې وویل چي آیا زموږ سپاهیان هم مقابلې و جنګ ته وروتلي دي که یا؟ د ده لا دا خبره په خوله کي وه چي د پاچا پیره داران دربار ته راننوتل او د یرغلي لښکر د پاچا استازي هم ورسره ملګري دي. په استازو کي د نوموړي پاچا وزیر هم شامل وو. پاچا هغوی ته ولاړ سو او ځان ته ئې نږدې راوبلل او د هغوی د راتګ دلیل ئې ځني وپوښت.

د استازو له مابین څخه وزیر رامخ ته سو او داسي ئې وویل: "اې پاچا! پوه سه چي دې وطن ته د راغلي لښکر سلطان د پښوانیو پاچهانو په شان نه دئ" ملک شهرمان ځني وپوښتل چي دا کم پاچا دئ؟ وزیر په جواب کي ورته وویل: "دا سلطان سلیمانشاه عادل او د صفاهان د پراخي مځکي څښتن دئ. دې وطن ته ئې د لښکر د راتګ سبب دا دئ چي زوی ئې ستا په ښار کي دئ. که ئې خپل زوی سهي سلامت او روغ رمټ ولید، تا ته به هم نوازش ورسېږي او که هغه په دې ښار کي ورک سي یا کمه صدمه وزیان ورورسېږي یا وررسېدلی وي، نو مرګ ته دي ځان تیار کړه. همدامي پیغام وو، زیاتي والسلام". پاچا چي دا پیغام واورېدی، رېږد واخیست او وبېرېدی. د خپل دولت پر لویانو ئې اواز راوکیښ چي: "ولاړ سئ او ټول وطن پسې وپلټئ، د زوی درک ئې ورمعلوم کړئ."

د پاچا زوی تاج الملوک خو د جلات تر توري لاندي پر مځکه پروت وو، له ډېر وهم څخه بې حاله سوی وو چي ناڅاپه د یوه استازي سترګي پر ولګېدې او وئې کتل چي خوارکی د اعدام پر تخته پروت دئ. داغسي ئې ورالا کړه او د شهزاده په پښو کي ورولوېدی. نورو استازو هم وروځغستل او په پښو کي ورولوېدل. باره ئې اولچک و

(c) ketabton.com: The Digital Library

زولنې ځني خلاصي کړلې راپورته ئې کړ او لاسونه و پښې ئې ورمچ کړل. تاج الملوک چي د خپل پلار وزير او د سوداگر زوی عزيز وپېژندل، له ډېري خوشالۍ څخه بيا بېهوښه سو. ملک شهرمان چي دا حال وليد، اريانۍ واخيستی، وهم پر غالب سو او بيخي ډېر وبېرېدی ځکه پوه سو چي د دې لوی لښکر د راتگ سبب همدغه ځوان دئ چي ده د جلات تر تيغ لاندي پرې ايستلی وو. باره راولاړسو، تاج الملوک ئې پر سر مچ کړ، تر سترگو ئې اوښکي راغلې او وې ويل: "زويه ! زما د کړي عمل جزا ما ته مه راکوه، پر ما رحم وکړه او زما دا سپيني ږيري ته وگوره. مملکت او وطن مي مه راورانوه". آبس، تاج الملوک ئې هم لاسونه ورمچ کړل او وې ويل چي دا ستا گناه نه وه. ته زما د پلار پر ځای يې. خو بېرېږم چي زما گراني محبوبې ته کمه صدمه نه وي رسېدلې". پاچا ورته وويل: "اې ځوانه! د هغې غم مه کوه. خوښه خوشاله ناسته ده او د سر وېښته ئې لا هم نه دئ ضايع سوی".

څه سر دي پرله گرزوم، ملک شهرمان داغه عذرونه دي چي تاج الملوک ته ئې کوي، بخښني ځني غواړي. د سليمانشاه وزير ته هم عذرونه کوي او بې شمېره وعدې ورکوي چي دی به کوي او خدای به کوي او دغه ليدلی حال به له خپل پاچا څخه پټوي. خپل پاچا به په دې حال باندي نه خبروي. بيا ئې نو پر خپلو غټانو باندي امر وکړ چي تاج الملوک حمام ته بوزي او د پاچهۍ ورېښمني جامې په واغوندي. غټانو ئې امر پر ځای کړ او تاج الملوک ئې په خوله لغړولی دربار ته راووست. تاج الملوک چي د ملک شهرمان دربار ته راننووت، پاچا او د ده ټول درباريان ورته ولاړ سول. بيا نو تاج الملوک کښېنوست او خپل سرگذشت ئې خپل پلار، وزير او عزيز سوداگر تهووايه. دوی بيا خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیان ورته وکړ چي څرنګه ئې ملک سلیمانشاه ته خبر یووړ چي زوی دي د ملک شهرمان د لورپه ماڼۍ ننووت او بیا ئې نو پته ورکه سوه. دا ئې هم ورته وویل چي پلار چي دي دا بیان واورېد، زیاتي ئې له طاقته ووتل او په هغه ګړی ئې لښکر تیار کړ او دا دئ چي تر تا پوري مو ځان راورساوه. وزیر پسي زیاته کړه چي: "دا د خدای ډېره مهرباني ده چي زموږ راتګ ستا د ژغورني او خوښۍ و خوشالۍ سبب سو".

تاج الملوک په جواب کي ورته وویل: "ستاسي راتګ دي تل مبارک وي" . دوی پخپلو منځو کي په خبرو اخته دي چي ملک شهرمان د خپلي لور ماڼۍ ته ورغی. که ګوري چي لور ئې بې بې دنیا په تاج الملوک پسي په رینګټ ژاړي. خنجر ئې راایستلی او پر مځکه ئې لګولی دئ. د خنجر څوکه ئې خپل ټټر ته نیولې ده او غواړي چي ځان ووژني. له ځانه سره ګډه ده او وایي چي له تاج الملوک پرته نو پر ما ژوندون حرام دئ، پلار ئې چیغه پر وکړه چي: "مه کوه! اې نجلۍ دا کار مه کوه. پر خپل پلار او خپل ښار دي رحم وکړه، داسي کار مه کوه چي د هغه په سبب دي پلار ته تاوان ورسېږي". زیاتي نو ورغی لور ئې راپورته کړه او ټوله کیسه ئې ورته وکړه چي ستا معشوق خو د ملک سلیمانشاه زوی دئ. غواړي تا په نکاح کړي د نکاح کار اوس تا ته معطله دئ.

لور ئې موسکۍ سوه او ورته وې ویل چي: "نه مي درته ویل چي دا ځوان شهزاده دئ. زما خبرو تا ته دوه درهمه ارزښت نه درلود. ځوان دي واخیست د جلات تېغ ته دي وتاړه". پلار ئې ورته وویل چي: "ستا د روزني او لویولو حق مي دربخښلی دئ خو ته هم زما تر دې خطا راتېره سه". باره نو بې بي ورته وویل چي چابک به تاج

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملوک راته راولئ. پاچا دستي ورته راووست. د بي بي سترگي چي پر وموښتې، تر هر نام وننگ تېره سوه او د پلار په مخ کې په غېږ کي ټینگ ونیو او ورته وې ویل چي: "زه پر تا وم ، ما ول نه گانه یوه ډېره نېکمرغه، بله بدمرغه، چي خدای دي نه کړي یو څه ئې درکړي نه وای". بیا ئې نو پلار ته مخ ورواړاوه او ورته وې ویل: "ته و خدای، دغه ښایسته بشر او دغه ځواني د مرگي لایقه وه". باره نو ملک شهرمان له کوره راووت، دروازې ئې وتړلې او د تاج الملوک د پلار وزیر ته راغی او ورته وې ویل چي ملک سلیمانشاه ته حال ورکړئ چي زوی ئې سهي سلامت و روغ رمټ او پخپل عیش ونوش کي ډوب دئ. بیا ئې نو امر وکړ چي د ملک سلیمانشاه د لښکر هر نفر ته دي د هر راز خواړو و مېوو او حلواوو سرښته ونیسي. د ملک شهرمان فرمان چي پر ځای سو، وروسته ئې د ملک سلیمانشاه له پاره د ده له شانه سم سوغاتونه و تحفې و اسان، اوښان، و مینځې و مریان ورولېږل. د هغې خواملک سلیمان شاه ده او د ده د دربار مشرانو ته اجازه ورکړه چي ورسره وویني. ملک شهرمان او درباریان ئې هم سمدستي تر ښار ورووتل او هلته چي ملک سلیمانشاه د دوی په ورتگ خبر سو، ورو ورو ئې د ملک شهرمان د ښار پر لور حرکت وکړ. کله چي دا دوه پاچهان او د هغو عمله و فعله سره یو ځای سول، ملک سلیمانشاه او ملک شهرمان یو له بل سره د غېږي روغبړ وکړ.

ملک شهرمان ته ئې پر خپل تخت باندي د ځان له څنگه سره ځای ورکړ. باره ئې مجلس شرو کړ. د مجلس په ترڅ کي هر راز خواړه و حلواوي راوړل سوې. لږ آن وروسته تاج الملوک راغی. پلار ئې ورولاړ سو او په غېږ کي ئې ونیو. یو آن سره وړغېدل. باره نو ملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلیمانشاه و ملک شهرمان ته وویل چي غواړي د خپل زوی نکاح د ده له لور سره په همدغه مجلس کی وتړل سي. ملک شهرمان ورسره ومنله. دستي ئې قاضي و د نکاح شاهدان راوغوښتل. قاضي راغی کتاب ئې ورسره راووړ او د دوی دوو نکاح ئې وروتړله. لښکریانو خوشالۍ وکړې. ملک شهرمان د خپلی لور د خوښی (جهیز) په کار اخته سو. بیا نو تاج الملوک خپل پلار ته عزیز ورمعرفي کړ چي دې سوداگر زما سره خورا ډېري نېکۍ کړي دي، زما خذمتونه ئې کړي دي، زما سره د دغه لوی سفر تکلیفونه و زحمتونه ئې پر ځان گاللي دي او زه ئې تر خپل مقصده رسولی یم. دی دا دوه کاله کېږي چي له خپله کوره راورک دئ او پلاره! زما داسي خیال دئ چي و ده ته هم دسوداگرۍ ښه مزبوته مال برابر کاندم او خپل ښار ته ئې ولېږم. د ده ښار زموږ تر ښار دې ځای ته نزدې دئ. پلار ئې ورته وویل چي بیخي مي خوښه ده. باره ئې نو عزیز ته د سلو اوښانو بار سنگین او قیمتي مالونه برابر کړل. عزیز ته ئې وویل چي: "وروره ! دا ستا له پاره یوه کوچنوټې تحفه ده".

عزیز هم په خوشالۍ سره ومنله. زیاتي ئې نو خدای په اماني سره وکړه. عزیز د تاج الملوک او د هغه د پلار پښې و لاسونه ورمچ کړل او پر آس ئې پښه واړوله. تاج الملوک هم تر یوه فرسخه پوري ملگري ورسره وکړه. بیا نو عزیز ورته وویل چي که مي د سپین سري مور غم راسره نه وای، هیڅکله به ستا څخه جلا سوی نه وای. خو ته دونه نېکي لا هم راسره وکړه چي خط و کتابت دي راسره جاري وساته. آبس، اخره خدای په اماني ئې بیا سره وکړه او عزیز مخ پر خپل ښار روان سو. ښار ته چي ورسېدی، سیده خپل کور ته ولاړی چي گوري مور ئې د سرای په منځ کي قبر کیندلی دئ او دا پړمخي باندي پرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. ورېښتان ئې پر قبر غوړولي دي او ساندي وايي. له ساندو سره دا بيتونه هم وايي:

د ځوانانو تر مرګ وروسته راته نه ښايي ژوندون
چې ګلان ټوله خازه وي، څې بلبل څې شواخون
زما د ژوند ثمر، زما ګل خو په ژوندوني راڅه ورک دئ
نه ئې ليک چا راته راوور، نې د ژوند و مرګ څه سپوڼ
چې زما په درد و آه به نه سوځي، دا کنګل زړونه
خدايه ته ئې زما په شان کړې چې مدام وي ځګرخون

دا بيتونه ئې لا پوره کړي نه وه چې عزيز په کور ورننووت. د دې چې پر خپل زوی سترګي وموښتې، داغسې راالا کړه او په زړه پوري ئې ټينګ ونيو، ول: "دا چيري وې، آ زما د زړه سره! خوارکی مور خو دي له ډېره غمه زاره ترکې سوه". عزيز خپل ټول بيان ورته وکړ او دا ئې هم ورته وويل چې تاج الملوک اوز اوښان سنګين مالونه ورکړي دي. مور ئې ډېره خوشاله سوه او عزيز نور له خپلي مور سره يو ځای ژوند شرو کړ. منګر هروخت به هغې کانې ته اريان تللی وو، چې ها مرداري پليتي په ده پوري کړې وه. عزيز نو دلې پر ېرده، تاج الملوک پسي راواخله.

د تاج الملوک نکاح چې وروتړله، باره ئې بي بي دنيا ته ورواستاوه. دوی دواړو د واده د اولي شپې دود و بايده سره پر ځای کړه. باره نو په دا سبا ملک شهرمان خورا ډېر سنګين سوغاتونه ملک سليمانشاه او تاج الملوک او بي بي دنيا ته ورکړل او دوی ټول د خپل ښار پر لور رهي سول. ملک شهرمان هم له دوی سره درې ورځي و درې شپې مزل وکړ. په پای کي ملک سليمانشاه قسم ورکړ چې نور نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

گام ولاکه راسره واخلې. باره نو ملک شهرمان هم خدای په اماني ورسره وکړه، تاج الملوک له خپل پلار او خپلې ماينې سره مخ پر کور راروان سو. مزل پر مزل څو خپل ښار ته نژدې ورسېدل... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې: ملک سليمانشاه له خپل زوی او نږور سره خپل ښار ته نژدې سول. په ښار کې ئې د دوی له پاره مينابازار جوړ کړی وو. ډولونه وه ډمامې وې، اشت ومشت وو، خلک غولی غولی کېدل، ټکان وه سورسورانکې وې، لگه درگه وه ... پاچا پر خپل تخت کښېنوست تاج الملوک ئې څنگ ته ودرېد. پر خپل رعيت و لښکر باندي ئې ډېري روپۍ ووېشلې. درې ورځې و درې شپې ئې د جشن امر وکړ. تاج الملوک تر دې وروسته له خپلي معشوقې سره د عيش و عشرت ژوند ته دوام ورکړ.

د ضوء المکان د کيسې پاته برخه

وزير دندان چې نکل تر دې ځايه راورساوه، باره نو ضوء المکان ورته وويل چې ياره! ته خو د پاچا د نديمۍ لايق يې. د اوو وزيرانو عقل در څخه دئ. منگر گوره، اې بختور وزيرصاحبه! پوره څلور کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېر سوه چي پر دې مځکه پراته او د قسطنطنيې د کلابندۍ له اسيته په بلاوو ککړ يو. شپه و ورځ مو له جنګه پرته بل کار نسته. پر سپاهيانو باندي اوس دا مسافري غمېدلې ده او غواړي چي بيرته وطن ته ستانه سي.

آبس، ملک ضوء المکان دستي په دستي امير بهرام، امير رستم او امير ترکاش راوغوښتل. کله چي هغوی حاضر سول، ملک ضوء المکان ورته وويل چي ګورئ اميرانو! څو کاله کېږي چي موږ پر دې مځکه اړولي دي او خپل مقصد ته هم نه يو رسېدلي. زموږ مقصد خو دې ملک ته له راتګ څخه دا وو چي د ملک نعمان انتقام واخلو. اوس دا دئ زما ورور شرکان هم ووژل سو. يو غم مو دوه غمه سول او د دې ټولو مصيبتو سبب هغه کور خراپې بوډۍ ذات الدواهي ده چي اول خو ئې ملک نعمان پخپل مملکت کي وواژه او صفيه ملکه ئې وايستله. په دې ئې لا هم بسنه و نه کړه او راولاړه سوه زما ورور ئې هم وواژه. ما خو د خدای په نامه سره لوړلي دي چي د خپل پلار او ورور غچ به اخلم. ستاسي جواب به څه وي؟ د لښکر اميرانو ټولو سرونه ځړولي وه او سپوږ ئې تر خوله نه راووت. ټولو د سترګو تر بغلو وزير دندان ته وکتل چي مانا دا جواب نو په تا اړه لري.

وزير دندان هم راوړاندي سو، د امير د پښو مځکه ئې مچ کړه، غاړي ئې تازه کړې او وې ويل چي: "اې برميالی پاچا! زما په خيال خو په دې ځای کي زموږ نور پاته کېدل هيڅ ګټه نه لري. زما نظر خو دا دئ چي شاکوچ به وکړو، وطن ته به ولاړ سو، څه زمانه به هورې تېره کړو او وروسته به بيا د بت پرستانو جهاد ته راسو". پاچا وويل چي داسي ده، نو زما هم درسره خوښه ده. سپاهيان د خپلو اولادو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلوانو د ليدلو تږي دي او زما هم خپل زوی کان ماکان او خپله ورېره قضی مکان يادېږي. لښکريانو چي دا زېری واورېدی، بيخي ډېر خوشاله سول. وزير دندان ته ئې دوعاوي وکړې. تر دې وروسته نو ملک ضوء المکان امر وکړ چي تروم ووهئ چي لښکريان دي شاکوچ ته تيار سي.

آبس سپاهيانو د سفر بندوبست وکړ. درې ورځي وروسته ئې ډولونه ونغارې ووهلې، بيرغان ئې اوچت کړل. وزير دندان د لښکر په مخ کي ودرېدی. ملک ضوء المکان له لوی پيره دار سره يو ځای د لښکر په منځ کي ځانته ځای غوره کړ نور لښکر ټولی ټولی پر ښی او کيڼ اړخ ورسره روان سول. يو شواروز ئې مزل وکړ ځو بغداد ته ورسېدل. د ښار له خلکو څخه غم ليري سو او ټول خوشاله سول. د لښکر قومندانان او مشران خپلي چونی ته ولاړل او ملک ضوء المکان خپلي ماڼی ته ولاړ او خپل زوی کان ماکان چي اوس اووه کلن سوی وو، ورغلی. ځان ئې هوسا کړ او دمه ئې وکړه. زياتي نو حمام ته ولاړ. حمام ئې وکړ او پر تخت کښېنوست. وزير دندان ئې راوغوښت. نور اميران او قومندانان هم حاضر سول. باره نو پاچا خپل پخواني يارو اشنا تونتاب هم راوغوښت. تونتاب چي هم حاضر سو، پاچا ورته ولاړ سو او خپل څنگ ته ئې کښېناوه. ملک ضوء المکان و وزير دندان ته د تونتاب د ښو کارونو او نېک چلند په باره کي معلومات ورکړل او تونتاب ئې تر خپل وزير او نورو اميرانو پوري ډېر وغټاوه. تونتاب ازبستي چي ډېر خورکونه او ډول ډول خواړه خوړلی وه، دونه پړسېدلی وو چي غاړه ئې د پيل د غاړي په شان وه او څټ ئې له ډېره چاغښته کوت کوت سوی وو. پاچا ئې گرسره و نه پېژندی. پاچا په ورين تندي او ښوښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرو سره د ده ستاينه وکړه او ورته وې ويل چي څرنگه دي بيا ژر هېر کړم. تونتاب چي ښه ځير ورواچاوه، باره ئې پاچا وپېژاند. ورته راولاړ سو او ورته وې ويل چي زما مهربان اشنا! دا ته څرنگه پاچا سوې؟ پاچا په خندا سو.

په دې حال کي وزير رامخته سو او تونتاب ته ئې کيسه وکړه او ورته وې ويل چي پاچا خو ستا د ورور په رقم يار وو، منگر اوس د ټوله ملک پاچا دئ. تا ته به د ده له خوا خورا ډېري گټې دروررسېږي. ته دا زما خبره په ښې غوږ واوره چي هر وخت که پاچا درته وويل چي: "څه غواړې؟"، هوښ کوه چي په سپک شي غاړه و نه باسې، د غټ منصب او سترو شيانو غوښتنه ځني کوه. ولي چي ته د پاچا په نزد ډېر د عزت خاوند يې. تونتاب ورته وويل چي مه کوه، يو شی به مي ځني غوښتی وي، بيا به ئې يا نه راکوي، يا به ئې تر وس تېر وي. وزير ورته وويل چي ته پر يو شي گوته کښېږده، بيا وگوره چي پاچا ئې دستي درکوي که يا؟ تونتاب ورته وويل چي داسي ده نو زما دي هم قسم په خدای وي چي هغه د خپل زړه شی ځني و نه غواړم. که ئې رانه کړ، بيا ورته وايم اوکه ئې بيا هم رانه کړ، بيا غوښتنه ځني کوم. وزير ورته وويل چي ښېغمه اوسه، ولاچي د دمشق ښارځني وغواړې، چي تر تا خو ئې جار کړي او دستي به دي هورې والي مقرر کړي. آبس تونتاب ولاړ سو، پاچا اشاره ورته وکړه چي کښېنه. تونتاب ورته وويل، معاذالله، هغه ورځي تېري سوې چي زه به ستا په مخ کي ناست وم. پاچا ورته وويل چي اوس دي هم زما په نزد رتبه تر پخوا زياته ده. زما و ستا اشنايي خو د يو څو ورځو نه ده. هغه پخوانۍ ورځي نه دي تېري سوي او تل به پر هماغه پخواني حال پاته وي. دا په دې درته وايم چي زما ژوندخدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

راساتلی دئ، سبب ئې ته سوې. په خدای مي دي قسم وي چي ته هر څه راځخه وغواړې، که څه هم دا زما نیمه پاچهي وي،چي دستي خو ئې درکړم.

تونتاب ورته وویل چي مه کوه! بیا به مي یو شی درڅخه غوښتی وي او په وس به دي پوره نه وي. پاچا ته خښم ورغی، ورته وې ویل چي ته خو خوله په پوري کړه چي څه غواړې؟ تونتاب ورته وویل چي د قدس ښار د ټولو تونتابانو مشر مي وټاکه. حاضر مجلس ټول په خندا سول. پاچا ورغبرګه کړه چي له دې پرته بل څه وغواړه. تونتاب جواب ورکړ چي نه مي درته ویل چي بیا به یو څه درڅخه وغواړم، ستا به تر وس تېره وي. وزیر څو واره اشاره ورته وکړه چي بله غټه غوښتنه ځني وکړه. ده به بیا ورته وویل چي د قدس د ښار د دزبالانو؟ مشر مي کړه. حاضرین بیا له خندا شنه سول. وزیر په څنګل وواهه.

تونتاب مخ ورواړاوه او ورته وې ویل چي: "څله مي په څنګل وهې؟ تا ویل چي له پاچا څخه غټه غوښتنه وکړه، هغه ده ومي کړه. چي په وس ئې پوره نه ده، پرې مي بږدئ چي خپل ښار ته ولاړسم". باره حاضر مجلس پوه سو، چي تونتاب ټوکي کوي. مجلس یو آن چپ سو، په پای کي پاچا بیا ورته وویل چي یوه غټه چوکۍ راڅخه وغواړه. تونتاب ورته وویل چي. آښه دئ د دمشق پاچهي غواړم. سمدلاسه د دمشق د پاچا په توګه د ده فرمان ولیکل سو. پاچا وزیر دندان ته وویل چي ته به هم ورسره ولاړ سې او له هغې خوا چي بیرته راځې، زما ورېره قضی فکان به هم درسره راولې. وزیر په جواب کي ورته وویل: "پر دواړو سترګو مي د پاچا امر منلی دئ" باره ئې له تونتاب سره د سفر تیاری ونیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک ضوء المکان پر حاضر مجلس مخ راواړاوه او ورته وې ویل: " پر هر چا چې زه گران یم، باید تونتاب ته یو ښه سوغات ورکړي". ده پخپله تونتاب د (سلطان زبلکان) په نامه ونوماوه او د "مجاهد" لقب ئې ورکړ. په یوه میاشت کي ټول کارونه سر ته ورسېدل. آبس سلطان زبلکان له وزیر دندان سره پاچا ته د خدای په امانۍ له پاره ورغلل. پاچا ورته ولاړ سو او په غېږ کې ونیو، او ورته وې ویل چې د جهاد وسایل برابر کړه او نور ئې د جهاد د وخت تر زمانې پوري د عدالت او له خلکو سره د چال چلند لارښووني ورته وکړې. نور ئې نو مخه ښه ورته وویل. د پاچا امراوو چې هم د سوغات په ډول مریان راوستلي ول، شمېر ئې پنځو زرو تنو ته ورسېد. دا ټول ورسره سپاره سول. له سلطان زبلکان مجاهد سره د پاچا لوی حاجب او د دیلم امیر بهرام، د ترکانو امیر رستم او د عربو امیر ترکاش د خدای په امانۍ له پاره ورسره رهي سول. درې ورځې ئې مزل ورسره وکړ، آخر بیرته بغداد ته ځني راوگرځېدل. سلطان زبلکان او وزیر دندان خپل سفر ته ادامه ورکړه تر څو دمشق ته ورسېدل.

د دمشق خلک پخوا لا غوږېدلي ول چې ملک ضوء المکان د دمشق له پاره د زبلکان په نامه سلطان رالېږلی دئ او لقب ئې مجاهد دئ. کله چې ښار ته د دوی د رسېدلو اوازه خپره سوه، د دمشق ټول خلک بازارو ته راووتل. په بازار کي ئې د هرکلي له پاره دروازې جوړي کړې، پر دوکانو باندي ئې رنگه رنگه ټوکران وځړول او ټول ښار ئې د نوي سلطان د هرکلي له پاره سینگار کړ. خلک د سړکانو پر دواړو غاړو باندي د هرکلي له پاره لیکه ودرېدل. سلطان ښه په ډول و ډمامو د دمشق ښار ته داخل سو او پر تخت کښېنوست. وزیر دندان ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځنګ ودرېد او د ښار لوی لوی امراء او غټان ئې ورته معرفي کول. امیران هم یو یو په ډېر ادب رامخ ته کېدل او د سلطان لاس ئې ورمچاوه او د ده د سر د سلامتۍ دوعا ئې کوله. سلطان زبلکان هم پر دوی باندي د مهربانۍ ږغ کاوه، پوښتنه و ګروېږنه ئې ځني کوله او په سوغاتو او تحفو ئې نازول. سلطان د خزانو دروازې خلاصي کړې او سپاهیانو ته ئې د دوی له مقام و مرتبې سره سم سره زر و سپین زر ښندل. تر دې مراسمو وروسته ئې نو د ملک شرکان د لور قضی فکان د سفر سرښته وکړه. کجاوه ئې ورته راوغوښتله دا ئې پکښې کښېنوله. مینځیاني او خذمتګاراني ئې ورسره ملګري کړې. د وزیر دندان مخي ته ئې هم ښه ډېرمالونه او روپۍ کښېښوولې، خو هغه ئې له اخیستلو څخه نټه وکړه او ورته وې ویل چي ته نوی پر تخت کښېنستلی یې، نه ګانه ستا خپله روپو ته اړتیا پیدا سي. ښه دئ چي په لاس کي دي څه وي. وزیر چي پر آس سپور سو سلطان زبلکان هم تر یوه ځایه پوري سپور ورسره ولاړ. بیا ئې نو مخه ښه ورته وویله او دی بیرته خپل مملکت ته ځني راغی. له دغي ورځي څخه ئې د جنګ د آلاتو او اسبابو راغونډول شرو کړه. له سپاهیانو او رعیت سره ئې هم ښه ګزاره کوله او د ملک ضوء المکان فرمان ته په انتظار ناست وو.

سلطان زبلکان نو دلې پرېږده چي خپله سلطاني کوي، وزیر دندان پسي راواخله. وزیر دندان او قضی فکان چي رارهي سول، خوش خوش ئې لار وهله څو بغداد ته راورسېدل. پاچا ته ئې څوک ورولېږل او پخپل راتګ ئې خبر کړ. ملک ضوء المکان هم د خپل وزیر د هرکلي له پاره تر ښار راووت. کله چي د وزیر سترګي پر وموښتلې، غوښتل ئې چي له آسه راکښته سي، خو پاچا قسم ورکړ چي ستا دي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

که به راکښته کېږې. دواړه خواوي سپاره یو بل ته نږدې سول. د سفر د ستړیاوو او دجوړوناجوړ پوښتنه ئې سره وکړه. پاچا د سلطان زبلکان د حال احوال پوښتنه هم له وزیر څخه وکړه.

وزیر د سلطان د جوړتیا او نور خیرخیریت اطمنان ورکړ او د بي بي قضی فکان د راوستلو زیری ئې هم پر وکړ. پاچا بیخي ډېر خوشاله سو او وزیر ته ئې وویل چي درې ورځي اسرهت وکړه او د سفر ستړیاوي دي واچوه. بیا دخیره سره دربار ته راحاضر سه. وزیر د پاچا فرمان ومانه او خپل سرای ته ولاړ او پاچا په ماڼۍ ننووت چي له خپلي ورېرې قضی فکان سره وګوري. دا نجلۍ اته کلنه وه او پاچا ئې په لیدلو د زړه له کومي خوشاله سو. د دې په لیدلو سره ئې شرکان هم ور په یاد سو او د زړه ئې ارمان سو. نجلۍ ته ئې زریني مرصع جامې وروبخښلې او امر ئې وکړ چي د خپل کاکا له زوی کان ماکان سره دي یو ځای سبق ته ادامه ورکړي او د روزني او ښووني کار دې پر مخ ووهل سي. قضی فکان چي وه، ډېره هوښیاره په ژبه پوه نجلۍ وه او پخپلو کارو ئې ښه پوره سر خلاصېدی. منګر کان ماکان چي وو، پر هغه باندي د ښو اخلاقو له خوا ختمه وه او جوړه ئې نه درلوده خو په کارو کي یو څه تنبل شانته وو. دواړو یو ځای سبق سره وایه. چي مخ دي راګرزاوه، دواړه لس کلن سول. قضی فکان به د خپل کاکا له زوی سره پر آس باندي سارا (صحرا) ته وتله د توري او نېزې لوبي به ئې زده کولې. یو دوه کاله نور هم پر تېر سول او دوولس کلنۍ ته دواړه ورسېدل. په دې وخت کي پاچا د جهاد په چارو بوخت سو، وسلې او نور سامانونه ئې سره برابر کړل.

باره ئې وزیر دندان راوغوښت او ورته وې ویل چي: "وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صاحبه! خیال مي دئ چي دا خپل زوی کان ماکان سلطان کړم. زه به د مقابلې کارونه پر مخ وهم او دی به د سلطنت. ته څه پکښې وایي او څه مشوره راکوې؟" وزیر دندان مځکه مچ کړله او د احترام مراتب ئې پر ځای کړل او ورته وې ویل چي: "اې زموږ سلطانه! ستاسي په رایه کي ویل نه ځایږي او بیخي ښه کار دئ. منګر په دا اوس وخت کي ئې په دوه اسیته ښه نه ګڼم. اول خو دا دئ چي دا زوی دي کم سِنه دئ یعني عمر ئې لږ دئ او دوهم دا چي د اولنو خبره ده وایي د زوی سلطان کول، د خپل عمر راکمول دي". پاچا ول، چي داسي ده نو به ئې کوټوال (حاجب) ته وروسپارم. هغه زموږ د خپل کور سړی او اخښی مي دئ. خور مي ورته ناسته ده او ما ته د ورور په ځای کي دئ.

وزیر ورته وویل: "هر راز چي د پاچا خوښه وي، موږ ئې پر سر او پر سترګو منو". باره، پاچا کوټوال راوغوښت او د دولت نور غټان ئې هم راوبلل. هغو ته ئې وویل چي: "تاسي ته دي معلومه وي چي زما زوی کان ماکان د جنګ و جګړې په کار کي ساری نه لري او ما دی پر تاسي باندي سلطان مقرر کړ او کوټوال مي د ده وزیر وروټاکه". بیا ئې نو کوټوال ته مخ راواړاوه چي تاسي ټوله دي شاهدان یاستئ چي ما خپله وریره قضی فکان خپل زوی ته کان ماکان ته په نکاح کړې ده. باره ئې خپل زوی ته هم د دې فیصلې خبر ورکړ او خپل خور نزهت الزمان ئې هم په دې خیښي باندي خبره کړه. نزهت الزمان ډېره خوشاله سوه او وې ویل چی دا خو بیخي ښه کار وسو. دواړه مي اولادونه دي. بیا نو ضوء المکان خپلي خور ته وویل چي: "خوري! زما په دنیا کي د خدای احسان دئ، هر ارمان مي پوره سوی دئ. د زوی له بابته هم شکر دئ بېغمه سوم. نور مي نو دا خپل زوی او د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور پر خدای سپارلي او تر خدای رالاندي مي پر تا سپارلي دي". د خدای پیښي دي، په دغه شپو ورځو کي چي ضوء المکان خپل زوی کان ماکان او خپله وریره قضی فکان و کوتوال او نزهت الزمان ته وروسپارل، دی پخپله هم ناجوړه سو او ناروغي ئې پسې درنه سوه او د ځای ئې کړ او بستر ته ئې ورساوه. د رعیتو واکمني د کوتوال پر غاړه وه.

په دې ترځ کي یو کال ووت. ضوء المکان چي دا خپلي ناروغۍ ته وکتله چي اوږده سوه، نو ئې خپل زوی کان ماکان او وزیر دندان راوغوښتل. زوی ته ئې وویل چي: "بچیه! دا وزیر ستا د پلار په ځای کي دئ. پوه سه چي زما اخیره ده او د ژوند شپې مي پر ختمېدلو دي. د دنیا ټول ارمانونه مي پوره سوي دي خو دا یو ارمان مي لا په زړه کي پاته دئ او هیله ده چي دا ارمان مي نو ته را پوره کړې". زوی ئې ځني وپوښتل چي کوم ارمان؟

ضوء المکان ورته وویل چي: "بچیه! زما مرگ وینې چي را نزدې دئ، خو ستا د نیکه ملک نعمان او ستا د کاکا ملک شرکان واری یا کسات و انتقام مي له ذات الدواهي بوډۍ څخه نه دئ اخیستی. خدای به کوي، ته به کوې او د خپل نیکه او اکا واری به نه پرېږدې او هرومرو به ئې اخلې. منگر، هو! د ذات الدواهي بوډۍ مکر او چمبازۍ ته دي هم پام وي. هر څه چي وزیر دندان درته وایي، هغه به په ښې غوږ اورې. دی ستا د پاچهۍ ستنه ده". شهزاده ورته وویل چي هر څه چي پاچا امر وفرمایه، هغسي به که د خدای رضا وه، وسي. تر دې وروسته نو د پاچا ناروغۍ زور وکړ. ورځ تر بلي ئې حال بدتر کېدی. د مملکت کارونه د کوتوال پر غاړه وه. د پاچا ناروغي څلور کاله اوږده سوه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ځلورو کالو کې د مملکت ټول کارونه او اوامر کوټوال اجرا کوله او رعیت ئې هم خوشال ساته. خو کان ماکان چې وو، ټوله ورځ دی وو او د اسانو سپارلي و نیزه بازي. دی او د کاکا لور قضی فکان چې به سهار په خړه سارا ته ووتل، د شپې ناوخته به کورو ته راستانه سول. قضی فکان به د خپلي مور کره ولاړه او کان ماکان به د خپلي مور کره. مور به ئې د پلار سر ته ناسته وه او ورته ژړل به ئې. کان ماکان به د شپې د پلار خذمت ته ولاړ وو او سبا به بیا هغه آش هغه کاسه وه، په شنه خړه به د کاکا له لور سره سارا ته ووت.

د ضوء المکان ناروغي بیخي ډېره اوږده سوه. یوه ورځ نامېندي ورته ودرېده او دا بیتونه ئې تر خوله راووتل:

هی، توبه ! مسلمانانو، آه، هیهات له زماني
جور و ظلم تې پای نسته د بېلتون شپې ئې اوږدې
زما د عمر بېړی وینئ چې ډوبېږی او غرقېږي
عیش عشرت رانه پاتېږي، غم اندوه ئې راپسې
دا خندانه ده غمدا ده زما پر شونډو چې ئې وینی
دا ژړانه ده، دا ویني زما د زړه وهي دارې

د دې بیتو تر ویلو وروسته ئې سر پربالښت کښېښوو، سترګې سره ورغلې او خوب یووړ. په خوب کي ئې ولیدل چې یو ځوک ورته ووایي چې: "زېری مي درباندي، زوی دي ټول جهان ونیو او تر خپل فرمان لاندې راووست". ضوء المکان چې له خوبه راویښ سو، زړه ئې ډېره بیداري کوله او د خوشالۍ نخښې ئې پر مخ ښکاره کېدلې. خو له مرګي څخه تېښته نسته، څو ورځی وروسته پاچا جامې کت کړې. د بغداد په خلکو کي یو لوی ماتم خپور سو، داسي ماتم ،چې د اوښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو لا په زانګوګانو کي له ژړاوو څخه ځانونه ستخ کړل. څه زمانه وروسته د خلکو غم یو څه سپک سو او کرار کرار پاچا هم د خلکو له خاطرو څخه هېر سو. داسي هېر لکه ضوء المکان چي ګرسره له موره نه وو پیدا سوی. زوی ئې کان ماکان هم د بغداد خلکو پسې واخیست او له تخته ئې معزول کړ. د کان ماکان مور چي په دې خبره سوه، باره کوتوال ته چي دغه وخت په بغدادکي د پاچهۍ پر تخت ناست وو، ورغله. که ګوري چي هغه د پاچهۍ پر تخت ناست دئ . باره، د هغه ځایه څخه نزهت الزمان ته ورغله او ورته وویل چي: "په تاسي دي خدای د خوارۍ ورځ نهویني او تخت و بخت مو تل برقراره اوسه. تا ته خو بهتره معلومه ده چي مور پر پاچا باندي څومره ګران وو او څونه مال و هستي ئې مور ته رابخښلې وه. اوس زموږ د بخت کاسه نسکوره سوې ده او د بل لاس ته محتاج سوي یو. اوس ستا د مرستي په امید دلته راغلې یمه". تر دې خبرو وروسته ئې خپلي اوښکي تکیه نکړای سوې او تر سترګو ئې راوبهېدلې او پر څنګ ئې دا بیتونه هم ورسره زمزمه کړل:

بـــه پـــو هېږم نـــه تېتېـــږي ککـــرۍ د ســـردارانو
کـه ئـې لـږ څـه نـوک څرخېـږي، تمـه نـه کـوي یـارانو
د احتیاج دي کور خراب سي، هسک سرونه ځوړند کاندي
د غـرور مغـزي کـاږه کـړي، سي پـه شـمار د سـائلانو
چي کاسه د بخت چپه سي، همت هم سي نوکي نوکي
پـه احتیـاج کـي سیالان لـوېږي لـه سیالیه د سیالانو

نزهت الزمان چي دا خبري واورېدې، باره ئې ضوء المکان ته دوعا وکړه او د کان مکان مور ئې څنګ ته نزدې کښېنوله، د زړه ډاډ ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ او ورته وې ویل چې د دنیا کارونه همداسې وي. نن ته احتیاج یې او موږ ته خدای هر څه راکړي دي. دا چې ستاسې پوښتنه مې نه ده کړې، خامخا به دي زړه درته لږ سوی وي. اوس که یو سوغات درولېږم ، نه ګانه چې ته ئې خیرات و نه ګڼې. حقیقت خو دا دئ چې دا زموږ ټوله ارګاه وبرګاه، مال وشتمني ټوله ستا د مېړه یا خاوند له اسیته موږ ته رارسېدلې ده. آبس، باره ئې ښې سنګینې جامې په واغوستې، خپلې ماڼۍ ته نژدې ئې یو سرای ورکړ او نور نو د کان ماکان او د هغه د مور خولۍ په غوړو کې سوه. په شهزاده ئې د پاچهۍ جامې واغوستلې او مینځیانې و نوکرانې ئې و خدمت ته ورته وګومارلې. نزهت الزمان د خپلې وریندارې بیان و خپل مېړه ته هم وکړ او د دوی پر حال ئې وژړل.کوتوال ورته وویل چې که غواړې د ښو نوم دې په دنیا کې ولاړ سي، له نورو سره ښه کوه. ته هم له خپلې وریندارې سره ښه چلند کوه... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادې کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته دېرشمه شپه

شهرزادې وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د نزهت الزمان مېړه و نزهت الزمان ته وویل چې له خپلې وریندارې سره دې ښه کوه. هر څه ته چې اړه وي، ورکوه ئې. آ ښه، تاسې ته دې خدای نېکه ورځ در په برخه کړي نزهت الزمان دوی نو پرېږده پر خپل حال باندې، د کان ماکان بیان پسې راواخله. کان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماکان او د کاکا لور ئې قضی فکان د پنځلسو کالو سول. قضی فکان داسي ښایسته نجلۍ وه چي گل پوري نښتی. سوروسپین مخ، سپین مړوندونه، نرۍ ملا، جگ قد و اندام، بس نو څه درته ووایم، مخ ئې لمر شا ئې سپوږمۍ وه. هغه د شاعر خبره چي ویلي ئې دي:

توري زلفي ئې تور مشک دي له کشمېره څه راغلي
د رخسار سپیني شوغلې ئې اسمانونو ته ختلي
د وامق و د مجنون په شان ئې ډېر عاشقان گرزي
داستانونه د عذرا و د لیلا ئې ټول هېر کړي

پر کان ماکان باندي هم په ښایست کي ختمه وه. داسي جمال خدای ورکړی وو، چي خور پر مینېدله. له تندي څخه ئې د شجاعت او مېړاني نخښي له ورایه ښکارېدلې. نریو بریتو ئې داسي خوند ورسره کاوه چي هغه د شاعر خبره:

خط پر مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښي
دا ئې غاښ په خوله کښي زېب کا که ژاله شوه په لاله کښي

د خدای شپې و ورځی دي تېرېږي، د اختر په یوه ورځ قضی فکان د خپلو خپلوانو کره د اختر مبارکۍ په نیامت له کوره راووتله. نوکراني و سهیلیاني ئې پر څنگ ورسره رواني دي. د ښکلي مخ جلوو ئې د کوڅې ټوله فضا نوراني کړې وه او د ناز و نخرو تگ ئې د نر او ښځو زړونه له ځایه بې ځایه کړي ول. کان ماکان ئې پر څنگ ورسره روان او دوې سترگي ئې د دې د حسن په ننداره کي ښخي کړې وې او دا بیتونه ئې ورته ویل:

اې سپوږمۍ د ځورلسمي! زړه مي درکړ، تا را نه کړ
میني یو مخ لېوني کړم، د زړه راز مي رسوا نه کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي پلار ستاسي غلام وو، نه مي مور وه ستاسي مينځه
زه مريې ستا د درگاه سوم، حق مي هيڅ ادا نه کړ

قضی فکان چي دا بيتونه واورېدل، سره وخښمېدله او دی ئې ډېر ملامت کړ او په خښمېدلې لهجه ئې ورته وويل چي: "ستا ايداد ئې پر ما پور، چي کور ته ولاړسو، بيا دي نو حال گوره!" کان ماکان چي د خپلي معشوقې دا تهديدآمېزه خبري واورېدې، ده ته هم خښم ورغی او مرور سو، له نيمي لاري بېرته کور ته راوگرځېد. قضی فکان هم پسې راغله او ماڼۍ ته ننوتله. سمدلاسه ئې خپلي مور ته د کاکا د زوی له لاسه شکايت وکړ.

مور ئې وويل چي: "لوري! هغه خوارکی يتيم هلک دئ، په بده ئې دا خبره نه ده درته کړې. هوښ کوه چي دا خبره بل چا ته و نه کړې، نه گانه چي سلطان خبر نه سي او خدای مه کړه د کاکا د زوی ژوند ته دي د سلطان له خوا خطر پېښ نه سي. خدای مه کړه بلي دنيا ته به ئې استولی وي او سنه به ئې ورختمه کړې وي".

څه سردي پر له گرزوم، د نکل کار دئ، د کان ماکان او قضی فکان د ميني خبري په هر مجلس کي کېدلې. ښځمنو خو بل بيان نه درلود بې له د دوی د ميني او عشق له داستان څخه. خو کان ماکان په زړه کي سره خوړل کېدی، چورت ئې خراب وو. نور ئې نو تر وس تېره وه غوښتل ئې چي خپل پټ راز ميدان ته راوباسي او له بېلتانه څخه په شکايت شرو وکړي. خو بلي خوا ته چي به ئې وکتل د قضی فکان له خښمه په بېره او واهمه کي وو او دا بيتونه ئې ويل:

زړه مي غواړي زړه مي غواړي ستا د ميني مجلسونه
معشوقه ده رانه ليري زړه مي ډک له شوا خونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړګــي ډکــي اوريځــي اوروي بــاران د اوښــکو
زما د عشق پټي شنه نه سول، تش پراته دي وچ ډاګونه
معــشوقه ده کبرجنــه، نــه مــي بــولي د زړه کــور تــه
د رقيـب لـه بيـري زه هـم، نـه سم کـړای ورتـه سـوالونه

... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او نهه دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

کله چي د بغداد سلطنت کوټوال ته ورسېد او دی ئې ملک ساسان وباله. څه موده لا نه وه تېره چي له قضی فکان سره د کان ماکان د ميني خبري د سلطان غوږو ته هم ورسېدې. باره خپلي ماينې نزهت الزمان ته ورغلی او ورته وې ويل د دغه هلک و نجلۍ يو ځای ګرځېدل خو زما نه خوښېږي او ما ته راز په راز اندېښنې په زړه کي رالوېږي. دا وراره خو دي اوس شکر ځوان مېړه دئ او ښځي خو د نارينه له لاسه په امان نه دي. خير به مو په دې کي وي چي کان ماکان له قضی فکان څخه منعه کړو او قضی فکان دي نور له ده څخه په حجاب کي ګرځي".

نزهت الزمان ورته وويل چي دا خو دي رشتيا خبره وکړه. آبس، سبا چي کان ماکان له خپل عادت سره سم خپلي ترور نزهت الزمان ته راغلی، سلام ئې واچاوه او ترور ئې سلام وربيا کړ. باره ئې ترور ورته وويل چي يوه خبره مي په زړه کي ده، که څه هم نه مي غوښتل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

درته وئې کړم خو نن ئې درته کوم. کان ماکان ورته وویل: "کمه خبره ده، چې ته یې راته کوې؟"

نزهت الزمان په جواب کې ورته وویل چې: "پاچا له قضی فکان سره ستا په مینه غوړېدلی دئ او امر ئې کړی دئ چې هغه دې نور ستا څخه مخ پټوي". اوس که ستا له هغې سره څه کارمار وي، باید چې د دروازې له شا څخه ورسره خبرې وکړې او نور هغې ته کتلای نه سې.
کان ماکان چې د ترور دا خبرې واورېدلې، هیڅ ئې و نه ویل او سیده وووت او د ترور خبرې ئې خپلې مور ته وکړې. مور ئې ورته وویل چې دا ټول کارونه ستا د ډېرو خبرو له اسیته پېښ سوي دي. په هر ځای کې چې کښېنستې، بله خبره دې نه وه، بې له قضی فکان څخه. ستا په کیسو باندې ټولو نر او ښځو شخوند واهه. دا خو هم د خدای لار نه ده چې ته د دوی پر نمک ناست یې، د دوی ډوډۍ خورې او له لور سره دې بیا تار اچولی دئ او مینه ورسره کوې.

کان ماکان ورته وویل، چې داسې ده، نو په حلاله نکاح به ئې وغواړم. هغه مې د ترور لور ده او زه هم تر بل هر چا د دې له پاره مناسب ځوان یم. مور ئې ورته وویل چې دا خبرې مه کوه. سبا به ملک ساسان خبر سوی وي او تا ته به کمه ټکه مکه پېښه سوې وي، پر موږ به ئې د شپې رزق وروزې درولې وي. که نه ګانه موږ له دې ښاره پسې واخلې، نو بیا خو د غم اوښ راته چو سو او له لوږې به مړه سو. کان مکان چې د مور دا خبرې واورېدلې، غم ئې یو په دوه سو او دا بیتونه ئې له ځان سره زمزمه کړل:

زړه تـې مـه اچـوه مـوري! چـې لـه مینـې بـه تېرېـږم
مـا تـه مـه وایـه پند ونـه، ګراني مـوري نـه ستنیږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي عقل ته تسليم واى، نو مي مينه څه کوله؟
زړه مي وړ د عشق اخيستى، په ښه بد نو رنه پوهېږم
نه مي زړه په پند راګرزي، نه بېرېږمه له لوړي
ښه پوهېږم لوى درياب دئ، خو ناچار يم په ګډېږم
دا به هم د خداى لار نه وي چي پر مينه کړم تا هېره
نو به هم خپل عشق پالمه، هم به ستا په درد رسېږم

دا بيتونه چي ئې وويل نور ئې مخ مور ته ورواړاوه چي: "موري! نور له ترور او د هغو له ډلي سره زموږ ګوزاره سخته سوه. مجبوره يم چي له دې ماښې څخه ووزم او تر ښار دباندي له کوم چا سره د ګاونډي په توګه واړوم". دا ئې وويل او له ماښې څخه ووت او تر ښار دباندي ئې يو ځاى له يو چا سره د همسايه په حيث واړوله. خو مور ئې د ملک ساسان کور ته د پخوا په شان تګ راتګ کاوه او له هغه ځايه ئې د خورک دونه څه راوړل چي دا او زوى ئې له مرګه په راوګرزي. يوه ورځ قضى فکان د کان ماکان له مورسره په يوه پټ ځاى کي مخامخ سوه.

قضى فکان ورته وويل چي: "کاکاناوي! د زوى حال دي لرې، څرنګه دئ؟" د کان ماکان مور ورته وويل چي: "غمجن او ژړاند دئ. ستا په مينه کي بند او په تا پسي لېونى دئ". قضى فکان د دې خبري په اورېدو سره په ژړا سوه او وې ويل چي: "په هغه خداى که زه د نامهربانۍ له وجي له ده څخه ګوښه سوې يم. زه پر ده باندي وبېرېدم چي دښمنان يو څه په و نه کړي. زما هم له ده سره زر چنده مينه سته. که دى يو څه په خوله کي سست نه واى او خوله ئې لږ څه په واک کي واى، پلار مي پر ده باندي خپل احسان او وسيله نه بندوله او دى ئې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

منعه کاوه. خو زه خدای ته امید لرم چې دا بېلتون به یو وخت په وصال بدل سي". قضی فکان چې دا خبرې وکړې، باره ئې تر سترګو اوښکې راغلې او دا بیتونه ئې زمزمه کړل:

دا غمجنې شپې و ورځې به سي تېرې زما ګله
زما یقین دئ چې به شونډې زموږ ورسي یو له بله
زړه له مینې نه راګرځي او د عشق هیڅ نه سرېږي
دا تیاره به روڼا کېږي، خود به نه وي تل تر تله

د کان ماکان مور د دې پر خبرو آمین ووایه او دې ته ئې دوعا وکړه. باره ئې نو دا حال خپل زوی ته هم بیان کړ. کان ماکان د دې په خبرو لکه ګل داسې وغوړېدی، وې ویل چې زه خو خپله معشوقه پر یو زر حورو هم ولاکه ورکړم. ده هم دا بیتونه له ځانه سره وږغول:

په څلور کونجه دنیا کې ستا په شان نسته آغلې
د جنت حوره به نه وي، هم دا ستا په شانې ښکلې
چې سبا دې په جنت کې حورې حسن ته وګورې
که انصاف لږ ورسره وي، باید کونج کې کښېنې غلې

په دې مابین کې څه زمانه تېره سوه او کان ماکان د پخوا په شان د بېلتانه په اور کباب ژوند تېراوه. اوس نو د اوولسو کالو زلمی وو، خو بېلتانه داسې سره نښتېځلی وو چې په شپو شپو به ئې سترګه لا هم نه وې پټه کړې. یو ورځ ئې له ځانه سره چورت واهه او ویل ئې چې تر څو به داسې د مینې په اور کې سوی ګرزم او خپلې آرزو ته به نه رسېږم. زه خو بل عیب نه لرم ، بس تش لاس مې دښمن دئ. نو ښه به دا وي چې د کاکا د لور له ښاره څخه لیرې کم ځای ته ولاړ سم چې دا هم زما په فراق کې له ژوندانه څخه لاس پر سر سي. د چورتونو دغه راز

(c) ketabton.com: The Digital Library

هښمي ئې په مغزو کي گرزېدلې او په خوله ئې دا بيتونه ورسره ويل:

ځمه ځمه گراني ځمه، زړه مي ډک په ځگرخون
توان مي نه کېږي پر مځکه، څه کانې دي د جنون
راڅه پاته دا ژوندون دئ، راڅه ورکه مي ځواني ده
زما قد لکه الف وو، ميني خم کړ لکه نون
خو د ميني دنيا بله، د عشاقو قانون بېل دئ
په دې ښکلې دنياگۍ کي، پاچهي ده د مجنون

آبس، کان ماکان په يوه کميس و پرتوگ کي لڅي پښې و سرتور سر له کوره څخه په نيمه شپه ووت. يوه وچه د درو شپو سړه ډوډۍ ئې ورسره واخيستله او مخ پر بيابان رهي سو. د بغداد ښار دروازې ته چي ورسېد، دروازه تړلې وه. دی هم ورته معطله سو. سهار چي په شنه خړه دروازه وان دروازه خلاصه کړه، اول سړی چي له ښاره ووت، هغه کان ماکان وو. ده د دښت و سارا لار په خوله ورکړه. تلی، تلی، تلی، څو شپه پر راغله. هلته ئې مور اريانه په ده پسي گرزېدله، هر څه توري تپي چي ئې وکړې، زوی ئې پيدا نه کړ. دنيا ټوله يوه الغه سوه او د دې په غاړه کي ولوېدله. زبون ئې بند سو، له څکي ولوېدله. لس ورځي ئې انتظار وکيښ، د زوی درک و خرک ئې معلوم نه سو. په ډېرو ژړاوو و بوغارو نوره ستخ سوه. لکه لېونۍ د ځانه سره به گډه وه او ويل به ئې چي اې زويه! زما غم خو دي رادوباجه (دوه چنده) کړ. زه دي په دې خوارۍ و دربدرۍ، يوازي يکي تنها په کور کي پرېښوولم. زه اوس په تا پسي چيرته ولاړه سم؟ کم ښار درپسي ولټوم؟ له چا څخه پوښتنه وکړم؟ په دغه گروم او ژړا کي به ئې دا بيتونه ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي تـه نـه يـې پـر دې مېنـه، نـور ژونـدون بـه څـه کـوم
چي ستا مخ نه سوای لیدای سترګي لیدون به څه کوم
هغه شپه چي ته رهي سوې زما د اوښکو سېل جاري دئ
دا رودونــه چــي بهــېږي نــور جيحــون بــه څــه کــوم
خسمانې تـه ئې نه غوارم، بې لـه تـا زمـا ګرانـه زويـه!
مـرګ د خـدای حقـه کاسـه ده، دا بېلتـون بـه څـه کـوم
چــي شــړل دي زمــا لــه ســره د اجــل درنــې لــښکري
چي ستا تـوره و سـپر نـه وي نـور شبخون بـه څـه کـوم
زما په سر دي اور پسې سي، غمګی ستا دئ چي ژړېږم
چــي تــه نــه يــې، دا نغــری، دا اورلــړون بــه څــه کــوم

وايــي درد د بېلتانــه تــه ښــه درمــل صــبر و زغــم دئ
منګــر زمــا دا ازمويــښت دئ، دا آزمــون بــه څــه کــوم

څه سر دي پرله ګرزوم، دې ښځي دونه (دومره) ژړاوي او بوغاري وکړې چي آخر په ټول ښار کي د دې د غم اوازه خپره سوه. خلکو به ویل چي آ، ضوء المکانه، چيري يې؟ دا ته د ګوربندي يې چي پر زوی کان ماکان دي داسي بده ورځ راغلې ده. له وطنه ورک دئ او خواره مور ئې په فراق کي زاره تره کې، زاره چاودې ناسته ده. دا خبري تر ملک ساسان پوري هم ورسېدې ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د ملک ساسان د دربار لويانو چي د کان ماکان په حال باندي سلطان خبر کړ، نو ئې ورته وويل چي دا هلک خو زموږ د پاچا زوی او د ملک نعمان لمسی دئ او اوس اورو چي هغه په داسي غربت او بېچاره ګۍ کي ژوند کوي، نو د دې خو يوه چاره په کار ده. ملک ساسان چي د خپلو درباريانو دا خبري واورېدلې، نو ئې د ضوء المکان هغه ټولي نېکۍ او ښهاني ستر ګو ته جګي ودرېدلې، چي له ده سره ئې کړي وې. باره ئې چورت ډېر خراب سو. امر ئې وکړ چي دا هلک بايد هرومرو پيدا سي. امير ترکاش ئې له سلو تنو سپرو سره پسې واستاوه چي درک ئې معلوم کړي.

لس ورځي وروسته امير ترکاش خالي لاس راستون سو او وې ويل چي هيڅ درک و کرښپل ئې ورمعلوم نه سو. د دې خبر په اورېدلو سره ملک ساسان ډېر خوابدی سو او د کان ماکان مور خو له ډېره غمه بيخي چورلېونۍ سوه. دوی نو پرېږده چي په کان ماکان پسي اوښکي تويوي، پخپله کان ماکان پسې راواخله چي پر ده څه راغلي او تېرسوي ول.

کان ماکان چي له بغداده ووت، دښت ئې په خوله ورکړ، درې ورځي ئې يکي تنها ښه ډېر مزل وکړ. پر لاري نه سپور په مخه ورغی نه پلی. هغه وچه کلکه سړه ډوډۍ خو ئې په اوله ورځ تمامه سوه. دا نوري دوې ورځي ئې د وښو او شنه ګياه په خورک ګوزاره وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرمه ورځ دا دئ یوه تک شین چمن او شین کوړم سیمي ته راورسېدی. باره ئې د پلار ښار ور په یاد سو او د زړه له شنوخته ئې دا بیتونه وویل:

شپې او ورځي د دنیا دي، پرله اوړي او تېرېږي
خو پر ما باندي چي راسي مروري سي پټېږي
ته به وايې چي اسمان راسره قول و قسم کړی
وای چي زه پرله څرخېږم، ستا ماغزه دي هم ایشېږي

تر دې بیتو وروسته ئې له چمن څخه یوه چمبه وابښه پرې کړل او وې خوړل، بیا ئې د روانو اوبو پر غاړه اودس تازه کړ، د خدای فرض ئې پر ځای کړل. هورې ئې په هغه چمن کي څنګ ورته واچاوه. د څو ورځو ستړی وو، ښه دمه ئې وکړه. آخر شپه پر راغله. هورې پسې بیده سو. نیمه شپه وه چي له خوبه راپاڅېد او سترګي ئې روڼي کړې، د یو چاړغ ئې واورېد چي دا بیتونه ئې ویل:

څه ښه پسرلی وو چي مي یار راسره مل وو
ژوند ټوله خوښي وه پر غمونو ئې یرغل وو
خوښ خوشاله ناست دي په کورو کي سره خاندي
نه کوم ګیله، د دوی بخت خپل دئ زما دا خپل وو
او ر د بېلتانه چي مي پر سر دئ لګېدلی
هجر ئې مه بولئ بس کټ مټ ته وا اجل وو

کان ماکان چي دا بیتونه واورېدل، د غم پېتی ئې یو په سله پر اوږو باندي درونډ سو، بې اختیاره ئې تر سترګو اوښکي راغلې، په زړه کې ناولی لاس ووهل سو. راولاړ سو چي د دې ږغ څښتن پیدا کړي. تکه توره تاریکه وه، هیڅوک ئې و نه لید. باره خوب هم ځني ولاړ. له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله ځایه رارهي سو د چمن په څنګ کي د یوې ویالې پر غاړه کښېنوست. په دغه وخت کي ئې هغه شناخته اواز تر غوږ سو، خو دا وار ئې په یو څه لوړ آواز دا بیتونه ویل:

زه مین پر هغه چا یم چي ئې سترګي تکې توري
چي ئې زلفي زما د زړه په شان زنګېري هیسته دوري
خدایه څونه اوږدې شپې د بېلتانه تا پیدا کړي
زه حیران و دا خپل زړه ته چي بې یاره څنګه ښوري
چي یادونه مې پر زړه سي هوسونه په نڅا سي
چي جفا ئې را په یاد کړم، لو بلا ده راته ګوري
له سرو اوښکو نه مي جوړ سوله سیندونه و رودونه
د زړه وینې مې خوټېږي، د غم اور رابلندي اوري
دا غاټول چي تاسي وینئ، زما په وینو اوبه سوی
دا اوریځي چي پاس ګرزي، اسوېلې دي زما سرخوري
هی توبه ئې تر بترو، نوري سختي سته په مځکې
دا لا اوس د پېټي سر دئ، سختۍ نوري دي لا نوري

کان ماکان چي دا بیتونه واورېدل او د هغو ویونکی ئې پیدا نه کړ، نو ئې له ځانه سره وویل چي دا هم زما په شان عاشق دئ، له وصاله څخه نابنده سوی دئ او مخ ئې پر بوښو نیولی دئ. باید هرومرو ئې پیدا کړم. ودي سي چي یو له بله سره انس پیدا کړو. یو د بل په حال سره خبر سو، یو بل ته د خپل بېلتانه حالونه ووایو او خپل غمونه سره سپک کړو. باره ئې ورږغ کړه چي: "آ، د توري شپې ملګرې! دلته نژدې راسه. خپله کیسه دي راته وکړه. ښایي چي مرسته درسره وکولای سم او د غم پېټی دي لږ څه درسپک کړم". د آواز څښتن د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاخوا راناري کړه: "آ، سړيه! ځان راوښيه، انسان يې که پېری؟ دمخه تر دې چي هلاک سې، جواب راته ووايه. زما نن شلمه ده چي په دې دښت و بيابان کي گرزم. ما د انسان بږغ تر غوږو سوی نه دئ.که پېری يې، ځه، خپله لار دي وهه او که انسان يې، تر سهاره پوري صبر وکړه".

آبس کان ماکان پر هغه ځای باندي معطله سو. د سهار روڼا چي خپره سوه او لمر راوخوت، د برايي شپې د اواز ښتن ئې وليد چي يو سارايي سړی دئ. کان ماکان وروړاندي سو او سلام ئې ورواچاوه. سارايي ئې سلام بيا کړ. خو چي د کان ماکان کم سن، زړو جامو او ژيړو گرالبو ته ئې وکتله، تر نظر ئې سپک معلوم سو او ورته وئې ويل چي: "اې ځوانه! ته د عربو د کومي طايفې ښځه يې او په دې تکه توره شپه څرنگه راوتلی يې؟ دا خو د زړه ورو خلکو کار دئ، او برايي چي مي ستا خبري واورېدې، دا خو د هنرمندانو او دلاورانو خبري وې. ته اوس زما سره اسير و بندي يې. خو دا چي عمر دي کم دئ، نو بخښم دي خو دلې دي له ځانه سره د نوکر په توگه ساتم". کان ماکان چي د ده خبري واورېدې، پوه سو چي سارايي د کوم غريب چا خيال پر کړی دئ. باره ئې ورته وويل چي: "اې د عربو سرداره! ته زما په کم عمر کي ری مه وهه او زه هم له خدمتگارۍ ښځه نه تېښتم. خو دا راته ووايه چي په دې بېې بيابان کي پر څه داسي يکي تنها گرزې او بيتونه وايې؟"

سارايي ورته وويل: گوره ځوانه! پوه سه چي زه صباح بن رماح بن همام يم. په خټه د شام عرب يم. يوه د کاکا لور لرم چي نجمه نومېږي. داسي رنگ و سکه خدای ورکړې ده چي په کتلو ئې روح تازه کېږي او په خندا ئې په چا اور لگېږي. پلار مي دي خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

وبخښي، کله چي دی مړ سو، زه خپل کاکا يعني د همدغي نجمې پلار په بغل کي ونيولم او رالوی ئې کړم. دواړه سره رالوی سوو. خو څرنګه چي زه غريب و بېوزلی وم نو دا ئې راڅخه پټه وساتله. ما د قبيلې لويان او د عربو مخور د کاکا لور ته د مرکې په نيامت ورواستول چي ما ته ئې راوغواړي. کاکا مي د دوی خبره نه سوای ورماتولای، نو ئې ومنله او نجمه ئې ماته راکړله. خو دا شرط ئې کښېښوو چي په ولور کي به پنځوس اسان، پنځوس اوښان، لس مريان، لس مينځي، پنځوس باره غنم او پنځوس باره اوربشي راکوي. دا ولور ئې ځکه داسي درونډ کښېښوو چي دی پوهېدی چي دا زما تر وس تېره خبره ده. نو دغه سبب دئ چي زه له شام څخه د عراق پر لور رارهي سوم او دا نن مي شلمه وه چي په دې بټې بيابان کي روان يم. له تا چپه مي بل بنده په سترګه سوی نه دئ. خيال مي دئ چي بغداد ته ولاړ سم او هر وخت چي له بغداد څخه د يوه غټ سوداګر قافله راووتله، زه به په پسې سم، سړي به ئې ووژنم او مالونه به ئې ځني واخلم او اوښان به ئې له بارو سره يوسم. سارايي چي خپل بيان وکړ نو ئې مخ پر ده راواړاوه چي اوس دي نو ته خپل نکل راته وکړه چي څوک يې؟

ده ورته وويل چي زما کيسه هم ستا نکل ته ورته ده خو زما غم ستا تر غم زيات او زما کار ستا تر هغې غټ دئ. په دې چي زما د کاکا لور پلار پاچا دئ او دا شيان چي تا وويل، د هغه له پاره کفايت نه کوي او غاړه نه په باسي. صباح ورته وويل چي هلکه! داسي معلومېږي چي يا بيخي شوده و بې عقل يې، يا به نو مخ درلګېدلی وي او له ډېره عشقه به لېونی سوی يې. نو ستا د کاکا لور چي شهزادګۍ ده، ته ولي داسي د بلا په ټکي لړلی يې؟ زه خو په تا کي د پاچهانو نښانې نه وينم. يو خوار

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغړ هلک یې، ستا و د شهزادګۍ ئې سره څه؟ کان ماکان ورته وویل چي اې سارایي! دا نو د دنیا کارونه دي.

زمانـــه ده دا ئـــې کـــار، دا ئـــې روزګـــار
ګـاه دي غـټ کـړي پـه عـزت کلـه دي خـوار
چي اسمان چپـه غوبـل دربانـدي جوړ کـړي
بیا نه ګوري چي دا څوک، او څوک ئې پلار

نو که غواړې چي ما وپېژنې، نو زه کان ماکان نومېږم د ضوء المکان زوی او د بغداد و خراسان د پاچا ملک نعمان لمسی یم. زمانې راسره جفا کړې ده او زما د پلار و د نیکه پاچهي ئې ملک ساسان ته ورکړې ده. زه له بغداده د شپې راووتلم چي څوک راخبر نه سي. دا شل ورځې په دغه بتهی بیابان کي روان یم څو دا دئ ته راباندي پېښ سوې. زما و ستا کیسه سره ورته ده.

صباح چي دا خبري واورېدې، لوچیغه ئې تر خولې ووتله او وې ویل: "بس، اوس مي چتهۍ مهر سوه چي ته زما لاس ته ګرو ولوېدلې. ځکه ته که څه هم د غریبانو په جامه کي یې خو د پاچهانو اولاده یې. خپلوان دي ستا په ورکه هرومرو خپه دي. که په دې پوه سي چي ته دلته یې، ناچاره دي چي په عوض کي به ډېرمالونه په فدیه کي راکړي. زه به ستا پښې و لاسونه دروتړم او وربه دي ولم". بېوزلي شهزاده ورته وویل چي: "یا اخ العرب! دا خبري پرېږده، د دښمنۍ لار مه اخله. ما ستا څخه څوک په سرو و سپینو نه رانیسي. زما سره اشنایي واچوه. د عراق له خاوري به ووزو. خدای مهربانه دئ، خپل مقصد ته به ورسېږو. دواړه به د خپلو کاکاګانو له لوړو سره یو ځای سو".

صباح چي دا واورېده، له ډېره خښمه څخه سور و شین واوښت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وې ویل: "شوده سړیه، ته لا غټې غټې خبرې هم کوې. لاسونه دې رانژدې کړه چې دروئې ترم. که دې رانژدې نه کړل، په ځان پورې خو دې ولا حیران کړم". کان ماکان ورته ومسل او وې ویل: "لاسونه مې پر څه راتړې. په تا کې لکه چې د مېړانې هیڅ اثر نشته. ته د عربو له پېغوره نه بېرېږې چې یو ځوان ناحقه په ناحقه بندي کوې. نه دې په میدان کې ورسره معلومه کړې ده او نه دې په دې کې فکر کړی دئ چې آخر، دی خو به هم پر اینه تریخی لرې کنه؟"

صباح په خنداسو، ول: "کوچنی مې نه لیدی او دونه غټې خبرې. دا خبرې خو له دلاورو سره ښایي". کان ماکان ورته وویل چې د ځوانمردۍ لار دا ده چې ته دې دا وسله ایسته کړه، جامې دې وکاږه او راځه چې غېږ سره وباسو. هر څوک چې غوزار سو، هغه به د دا بل نوکر وي". صباح په کټ کټ وخندل، ول: "یاره لکه چې اجل دې پوره سوی دئ". باره ئې وسله هیسته وغورځوله، پایڅې ئې را پورته کړې، لستوڼې ئې راوغښتل او کان ماکان ته راوړاندې سو او په غېږ سره ورغلل. سارایي ته په دا اول څرخ کی ورمعلومه سوه چې حریف ئې تر ده څو کوټې بالا دئ. د ده زور د هغه و زور ته داسې ایسېدی لکه په "ایکې کې غاز". د حریف پښې ئې لکه دوه غرونه چې پر مځکه ولاړ وی. سارایي پوه سو چې له ده سره ئې په وس نه ده پوره. په زړه کې پر دې کار هم ډېر پښېمانه وو چې ولې ئې وسله له ځانه لیرې کړې ده. په دې وخت کې کان ماکان پر زینګې پورته کړ، په مړوند کې ئې داسې ټینګ کښېکېښ چې پوښتۍ ئې یو بل ته سره ورغلې او کولمې ئې سره تاو سوې. چې اوس ئې نو له مځکې راویشت، د سارایي بوغارې سوې، ول: "ځوانه! ایله مې که". کان ماکان هم له مځکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپورته کړ او غوښتل ئې چي ويالې ته ئې وروغورځوي.

سارايې چيغي کړي چي: "ځوانه دا څه راکوې؟ کان ماکان ورته وويل چي په دغه وياله کي دي اچوم چي د دجلې رود ته دي ورسوي، د دجلې رود دي بيا د عيسى ويالې ته يوسي، د عيسى وياله دي تر فرات سينده پوري ورسوي او فرات دي خپل وطن ته يوسي. هلته به دي خپله طايفه وپېژني او ستا زړه ورتوب به هم ورمعلوم سي. صباح زارۍ و جګۍ ورته شرو کړې چي: "مه کوه، ځوانه پرې مي بږده. د خداى روى مي درووړى دئ، پرې مي بږده". کان ماکان پرېښوو او خوشي ئې کړ. سارايي چي ځان ته وکتل، د توري و سپر خوا ته ئې هڅه وکړه. هغه ئې راواخيستل او په دې سوچ کي وو چي بريد پر وکړي که يا؟

کان ماکان ئې په نيت پوه سو او ورته وې ويل: "درپوهېږم چي غواړې څه وکړې؟ توره و سپر چي په لاس درغلل، په زړه کي دروګرزېدل چي په غېږ کي خو مي زور په و نه رسېد، راسه د توري بريد پر وکه". زه دا وخت هم درکوم چي بيا دي په زړه کي ارمان پاته نه سي. خو داسي وکه چي سپر ما ته راکه او توره ته واخله او حمله راباندي وکړه. يا به دي مړ کړم يا به مي مړ کړې." باره سارايي سپر ورکړ او په توره ئې سخت بريد پر وکړ. سارايي د توري واري پر کوي او کان ماکان ئې په سپر دفع کوي. په دغه زور ازمويلو کي سارايي له اخ و ټوخه ولوېد. نور ئې نو په موټه کي سبک پاته نه سو. کان ماکان چي وکتل، په حريف کي ئې نوره شمه نه ده پاته، زياتي ئې پورته کړ او له مځکې راوويشت. د توري د ټوکره په پوښ ئې لاسونه ټينګ وروتړل، باره ئې تر پښې ونيوه او د ويالې خوا ته ئې کش کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صباح ورته وویل چي: "اې زړه ور او نامي ځوانه! غواړې څه راوکړي؟" کان ماکان ورته جواب ورکړ، چي نه مي درته ویل چي د دغي ویالې له لاري دي خپل قوم و ټبر ته استوم. وام نه ګانه سترګي پر لار به وي او دغه راز دي د کاکا د لور فراق هم اوږد نه سي". صباح ورته په ژړا سو او زارۍ ئې ورته وکړې چي: "اې نامي او غښتلې ځوانه! مه کوه، دا کار مه کوه. ما پخپلو مریانو کي وشمېره". په داسي حال کي چي اوښکي ئې تر سترګو بهېدلې، دا بیتونه ئې وویل:

پر بدي باندي نېکي خورا ښه کار دئ
د نېکـــانو مېړنـــو دغـــه کـــردار دئ
تـه نېکي ورسره کړه که چا بـدي کـړه
همدغه سزا ئې بس چي شرمسار دئ

آبس، د کان ماکان هم زړه پر وسوځېد او ټینګ عمدوپیمان ئې ځني واخیست چي د لاري سمه ملګري به ورسره کوي. باره ئې دی خوشي کړ. سارایي غوښتل چي د کان ماکان لاس ورمچ کړي، کان ماکان نټه وکړه. باره سارایي خپله بنۍ خلاصه کړه او درې داني اوربشیني ډوډۍ ئې راوایستلې. دوی دواړه کښېنستل او ډوډۍ ئې وخوړه. وروسته ئې اودس مودس تازه کړ او لمونځ ئې وکړ. تر لمانځه وروسته ئې د دنیا د جفا او د زمانې د چپه ګردش په باره کي ډېري کیسې سره وکړې. کان ماکان ورته وویل چي اوس دي خیال څه دئ؟ چیري ځې؟ سارایي ورته وویل: "بغداد ته ځم. تر هغو پوري هورې پاتېږم چي د ولور پیسې پیدا کړم". کان ماکان ورته وویل چي: "دا ئې ته، او دا ئې د بغداد لار. څه په مخه دي ښه". سارایي هم خدای په اماني ځنی واخیسته او د بغداد لار ئې په خوله ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کان ماکان له ځانه سره وویل: "خدای خبر چې په دې حال او په دې تش لاس و وږې ګېډه به بیرته کور ته ستنېږم". باره ویالې ته ورکښته سو، اودس ئې تازه کړ، دوه رکعته نفل ئې وکړل او خدای ته پر خاورو باندې پر سجده پرېووت. ول: "اې خالقه پروردګاره! اې هغه ذاته چې بارانونه اوروې، په وچو ډبرو کې کوچنیو خزندو ته رزق و روزي وررسوې! تا ته التجاه کوم چې ما ته هم په دغه بټې بیابان کې روزي رامقرره که. په دغه حال کې سر له سجدې څخه راپورته کړ. یوې خوا او بلې خوا ته ئې وکتله. نه لار ورمعلومه وه او نه ګودر. که ئې کتل چې له لیرې څخه یو سپور رابښکاره سو. د آس جلو ئې خوشې کړې او آس پر خپل سر رهې دئ. کان ماکان ورته کښېنستې تر څو سپور ورته راورسېد. د سپور آن تمام معلومېدی او آخرې ساه پکښې چونېدله. ډېر سخت تږې سوی وو. کان ماکان ته چې نزدې راغی تر سترګو ئې اوښکې راتوی سوې او ورته وې ویل چې اې د عربومشره! ما درسره ملګری کړه چې زما په رنګ به بل ملګری پیدا نه کړې. اوس دستې یو غوړپ اوبه راکه، که څه هم تږې ته مې اوبه ښې نه دي. پوه سه ځوانه! که خدای له دې تږې جوړ کړم او ژوندی پاته سوم، داسې څه به درکړم چې په ټول ژوند کې بیا چا ته احتیاج نه سې او که مړ سوم تا ته به خدای د خپلې نېکۍ ثوابونه درکړي. دا سړی پر یوه داسې آس سپور وو چې د درواغجن د قوله په ټوله دنیا کې به ئې جوړه نه وه. د آس پښې ئې د رخام ستونانو ته ورته وې. کان ماکان چې و آس ته وکتله، له حیرانۍ څخه ئې ګوته په غاښ کې ورته ونیوله. له ځانه سره ئې وویل چې ګومان مې نه کېږي چې د دې آس جوړه دې په دا څلور کونجه دنیا کې بله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبس کان ماکان سړی له آسه راکښته کړ، یو غوړپ اوبه ئې ورکړې.
یو آن ئې ورته وکتله چې د سپاره یو څه دمه سازه سوه او ساه ئې
واچوله. بیا نو کان ماکان د ځای ځایگي پوښتنه ځني وکړه او هم ئې
ځني وپوښتل چې دا څوک وو، چې ستا سره ئې دا بدي وکړه. سپاره
ورته وویل چې تا ته به ټول حقیقت بیان کړم. کیسه داسي ده چې زه د
آسانو غل یم او نوم مي غسان دئ. ما واورېدله چې دغه آس د روم په
ښار کي له ملک افریدون سره ولاړ دئ. د آس نوم قانول وو خو دوی د
مجنون لقب باندي ایښی وو. زه د دې آس له خاطره قسطنطنیې ته
ولاړم او په دغه آس پسي مي سترگه وړله او پسي څارو وم. په دې ترڅ
کي یوه ښځه پیدا سوه . دا ښځه د روم پر خلکوباندي ډېره گرانه وه.
نوم ئې ذات الدواهي وو. دغه آس د دغي ذات الدواهي په کور کي
ولاړ وو. د آس د روزني له پاره ئې لس تنه نوکران و شاطران گومارلي
ول. دې ښځي بغداد ته د تگ نیت کړی وو او غوښتل ئې ملک ساسان
ته ورسي او له هغه سره روغه جوړه وکړي. زه د دې آس په هیله په
دوی پسې سوم. راتلو، راتلو، راتلو، خو زما پر آس باندي هیڅ چم نه
جوړېدی دا ځکه چې نوکرانو خورا سخته پیره پر کوله. هغه وو، چې
تر دې ځایه راورسېدلو. زما سره دا اندېښنه وه چې بغداد ته به ورسېږو
او زما به پر دغه آس باندي چم جوړ نه سي. له ځانه سره مي د دغه آس
په باره کي چورت واهه، چې نابېره دوړي سوې، داسي دوړي چې
ټوله مځکه ئې ونیوله او پر دوه گامه باندي دي څوک نه سوای
لیدلای. دوړي چې یو څه سره کښېنستلې، پنځوس تنه سپاره راښکاره
سول چې د سوداگرو د چور له پاره ئې لار نیولې وه. د دې سپرو
مشر گهرداش نومېدی او د نر زمري په شان غښتلی وو... کیسه چې دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

دې ټپي سپاره کان ماکان ته وويل چي ګهرداش او ملګرو ئې دا ښځه ټينګه وتړله او آس ئې له ځانه سره بوت. ما له ځانه سره وويله چي خوارۍ دي هسي اوبو يووړې. يو آن مي صبر وکړ چي ته وده، څه پېښېږي. چي ګورم ښځه ناسته ده ژاړي او ګهرداش ته وايي: "اې زړه وره! تا چي آس واخيست نو له دې سياسري او نوکرانو سره به ئې څه کوې؟ باره ئې غوړي ونرمي خبري ورته شرو کړې. د ټګۍ و برګۍ جالونه ئې ورته وغوړوله او ګهرداش ته ئې د خدای و د رسول رويونه ونيول. آخر ګهرداش هم دوی ايله کړل او دی له خپلو نوکرانو سره ولاړ. ما هم د دوی کرښپل پسي راواخيست او د داسي موقع په لټه کي وم چي کله به مي پر آس چمبه صافه سي. هغه وو، چي په يوه ترڅ کي مي پر آس حمله کړه او پښه مي پر واړوله. ما چي غمچينه ورسره کړه، دوی خدای وهلي راخبر سول او په يوه آن کي راباندي راوګرزېدل. د غشو او نېزو وارونه ئې راباندي کول. زه پر آس سپور وم او آس زما پر ځای په پښو او په خوله د هغو مقابله کوله او په دغه چم ئې زه د دوی له ميدانه راوايستلم. ما څو ټپه اخيستي ول او درې ورځي و درې شپې مي د دغه آس پر شا تېري کړي دي. نه مي په شي څکه کړې ده او نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي سترګه سره ورورې ده. د بدن سپک مي نو نور تمام سوی وو، چي خدای ته رابانديي مهربانه کړې. ده چي دا خبري خلاصي کړې، باره ئې کان ماکان ته وويل: "ته ولي داسي لڅ پڅ يې؟ له رنګه خو داسي ښکارې چي د کومي لويي کورنۍ غړی به يې. ته خپل حال راته ووايه".

ده ورته وويل چي نوم مي کان ماکان بن ضوء المکان بن ملک نعمان دئ. پلار چي مي مړ سو، زه يتيم پاته سوم. د پلار تر مرګ وروسته يو ډېر پست او نامرده سړی د بغداد سلطان سو. نور ئې نو ټوله کيسه له سره تر پايه ورته وکړه. د ټپي سړي زړه پر وسوځېد او ورته وې ويل چي ته له غټه خاندانه يې او په تندي کي دي د ټول جهان د پاچهۍ نښانې زه وينم. اوس که ته دونه وکړې چي ما بيرته پر دا آس کښېنوې او تر خپله ځايه مي ورسوې. تا ته به خدای هم په دې دنيا او هم په هغه جهان اجرونه وثوابونه درکړي. په ما کي اوس دونه سپک نه دئ پاته چي ځان دي پر آس ټينګ کړای سم. که زه په لاره کي مړ سوم. دغه آس ئې ستا په ځان او ما دربخښلی دئ. تر تا ئې بل لايق څوک سته هم نه. کان ماکان ورته وويل چي غم ئې مه کوه چي پر دا خپلو اوږو دي رسوم، لا به ئې درڅخه و نه سپوم. که مي د مرګ و ژوند اختيار درلودای، دا خپل نيم ژوند خو مي تا ته درباخښه. زه په داسي کورنۍ کي لوی سوی يم چي احسان ئې په خټه اخښلی وو او له بېوزلو سره به ئې تل مرسته کوله. باره ورتېر سو، بسم الله ئې وويله چي آس ته ئې ورپورته کړي، سړي ورته وويل چي ته يو ګړی صبر وکه. د سړي سترګي سره ورغلې، لاسونه ئې له ځانه سره سم ونيول، د شهادت کليمه ئې وويله، مرګ ته ئې ځان تيار کړ او دا بيتونه ئې تکرار کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریغـه ورځـی سـبا کیـږي ژوند ونونـه فنـا کیـږي
بهارونه دي رادرومي ګل غوټۍ دي چي غوړیږي
ډیـر بـه راسـي تـر مـوږ وروسـته اهاړونـه، خزانونـه
موږ به نه یو پر دې مځکه هډوپوست دئ خاوري کیږي
پر مزار که مو ګذرسو، په نیکۍ سره مي یاد کړئ
هلته هیڅ شی په درد نه خوري، بس دوعا چي ښه په کیږي
دا نـامراده دنیـاګۍ د بـاور نـه ده، لاس تـرې مینځـئ
و انجـام تـه خـو ئـې ګـورئ، چي مرګـي تـه ودریـږي
مرګی څه دئ، یو ناکام دئ څه په کور څه په سفرکي
و هـا بـل لیـري جهـان تـه بـس همـدا لاره رسـیږي

دا بیتونه ئې لا په خوله کي ول، چي خوله ئې درې واره وازه کړه او له یوې غټي چیغي سره ئې روح والووت. کان ماکان پر دغه ځای باندي قبر ورته جوړ کړ او دی ئې پکښې ښخ کړ. باره ئې آس تر کیزه ونیو او رارهي ئې کړ، آس ته داسي ارنۍ اخیستی دئ او له ځانه سره وایي چي داسي آس خو د ملک ساسان په طبیله کي لا هم نسته. په دې وخت کي قافله راورسېدله او کان ماکان په ټول هغه حال خبر سو چي پر ملک ساسان او وزیر دندان باندي د ده د غیابت په شپو کي راغلی وو. ده ته وویل سوه چي وزیر دندان و ملک ساسان ته یاغي سوی دئ. د هغه اطاعت ئې نه مانه. نیم لښکرد وزیر دندان ملګری سو او قسم ئې اخیستی دئ چي تر کان ماکان پرته به بل سلطان ته غاړه کښېنږدي. وزیر دندان هغو ته ډاډ ورکړی دئ او له هغوی سره د هند ټاپوګانو او د بربریانو ملک او د سودان ښارو ته تللی دئ چي له هغو ځایو څخه د اسمان د ستورو او د بیابان د شګو په شمېر لښکر برابر کړي. بغداد ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسي او له خپل دښمن سره ئې معلومه کړي او دا ئې هم لوړلي دي چي تر څو کان ماکان د پاچهۍ پر تخت کښېنوي، توره به تېکي ته وانه چوي. سوداګرو کان ماکان ته دا هم وويله چي ملک ساسان اوس په دې پوه دئ چي د وطن لوی او واړه د ده پر خلاف دي. چورت ئې خورا ډېر خراب دئ. لار و ليکه څني ورکه ده. د خزانو دروازې ئې خلاصي کړي دي، بس روپۍ دي چي بادوي ئې. وايي ګوندي کان ماکان پيدا سي چي دی مهرباني ورسره وکړي، پر سر ئې لاس ورتېر کړي او د خپل لښکر امير ئې کړي. کان ماکان چي د سوداګرو له خولې دا خبري واورېدلې، باره ئې پر هغه آس پښه واړوله او مخ ئې پر بغداد پونده کړ.

ملک ساسان چي د ده د راتګ خبر واورېد، باره ئې خپل ټول لښکر له نورو غټو غټو معتبرو اميرانو سره د ده هرکلي ته ورواېست. د هغې خوا ئې کان ماکان په خورا درب ودروب سره چي پياده لښکر ئې په مخ کي روان وو، د پاچا ماڼۍ ته راورساوه. خواجه ګانو منډه کړه او د کان ماکان پر مور ئې زېری وکړ. مور ئې په يوه تراټ راورسېده. زوی ئې پر تندي مچ کړ، په غېږ کي ئې ټينګ ونيو. کان ماکان ورته وويل: "موري! ته مي پرېږده چي ملک ساسان ته ورسم ، ولي چي ډېر احسانونه ئې راسره کړي دي؟!" په دې ترڅ کي د دولت غټانو ملک ساسان ته د آس صفت هم وکړ او د سپاره د زړه ورتوب خبري ئې هم ورته وکړې. آبس، ملک ساسان پخپله رارهي سو او کان ماکان ته ولاړ. د هغه سلام ئې وکړ. کان ماکان چي ملک وليد، ورته ولاړسو. لاس و پښې ئې ورمچ کړل او آس ئې په سوغات کي وروړاندي کړ. ملک ورته شاباسي ووايه، د ده د غيابت له بابته ئې خپله خواشيني ورته بيان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا ئې د ده د سلامتۍ له خاطره د خدای شکر ادا کړ. تر دې وروسته ئې نو آس ته وکتل، وې پېژاند چي دا هغه قاتول دئ چي مجنون ئې لقب وو او ده د ملک شرکان د وژلو پر وخت د روم له پاچهانو سره ليدلی وو. باره ئې کان ماکان ته وويل چي: "له پلار ضوء المکان سره دي خدای ښه وکړي، که ئې دغه آس په هغه وخت کي په يو زر اسانو خرڅولای، ده به رانيولی وای. ما ته راورسېدی خو اوس دي تا ته مبارک وي. دا د شکر ځای دئ چي حق و حقدار ته ورسېدی".

باره نو ملک ساسان امر وکړ چي اوس نو د کان ماکان له پاره سوغاتونه راوړئ. سوغاتونه راوړل سول. ښه ښه اسان ئې وربخښل. په غټه ماڼۍ کي ئې د ده د اوسېدلو ځای ورته جوړ کړ او د خدای ښې و ښادۍ ئې پر واورولې. کان ماکان ته د ښاديو مخ سو، ملک ځکه تر اندازې زيات ونازاوه چي د وزير دندان له خوا ئې غوږ په هوا وو او په واهمه کي وو. څه سر دي پرله گرزوم، د کان ماکان د غم شپې تېري سوې، خوښه خوشالي سوه، د مور کره ورغلی، د کاکا د لور پر حال ئې پوښتنه وکړه. مور ئې ورته وويل چي زه ستا غمو پر سر اخيستې وم، بل چا ته مي پام نه وو. کان ماکان ورته وويل: "درځه چي اوس ئې پوښتنه وکړو، ښايي اوس مخ راڅخه پټ نه کړي". مور ئې ورته وويل چي: "تمه مه کوه، تمه بد شی ده، د مېړنو سره نه ښايي چي تمه وکړي. دا خبري پرېږده، سر مه په گرزوه. ولي دي د خولې خوند په خرابوې . زه پخپله نه هغې ته ورځم او نه خبري ورسره کوم". کان ماکان چي د مور خبري واورېدې، ول د آس د غله له خولې مي هم دغه خبري اورېدلي وې. هغه راته ويلي ول چي ذات الدواهي دې ښار ته راغلې وه او غوښتل ئې چي بغداد ته ننوزي. دا خو هماغه ښځه ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما نیکه او کاکا ئې راوژلي دي. زه بله چاره نه لرم بې له دې چې د هغو غچ ځني واخلم. دا خو زموږ د خاندان پر لمن باندي یوه لکه ده او بدنامي ده. زه غواړم چي دا لکه پاکه کړم. باره، له مور څخه رارهي سو او یوې بوډۍ ته ورغی چي (محتاله سعدانه) نومېدله. هغې ته ئې د قضی فکان ټوله کیسه له سره تر پایه وکړه او ځني وئې غوښتل چي قضی فکان ته ورسي او پر ده باندې مهربانه کړي. بوډۍ ورته ښه کړه او قضی فکان ته ورغله. ښې ښې د مهربانۍ خبري ئې ورته وکړې او د هغې زړه ئې د کان ماکان پر لور راواړاوه. باره نو بیرته کان ماکان ته راغله او ورته وې ویل چي: "قضی فکان سلامونه درباندي ویل او په نیمه شپه به که خدای کول، درته راسي".... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوڅلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

بوډۍ کان ماکان ته راغله او ورته وې ویل چي قضی فکان سلامونه درباندي ویل او په نیمه شپه به که خیر وو، درته راسي. کان ماکان د کاکا د لور په وعده بیخي ډېر خوشاله سو. ورځ بیخي پر اوږده سوه. شپه راغله ، پسي نیمه شپه سوه. په دغه وخت دی خوب وړی وو چي قضی فکان راورسېده. دی ئې له خوبه راویښ کړ او په خندا ئې ورته وویل: "دا څرنګه مینتوب دئ. مین خو به د خپلي معشوقې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کرې. شپه سترګي نه سره وروړلې". کان ماکان ورته وویل: "قسم دئ که به مي د خوب په خاطر سترګي سره وروړي وي. مطلب مي دا وو چي ګوندي په خوب کي مي ستا په لیدو سترګي روښانه سي". قضی فکان غوښتل چي ټوکي ورسره وکړي، نو ئې دا بیتونه پخپل خواږه اواز ورته وویل:

و عاشق ته نه خورک سته او نه خوب
مینه رنځ دئ، بېخوبي ده لېوتوب
که ئې خوب کړ، هم خورک هم د عشق لافي
نه ښکارېږي په دې عشق کي رښتینتوب

د دې بیتو په اورېدلو سره په کان ماکان باندي یو څه سترګي وځړېدې، خو ژر پوه سو چي معشوقه ئې ټوکي ورسره کوي. باره ئې غبرګ پر راوګرزوله، ددواړو شونډي سره ورغلې او چي مخ ئې راګرزاوه، بیا سهار سو. کان ماکان ته زړه نری سو او د جوشه ئې دا بیتونه زمزمه کړل:

نه حسابل کېږي داسي شپه په ژوندانه کي
سر چي پر بالښت وي د نګار په یارانه کي
زلفي چي پر سپین مخ راخورې لکه ماران وي
غاړه وي لاسونه وي ولچک په زولانه کي
ږغ د مؤذن لکه مردک دربانـدي نښلي
یو دي دوست ته بولي بل دي پرېږدي بېلتانه کي

دا بیتونه چي ئې وویل، باره قضی فکان رخصت ځني واخیست او خپلي ماڼۍ ته ولاړه. خپل راز ئې و یوې خذمتګاري ته تر خوله وووت. هغې دستي ملک ساسان ته خبر یووړ او د هلک و نجلۍ د برایې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې بيان ئې ورته وکړ. ملک ساسان توره کش کړه او غوښتل ئې چې د قضی فکان سر ورغوځ کړي چې په دغه وخت کې ئې مور نزهت الزمان پر راورسېدله او په لوړ اواز ئې ورته وویل: "هوښ کوه چې لاس لا ور نه وړې. که دي له دې سره بد وکړه، ټول مخلوق به خبر سي. د دنیا پاچهان به ملامتي دربانديي ووايي. د هیڅا زړه ته نه لوېږي چې کان ماکان دي بدلمنی ځوان وي. ټول خلک هرومرو تا ملامتوي. او بل ته مه ترله وزه، په حال ځان خبر کړه. تا ته نور جنجالونه په مخ کې دي. نن د بغداد په خلکو کې پس پسی وو، چې وزیر دندان خورا لوی لښکر له ځو ښارو څخه راغونډ کړی دئ او غواړي چې کان ماکان تخت ته ورسوي او سلطان ئې کړي. ملک ساسان وويل چې داسې ده، نو کان ماکان باید داسې کاړي کوړم ته واچوم چې بیا ئې د راوتلو لار نه وي او نه د بغداد خلک بیا و ده ته زړه ښه کړي. ملک ساسان نو پرېږده چې خپل چورتونه وهي، راځئ چې د کان ماکان په حال ځان خبر کړو.

د نکلچیانو له خولې روایت دئ چې کان ماکان په دغه ورځ د مور کره ورغلی او ورته وې ویل چې: موري! زما خیال دئ چې سوداګرو ته لار ونیسم، مالونه ئې په زور ځني واخلم، رمې و مینځیاني و مریان ئې ټول ځني راولم او دا ټول مال و شتمني چې مي راغونډه کړه، بیا نو خپله د کاکا لور قضی فکان ځانته وغواړم او واده ورسره وکړم. مور ورته وویل چې: "آزما زویکه! د خلکو مالونه خو داسې مفت نه دي. هر مال خپل څښتن لري او هر څښتن ئې له زمریو سره ډغري وهلای سي او د پړانګانو په جنګ ورتللای سي. لږ څه فکر وکړه". کان ماکان ورته وویل چې خدای یو مالګي تروې دي، که له دا خپل عزمه څخه راوګرزم. چې یا خپل مقصد ته ورسېږم او یا سر په دې لار کې کښېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره ئې د بوډۍ په لاس قضی فکان ته پیغام واستاوه او په هغه کې ورته کښلي ول چې په اوږده سفر ځمه چې ستا له پاره د درانه ولور پیسې برابرې کړم. بوډۍ ته ئې وویل چې جواب ئې هم درسره راوړه. بوډۍ ولاړه. د ده پیغام ئې وروړساوه او د ها خوا ئې د قضی فکان جواب هم راووړ چې پکښې کښلي ئې وه، چې نن شپه مه ښوره، زه به نیمې شپې ته ځان دروړسوم. کان ماکان تر نیمې شپې پورې ورته ناست وو، چې ناڅاپه هغه د څورلسم سپوږمۍ په کور رانوتله او په خورا ناز ئې ورته وویل چې: "ځان دې وخورم، ته تراوسه پورې ویښ ناست یې". کان ماکان وروړلاړ سو او داسې ئې ورته وویل:

آزما د زړه مرهمه! آزما روحه، زما تنه
په بېلتون باندې دې سوځم مرم بې گور و بې کفنه
ستا دیدن زما ژوندون دئ، ستا کاته راته بقا ده
چې ته نه یې زه رنځور سم د ناسور ټپ مې دننه
که مې څوک بې تا وربولي د وږمونو و گلشن ته
بې تا، ما ته تور زندان دئ، تې منه زما گلبدنه
زما قسم چې نه ستنېږم، ستا له مینې ستا له عشقه
پر دې لار به سر ایږدمه روح به باسم له بدنه

بیا ئې نو قضی فکان ته خپله اراده او نخشه ټوله بیان کړه. پر قضی فکان باندې د خپل یار تگ دروند سو او بې اختیاره ئې تر سترگو اوښکې راغلې. کان ماکان ورته وویل چې د کاکا لورې! ته مه ژاړه. خدای چې جدایي و بېلتون پیدا کړي دي، وصال ئې هم ورسره پیداکړی دئ. آبس کان ماکان د سفر سامان راواخیست، توره ئې تر ملا کړه، له مور څخه ئې رخصت واخیست او له ماڼۍ څخه راووت. د ښار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوڅو کې راتېر سو او د ښار دروازې ته ورسېد. له دروازې سره ئې ناڅاپه پر خپل انډیوال صباح بن رماح باندې سترگې ولگېدلې. صباح چې هم دی ولید، د پښې رکاب ئې ورمچ کړ. بیا ئې پوښتنه څنې وکړه چې حال ووایه وروره! دا آس دا مال دا دې له کمې خوا پیدا کړل. زه خو له هغې یوې توري پرته بل هیڅ نه لرم. کان ماکان ورته وویل چې په هغه گړي ته له ماخخه بېل سوې، زما بخت خدای بیداره کړ. آیا اوس زما سره ملگرې کولای سې او خپله انډیوالي او پاک زړه په اثبات رسولای سې؟

سارایي ورته وویل چې په مکه مبارکه مې دې قسم وي که مې یوه ورځ لا د زړه څخه وتلی یې. گرده عمر مې دغه خدایه خدایه درلوده چې ستا سره مې د انډیوالۍ نصیب وسي. باره ئې توره غاړې ته کړه او توبره ئې اوږې ته او د آس په مخ کې روان سو. څلور ورځې همداسې روان ول. هوسۍ به ئې ښکارولې او غوښې به ئې کبابولې او خوړلې. د چینو پاکې او زلالې اوبه به ئې چښلې. پنځمه ورځ دا دې یو لوی کوتل ته راورسېدل. د کوتل په بېخ کې یو پراخ څړځای وو او په هغه کې دونه اوښان و غوايي و پسونه څرېدل چې د پښو د ایښوولو ځای نه وو پاته. کان ماکان چې دا رمې و گلې ولیدلې، زړه ئې سره وغوړېدی. باره ئې سارایي ته وویل چې: "ښنگه، خوښه دې نه ده چې دا مالونه درسره لوټ کړو،زما و ستا دواړو چاره په کېدلای سي او اړتیاوي مو را پوره کولای سي".

سارایي ورته وویل: "باداره! د دې مالو څښتنان لویه ډله ده او په هغو کې داسې غښتلي پهلوانان سته چې مه کوه پوښتنه. زه و ته که له دوی سره ځان اخته کړو، بیابه د وتلو لار هم پیدا نه کړو". کان ماکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وخندل او پوه سو چي اندېوال ئې بې زړه دئ. باره ئې دی دلې پرېښوو، پخپله په يوازي سر د مالو پرخوا وررهي سو او دا بيتونه ئې زمزمه کول:

مېړنـی چـي د يو کـار اراده وکـړي
بيا نو فکر نه په غره نه په راده کړي
د بلا غشي ته خپله سينه سپر کړي
د اجـل د ماسـلانو پـروا نـه کـړي

باره ئې پر مالو باندي آس ورپونده کړ. ټول ئې په مخه کړل. د هاخوا د مالو ځښتنانو توري کش کړې د ټولو په مخ کي يو تورکی پهلوان وو چي د دنيا سړې و تودې ئې ډېري ليدلي وې دې پهلوان پر کان ماکان باندي حمله وکړه او چيغه ئې کړه: "ته لکه چي نه ئې خبر چي دا مالونه د چا دي؟ دا د روميانو د يوه قوم مالونه دي. د هغه چا مالونه دي چي له پهلوانانو څخه ئې ټوله دنيا سترګه کوي او خار ځني خوري. دوی په شمېر سل تنه دي او د دنيا هيڅ پاچا ته هم غاړه نه ږدي. د دوی يو آس غلا سوی دئ. دوی له خدايه سره سوګند ياد کړی دئ چي تر څو ئې دغه آس بيرته په لاس نه وي وروړي، ژوندي کورو ته نه ځي". کان ماکان چي دا واورېدله، په لوړ اواز ئې ورته وويل چي: "هغه آس چي تاسي ئې په تلاښ کي ياست، تر ما لاندي روان دئ. که په زړه کي څه لرئ، راځئ دا ئې ګز دا ئې ميدان". باره ئې پر قاتول باندي ږغ وکړ، پر غاړه ئې وټپاوه. قاتول د برېښنا په شان ورټوپ کړل او په هغو کې ليکه جوړه کړه. کان ماکان د يوه پهلوان سر غوڅ ځني پرې کړ، پر دا بل ئې مخ راوګرزاوه، دوهم، دريم، څلرم ئې د سترګو په رپ کي هغې دنيا ته ولېږل. د هغوی مريانو چي دا حال وليد، بېړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخیستله. کان ماکان ورته وویل چي: "آ، د مرداري زامنو! مالونه در په مخه کړئ، کنه ستاسي ويني به هم د دې نورو په شان دروبهوم".

آبس مريانو مالونه په مخه کړل، يو يو ځني تښتېدل. صباح چي دا تماشه وليدله، ډېر خوشاله سو، د کوتل له سره راتا سو. له ځان سره ئې سندري شرو کړې چي په دې ترڅ کي ناڅاپه دوړي سوې، او د دوړو په منځ سل تنه سپاره چي هر يوه ئې د زمری شيدې رودلي وې، رابښکاره سول. صباح چي دا سپاره وليدل، بيرته ئې کونه وکښه او کوتل ته وخوت. له ځان سره ئې وويل چي زه د دې اَوړه نه يم چي په داسي ميدانو کي دي وجنګېږم. زه د خبرو نامي يم. د کوتل له سره به ئې د جنګ سيل وکړم. څه سر دي پرله ګرزوم، سل تنه سپاره پر کان ماکان راتاو سول. يوئې راوړاندي سو، ول دا مالونه چيري بيايې؟ کان ماکان ورته وويل چي ځان ټينګوه! نن دي په مقابل کي داسي څوک ولاړ دئ چي د ځنګله د زمريانو زهره د ده له ډِغه چوي، د زړه ورو پهلوانانو غړي ورته تښتي. داسي توره ئې ده لکه شوَله چي تر اوسپني لا هم لوېږي. سپاره چي ورته وکتل او وې ليدل چي دا سړی لکه زمری داسي غړومبېږي منګر له ښايسته مخه ئې د لمر شُغلې ولاړېږي. حيران ورته پاته سو. دی د سلو سپرو مشر وو. نوم ئې ګهرداش وو. د کان ماکان زړه ورتيا او ښايست ته چي ئې وکتله، کټ مټ د ده معشوقې ته سوی وو چي فاتن نومېدله. دې فاتن نومي ته خدای داسي حسن و ښايست ورکړی وو، چي د جنت حوري ورته داسي ايسېدلې لکه توري حبشۍ. شاعرانو د هغې په صفت کي داسي ويلي ول:

دا ئې سره اننګي نه دي دا سور اور دئ چي بلېږي
داسي قد داسي اندام ته د چمن سروه شرمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازکې ته د بدن ئې، لطافت لاس پر نامه دئ
ته به وايې دې جامو کې يو پاک روح دئ چې چلېږي
سپينه غاړه نه ده، جام دئ د بلوړو د سپيو
نازکې ته بې حيران سئ چې او به ترې ښکاره کېږي
د زلفانو له حلقو ئې هيڅ مجال د خلاصې نسته
د چندڼ اپې ماران دي، نې اوده سته نه دم کېږي
سر تر نو که بس جمال دئ، بس ښايست دئ او بس حسن
نور څه نه پکښې ځايېږي، بس قيامت دئ نازلېږي

نجلۍ پر ښايست سربېره دونه ستاره او دبدبه هم درلوده چې د قوم و ټبر ټولو دلاورانو هم احتياط ورسره کاوه. د ټولو نورو طايفو زړه ورو سترګه ځني کوله. د جنت دې حوري قسم اخيستی وو چې مېړه به نه کوي، منګر له هغه چا سره به واده کوي چې د جنګ په ميدان کي ئې ماته کړي. دا ګهرداش چې وو، له دې سره ئې په زړه کي ډېره مينه درلوده او مرکې ئې هم ورلېږلي وې. خو دې خپل پلار ته ويلي وه چې شرط ئې هماغه دئ چې فيصله به د جنګ په ميدان کي سره کېږي. ګهرداش ته ځان بد ښکارېدی چې له نجلۍ سره مقابله وکړي دا ئې ځان ته ننګ و عار باله چې د يوې نجلۍ په جنګ ورځي. ځينو انډيوالانو ئې ورته وويل چې پر تا باندي په ښايست کي ختمه ده. جنګ ته وردمخه سه، که نه ګانه د دې زور تر تا زيات هم وي، بيا هم برى ستا دئ. ولي چې ښځي د نارينه و ښايست ته ځان نه سي ټينګولای. ګهرداش د دوی پر خبره غوږ نه ونيوی او مقابلې ته ئې زړه نه ښه کاوه او د فاتن له مقابلې څخه ئې ځان کينښ. کله چې دا ګړی له کان ماکان سره مخامخ سو، تر سترګو ئې داسي وايسېدی لکه د خپلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معشوقې فاتن مقابلې ته چي راوتلی وي. باره ورووړاندي سو او ورته وې ويل: "دا ته فاتن اوس د خدای په شپو کي زما سره د زړه ورتيا ميدان ته راغلی يې. له آسه راتا سه چي يو څو خبري سره وکړو. ما دا گرده مالونه د دې له پاره پسي رااخيستي دي، چي ستا له پاره ئې په مصرف ورسوم. ته زماسره واده وکړې. د پاچا نوکراني ستا په چوپړ کي ودرېږي، په دې شاوخوا وطنو کي تر تا لوړه بل څوک نه وي".

کان ماکان چي دا خبري واورېدې، له خښمه سره وايشېدی ورته وې ويل چي: "ستا پلار له فاتن سره دامانه کړې، دا فاتن بيا څوک ده؟ چټيات او ايله خبري يوې خوا ته کړه. ميدان ته سه، چي سره معلومه ئې کړو. د ځان سيل و تماشه دي وکړه چي خوله به دي د تورو خاورو درډکه کړم". باره ئې آس پر ورپونده کړ. گهرداش پوه سو چي گومان ئې غلط وو، دا سړی په رشتيا هم نامي دئ. آبس، پر خپلو سپرو ئې مخ راواړاوه او ږغ ئې پر وکړ چي: " په تاسي کي داسي څوک سته چي ميدان ته راسي او د خپلي توري زور ورښکاره کړي". سمدلاسه د پهلوانانو له ډلي څخه ادهم پهلوان رامخ ته سو او آس ئې پر ورپونده کړ. څو واري ئې پر وکړل، آخر د کان ماکان واری ورته سم سو او داسي خرپ ئې پر مغزي باندي ورکړ چي له ادهم څخه د اوبن په شان رمباړه تر خوله وختله او له آسه لاندي راولوېد. بل پهلوان راوړاندي سو. په ده هم هغه کانه وسوه لکه په هابل چي سوې وه. دريم، څلرم، پنځم پهلوان هم سرونه وخوړل او هلاک سول. باره ټولو په يوه وار بريد پر وکړ او د جنگ ميدان تود سو. په يوه گړي کي کان ماکان ټوله د توري تر تېغ تېر کړل.

گهرداش چي دا حال وليد، پر خپل ځان وبېرېدی او پوه سو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځوان پر دا گرده دنیا بل ساری نه لري. باره ئې پر کان ماکان باندي برغ وکړ چي د خپلو يارانو ويني مي دربخښلي دي، هر څه چي غواړې درسره وائې خله او خپل ښار ته دي ستون سه. کان ماکان ورته وويل چي د ځوانمردۍ او سخاوت له بابته خو دي کور ودان، منگر ته اوس دا خبري پرېږده، د خپل سر د خلاصېدو غم دي وخوره. گهرداش ته خښم ورغی او ورته وې ويل چي که دي زه پېژندلای، بيا دي داسي خبري نه کولې. زه د ځنگله زمری گهرداش نومېږم او د سامري زوی يم. زما چپاوونه پر پاچهانو دي، يرغلونه مي پر لويو لويو سوداگرانو دي او دغه آس چي تر تا لاندي دئ ، دا هم يو وخت زما وو. ته دا راته ووايه چي دا آس څرنگه په لاس درغلی دئ. کان ماکان ورته وويل چي دا آس زما د نيکه ملک نعمان او زما د اکا ملک شرکان قاتلي ذات الدواهي زما و بل کاکا ملک ساسان ته ووړ، او بيا زما لاس ته راغی. گهرداش ورته وويل چي مور خو نه لرې، د پلار نوم دي څه دئ؟

کان ماکان ورته وويل: "زه کان ماکان نومېږم. پلار مي ضوء المکان او نيکه مي ملک نعمان وو". گهرداش ورته وويل چي: "له دې زړه ورتيا او غښتلوالي څخه خو دي معلومېږي، چي رشتيا به وايې. خو بيا هم بېغمه اوسه زه کار نه درلرم ولي چي پلار دي ډېر نېک سړی وو. ځه په مخه دي ښه". کان ماکان ورغبرگه کړه چي: "غوييه! خوشي توپونه مه وله، په دې خبرو نه سې خلاصېدلای."

آبس، گهرداش ته هم نور څه نه سوه پاته او پر راوغورځېدي. دواړو داسي د خرپ جنگ وکړ چي يو پر بل ئې د داسي درنو گرزانو وارونه وکړل چي تا به ويل اوس به دا مځکه سره وچوي. بيا ئې نو نېزې راوايستلې، گهرداش د نېزې واری پر وکړ، کان ماکان سر ټيټ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نېزه خطا ولاړه او ده هم پخپله نېزه باندي د گهرداش پر ټټر داسي واری وکړ چي نېزه پوري ووري تر ووتله. دی له آسه راولوېد او نفس ئې وخوت. کان ماکان مالونه سره راغونډ کړل او پر مريانو ئې امر وکړ چي درپه مخه ئې کړئ. په دې وخت کي صباح له کوتله راتا سو د گهرداش سر ئې له تنې څخه پرې کړ. کان ماکان ته خندا ورغله او ورته وې ويل: "ما پر تا د خورا زړه ور او جنگره سړي خيال کړی وو".

صباح ورته وويل چي ته نوري خبري پرېږده، مقصد دا چي په دې دونه مال کي دي دا خپل کوچنوټی غلام هېر نه سي. گوندي زما هم چټې مهر سي او د خپل کاکا د لور نجما وصال ته ورسېږم. کان ماکان ورته وويل چي لږ صبر وکړه، تا ته به هم خپله برخه درورسېږي. ته پر دغه مال او مريانو باندي پيره کوه. باره کان ماکان له مال و مريانو سره بغداد ته رهي سو. د بغداد ښار ته چي نزدې سول، هلته د ښار خلکو او لښکرو ته خبر ورسېدی چي کان ماکان له اوز غنيمت سره راستون سوی دئ او دغه راز ئې د گهرداش سر هم د صباح پر نېزه باندي وليدی. سوداگرو د گهرداش سر وپېژاند او خوشاله سول چي خدای د دې ظالم له شره په امان کړل. د ده و وژلو ته حيران پاته سول او پر هغه چا ئې آفرين ووايه چي دا بلا ئې د دوی له سرو څخه ليري کړه. د بغداد خلکو د وزير دندان او ملک ساسان حال وکان ماکان ته ټول بيان کړ. د ښار ټول نامیان له کان ماکان څخه وبېرېدل. کان ماکان هم مال په مخه کړ او ماڼۍ ته ورسېد. د ماڼۍ مخ ته ئې هغه نېزه په مځکه کي ښخه کړه چي د گهرداش سر ئې دپاسه پروت وو. د بغداد خلکو اسان او اوښان په سوغات کي ورته راوړل او ټول د ده پلويان ئې پر خوا سول. بيا نوکان ماکان پر صباح باندي ږغ وکړ، ده ته ئې په يوه پراخه مځکه کي کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ. تر دې وروسته خپلي مور ته ورغی او د سفر ټول نکل ئې ورته وکړ. ملک ساسان ته هم چا دا ټول بیان کړی وو. باره دی هم له خپلي ماڼۍ راووت او یو ګوښه ځای ته ولاړ. خپل خاص اعتباري خلک ئې وروغوښتل او ورته وې ویل چي زه نن تاسي ته یو پټ راز بیانوم او هغه دا چي کان ماکان به زما د وژلو سبب سي، دا ځکه چي ده ګهرداش لا هم وواژه چي د ترکانو او کردانو خورا ډېري قبیلې ئې تر شا ولاړي وې. د وزیر دندان خبرونه خو هم اورئ چي زما احسانونه او نېکۍ ئې هېري کړي دي او د اورېدو چي وایي له لیرو ښارو څخه ئې یو غټ لښکر برابر کړی دئ او غواړي چي کان ماکان تخت ته ورسوي او پاچا ئې کړي. نو دا سړی که پاچا سو، ما هرومرو وژني. خاصانو مشرانو ورته وویل چي که موږ دی ستا نمک خور او د لاس روزل سوی نه بللای، بیا مو نو کله د ده ملاتړ کاوه. موږ خو فکر کاوه چي دا ستا د لاس سړی دئ. موږ اوس هم ستا تر امر لاندي یو، که وایې چي مړ ئې کړو، خو وبه ئې وژنو او که وایې چي وئې شړو، خو له ښاره به ئې وباسو.

ملک ساسان ورته وویل چي: "وژل به ئې زموږ د ټولو په خیر وي. منګر تاسي به ټینګه وعده راکوئ". حاضر مجلس ټولو په خدای و په رسول قسمونه واخیستل ، د اورتي طلاقونه ئې واچول چي موږ په سرومال درته ولاړ یو. ملک هم دوی ونازول او د خورا ډېرو سرو او سپینو وعده ئې ورسره وکړه. باره نو ملک بیرته خپلي ماڼۍ ته ولاړ. په دې موضوع باندي قضی فکان خبره سوه. ډېره سخته خواشینې سوه. آبس، دستي ئې سعدانه انا راوغوښته او کان ماکان ته ئې ولېږله چي د ملک ساسان په نیت ئې خبر کړي. بوډۍ کان ماکان ته ولاړه او په ټول حال ئې خبر کړ. کان ماکان ورته وویل چي د کاکا پر لور مي سلامونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایه او ورته وبه وایې چې د مملکت کارونه د پروردګار په لاس کي دي. هر چاته چي وغواړي، ورعطا کوي ئې. شاعر څه ښه ویلي دي:

دا عطا ده د پاک رب چي ځوک ګدا کړي ځوک پاچا
چا تـه بـرم وعـزت ورکـړي چـا تـه وښـندي دنیـا
چي پرخاورو ئې نظرسي، سم انسان ځني پیدا کړي
تـــا کیـــسه نـــه ده لوســـتلې د آدم و د حـــوا
مګـر زمـوږ پـاک پیغمبر ئـې و یثـرب تـه روان نـه کـړ
په لښکر ئې فتحه نه کړ د خدای کور، زموږ پیشوا
اوریـدلي بـه دي وي چـي فریـدون وو غـوا روزلـی
مګـر خدای چي قـوت ورکـړ پـر زمری ئې لاس بـالا

آبس، بوډۍ ته ئې رخصت ورکړ او هغې هم د کان ماکان جواب د هغه د کاکالور ته وررساوه. هلته ملک ساسان هم د موقع په انتظار ناست وو چي کله به کان ماکان له ښاره ووزي او دی به خپل سپاره پسې ولېږي او و به ئې وژني. د خدای کارونه دي، یوه ورځ کان ماکان د هوسیو په ښکار ووت. سارایي صباح ئې هم له ځانه سره بوت. صباح به له سهاره تر ماښامه له ده څخه نه جلا کېدی.

آبس، کان ماکان یو ځو هوسۍ ونیولې. په دوی کي یوه تور سترګې هوسۍ وه چي ټوله ورځ به ئې ښی خوا او کیڼ خوا ته مخ اړاواه او کتل به یې. کان ماکان هغه خوشي کړه. سارایي صباح ورته وویل چي دا دي ولي خوشي کړه؟ کان ماکان په خندا سو او دا نوري هوسیاني ئې هم خوشې کړې. هوسۍ په ټوپونو سوې او ولاړې. باره ئې صباح ته وویل چي دغي هوسۍ چي شاوخوا کتل، دې شېرخوره بچیان تر شا پرې ایښي ول. نو دا د ځوانمردۍ او مېړاني کار نه وو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شېرخورو بچيانو مور دي څوک بندي کړي او دا نوري چي مي خوشي کړې، دا مي د دې په صدقه کي وبخښلې. صباح ورته وويل چي ما هم آزاد کړه، زه به هم خپلو ماشومانو ته ولاړ سم. کان ماکان په خندا سو او د نېزې په پڅه خوا ئې پر شا باندي يو ټينګ ګوزار ورکړ. صباح ئې له ډېره درده پر کونه کښېناوه او لکه مار سره تاوېدی راتاوېدی. په دغه وخت کي ناڅاپه دوړي راښکاره سوې او د دوړو له منځه څخه سپاره پهلوانان راووتل. د دوی د راوتلو سبب دا وو چي ملک ساسان هلته ښکار ته د کان مکان په وتلو خبر سوی وو او د ديلميانو يو امير ته ئې چي جامع نومېدی، خورا ډېري روپۍ او سره و سپين زر ورکړي ول او له شلو تنوسپرو سره ئې د کان ماکان د وژلو په نيت رالېږلی وو. سپاره چي کان ماکان ته رانژدې سول، باره ئې سمدستي بريد پر وکړ. ده هم توره ورسره لښته کړه چي مخ دي راګرزاوه، ټول ئې ووژل. په دې ترځ کي ملک ساسان هم له سپرو سره راورسېد، خو چي دا نور سپاره ئې ټول پر مځکه مړه وليدل، زياتي وارخطا سو او مخ پر ښار ئې منډه کړه. د هغه ځای خلک چي په کيسه خبر سول، لار ئې ورته ونيوله، ملک ساسان ئې ګوری موری ونيو او ټينګ ئې وتاړه.

کان ماکان نو په دې کيسه ناخبره دئ او له صباح سره خوش خوش راروان دئ. پر لاري ئې يو ځوان په سترګه سو چي د کور په دروازه کي ولاړ دئ. کان ماکان سلام ورواچاوه، ځوان ئې سلام بيا کړ. د کور ست ئې ورته وکړ. باره کور ته سره ولاړل. ځوان پر سترخان باندي دوې کاسې ورته کښېښوولې. په يوه کي شيدې وې او په دا بله کي سره کړي غوړي. کان ماکان ته ئې وويل چي: "بسم الله کړئ او مړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ". کان ماکان لاس ونیوی او له سترخانه پر شا سو. ځوان ورته وویل چي ولي دي مړی و نه خوړه. ده جواب ورکړ چي: "نذر مي ایښی دئ". ځوان ځني وپوښتل: "د څه شي نذر؟" کان ماکان ورته وویل چي ملک ساسان زما هیواد په ظلم راڅخه قبضه کړی دئ. هغه هیواد ئې راڅخه اخیستی دئ چي زما پلار و نیکه پاچهي پر کوله. زما پلار چي مړ سو، زه کوچنی ماشوم وم. ده زما د پلار پر سلطنت لاس راوګرزاوه. اوس ما دا نذر ایښی دئ چي تر څو له خپل غلیم څخه غچ وانخلم، د چا ډوډی به نه خورم. ځوان پر راړغ کړه چي زړه مي درباندي چي دا ارمان دي وخوت. ستا دښمن زموږ سره بندي دئ. ژر کوه درولاړېږه چي مړ ئې نه کړي. کان ماکان د بندیخانې د ځای پوښتنه ځني وکړه، هلک ورته وویل چي په هغه ګومبته کي دننه دئ.

کان ماکان چي ګومبتي ته وکتل، رشتیا هم خلک وتل وننوتل او د ساسان پر سر ئې د چپلکو وارونه کول. دی هم ګومبتي ته ورغی او یو آن ئې د خلکو تماشه وکړه او بیرته د ځوان کره راغی. ډوډی ئې وخوړه او یو څه غوښي چي پاته سوې هغه ئې په سترخان کي وپېچلې. باره ئې نو څنګ ورته واچاوه او تر هغو پوري په هغه کور کي وو، چي د شپې تاریکه خپره سوه او د کور څښتن بیده سو. چي شپه ښه چپه چپایي یا چوپه چوپتیا سوه، کان ماکان ګومبتي ته ورغی. د ګومبتي پر شاوخوا خروړي سپي پراته ول او پر کان ماکان باندي راوغورځېدل. کان ماکان هغه د سترخان غوښي ورسره اخیستي وې او یوه یوه ټوټه ئې سپو ته وروا چوله او سپو مخ ځني واړاوه. دی چي د ګومبتي و دروازې ته ورسېدی او ملک ساسان ئې ولیدی، باره ئې پر سر لاس ورتېر کړ. ملک ساسان لو چیغه وکړه چي: "څوک یې؟".

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده په جواب کي ورته وویل چي کان ماکان یم. هغه څوک چي زما د وژلو لام دي ترلی وو. خدای تا ته د خپلو بدیو جزا درکړه. آیا د پلار و نیکه مملکت چي دي راڅخه غصب کړی وو، هغه دي بس نه وو، چي په وژلو مي لا هم پسې وې؟ ملک ساسان تر ناحقه قسمو لاندي سو چي دا خبره بالکل درواغ ده. ما ستا د وژلو توطئه نه وه کړې. کان ماکان ځني رهي سو او و ده ته ئې وویل چي په ما پسي راڅه. ملک ساسان ورته وویل چي: "د ولاړي نه یم او په بدن کي مي دونه سېک نه دئ پاته چي پر پښو دي تګ وکړم".

آبس، کان ماکان دوه آسه راوستل، پر یوه دی سپور سو او پر ها بل ملک ساسان. شپه ئې توله ووهل. د سهار لمونځ ئې یو ځای وکړ او بیا ئې مزله ته ادامه ورکړه څو یو باغ ته راورسېدل. هورې ئې یو څه دمه وکړه. له یوې خوا او بلي خوا ئې خبري و مجلس وکړ. باره کان ماکان ورته وویل چي اوس خو به دي په زړه کي زما سره څه نه وي پاته. ملک ورته وویل چي په والله بالله که نور هیڅ په زړه کي درته لرم. آبس د نکل کاردئ، رارهي سول. بغداد ته چي نږدې راورسېدل، سارایي صباح ورته وویل چي زه به تر تاسي وړاندي ښار ته ولاړ سم او پر خلکو به زېری وکړم. باره ئې دی واستاوه چي خلک خبر کړي. د ښار خلک کوڅو و بازارو ته له ډول و سورنا سره هر کلي ته راووتل. قضی فکان هم لکه په توره شپه چي سپینه سپوږمۍ راوخېژي، له خپله کوره راووتله. د کان ماکان سترګي په قضی مکان کي داسي ښخي دي چي بل هیڅ لور ته ئې نه اړوي. دواړو یو بل ته په سترګو کي د زړونو حال وواېه. خلکو د کان ماکان د مېړاني او زړه ورتیا بیانونه کول او ویل به ئې چي موږ ته له ده پرته بل پاچا نه ښایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کي ملک ساسان د نزهت الزمان لوري ته ورنږدې سو. هغې ورته وويل چي پر خلکو خو دي پام دئ چي د کان ماکان په صفتو مړېده نه لري. ملک ساسان ورته وويل چي ته نو د خلکو خبري پرېږده. ما دی پخپله وليدی، د صفت څه گرسره خدای په ده کي ايښي نه دي. د خلکو ماغزه خراب دي، چي د ده صفت بيانوي. اورېدلي به دي وي چي وايي: "د ډول ږغ له ليري ښه خوند کوي". د ده د مېړاني اوازه بغداد ته راغله، خلک بې له دې چي رشتيا و درواغ ځانته معلوم کړي، د ده پر خوا سول. ها بل وزير دندان خاين او چمباز هم لښکر راټول کړی دئ. زه خو نه سم کولای چي تر دې دونه ډېرو کلونو پاچهي وروسته اوس د دوی تر حکم لاندي ژوند وکړم. نزهت الزمان ورته وويل چي اوس دي خيال څه دئ؟ غواړې څه وکړې؟ ده ورته وويل چي: "وژنم ئې، وژنم ئې چي د وزير دندان هم اميد وخېژي او ما ته غاړه کښېږدي". نزهت الزمان ورته وويل چي چم وچمبازي حتی له پرديو سره لا بد کار دئ، ته له خپلو خپلوانو سره څرنگه په چل وفريب کي يې؟ بهتره دا ده چي قضی فکان و کان ماکان ته وروادہ کړو او هغه د اولنو خبره په غوږ کي ونيسو چي ويلي ئې دي:

انسانان په احسان خپل سي حيوانان په لومه دام
دښمن هم په لطف مات کړه، نه په توره، نه په لام
که دښمن دي په نرمي و مدارا د ځان خپل نه سو
دې خبيث لره نو وروسته چلوه توره مدام

د ملک ساسان چي د بيتو په معنا سر خلاص سو، باره ډېر خښم ورغی او ورته وې ويل: "که زه په دې پوه سم چي ته ټوکي نه راسره کوې، قسم ده چي سر به دي غوڅ درپرې کړم". نزهت الزمان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل چې خير دئ چې ته پر ما وخښمېدې ، زه به بيا نرمي درسره وکړم. باره ورتېره سوه د ملک سرولاسونه ئې ورمچ کړل او ورته وې ويل چې: "هر څه چې ستا خوښه وي، زه ئې درسره کوم. درڅه چې خپله نخشه عملي کړو او په يوه چم کان ماکان ووژنو". ملک چې دا خبره واورېده، له خوشالۍ پرله وځرخېدي، ول هله ژر کوه، يو چم جوړکړه چې له دې بلا څخه خلاص سو. دې ورته وويل چې په دې کارکي به له باکون نومي مينځې څخه مرسته وغواړو. پر دې مينځې باندي په چمبازۍ کي ختمه ده. د دې په شان بله مکاره او پليته ښځه په دنيا کي نه موندل کېږي. دې مينځې کان ماکان او قضی فکان دواړه لوی کړي دي. پر کان ماکان خو دا مينځه دونه ګرانه ده چې هر وخت ئې د دې په غېږ کي سرايښی وي او په خواږه خوب بيده وي. د ملک ساسان دا خبره خوښه سوه، باره ئې دستي په مينځې پسي څوک واستول او راوئې غوښتل. مينځه چې حاضره سوه، دوی دا ټول بيان ورته وکړ او ورته وې ويل چې د کان ماکان په وژلو کي مرسته ورسره وکړي. پر څنګ ئې د خورا ډېرو سرو و سپينو زرو وعده هم ورکړه. مينځې ورته وويل چې: "سمه ده. خو ما ته داسي يو خنجر راکړئ، چې په زهرو لړل سوی وي او ژر ئې ووژلای سي".

د ملک ساسان دا نخشه بيخي ډېره پر زړه ښه ولګېده. باره ئې په زهرو لړلی خنجر ورکړ. د دې مينځې خورا ډېرنکلونه او راز په راز شعرونه په ياد زده ول. آبس، خنجر ئې واخيست، له کوره ووتل چې نور به نو کان ماکان وژني. په دغه چورت کي وه چې کان ماکان ته ورسېده. کان ماکان د قضی فکان په انتظار وو، چې ناڅاپه دا مينځه ورته راغله او له ځان سره ګډه ده چې د وصال وخت راورسېدی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجران شپې تېرې سوې. کان ماکان چې دا خبرې واورېدې، باره ئې له مینځې څخه د قضی فکان پوښتنه وکړه چې پر څه حال ده؟ دې ناولې مینځې ورته وویل چې هغه هم ستا په مینه کې لېونۍ ده او تل ئې ستا نوم پر خوله جاري دئ. کان ماکان دستې خپلې جامې په زېرې کې مینځې ته ورکړې او د نورو سرو و سپینو وعده ئې هم ورسره وکړه. مینځې ورته وویل چې نن شپه زه ستا کره تېروم او د مینانو او عاشقانو عجیبې و غریبې کیسې به درته وکړم. کان ماکان ورته وویل چې تر خوله دې جار سم. داسې نکل راته وکړه چې له زړه څخه دا غمونه لیرې سي او یوګړی خوشاله سم. باره مینځه کښېنستله او کان ماکان ته ئې وویل چې د نکلو په کتابوکې راغلې دي....

د چرسي مین نکل

وایې: یو سړی وو چې له ښایستو ښځو سره ئې ډېره جوړه وه او تل به ئې خپله هستې او شتمنې پر هغو باندې لګوله. په پای کې دا سړی در په دره او مفلسه سو، دنیا ئې ګرده ځنې ولاړه، په بازاروکې به ګرزېدی چې کومه وچه ګوله یا سبوس ډوډی په لاس ورسې او ځان له مرګه په راوګرزوې. دی د دغې وچې ګولې په تلاښ کې وو او خاورې ئې سره شنلې چې ناڅاپه ئې یو تېره مېخ په ګوته ننوتی او وینې ئې راتوی سوې. باره، یو کونج ته کښېنستی، وینې ئې له ګوتې پاکې کړې او په یوه زړوکې ټوکر ئې ګوته ټینګه وتړله. پر لارې روان سو، زګېروی ئې دئ او د ګوتې له درده ناارامه دئ. په دې حال کې یوه حمام ته ورسېدی. د کالیو په ځای کې ئې کالې وکښل او دننه حمام ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورننووت. د اوبو د حوض پر شنډه کښېنستې او تودې تودې اوبه پر سر و بدن تويوي. آخر ئې بدن ډېر تود سو او ګرمۍ په عذاب کړ.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

دې سړي پر ځان باندي دونه تودې اوبه تويې کړې چي له ډېري ګرمۍ څخه ئې بدن لکه اور داسي تود سو. باره راولاړ سو د سړو (يخو) اوبو حوض ته ورتېر سو، چي ګوري د حوض پر شنډه باندي د چرسو يوه ټوټه پرته ده. ټوټه ئې راواخيسته او خولې ته ئې کړه. په خوله کي ئې يوې خوا و بلي خوا ته سره واړوله او غرچ ئې سو، تر ستوني ئې تېره کړه. چرسو داسي ژر تاثير پر وکی، چي بوخ ئې راواړاوه. سړی د حوض پر غاړه بوري بوري پرېووت او نشه سو. د نشې په حال کي ئې خيال ته ورغله او داسي فکر ئې کاوه چي د حمام کيسه مال ئې کيسه کوي او چاپي کوي ئې. يو مريی ئې سر ته ولاړ وي، بل ئې پښو ته د يوه د اوبو لوټه (طاس) په لاس کي وي او د ها بل نور د حمام سامانونه په بغل کي. دا کسان چي ئې وليدل له ځانه سره ئې وويل چي دې خلکو د بل چا خيال پر کړی دئ او په ناپامي کي ده ته راغلي دي. د دوی پر شوده ګي خندا ورغله او پښې ئې لاپسې کش کړې او اوږد وغزېدی، له ځانه سره ئې وويل: "دا چرس خو عجبه د خدای نعمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، په یوه پاچهي ارزي". باره فکر کوي چي کیسه مال ئې تر لاس ونیسي، راولاړ ئې کړي، د تورو رېښمو لونګ (لنګ) ئې تر ملا وروتړي. مریان هم د اوبو له لوټې او نور سامان سره په پسې سي. یو ګوښه ځای ته ئې بوزي. چي ګوري، هورې تیار خواړه پر اور پراته وي. نوري رقم په رقم مېوې په غابو کي ایښوول سوي وي. ښه ښه عطرونه پاشل سوي وي. ده ته یو ختکی ورمات کړي. د شرشمو پر چوکۍ ئې کښېنوي. کیسه مال ورته ولاړ وي، بدن ئې ورچاپي کوي او مریان ئې پر سر اوبه ورتویوي او لمبوي ئې. دی چي ئې ښه پاک خواپاکی ولمباوه، نو دوی ځني ولاړل او دی ئې یوازي پرېښوو. دوی چي ولاړل، سړی راولاړ سو، لونګ (لنګ) ئې ایسته کړ او له خندا شین ولاړی، دونه ئې وخندل چي آخر ئې پر پښتورګو لاسونه نیولي ول او پرله غبنتی. د دوی پر شوده ګۍ باندي خندا ورغلې وه او له ځانه سره ئې ویل چي ته دوی ته ګوره، ځونه چادیان خلک ول، ماته به ئې "وزیر صاحب، وزیرصاحب" ویل. کله به ئې لا راته وویل چي: "یا مولانا صاحب". بیا ئې په زړه کي وروګرزېدل چي البته، خطاوتلي ول، د بل چاخیال ئې دربانديکړي وو. ښایي وروسته مي وپېژني چي زه د خدای لغړی یم. باره وبېرېدی چي که دا خلک را پوه سول چي زه هیڅ نه لرم. نه وزیر یم نه مولانا، خودښکه چي تر وهلو مي په ځغلولو سترۍ کړي. باره له بېري څخه د تودو اوبو حوض ته ورشیوه سو، بیرته له حوض څخه راووت. بیا ئې په خیال کي ورغله چي مریان او خذمتګاران ورته راغلي وي. بوخچې ئې ورته راوړي وي. درې داني د ورېښمو لونګان ئې هم ورته راوړي وي. یو لونګ ئې پر سر وروټچوي، بل پر اوږو. دا دریم لونګ ئې تر ملاوروتړي. خذمتګاران

(c) ketabton.com: The Digital Library

کڼاوې[1] ورته راوړې. دی ئې په پښو کړي. مريان ئې تر لاس ونيسي او تر حمام راووزي. دی په زړه کي بيخي ډېر خوشاله اوخندان وي، څو د جامو ايستلو ځای ته راسي. دلته چي ګوري، د پاچهانو فرش، سرې غالۍ او سطرنجۍ ورته اواري وي او مريان شاوخوا ورته ولاړ وي او بدن ئې ورموړي. په دې حال کي خوب يووړ. خوب ئې ليدی چي يوه نازکه پازکه نجلۍ ئې په غېږ کي ناسته ده او دی ئې مچ کړ. باره ئې د پښو منځ ته سوه او په ابوالعياش ئې لاس وروواهه، چي په دغه حال کي يو چا په زوره ږغ پروکړ، چي: "اې چرسکه! ولاړ سه، سره غرمه سوه، ته لابيده يې". ده چي سترګي روڼي کړې، ګوري چي د سړو اوبو په حوض کي پروت دئ. لونګ ئې نسته. ځان ته ئې وکتل چي د شرم لوښي و لرګي ئې پر ميدان ورته پراته دي، ابوالعياش ئې له سده وتلی جګ ولاړ دئ، خلک شاوخوا پر راڅرخېدلي دي او له خندا شنه شنه کېږي. دی پوه سو چي دا ټول د شيطان کورخرابي کارونه دي، دا ټول د احتلام له لاسه راپېښ سول. خوا ئې ډېره بده سوه. خلکو چيغي پر وهلې چي: "ولاړسه، ته نه شرمېږي چي پر سپين ميدان داسي بې سيرته لڅ پڅ پروت يې. رشتيا ئې ويلي دي چي چرسي زوی، نه زوی. تارياکي دوه په ايکي". باره ئې موچڼي و بوټونه پر راوګرزول او داسي وواهه چي ادوبدو ئې کړ. چرسي ټوک ټوک، وړی تړی کور ته روان سو.

کان ماکان چي دا نکل د مينځي له خولې واورېد، دونه ئې وخندل چي آخر ئې پر پښتورګو درد سو. باکون ته ئې وويل چي: "داسي نکل دي راته وکړ چي پخپل ټول عمر مي نه وو اورېدلی. بل

---

[1] د حمام لرګيني څپلۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به دي دغه راز عجيب و غريب نکل نه وي زده، چي راته وئې کړې". مينځي ورته وويل چي تر شل مي زيات نور زده دي. باره ئې نکلونه ورته کول، څو کان ماکان ته خوب ورغی او بيده سو. مينځه ئې بالښت ته ناسته ده. نيمه شپه سوه. مينځي له ځانه سره وويل چي داغه ئې وخت دئ. راولاړه سوه، خنجر ئې له لستوڼي راوکيښ، پورته ئې کړ، چي اوس به ئې نو د کان ماکان په نس کي ښخاوه، په دغه وخت کي د کان ماکان مور نابيره په خونه ورننوتله. باکون مينځي چي وليدله، ورته ولاړه سوه او سلاماليک ئې ورته وکړ. خو له واهمې څخه ئې ټول بدن لړزېدی. تا به ويل چي سره لوي تبي اخيستې ده. د کان ماکان مور چي داحالت وليد، حيرانه سوه. زوی ئې له خوبه راويښ کړ. زوی چي ئې راويښ سو، مور ئې ورته وويل چي: "قضی فکان خبره سوې وه، چي ستا د مرگ توطئه جوړه سوې وه. نو ئې زه په تا پسي راواستولم چي دمخه تر دې چي باکون تا ووژني، زه دي په حال خبر کړم. زه په دغه لحظه کي راورسېدم چي نور نو باکون ستا وژلو ته لاس پورته کړی وو".

کان ماکان ورته وويل چي پر سم وخت راورسېدې او ښه دئ چي باکون هم دلې حاضره ناسته ده. باره ئې باکون ته مخ وروا ړاوه او ورته وې ويل چي نوري جالبي کيسې به دي نه وي زده. هغې جواب ورکړ چي: "جالبي کيسې ډېري دي، خو هغه به بل وخت ته پرېږدو". باکون ولاړه سوه چي له خوني ووتله منگر زړه ئې په هوا وو او د نجات اميد ئې کورټ نه وو. ځکه دا پوه سوه چي د کان ماکان مور په ټوله حال خبره ده. باره ئې له کان ماکان سره خدای په اماني وکړه او له خوني ووتله. د کان ماکان مور خپل زوی ته ورنژدې سوه او ورته وې ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې: "بلاوه برکت ئې نه وو. ګوره کمه ګوله مو د خدای په در کې قبوله سوې وه، چې د هغې له رویه خدای نن شپه له مرګه وژغورلې".
باره ئې ټول بیان ټکي په ټکي ورته وکړ.

کان ماکان ورته وویل چې: "موري! مرګ و ژوند د خدای په لاس دئ. منګر بهتره دا ده چې ځانونه له دې دښمنانو څخه ګوښه کړو".
آبس، چې لمر ښه رالوړ سو کان ماکان له ښاره ووت او ځان ئې وزیر دندان ته ورساوه. دی نو هورې پرېږده، بیرته به راسو، ملک ساسان او نزهت الزمان ته. تر کان ماکان وروسته نزهت الزمان هم له ښاره ووتله او له هغوی سره یو ځای سوه. د دولت نور غټان هم ورسره ملګري سول او پخپلو منځو کې ئې مشوره وکړه او پر دې خبره ئې اتفاق راغی چې له رومیانوسره په جنګ کوي او د ملک نعمان او ملک شرکان د وژلو غچ به ځني اخلي. دوی جګړې ته ورووتل او له څو ورځو جنګ وروسته، چې کیسه ئې نو اوږده ده، د ملک رومزان له خوا ونیول سول او بندیان سول. یوه ورځ سهار ملک رومزان امر وکړ چې کان ماکان او وزیر دندان او د هغو ملګري دې ورته حاضر کړه سي. دوی چې ورته حاضر سول، ملک رومزان هغوی خپل څنګ ته کښېنول. باره سترخانونه اوار سول. حاضرینو ډوډۍ وخوړه او د ټولو زړونه له مرګه بېغمه سول او یو بل ته ئې سره وویل چې دوی فکر کاوه چې مرګ ته ئې راغوښتي دي. دا خو مېلمستیا معلومېدله. تر ډوډۍ وروسته ملک رومزان حاضر مجلس ته مخ ورواړاوه او ورته وېویل چې ده یو خوب لیدلی دئ.

راهبانو ورته ویلي دي چې د دې خوب معنا او تعبیر له وزیر دندان پرته بل څوک نه سي کولای. وزیر دندان ورته وویل چې اې پاچا! ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي خوب راته بيان کړه، تعبير به ئې خداى خير کړي. پاچا ورته وويل چي خوب مي ليد چي په يوه لوى کنډهل کي لوېدلي يم او يو څو تنه مي زهيروي او تکليف راکوي. هر څه کوښښ و تلاښ چي کوم، له دې کنډهله وتلاى نه سم. شاوخوا مي وکتل. د کنډهل په يوه کونج کي مي يو زرين شى تر سترګو سو. لاس مي وراوږدکړ، چي راوائې خلم. چي لاس مي ورووړ، هغه دوه زرين شيان سول. چي ښه ورنږدې سوم هغه بيرته يو شى سو. په دغه وخت کي له خوبه راويښ سوم. وزير دندان ورته وويل چي د دې خوب تعبير دي داسي دئ چي ستا يو ورور، يا وراره يا د کاکا زوى يا د هغه نور خپلوان چي وينه ئې له تاسره يوه ده، به خداى پيداکړي. پاچا چي داواورېدله، باره ئې کان ماکان و نزهت الزمان وقضى فکان و وزير دندان او نورو ته وکتل او له ځانه سره ئې وويل چي دا خلک بايد زه ژر ووژنم. د لښکر زړه به ئې ولوېږي او زه بايد ژر خپل مملکت ته بيرته ولاړ سم، نه ګانه چي پاچهي مي د لاسه و نه وزي. باره ئې دستي جلاد راوغوښت او امر ئې پر وکړ چي کان ماکان ووژني. په دې وخت کي ناڅاپه د ده روزونکې دايي مجلس ته راحاضره سوه او پر ده ئې چيغه وکړه چي: "اې، ټولواکه! دا څه کوې؟" پاچا په جواب کي ورته وويل چي خيال مي دئ چي دا بنديان ټوله مړه کړم، سرونه ئې د هغوى ملګرو ته ورولېږم. بيا به نو پر هغوى باندي له خپل لښکر سره يو ځاى حمله وکړم. څوک به مړه کړم او څوک به وتښتي. او دا مي له مسلمانانو سره وروستۍ جګړه نه ده. تر دې جګړې وروسته يو وار ژر خپل مملکت ته ځم چي هلته ته خو به څه نه وي پيښ سوي. دايي چي ئې دا خبري واورېدې، د دوى په ژبه ئې ورته وويل چي حاضر مجلس په پوه نه سي، ول: "څرنګه دي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه اواریږي چي خپل خوریی او خپله خورځه ووژنې؟" پاچا چي دا واورېدله، له ډېره خښمه سره سوروشین سو. خپل دایي ته ئې وویل چي: "خدای خوار کړي! تا ما ته نه وه ویلي چي ستا مور وژل سوې ده او تا ته ئې زهر درکړي وه". بیا دي یو غمی راکړ چي دا ستا د پلار غمی وو. د خدای په غضب ککړه سې، رشتیا ولي نه راته وایې؟ دایي ورته وویل: "ما چي څه درته ویلي دي، هغه ټول رشتیا دي. زما نوم مرجانه او ستا د مور نوم ملکه ابریزه دئ. مور دي ډېره ښایسته او زړه وره ښځه وه. خو پلار دي د بغداد او خراسان ټولواک ملک نعمان دئ چي خپل زوی ملک شرکان ئې له دغه وزیر دندان سره جنګ ته استولی وو. ستا ورور ملک شرکان یوه ورځ له لښکره څخه لیري تللی وو چي ستا د مور ملکې ابریزې پر ماڼۍ پېښ سوی وو. مور، مینځیانو په دغه وخت کي ستا له مور سره په یوه ګوښه ځای کي سات تېراوه او غېږي مو ایستلې، چي ناڅاپه ملک شرکان راغی. ستا له مور سره ئې غېږ وایستل. ځرنګه چي هم د ښایست له خوا پر ختمه وه او هم په زور کي غښتلې وو، ستا مور ئې غوځاره کړه. مور دي دی پنځه ورځي پخپله ماڼۍ کي د مېلمه په ډول وساته. یوه ښځه چي ذات الدواهي نومېدله، په دې حال خبره سوه او ستا د مور پلار ملک حردوب ته ئې دا حال ووایه. مور دي د ملک شرکان پر لاس مسلمانه سوه او ایمان ئې راوړ. شرکان دا له ځانه سره بغداد ته بوتله چي زه او ریحانه او یو څو نوري مینځیاني هم ورسره وو. مور، ټولي مسلماناني سولو. ستا پلار ملک نعمان چي دغه ملکه ابریزه ولیدله، سمدلاسه پر مین سو. له ملکې سره ئې شپه تېره کړه. په دغه شپه ملکې حمل واخیست او ته ئې په نس سوې. مور دي درې غمي درلودل چي پاچا ته ئې وروبخښل. پاچا یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی نزهت الزمان ته، یو ئې ضوء المکان ته او دریم ئې ستا وروړ شرکان ته ورکړ. ملکې ابرېزې دغه غمی له ځانه سره وساته. کله چې د ملکې د لنګون وخت رانزدې سو، غوښتل ئې چې له خپلو خپلوانو سره وګوري. ما ته ئې خپل د زړه حال ووایه. ما یوه تورپوستې مریي ته دا حال ووایه. د ډېرو سرو او سپینو زرو وعده مې ورسره وکړه او ځنې ومې غوښتل چې زموږ سره په دغه سفر کې ملګری سي. دې مریي، چې غضبان نومېدی، زما خبره ومنله او موږ ئې له ښاره راوایستلو وتښتېدلو. د روم خاورې ته چې راورسېدلو، د مور دې د لنګون دردونه شرو سول. له آسه راکښته سولو چې په دغه وخت کې پر دې مریي باندې شهوت زور سو او غوښتل ئې چې ملکې ته لاس وروا چوي. ملکې چیغه پر وکړه او له ډېره خښمه ئې غاښونه ورته چیچل چې په دغه شېبه کې ته وزېږېدلې. ستا له زېږېدلو سره سم د روم ښار له خوا یوه دوړه ښکاره سوه. مریي واهمې واخیست او پر خپل ځان وبېرېدی. باره ئې توره کش کړه او ستا مور ئې ووژل او دی پخپله وتښتېدی. دغه وخت دوړه رانزدې سوه او ستا نیکه او د روم پاچا ملک حردوب راښکاره سو. دی چې رانزدې سو، نجلۍ ئې پر مځکه باندې مړه ولیدله. ډېر غمجن سو. باره ئې زموږ ځخه د ملکې په باب او د هغې د وژلو په باره کې پوښتنه وکړه. موږ ټول بیان ورته ووایه. د رومیانو او مسلمانانو د دښمنۍ سبب هم همدا خبره ده. باره ئې د ملکې مړی راواخیست او په خپله ماڼۍ کې ئې ښخه کړه. ته ئې ما ته راوسپارلې. ته مې لوی کړې او هغه غمی مې چې ستا په مور پوري ئې اړه درلوده، ستا په غاړه دروځړاوه. بیا نو ته خدای لویولې او لوی سوې. په هغه وخت کې ما تا ته دا حال نه سوای بیانولای. یو سبب ئې دا وو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسي تر منځ جګړه پيښېدله او بله خبره خو دا وه چي نيکه دي هم امر راباندي کړی وو چي دا خبره به له ځانه سره پټه ساتم. ما د ده له حکمه څخه سر نه سوای غړولای. دا خبره پاته وه، څودا دئ اوس مي درته وويله. نور نو ستا حکم دئ چي څه کوې نو موږ پر سر و سترګو منلي دي. د مرجانې دغه بيان ټولو بنديانو هم واورېد. باره نزهت الزمان نارې کړې چي ملک رومزان زما پلرنی ورور دئ، مور ئې ملکه ابريزه د ملک حردوب لور ده او دغه مرجانه نومې مينځه زه پېژنم. ملک رومزان حيرانی واخيست چي دا څه اورم؟ باره ئې له نزهت الزمان سره له نزدې وکتله او د وروری وينه ئې پر جوش راغله. هغې هم ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ. د دې بيان او د مرجاني کيسه کټ مټ سره ورته وه او د ملک هم زړه ته ولوېدله چي دی د عراق دئ او پلار ئې ملک نعمان دئ. باره ئې ژر ژر د خپلي خور نزهت الزمان لاسونه ورخلاص کړل، لاس ئې ورمچ کړ. نزهت الزمان ته ژړا ودرېده او ملک هم ورسره وژړل. آبس، نور بنديان ئې هم راوغوښتل، له لاسو څخه ولچک او له پښو څخه ئې زولنې ځني وايستلې. په دې وخت کي د مرجاني سترګي پر هغه غمي باندي ولګېدې چي د کان ماکان په غاړه وو. باره ئې نارې کړې او ملک رومزان ته ئې وويل چي: "زويه! د خپلو خبرو بله نښانه مي هم پيداکړه او هغه د دغه ځوان په بازوبند کي دغه غمی دئ. دا له هغو درو غميو څخه دئ چي يو مي ئې ستا په غاړه درځړولی وو".

کان ماکان ته ئې وويل: "ځوانه! ته دي دا غمی راوړه چي زه ئې وګورم". کان ماکان غمی ورکړ. مرجاني دا دواړه غميان ملک رومزان ته ورښکاره کړل. هغه چي وکتل، په رشتيا سره دواړه يو شانته ول او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجاني پر خبره باندي يو بل ثبوت هم ورزيات سو. ملک پوه سو چي دغه ځوان ئې يعني کان ماکان ئې وراره دئ. باره ئې وزير دندان ته مخ وروااړاوه، په غېږ کي ئې ونيو. کان ماکان ئې پر تندي مچ کړ. زياتي نو خوشالي سوې، ډولونه ووهېدل، اتڼونه سول، سورناوي ورغېدلې. هلته چي د عراق و شام لښکرو د روميانو دا ډول و ډمامې واورېدلې، باره پر اسانو راسپاره سول او ملک زبلکان هم راسپور سو چي وګوري، دا ډولونه پر څه وهل کېږي؟ باره ئې لښکر ته د جنګ د تياري تروم وواهه. ملک رومزان چي وليدل، د عراق و شام لښکر په جنګ رارهي سول او په اصلي حال خبر نه دي، باره ئې خپلي ورېرې قضی فکان ته وويل چي ته چټکه ورسه او د عراق و شام لښکر ته اصلي حقيقت بيان کړه. قضی فکان هم په منډه ورغله او ملک زبلکان ته ئې ټول بيان وکړ او نکل ئې له سره تر پايه ورته واوراوه. هغوی هم خوشاله سول او انديښنه ئې رفع سوه.

آبس، قضی فکان دمخه سوه او ملک زبلکان او د عراق و شام نور غټان په پسې سول او د ملک رومزان خيمې ته ورغلل. خيمې ته چي ورننوتل، وئې ليدل چي ملک رومزان له خپل وراره کان ماکان سره ناست دئ او له وزير دندان سره د ملک زبلکان په باب مشوره کوي. تر مشورې وروسته ئې فيصله پر دې سوه چي دمشق به د پخوا په شان ملک زبلکان ته ورپرېږدي او پخپله به دوی عراق ته ولاړ سي. باره ئې سلطان زبلکان د شام له لښکر سره دمشق ته واستاوه او نور لښکر سره راغونډ سول. ملک رومزان او کان ماکان دواړو سره وويل چي د دوی زړونه به هغه وخت پر ارامه او خښم به ئې سوړ سي چي له ذات الدواهي څخه خپل غچ واخلي. باره ئې نو لښکر ته د کوچ امر وکړ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کان ماکان له خپل اکا ملک رومزان سره خوښ خوشاله رهي سو. مرجاني ته ئې دوعاوي وکړې چي دوی یو او بل ئې سره معرفي کړل.

د مزله کار دئ، هله ، هله، هله دا دئ، عراق ته راورسېدل. د ملک ساسان لوی اوالدار د دوی په راتګ خبر سو او هرکلي ته ئې راووت. د ملک رومزان لاس ئې مچ کړ. ملک هم سوغات ورکړ. باره نو ملک رومزان پر تخت کښېنوست او کان ماکان ئې پر څنګ ورسره کښېناوه. کان ماکان پښه ونیوله او ورته وې ویل چي دا ځای ستاسي سره ښایېږي. ملک رومزان ورته وویل: "استغفرالله! زه به څرنګه ستا پاچهۍ ته طمع کوم". په دې ترڅ کي وزیر دندان پر راږغ کړه چي تاسي دواړه دي سلطانان یاست. یوه ورځ دي یو پاچهي کوي او بله ورځ دا بل یو. دا خبره د دواړو خوښه سوه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او څلور څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

ملک رومزان او کان ماکان دواړه د وزیر دندان په اشاره پر تخت کښېنستل. خوښ خوشاله ژوند ئې وو. لښکر او رعیت هم خوشاله وو او د خپلو پاچهانو د سر دوعاوي ئې کولې. سلطان کان ماکان واده وکړ او د کاکا له لور قضی فکان سره ئې د عیش و عشرت شپې تېرولې. څه موده وروسته، یوه ورځ ناست دي، چي ګوري له لیري څخه دوړه معلومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوه. چي وئې کتل يو سوداګر دئ راځغلي او چيغي وهي، خولۍ ئې له ډاګه وويشتل او وې ويل چي: "اې، پاچا! دا څه پېښه ده چي د کفر په وطن کي زموږ مالونه سهي سلامت راتېر سول، خو د اسلام په پاچهي کي ئې راڅخه لوټ کړل".

ملک رومزان د غلا کيفيت ځني وپوښتی. سوداګر ورته وويل: "دا شل کاله کېږي چي په تجارت پسي له وطنه ورک يم او د دنيا په ښارو کي ګرزم. زما سره د دمشق د ښار يو دوه مکتوبه هم سته چي ملک شرکان له دې اسيته ليکلي دي چي ما ورته يوه مينځه وربخښلې وه. اوس چي دې وطن ته راورسېدم. ما له هند څخه سل باره مال رابار کړی وو، بغداد ته مي ووړ. دلته عربان و کردان راباندي پېښ سول. سړي ئې راووژل او مالونه ئې لوټ کړل. هست و نېست مي ټول ولاړل. دغه مي حال دئ، دا مي احوال دئ". تر دې بيان وروسته په ژړا سو. د ملک رومزان او ملک کان ماکان هم زړونه پر وسوځېدل. باره ئې سل تنه داسي سپاره ورسره ملګري کړل چي هر يو ئې د زرو تنو په جنګ ورتللای سوای. سوداګر دمخه سو چي لارولیکه وروښيي. دغه ورځ او شپه ئې ټوله مزل وکړ. سهارګاه مهال دئ چي يوې سمسوري سيمي ته ورسېدل. دلته ئې يو ځای هغه غله په سترګه سول چي ناست دي او د سوداګر مالونه پخپلو منځو کي سره وېشي.باره دا سل تنه سپاره پر راوګرزېدل او ملک رومزان او ملک کان ماکان په لوړ اواز ږغ پر وکړ چي: "ښور و نه خورئ، که هر چا ښور وخوړ، سر به ئې له تنې څخه ورجلا کړو". چي مخ دي راګرزاوه، ټول ئې ونيول. دا غله ټول درې سوه تنه ول او د عربو او کردانو هغه ټول فساتيان او لوچګان پکښې شامل ول. د سوداګر مالونه ئې ځني راټول کړل او د دوی لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپښې ئې وروتړل. په کښېدلو ئې بغداد ته راوستل. په بغداد کې ملک رومزان او ملک کان ماکان دربار جوړ کړ. دوی پر تخت کښېنستل او غله ئې راوغوښتل او پوښتنې ئې ځنې شرو کړې؟ هغوی وویل چې موږ درې تنه مشران لرو او هغو دا ډله له شاوخوا اطرافو څخه راغونډه کړې ده. امر وسو چې دا درې تنه راحاضرسي. فوراً ئې هغه درې تنه راحاضر کړل. دوی ئې بندیان کړل او نورو ته ئې رخصت ورکړ او خوشې ئې کړل. د سوداګر مالونه ئې ټوله بیرته په لاس ورکړل. په دې وخت کې سوداګر دوه مکتوبه راوایستل چې یو د ملک شرکان په خط کښل سوی وو او بل د نزهت الزمان په لیک لیکل سوی وو. د خطو له رویه معلومه سوه چې دې سوداګر همدغه نزهت الزمان پر ملک شرکان باندې خرڅه کړې وه. کان ماکان چې د خپل اکا شرکان لیک وکوت. وئې پېژاند چې د هغه د لاس لیکلی خط دئ. باره ئې خط واخیست او سیده نزهت الزمان ته ولاړ. هورې ئې د سوداګر بیان ورته وکړ. نزهت الزمان چې خط وکوت، خط او سوداګر ئې دواړه وپېژندل.

آبس، خط ئې ملک رومزان او ملک کان ماکان ته ورکړ او سوداګر ئې مېلمه کړ. ښه غوره ډوډۍ ئې ورلره ورکړه. تر ډوډۍ وروسته ئې ډېر مال هم په سوغات کې ورکړ. خپل مریان او نوکران ئې په خدمت کې ورته ودرول. سوداګر خورا ډېر خوشاله سو او ډېرې دوعاوې و ثناوې ئې ورته وکړې. درې ورځې ئې تېرې کړې، نور ئې نو اجازه وغوښتله او پر خپله تړه ولاړ. تر دې وروسته نو پاچهانو د غلو هغه درې تنه مشران راوغوښتل او پوښتنې ئې ځنې وکړې. یوه ورته وویل چې زه سارایې سړی یم او زما د اکار وو چې کوچنې ښایسته هلکان او نجونې به مې غلا کولې او بیا به مې پر سوداګرو باندې خرڅول. ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره زمانه مي دا کار وکړ. پای ته له دغه خدای ناترسه سره انډيوال سوم. څو لوڅګان مو سره راټول کړل او د سوداګرو قافلې به مو لوټولې. پاچهانو ورته وويل چې د ماشومانو په غلاوو کي دي کومه داسي عجايبه پېښه ليدلې ده. که دي ليدلې وي، راته وئې وايه.

سارايي ورته وويل چي د پاچهانو سر دي سلامت وي، تر ټولو عجايبه پېښه خو دا وه چي دوه ويشت کاله پخوا مي په بيت المقدس کي يوه نجلۍ غلا کړه. داسي ښايسته نجلۍ وه چي ګل پوري موښت، خو خيرن بړانګي کالي ئې اغوستي ول او يو خيرن ځيري ويري پوړنی ئې پر سر وو. ما دا وليدله چي له کاروانسرای ځخه راووتله. باره مي په يو چم غلا او پر اوښ مي سپره کړه. خيال مي نو دا وو، چي دا نجلۍ ليري دښتو ته، هغه ځای ته چي زما عيال پکښې اوسېدی، بوزم. خيال مي وو چي هورې به اوښان پيايي او پوچي موچي به راټولوي. دې نجلۍ خورا ډېري بوغاري وکړې او خورا ډېر ئې وژړل. هيڅ نه ارامېدله. آخر مي يو څو چپلاخي وهم وهله خو نجلۍ له ژړا نه لوېدله. باره مي دمشق ته بوتله او هورې مي يوه سوداګر ته ورښکاره کړه. سوداګر چي د دې حسن و جمال ته وکتله، باره ئې په سل زره ديناره راځخه رانيوله. بيا مي نو واورېدله چي سوداګر ښه کالي په واغوستل او د دمشق پاچا ته ئې هديه کړه. پاچا سوداګر ته يو په دوه پيسې ورکړې. دغه بيه پر هغې نجلۍ لا لږ وه.

ملک رومزان او ملک کان ماکان دې کيسې ته داسي حيران تللي دي. نزهت الزمان چي دا نکل واورېدی، اسمان ئې پر سر سره وڅرخېدی، پر سترګو ئې توري پردې راغلې، خپل ورور ملک رومزان ته ئې مخ وروااړاوه او يوه لويه چيغه ئې وکړه چي: "دا هغه ارمچک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زه ئې په بيت المقدس کي وتښتولم". بیا نو نزهت الزمان هغه ټولي دیدنۍ و خوارۍ ولوړي ووهل وټکول بیان کړل چي د دغه سړي له لاسه پر دې راغلي ول. باره ئې وویل چي د دې سړي وژل خو ما ته داسي روا دي لکه د خپلي پاکي مور شیدې. توره ئې کش کړه او پر سارايي ئې مخامخ ورالا کړه.

سارايي ناري کړې چي: "آپاچهانو! دا ښځه مه پرېږدئ چي ما مړ کړي. زه به د خپل ژوند یو بل عجایب نکل هم درته وکړم". باره، کان ماکان خپلي عمه ته مخ ورواړاوه چي ته ئې پرېږده چي دی نکل وکړي. تر نکل وروسته بیا ستا کار دئ چي هر څه په کوې. نزهت الزمان لاس ونیوی او توره ئې بیرته تېکي ته کړه. پاچهانو سارايي ته وویل چي نکل دي کوه. سارايي ورته وویل چي دا نکل په دې شرط درته کوم چي نور به نو ما بخښئ. دوی هم د بخښني وعده ورسره وکړه او سارايي نکل شرو کړ.

د سارايي د خيانت نکل

سارايي پاچهانو ته مخ وروا‌ړاوه، وې ويل چي کيسه داسي وه ښه ډېر وخت پخوا يوه شپه خوب راڅخه وتښتېدی. لټ پر لټ اوښتم، هيڅ خوب نه راتلی. شپه دونه راباندي اوږده سوه لکه يو کال. آخر چي سهار سو، راولاړسوم. توره مي راواخيستله، ملا مي وتړله او نېزه مي پر اوږه کړه. د هوسيو په ښکار ووتلم. پر لاري يوه ډله ښکاريان نور راباندي پيښ سول. زما په نيت چي خبر سول، باره سره ملګري او انډېوالان سوو. تلو، تلو، تلو، چي ناڅاپه مو يو اوښمرغۍ (شترمرغ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سترګه سوه. باره مو پسي ورمنډه کړه. دا دمخه ده موږ په پسې یو. تر ماپښینه مو منډې پسې ووهلې. آخر یو داسي بټې بیابان ته راورسېدو چي نه یو بوټی پکښې سته او نه یو ډوکی. بس د مارانو پوښهاری او د پېریانانو اوازونه اورو، بل څه نه وینو او نه اورو. اوښمرغی هم راڅخه ورکه سوه، تری تم سوه. په پوه نه سوو چي په هوا والوتله، که په مځکه ننوتله. باره مو د اسانومخ راواړاوه. منګر په داسي توده هوا کي بیرته تګ هم د اسمان خاته وه. هوا داسي توده سوه چي تا به ویل د دوږخ خوله پر دغه دښت راخلاصه سوې ده. په دې ترڅ کي تندي واخیستلو او اسان مو هم له اخه و له ټوخه ولوېدل. مرګ مو په دا خپلو ګناهکارو سترګو ولېدی. په دغه چورتو کي یو، چي نابېره مو له لیري څخه یوه پراخه شنه سمسوره سیمه ولیدله چي یوه خېمه پکښې معلومېدله او د خیمې څنګ ته یو آس هم تړلی ښکارېدی. موږ ته دونه خوشالي پېښه سوه چي مه کوه پوښتنه. باره مو اسان د خیمې پر خوا ورپونده کړل. زه دمخه یم او نور یاران راپسې دي څو دا دئ چمنانو ته ورسېدو. هورې د یوې چینې پر غاړه له اسانو څخه راکښته سوو. ځانونه او اسان مو ښه اوبه او ماړه کړل. ته زما بې عقلی ته ګوره، ناحقه د خیمې و خوا ته وررهي سوم. خیمې ته چي ورغلم، ګورم چي یو ښایسته ځوان او یوه پی مخې جګه لوړه نجلی څنګ پر څنګ ولاړ دي. ځوان ته مي سلام ورواچاوه. سلام ئې رابیا کړ. باره مي پوښتنه ځني وکړه چي: "یااخ العرب! راته ووایه چي څوک یې؟ او دا د څورلسم سپوږمی څوک ده؟" ځوان سرکښته واچاوه، بیرته ئې راپورته کړ او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي: "ته څوک یې؟ او دا سپاره چي درسره دي، دا څوک دي؟"

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته وويل چي: "زه د فرازي زوی حماد يم. په عربو کي ئې زه د پنځو سوو سپرو پر ځای شمېرلی يم. موږ له کور څخه د هوسيو په ښکار راووتلو. تندي واخيستلو او دې خيمې ته راغلو چي ګوندي يو غوړپ اوبه به پيداکړو". ځوان چي زما خبره واورېدله، باره ئې هغې ښکلي نجلۍ ته وويل چي دې سړي ته اوبه ورکه او د خورک چي هم هر څه وي، ورته رائې وړه. نجلۍ د زرکي په شان شانه ورانه رهي سوه. يو آن وروسته ئې د سپينو زرو په جام کي سړې اوبه او په بل لاس کي ئې په يوه غاب کي خرما، شيدې او يو څه د هوسۍ غوښه راوړه. زه د دغي نجلۍ ښايست ته داسي ډوب حيران تللی وم، اوبو او خوړو ته مي خودښکه پام لا سوی وي. بې اختياره مي تر خوله راووتله:

شاپېرۍ د حسن نه يې ته ئې حوره
مور دي نه سي پر تا ښکلي باندي بوره
سيال دی نسته په څلور کونجه دنيا کي
ګوره؟ ته به ئې پيدا له کومه نوره

او په دې پسې مي دا بيتونه هم تر خوله راووتل:

ښايستې چي ما ليدلي پر دنيا دي
انس وجن او دا نور هر څه چي پيدا دي
ستا تر نوک ده صدقه دا دنيا ټوله
سپلني دي هم تر ناز و تر ادا دي
چيري زما دا توږۍ ژبه او ستا حسن
زه لا څه؟ ټول شاعران دي خاک پا دي

باره مي له خوړو څخه يو څو ګولې واخيستلې او ځان مي اوبه هم کړ. بيا مي نو ځوان ته مخ ورواړوه چي: "اې ښکلې عربه! ما خو خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقت درته بیان کړ. ستا ښخه هم هیله من یم چي خپل حال راته ووایې". ځوان راته وویل چي دا نجلۍ زما خور ده. ما ورته وویل چي یا دي دا خور ما ته راوبخښه او که نه، تا به هم ووژنم او خور به دي هم راسره بوزم. ځوان یو آن سرکښته ځړولی وو، آخر ئې سر راپورته کړ ما ته ئې مخ راواړاوه چي: "دا چي ځان دي په زړه ورتیا او سپارلي کي نامي وباله، رشتیا به دي ویلي وي. منګر که زما سره زما په دا تش لاس جنګ وکړې. ما مړ کړې او خور مي درسره بوزې، دا پیغور تا ته تر ابده پاتېږي. که رشتیا غښتلی او مېړنی یې، نو ما ته دونه مهلت راکه چي زه هم خپله توره و سپر راواخلم او پر آس سپور سم. هلته به ئې نو زه و ته سره معلومه کړو. که مي مات کړې، دا ټوله ملګري به دي هم تر تېغ تېر کړم او که دي مات کړم، ما به مړ کړې او نجلۍ به په غنیمت کي درسره بوزې". باره مي ورته وویل چي د انصاف خبره خو همدا ده چي دا تا وکړه. آبس، د آس مخ مي راوګرزاوه. د دې نجلۍ مینې چور لېونی کړم. یارانو ته چي راغلم. د دې نجلۍ د جمال او ښایست خبري مي ورته وکړې او د ځوان د مېړانې او کاکه ګۍ بیان مي هم ورته وکړ او دا مي هم ورته وویل چي هغه وایي په یو زر سپرو ئې لا سترګه نه ډکېږي. مقصد پر ما چي په خېمه کي هر څه راغلي ول، ټول مي خپلو یارانو ته بیان کړل او په پای کي مي دا هم ورته وویل چي دا ځوان که د رشتیا هم د زړه ډک سړی نه وای، نو په دې دښت و بیابان کي یوازې په خیمه کي نه کښېنستی.

یارانو ته مي مخ وروګرزاوه او ورته ومي ویل: "اوس که په تاسي کي هر څوک حاضرېږي چي له دغه ځوان سره مقابله وکړې، رامخ ته دي سي. که ئې دغه ځوان وګاټه او مړ ئې کړ، خور دي ئې هم د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي". یاران په دې خبره راضي سول. د جنګ جامې ئې واغوستلې او د خیمې خوا ته وررهي سوو. هورې چي ورغلو، ځوان ملا تړلی پر آس سپور ولاړ دئ. خور ئې په رکاب پوري موښتې ده، پوړنی ئې پرمخ رااېله کړی دئ. پر خپل ورور باندي ببړېږي چي مړ ئې نه کړي او دا بیتونه وايي:

نـــا رینتوب لـــه مېړنو ســـره ښـــا یېږي
په پستۍ کي ژوند پر ژوند نه حسابېږي
چي په چـا کـي وي لـږ تو منـه د مېړانـي
هغـه هیڅکلـه لـه مرګـه نـه بېرېـږي
ســر بـه لـوړ لکـه نېـزه د هغـه چـا وي
چي په جنګ کي ئې په خرپ تـوره چلېږي

ځوان چي د خپلي خور له خولې دا بیتونه واورېدل، خورا ډېر ئې وژړل. آس ئې ورته باش کړ او دا بیتونه ئې ورته وویل:

د جګړې میدان سختۍ دي سره اورونه
مېړنـــو پکـــښې بـــا یللي خپـــل ســـرونه
مـــا چـــي کلـــه ده دا تـــوره تـــر مـــلا کـــړې
مـــا منلـــي دي د ځـــان او بـــل مرګونـــه
تـــوره تـــل د حـــال پـــه ژبـــه راتـــه وايـــي
سرښـنده، خومـه پرېـږده ترشا شـرمونه

دا بیتونه چي ئې تر خولې ووتل نو ئې خور ته وویل چي که زه مړ سوم. هوښ کوه چي څوک ځان ته پرې نه ږدې. خور ئې ورته وویل: "معاذالله! ته به مړ نه سې، او ما ته به څوک راتېرېږي!" باره ځوان د خپلي خور له مخ څخه پوړنی پورته کړ. تا به ویل چي د څورلسم سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوختله او ټوله دنيا ئې پخپلو شوغلو روښانه کړه. ځوان خپله خور پر تندي مچ کړه. خدای په اماني ئې سره وکړه. باره ئې موږ ته مخ راواړاوه او وې ويل چې: "که مېلمانه ياست، خدای مو راوله چې مېلمستيا درکړم. او که دا ښکلې غواړئ، نو يو يو رامخ ته سئ چې په ميدان کې ئې سره معلومه کړو". زموږ له مابين څخه يو سپور وروړاندې سو. ځوان ورته وويل: "نوم او د پلار نوم دې راته ووايه. ما له ځان سره قسم اخيستی چې که د هر چا نوم زما له نامه سره او د پلار نوم ئې زما د پلار له نامه سره يوشی وو، زه به هغه نه وژنم". زما انډېوال ورته وويل: "زما نوم بلال دئ". ځوان ئې په جواب کې دا دوه بيته ورته وويل:

ستا مرگی لکه چې زما په لاس ليکلی
د بخت ستوری دې دا نن ښکاري، لوېدلی
ککری به دې په خاورو کې اوس رغړي
مور دې نسته چې پر تا ئې زړه سوځلی

باره ئې يو پر بل اسونه سره ورپونده کړه. ځوان د نېزې واری پر وکړ، نېزه ئې تر ټټر پوري ووري ووتله. له آسه راولوېد.

باره زموږ له ډلې څخه بل ورووت. ځوان ورته وويل:

که څوک زما سره کوي لړ د ښمني
پر مغزي به زما د توري وار مني
خدای زما نېزه ککري ته پيدا کړه
د گرز واري مې هر يو دې سل مني

ځوان د ده خوله هم په يوه آن کې د خاورو ورډکه کړه. دريم ورمخ ته سو دا ئې هم هغې دنيا ته واستاوه. څلرم و پنځم ئې هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرګي په غېږ وروستل. آخر ما له ځان سره فکر وکړ چي له يارانو خوئې خلاص کړم. زه که هم وروړاندي سوم، دغه حال راته ګوري او که وځغلم د عربو قبيلې به مي ملامت کړي چي ملا دي رګه سه، له کوچني هلکه دي رامنډه کړه. زه په دغه چورت کي يم چي د ځوان لاسونه راورسېدل او له زين څخه ئې پر مځکه لاندي راواچولم. توره ئې راته کش کړه چي ومي وژني. زه ئې په پښو کي ورولوېدم. ځوان زه د چوغکي په شان له مځکي څخه هوا ته راپورته کړم. هغه نجلۍ د خپل ورور په غښتلتوب ډېره خوشاله سوه. وړاندي راغله او ورور ئې پر تندي ښکل کړ. ځوان زه په لاس ورکړم چي دی بوزه په يوه سم ځای کي ئې وساته ولي چي اوس ئې موږ ته پناه راوړې ده او زموږ په امان کي دئ.

آبس، نجلۍ زه د لمني تر يوې څنډې ونيولم او لکه سپی داسي ئې کشولم. بيا ئې نو له خپل ورور څخه د جنګ جامې وکښلې. خپلي عادي جامې ئې په واغوستلې. د عاج د لرګي تخت ئې ورته راووړ. دی پر تخت کښېنوست. خور ئې ورته وويل: "خدای دي تل سرخرويه لره. په اور او اوبو کي دي خدای وساته". ځوان د خپلي خور په جواب کي دا بيتونه ورته وويل:

خوښ خوشاله ګرزه زما ښايستې او ښکلي خوري

خدای راسره مل دئ په هر څه کي راته ګوري

سپر يم د غليم و مخ ته توره سته، نېزه لرم

زه که وم ژوندی د ښمن به ليري ليري ښوري

هر چا چي په بد نظر و تا ته وي کتلي

واری به د توري پر سر خوري زما د لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

فـرض پـر نارینـه ده د نـاموس و ننـګ سـاتنه
ننګ نـاموس چې نـه لـري هغـه ګـرزي مختـوري
کـوږ نظـر کـه چـا لاره زمـوږ ننـګ و نـاموس تـه
خون ئې روا سوی دئ د خدای، رسول پـه تـوري

دا بیتونه چې مې واوریدل پر خپل ځان باندي وبیریدم. خپل بندیګرت ته مې وکتل. حیران ولاړم. بیا مې هغې ښکلې نجلۍ ته وکتل او له ځانه سره مې وویل چې دا ټول مصیبت خو د دغې ښایستې له لاسه راپیښ سو. د دې و جمال و کمال ته هک پک تللی وم. تر سترګو مې اوښکې راغلې او دا بیتونه مې زمزمه کړل:

کـــــه دا زړونــــه وه او دا ول ول زلفـــــاني
خـــورا ډېـــري ککـــرۍ بـــه ســـي پرېـــشاني
چـې د چـا پـر کـور د عـشق بـلا سـي لنګـه
رنګ بې ژیړ وي، سترګي سرې وچې لباني

تر دې وروسته نجلۍ ولاړه سوه او خپل ورور ته ئې ډوډۍ موډۍ راوړه. ما ته ئې هم ست وکړ. په زړه کې خوشاله سوم او له ځانه سره مې وویل چې داسې معلومیږي چې زما د وژلو خیال ورسره نسته. ډوډۍ چې ئې وخوړه، باره ئې د شرابو جام ورته راووړ. ځوان په مې و پیاله لګیا سو. دونه ئې وچښل چې آخر ئې مخ تک سور واوښتی. باره ئې ما ته مخ راواړاوه او وې ویل چې: "اې حماده! زه عباد د تمیم زوی او د تغلبه لمسی یم. تا ته خدای نوی ژوند درکړ". ما ته ئې هم یو جام راواړاوه. دا مې پر سر پورته کړ. بل ئې راواړاوه. دا مې هم یوه اینده کړ. دریم، شلرم ئې هم راکړ. ټول مې وچښل. بیا ئې نو زما سره د انډیوالۍ خبرې شرو کړې او قسم ئې راکړ چې خیانت به نه ورته کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د یوه قسم پر ځای زر قرآنونه ورته وډبول چي هیڅکله به زما له خوا خیانت و نه ویني. باره ئې خور ته وویل چي ها وریښمیني جامې ورته راوړه چي وائې غوندي. خور ئې جامې راته راوړې او دغه چي اوس مي اغوستي دي، هماغه جامې دي. بیا ئې نو له خپلو اوښانو څخه یو ډېر ښه اوښ راته راکړ او خور ته ئې وویل چي یو عراقی آس هم راته تیار کړي زه له دوی سره درې ورځي واوسېدم. له هغه وروسته ئې راته وویل چي: "حماده وروره! ستا له خوا مي زړه بېغمه سو. اوس نو غواړم یو څه استراحت وکړم. که دي سپاره په سترګه سول چي دې خوا ته راروان ول. بېربېره مه. دا د بنی تغلبه کسان دي او زماسره د جنګ خیال لري. باره ئې توره تر سر لاندي کړه او بیده سو. ما ته شیطان کافر په زړه کي وسوسه راواچوله او د ده د وژلو سودا راولوېده.

آبس، راوغورځېدم او د ده تر سر لاندي توره مي راواخیستله او سر مي غوټ ورپرې کړ. خور چي ئې زما په کار خبره سوه، داغسې راالاکړه او پر خپل ورور باندي پړمخي ولوېده، کالي ئې پر ځان څیري کړل او دا بیتونه ئې وویل:

ژاړئ ژاړئ اې دوســـــــــتانو ژاړئ ژاړئ
پـــه کفـــن کـــي زمـــا دا ښـــکلي ورور ونغـــاړئ
خانـــدئ خانـــدئ غلیمـــانو خانـــدئ خانـــدئ
دا ساعت خو تاسي غوښت اوس ئې هم غواړئ
زمـــا د ورور پـــه مـــرګ ناحقـــه خوشـــالېږئ
تاســـي هـــم نـــه پاتـــه کېـــږئ، کـــه دی ولاړئ

دا بیتونه چي ئې وویل نو ئې پر ما مخ راواړاوه چي: "ولي ؟ خائنه! حرامخوره! ولي دي زما ورور وواژه؟ ولي دي خیانت ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ؟ ده خو غوښتل چي تا له ښووښاديو سره بيرته خپل کور ته ولېږي. د دغي مياشتي په سر کي ئې خيال وو چي ما تا ته په نکاح درکړي". باره، دې نجلۍ توره راواخيستله. څوکه ئې خپلي سينې ته برابره کړه او موټی ئې پر مځکه ولګاوه او ځان ئې په ډېر فشارپر واچاوه. د توري څوکه ئې په سينه ننوته او تر ملا ئې راووته او ځای پر ځای مړه سوه.

زما ډېره خوا بده سوه او پر خپل کار ډېر پښېمانه سوم. خو پښېمانۍ څه ګټه نه رارسوله. باره راولاړ سوم او خيمې ته ورننوتلم. هغه شيان مي راټول کړل چي په وزن سپک او په بيه درانه ول. له خيمې راووتم. داسي واهمې او بېري اخيستی وم چي هغه ځوان و نجلۍ مي همداسي پر مځکه پرېښوول او ښخ مي نه کړل. دا نکل تر هغه بل نکل چي د بيت المقدس يوه نجلۍ مي غلا کړه، ډېر عجيب و غريب نکل دئ.

نزهت الزمان چي د ده خبري واورېدې، خښم ئې څو چنده ډېر سو او پر سترګو ئې توره تياره راغله.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
دشهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او پنځه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: نزهت الزمان چي د سارايي دا خبري واورېدلې، نور ئې له طاقته ووتله او توره ئې ورسره لښته کړه، سارايي ئې ځای پر ځای وواژه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر مجلس پوښتنه ځني وکړه چي د دې سړي پر وژلو دي ولي داسي بېړه و تلوار وکړ؟ دې ورته وويل چي د خدای سل شکرونه دي وي چي زه ئې ژوندی پرې ايښې يم چي پخپل لاس له خپل غليم څخه غچ واخلم. بيا ئې نو پر مريانو امر وکړ چي د سارايي مړی وباسي او دباندي ئې سپو ته وغورځوي. بيا ئې نو د غلو هغو نورو دوو تنو مشرانو ته مخ ورواړاوه او په هغو کي ئې له يوه څخه چي مريی وو، د نامه پوښتنه وکړه او پر زياته ئې کړه چي: "گوره! رشتيا به وايې، کنه ...".

مريي وويل چي: "زما نوم غضبان دئ" او ورپسې ئې خپل هغه سرگذشت بيان کړ چي د ده او د ملک حردوب د لور ملکې ابريزه تر منځ پېښ سوی وو. مريي لا خپل حال پوره بيان کړی نه وو چي ملک رومزان توره کش کړه او سر ئې غوڅ ځني پرې کړ او وې ويل: "د خدای حمدوثنا دي وي چي ژوندی يم او د خپلي مور انتقام مي پخپل لاس واخيست". بيا ئې نو د غلو دريم مشر د خپل بيان د کولو له پاره راوغوښت. دا سړی هغه ساروان وو چي د بيت المقدس خلکو له ده څخه اوښ په کراهيه اخيستی وو تر څو ملک ضوء المکان د دمشق تر روغتون پوري ورسوي. خو ده هغه د حمام پر امبارو باندي غورځولی وو. دې سړي چي له ضوء المکان سره خپل تېر سوی حال له سره تر پايه بيان کړ، کان ماکان پر راوغورځېدی او د ساروان سر ئې له تنې څخه هيسته ورغړاوه او وې ويل: "حمد دي وي خدای ته چي له دې خاين څخه مي خپل واری واخيست. ما دا نکل کټ مټ همداسي لکه دغه ناولي چي وکړ، له خپل پلار ضوء المکان څخه اورېدلی وو".

تر دې وروسته نو پاچهانو پخپلو منځو کي سره وويل چي اوس مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په زړو کي د هغي بلي مرداري ښځي له وژلو پرته بل ارمان نه دئ پاته چي د دې ټولو زحمتو او مشکلاتو مورينه همدا پليته وه. ځوک به دا راحاضره کړي چي د خپل نيکه او اکا کسات څني واخلو او د آل نعمان د کورنۍ له لمني څخه د پېغور دغه تور داغ ايسته کړو. ملک رومزان ورته وويل چي بله چاره نسته ، بايد هرومرو ئې راحاضره کړو. باره ئې خط وکيښ او دې ښځي ته ئې ورواستاوه. په خط کي ئې ليکلي وه چي: د دمشق او موصِل او عراق هيواد زموږ تر واک لاندي دئ. د مسلمانانو لښکر ماته خوړلې ده او پاچهان ئې نيول سوي دي. ستاسي څخه غواړم چي د ملک فريدون له لور ملکې صفيې سره ما ته حاضر سئ د نصاراوو له لويانو څخه چي دي هر ځوک درسره راوستل، هم ستا خوښه ده. لښکر دي نه ورسره راولي ځکه چي په ښارو کي بشپړ امنيت ټينګ دئ او ټوله سيمي زما تر حکم لاندي دي.

دا ليک چي ښځي ته ورسېدی او د ملک رومزان خط ئې وپېژاند، ډېره خوشاله سوه او سمدلاسه ئې د سفر تياري ونيوله او د نزهت الزمان له مور ملکه صفيې او يو څو تنو نورو لويانو سره رارهي سوه. هله، هله، دا دي بغداد ته را ورسېدل. د پاچهانو استازي ته ئې د خپل رارسېدلو حال ورکړ. ملک رومزان وويله چي ښه به دا وي چي د روميانو جامې واغوندو او دې ښځي ته په دغو جامو کي هرکلی ووايو. په دې ډول به د هغې له مکر و چمبازۍ څخه په امان کي سو. باره ئې د روميانو جامې واغوستلې. قضی فکان ورته وويل چي په خدای که ما لا پېژندلاست. ما چي ويل تاسي د پرنګي سپاهيان ياست. آبس، رومزان دمخه سو او له يو زر سپرو سره ئې د ښځي هرکلی وکړ. ښځه چي راورسېدله، ملک رومزان له آسه ورته راکښته سو. ښځي چي وليد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئې پېژندی او په غېږ کې ئې ونیو. په دې وخت کې ملک رومزان ښځې ته په نس کې داسې سوک ورکړ چې نزدې وو پوښتۍ ئې ورماتې کړې وې. ښځې ورته وویل چې دا ولې؟ خبره ئې لا پوره کړې نه وه چې ملک کان ماکان او وزیر دندان او نور سپاره د ښځې او د هغې پر ملګرو راوګرځېدل او هغوی ئې لاس تړلي بغداد ته راوستل. ملک رومزان امر وکړ چې په ښارکې دې جشن جوړ سي. آبس، ذات الدواهي ئې بازار ته راوایستل. د کراستې خولۍ ور پر سر کړې او خوشایي (غوشایي) ئې پر سر وراېښې ول.

جارچې تر شا په پسې وو او جارئې واهه چې: "هر چا چې زموږ پاچهان او زموږ د پاچهانو زامن راوژلي وي، دغه به ئې سزا وي". باره ئې بدن ور دوې شغې کړ او د ښار پردروازه ئې دواړې شغې وځړولې. ملګرو چې ئې دا حال وکوت، ټول مسلمانان سول او ایمان ئې راووړ. وزیر دندان و خپل منشي ته وویل چې دا کیسه په کتاب کې ولیکي چې په آینده کې د نورو له پاره عبرت سي. تر دې وروسته نو ملک رومزان او ملک کان ماکان او وزیر دندان او د هغو نورو خپلوانو په عیش وعشرت کې خوښ خوشاله ژوندکاوه تر څو د اجل قاصدان د روح د قبضې له پاره ورته راغلل او خپل پور ئې پرې کړ.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته ترسبا سوه

یو سل او شپږ څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حیوانانو نکلونه

په دې شپه شهریار پاچا و شهرزادي ته وویل چي نن شپه غواړم د مرغانو او الوتونکو نکل راته وکړې. شهرزادي ورته وویل چي: "پر غبرګو لېمو" او کیسه ئې داسي شرو کړه چي: "اې زموږ بختور او بریمن پاچا! په پخوا زمانو کي یو تاوز (طاوس) وو چي له خپلي مادې یا ښځي تاوزي سره ئې یو ځای د دریاب پر څنډه ځانته ځای جوړ کړی وو. په دې ځای کي د خدای ترابده نور ځناور او وحشي حیوانات هم ول او خورا ګڼې وني ئې هم درلودې. دا تاوز به د شپې له خپلي مادې سره د نورو ځناورو څخه د بیري له اسیته یوې جګي وني ته ختی خو د بل ځای په لټه کي هم ول.

د دې لټې په لړ کي یوه ورځ یوه ټاپو ته ورسېدل چي شاوخوا ئې اوبه وې. ښې پرېمانه وني و واښه و مېوې ئې هم درلودې. دوی د ټاپو له مېوو څخه ښې ډېري وخوړلې د چینو پاکي اوبه ئې پر وڅښلې چي په دې ترځ کي ناڅاپه یوه هېلۍ را ښکاره سوه چي منډې ئې راوهلې او برابر هغې وني ته وختله چي تاوز ځای پکښې جوړ کړی وو. هېلۍ هم هورې د ځان له پاره یو ځای وټاکه او کراره پکښې کښېنستله. تاوز پوه سو چي دې ښتي ته هرومرو کومه حادثه ورپېښه ده، نو ئې پوښتنه پر وکړه او د وارخطایي او تلولیتوب سبب ئې ځني وپوښت؟ هېلۍ ورته وویل چي له ډېره ګرومه بیخي لېونۍ سوې او ناروغه سوې یم. ګروم مي هم د بنیادم له لاسه دئ. توبه، هی توبه! له بنیادمه به لیري ګرزئ. تاوز ورته وویل چي اوس تر موږه پوري راورسېدې. نور ئې غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مه کوه او مه بېربېږه. هېلی ورته وویل چي دا د خدای مهرباني ده چي زه ئې تر تاسي پوري راورسولم. غم وگروم مي لږ څه سپک سو. دې ځای ته چي رشتیا سي، ستاسي سره د دوستۍ او اشنایۍ له پاره راغلې یم.

هېلی چي دا خبري وکړې، باره ښځه تاوزه ورنزدې سوه او له دې سره ئې ښه ټینگ روغبړ وکړ او ورته وې ویل چي نور دي نو بېره له زړه وباسه. د بنیادم لاس دلته نه رارسېږي. نه وینې، موږ د درېاب په منځ کي په یوه ټاپو کي یو. بنیادم ته ممکنه نه ده چي تر دې ځایه دي راسي. بېغمه اوسه. منگر ته دي خپله کیسه راته وکه چي د دې بنیادم له لاسه تا ته څه تاوان دررسېدلی دئ. هېلی ورته وویل چي اې زما تاوزي خور، زه گرده عمر په دغه ټاپو کي کراره بېغمه اوسېدمه. نه زه چا ته اړه وم ، نه نور ما ته احتیاج ول. یوه شپه مي د بنیادم شکل په خوب کي ولید چي له ما سره خبري کوي او زه له ده سره خبري کوم. دې شکل راته وویل چي اې ښایستې هیلی، له انسانه به لیري ښورې. هوښ کوه چي خطا دي نه باسي. انسان او بنیادم له چمبازیه ډک دئ. حیلې و مکرونه ئې ډېر زده دي. شاعر څه ښه ویلي دي:

سـر تر نو کـه دئ له مـکر و فتنې ډک
هو ښیاران ئې چمبازۍ ته دي هک پک

دا بنیادم داسي چمبازه دئ چي د دریابو کبان په چنگک نیسي، د هوا مرغان په لومه بندوي، پیلان په مکر وچم د ځان تابع کوي. هیڅوک له ده څخه ځان نه سي خلاصولای. نه وحشي حیوانان ځني خلاص دي او نه الوتونکي او نه څیرونکي. زه د خوبه وارخطا راوغورځېدلم، خولې راباندي ماتي وې او له هغې شپې بیا تر ننه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري مي زړه ځای ته نه دئ راغلی. وام نه ګانه چي ما ته به هم چم جوړ کړي، په دام به مي ونيسي . په هغه شپه ډېره ناارامه وم په دا سبا ورځ مي هم زړه له شنوخته ډک وو. هيڅ شی مي له لاسه نه کېده. آخر لوړي زور راباندي وکړ. دباندي راووتم. کرار کرار رهي وم. په زړه کي مي ناولی لاس وهل کېدی. آبس، هغه وو چي دې غره ته راورسېدم. دلته مي د يوه غار په خوله کي د زمري ځوان بچی وليدی. ده چي هم زه وليدم ډېر خوشاله سو. زما رنګه رنګه بڼکي چي ئې وليدې، ارنۍ ورته واخيست. راناري ئې کړه چي دلته راسه. زه هم ورغلم. ول نوم دي څه دئ او په ختڼه څوک يې؟ ما ورته وويل چي نوم مي هېلۍ دئ او د الوتونکو له قامه يم.

باره ما ورته وويل چي اوس نو ته راته ووايه چي ولي دلته ناست يې؟ د زمري بچي راته وويل چي: "زما پلار دا څو ورځي کېږي چي له بنيادم څخه مي ډاروي. نن ماښام مي د دغه بنيادم شکل په خوب وليد". د زمري بچي چي خپل خوب راته ووايه، کټ مټ زما په شان خوب ئې ليدلی وو. د زمري د بچي خبري چي مي واورېدې نو مي ورته وويل چي: "ياابالحارث![1] ما تا ته پناه راوړې وه چي ته به هغه انسان ووژنې چي ما په خوب ليدلی وو. اوس چي مي ستا واهمې ته وکتله، بېره مي دوه چنده سوه. ته چي د وحشي ځناورانو پاچا يې، ته نو ولي بايد له بنيادم څخه وبېرېږې؟ باره مي د زمري دغه ځوان بچی د بنيادم و وژلو ته ډېر تشويق کړ. هغه وو چي ځوان زمری راولاړ سو، لکۍ ئې يو ډانګ ونيوله، ول ته درځه. دی دمخه دئ زه په پسې يم. تلو، تلو، تلو، څو يوې لاري ته ورسېدو. د لاري پر سر ولاړ وو چي

---

[1] حارث زمري ته وايي، (م. ه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه دوړي سوې. چي ګورو، خر دئ راڅغلي، لغتي وهي، خرچلکي کوي، جوتکي غورځوي، په خاورو کي رغړي. زمري له ځانه سره وويل چي دی به هم د بنیادم له بېري دغه علامې او چپه پېرې کوي. باره ئې پوښتنه ځني وکړه چي: "اې شوده حیوانه! په زيي ځوک يې؟ او دلته پر څه راغلې؟"

په جواب کي ئې ورته وويل چي: "اې زموږ شهزاده! زه په زيي خر يم. له بنیادمه راتښتېدلی او دلته راغلی یم". زمري ورته وويل چي له بنیادمه دي بېره له دې اسيته ده چي وامږ به دي کړي؟" خره ورته وويل چي: "ئيه، صاحبه! له مرګه نه بېرېږم. مګر دې بنیادم یو داسي چل راته جوړ کړی دئ چي راباندي سپربږي. یو شی دئ چي دوی ئې ځل بولي. خورا دروند دئ. دا مي پر شا راکښېږدي. یو بل شی دئ، دوی ئې تانګ بولي. دا مي پر خېټه راتاو کړي او له ځل سره ئې ټينګ وتړي. زه چي وام خېټه مي وچاودله. یو بله تسمه ده، دوی ئې دُمچی بولي. دا مي تر لکۍ لاندي راوتړي. یو بل شی دئ، دوی ئې اوسار بولي. دا مي پر خوله و مخ باندي راکښېږدي. یو بل خورا بد شی دئ، دوی ئې مَچک بولي. تېره لرګی دئ. په دې مي په دا کونه کونه کي وهي او چيخوي مي. دونه بارونه راباندي چلوي چي ملا مي نژدې ده چي غوټه ماته سي. چي کله کله تر بار لاندي نوک وخورم، په بدو الفاظو مي ښکنځي. چي ورايم او غړانګه وکاږم. پوچي خبري راته کوي او لاحول وايي. کال دوه چي ئې دا کارونه راباندي وکړل او نور نو زما د بدن شیمه ووزي، باره مي پر سقاو باندي خرڅ کړي. هغه خدای ناترسه بیا د اوبو ژي راباندي چلوي. ټول ژوند مي په دغه خوارۍ کي راباندي تېر سي. چي مړ سم نو مي نه ګور وي، نه کفن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، هيسته مي پر امبارو باندي سپو ته وغورځوي. نو اې زموږ پاچا! تر دې دروندغم به نور څه وي او ولي به زما زړه له شنوختنه ډک نه وي؟"

هيلۍ ول، تاوزجانه! دا خبري مي چي د خره له خولې واورېدې. په بدن کي مي برښکي سوې، لړزې واخيستم. باره مي زمري ته وويل چي دا خر رشتيا وايي. باره زمري له خره څخه وپوښتل چي اوس پر کمه روان يې؟ هغه په جواب کي ورته وويل چي نن سهار مي د لمر ختو پر مهال بنيادم وليد، ځني رامنډه مي کړه. ما ول چي يو ځاى ځني پټ سم او د دغه بدو انسان له ظلمه ځان خلاص کړم او دغه دئ چي پر تاسي باندي پيښ سوم. خره چي دا خبري وکړې، باره ئې نو غوښته چي له زمري څخه رخصت واخلي چي په دې وخت کي بيا د کښې له خوا دوړي راپورته سوې او داسي معلومېده چي يو شى راځغلي. خره چي دوړو ته وکتل، باره ئې لو ناره وکړه او وې رايل هر، هر، هر. يو ګړى چي وسو، آس راښکاره سو. هغه حيوان چي شاعر د هغه په باره کي ويلي دي:

هم د ننګ دئ هم د جنګ هم د ځغستا دئ

طلبګار ئې شهسوار، خان و پاچا دئ

آس راځغلي څو زمري ته راورسېدى. زمري ورته وويل: "اې ستر حيوانه! د چا له قامه يې؟ او په دې دښت کي دي د ځغستا سبب څه دئ؟" هغه ورته وويل چي: "زما نوم آس دئ او له انسانه راتښتېدلى يم" زمري حيران سو او ورته وې ويل: "د تېښتي خبري مه کوه. ستا له دې قد و قوارې ، له دې قوت و طاقت سره دا خبري نه ښايي او د شرم خبري دي. دا څه وايې؟ ما په دا کوچني بدن له ځان سره پتېيلې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي له انسان سره وګورم، حمله پر وکړم، نوکي نوکي ئې کړم، غوښي ئې وخورم، د دغي خوارکۍ هېلۍ له زړه څخه د هغه بېره وباسم او پرې ئې نږدم چي له خپل کور و کلي څخه لیري ولاړه سي. تا خو زما زړه بیخي رامات کړ او له خپله عزمه دي یو مخ پښېمانه کړم. ته چي په یوه لغته هغه وژلای سې، خو هغه ستا څخه ستا په دې انه و تنه نه بېرېږي. د دې اسرارو په حقیقت مي خبر کړه".

آس وخندل، ول اې ملک زاده! توبې کاړه، توبې. زما دې تن وبدن ته خو دي فکر دئ. زما قوت و طاقت خو وینې. منګر دا انسان داسي چمبازه دئ او داسي له فتنو څخه ډک دئ چي خدای دي له ازمويښته وساته. یو شی ئې جوړ کړی دئ چي دوی ئې (کړه) بولي. دا کړه زما لاس و پښو ته راواچوي او پر یوه غټ مېخ باندي مي وتړي. زما څخه لکه په دار ځړول سوی شی، د خپل ځان واک واخیستل سي. نه پرېوتلای سم، نه کښېنستلای سم، نه تښتېدلای سم، نه خوله اچولای سم، نه ځان خلاصولای سم او نه د ده له فرمانه ځان ایستلای سم. بیا نو کله چي ئې زړه سي چي پر ما باندي سپور سي، د خپلو پښو د ایښوولو له پاره ئې له اوسپني څخه د کړۍ په رقم دوه شیان جوړ کړي دي، دوی ئې (رکابونه) بولي، یو بل له څرمني څخه جوړ سوی دروند شی دئ، دوی ئې (زین) بولي. دا رکابونه او زین راباندي کښېږدي او په دوو تانګونو ئې زما پر خېټه و بغلو باندي ټینګ وتړي. په خوله کي د اوسپني یوه ټوټه چي دوی ئې (واګي) بولي، راکښېږدي. دا اوسپنه بیا له دوو تسمو سره تړلې وي، چي دوی (کیزه) یا (ملونه) ورته وايي. آبس، چي راباندي سپور سو، دغه کیزه په لاس کي ونیسي او ځغلوي مي. په رکابو مي پر بغلو باندي چیخي. په غمچینه مي پر کوناټو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي. داسي ټينګ وهل راکوي چي کوناټي او بغلونه مي تغمه تغمه سي.

آه، زموږ شهزاده! د دې انسان يو ظلم نه دئ چي پر ما ئې کوي. په ژوند خو مي په دغه ډول ځغلوي او ډبوي. کله چي زوړ سم او له ځغاستي وسپارلی ښخه ولوېږم. بيا مي نو پر اسپوان يا ژرندګړي باندي خرڅ کړي. دا خدای ناترسه بيا شپه و ورځ ژرنده راباندي ګرځوي. چي د دې کار توان هم راپکښې تمام سي، بيا مي نو پر څرمن جوړوونکو، چي دوی ئې (دباغان) بولي، وپلوري. هغه مي ووژني، پوست مي راښخه وباسي، لکۍ راښخه پرې کړي. له پوسته مي څرمن جوړه کړي. د لکۍ له وريښتانو مي غلبېلونه او مچ شړوني جوړ کړي.

ځوان زمري چي د آس دا خبري واورېدې، ډېر خښم ورغلی، آس ته ئې وويل چي ته څه وخت له دې انسانه راجلا سوی يې؟ آس ورته وويل چي دا نن ماپښين قضا ځني راوتښتېدم. دی راپسي ګرزي. د آس او د زمري دا خبري لا نه وې تمامي سوي، چي د کښې له خوا بيا دوړي راښکاره سوې او د دوړو له منځه اوښ راووت. سړپه، سړپه، سړپه راځغلي. نارې و غرغړې ئې جوړي کړي دي او تر موږ پوري راورسېد. ځوان زمري چي د ده و غټې بدنې ته وکتل د انسان ګومان ئې پر راغلی او پر راوغوځېدئ چي سره ښيري ئې کړي.

ما ورته وويل چي دا انسان نه دئ، دا اوښ دئ او ښايي له بنيادم ښخه دي راتښتېدلی وي. تاوزه وروره، تا ته دي وويل سي، موږ لا په دغو خبرو کي وو چي اوښ موږ ته نزدې راغی. زمري ته ئې سلام واچاوه. زمري ئې سلام ورعليک کړ او دې ځای ته د راتګ سبب ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني وپوښت. اوښ په جواب کي ورته وويل چي: له انسانه راتښتېدلی يم. زمري ورته وويل چي ته خو بايد په يوه لغته انسان هغي بلي دنيا ته واستوې. ته څرنګه په دې دومره غټ بدن او اندامو ورڅخه راتښتېدلی يې؟ اوښ ورته وويل چي اې زمور د پاچا زويه! له انسان څخه بې له مرګه څوک خلاصېدلای نه سي. دی زما پزي ته يو شی راواچوي چي دوی ئې واښ (مهار) بولي. پر مخ او سر باندي مي هم څو واښکي راوتړي چي د دوی په ژبه اوسار ورته وايي. د واښ يو سر کوچني هلک ته په لاس ورکړي . دغه کوچنی هلک ما په دې لويه انه وتنه پورته و کښته کشولای سي. درانه بارونه راباندي ايښوولای سي. لويو او اوږدو سفرونو ته مي بېولای سي. په شپو شپو، په ورځو ورځو مي تر اندازې زياتو سختو کارو ته امر کولای سي. دا خو لا پرېږده، چي زوړ سم، يا مي هډ مات سي. ساتي مي نه، دوا و درمل راباندي کوي نه. بس سمدستي مي پر قصاب باندي خرڅ کړي. هغه مي حلال کړي. غوښي مي پر اشپز او پوست مي پر دباغ وپلوري.

اې زمور د پاچا زويکه! د انسان د جبروستم خبري تمام نه لري. داسي ظلم راباندي کوي چي پوښتنه ئې مه کوه. زمري ورته وويل چي څونه موده کېږي چي ځني راتښتېدلی يې. اوښ ورته وويل چي فقط يو ساعت به کېږي چي ځني رامنډه مي کړه. دی اوس هم راپسي ګرزي چي پيدا مي کړي. اې زمور ځوان پاچا! پرې مي ږده چي پر دې ښېي بيابان وګرزم. زمري ورته وويل چي ته لږ تکيه سه. بيا به ئې وګورې چي څرنګه ئې ستا په مخ کي کولمې پر ډاګ وراچوم. څرنګه ئې ستا په مخ کي غوښي خورم. څرنګه ئې ستا په مخکي هډونه په غاښو ورماتوم. څرنګه ئې د بدن ويني ستا په مخکي چښم. اوښ ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل یا ابن السلطان! زه ولا پر تا هم بېرېږم چي یو څه در ونه کړي. د دې انسان خورا ډېر مکرونه وچمونه زده دي. شاعر څه ښه ویلي دی:

انسانان ټول له څیلمي بدکاران دي
په ښکاره دي وي دوستان پټ دښمنان دي
د یتیم د مال په شان په خوله خواږه دي
خو خوړونکي د دوزخ لورته کاږه دي

ده لا دا شعر پای ته نه وو رسولی چي د هاخوا یو خوار بوښکی، اسکېرلی پر ملا کړوپ گردی سړی راښکاره سو. یوه کڅوړه ئې په شا ده. په دې کڅوړه کي د ترکاڼۍ سامان او اته داني تختې دي. یو دوه کوچني ماشومان ئې تر لاس نیولي دي او زموږ پر خوا راروان دي. آه، تاوزه وروره! ما خو چي ورته وکتل، نزدې وو چي له ډاره مي زاره چاودلې وه. له ډېره وهمه څخه بوڅه راواوښتم. ځوان زمری ورولاړ سو چي ورسره وگوري.

دی چي نزدې ورورسېد، ترکاڼ شین د خندا ورته ولاړ او په ډېره غوړه ژبه ئې ورته وویل: "اې ستر پاچا! پاک خدای دي ورځ و شپه په خیر لره. قوت وطاقت و شجاعت دي خدای زیات لره. ته به کوې خدای به کوي، ما ته به له هغي بدي ورځي څخه نجات راکوې چي د ظالمانو او ستمگارانو له خوا راباندي نازله سوې ده. ما خو بې له تا څخه بله پناه پیدا نه کړه". باره نو ترکاڼ زمري ته په ژړا سو. پر سر ئې خاوري باد کړې او شکایتونه ئې ورته وکړل. زمري چي د ده شکایتونه و ژړا و بوغاري واورېدې، نو ئې ورته وویل چي تا ته خو به پناه درکړم، منگر دا راته ووایه چي دا ظلم د چا له خوا درباندي سوی دئ او ته پخپله یې څوک؟ ما خو ستا په شان ښکلی، په ژبه پوه څوک پخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمر نه دئ ليدلى. ستا كسب و كار څه دئ؟ تركاڼ ورته وويل چې اې د ځناورو سلطانه ! زه تركاڼ يم او د بنيادم له لاسه په غاو راغلى يم. دغه بنيادم پر دې خوا راروان دئ او كه خداى كول سبا سهار به تا ته راورسېږي. زمري چې د بنيادم نوم واورېد. باره له چتې وووت، غړومبى ئې سو. تر سترګو ئې د قهروغضب بڅركي راوغورځېدل او ورته وې ويل چې په خداى مې دي قسم وي چې نن شپه خو ټوله ورته ګوډه كړم. سترګه به پر سترګه كښېنږدم. ټوله شپه به ويښ ورته كښېنم. پلار ته تر هغو پوري ګام لا ولاكه ورواخلم چې خپل مقصد ته و نه رسېږم.

بيا ئې نو تركاڼ ته مخ وروا ړاوه او ورته وې ويل: "زه دا ستا لنډي قد او لنډي ګامو ته ګورم، د ځوانمردۍ له اسيته مي تكليف نه درباندي پېرزو كېږي او ګومان مي نه سي چې ته دي زموږ ځناورو په ګام راسره ولاړ سې. دا راته ووايه چې ځې چيري او نيت دي كومي خوا ته دئ. تركاڼ ورته وويل چې ستا وزير پړانګ ته روان يم. دى غوږېدلى وو چې بنيادم پر دې خوا راروان دئ. نو پر ځان باندي سخت په ډار سوى وو. برايې ئې ما ته څوك رالېږلى وو چې ورسم او ده ته يوه خونه ورجوړه كړم. دى به په دې خونه ننوزي او د بنيادم لاس به نه وررسېږي. د ده ايلچي چې ما ته دا حال راووړ، نو مي دا يو څو تختې او خپل سامان راواخيست اوس د ده خذمت ته درروان يم. ځوان زمري چې دا خبري واورېدې، پړانګ ته ئې هم درد راغى او هم ئې كست په وسو. باره ئې تركاڼ ته وويل چې له دې تختو څخه به اول ما ته خونه راجوړوې، بيا نو پړانګ ته تللاى سې. تركاڼ ورته وويل چې اې د ځناورو اميره! زه تا ته شى نه سم درجوړولاى. اول

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید پړانګ ته ورسم او کار ئې ورخلاص کړم، بیا به هغه دئ تا ته هم داسي خونه درجوړه کړم چي د دښمنانو څخه پټښې خوندي واوسې.
زمری پر ترکاڼ وروغورځېدی او غوښته ئې ټوکي ورسره وکړي او په څپېړه ئې وواهه. ترکاڼ بوڅ راواووښت.

زمري ته خندا پر ورغله او ورته وې ویل چي: "ترکاڼه! ته په دې بې سېکه بدن باید له بنیادم څخه وبېرېږې". ترکاڼ ته ډېر خښم ورغی منګر په خوله ئې څه و نه ویل او خبره ئې وزغمله. باره ده هم وخندل او زمري ته ئې وویل چي نه مي پرېږدې، سمه ده، زه به هم اول تا ته خونه درجوړه کړم. آبس، تختې ئې راواخیستې. اندازه ئې کړې. د زمري پر مېچ برابره خونه ئې ورجوړه کړه. دروازه ئې ارته ورپرېښوول. شاوخوا ئې سوري ورکړل. ښه کلک مېخونه ئې پر ووهل.
باره ئې زمري ته وویل چي دې خوني ته ورننوزه چي څرنګه ده؟ خوښه دي ده کنه؟ زمری ډېر خوشاله سو. د سوندخ و دروازې ته چي ئې وکتل، په نظر کوچنۍ ورغله. ترکاڼ ورته وویل چي ته ورننوزه. ځان دي سره ورټول او ګونجلک ونیسه. زمري هماغسي وکړه او ورننووت. ترکاڼ ورته وویل چي ته دي لکۍ هم درټوله کړه اوپه خونه کي کښېنه چي زه وګورم چي له لکۍ سره هم په خونه کي ځایېږې. که نه؟

ترکاڼ د زمري لکۍ سره ورټوله کړه او په سوندخ کې وردننه کړه او سمدلاسه ئې دروازه پسي وتړله او مېخونه ئې پر ټکوهل. زمري وربږغ کړه چي: "اې ترکاڼه! دا خونه دي بیخي کوچنوټې جوړه کړې ده. دروازه خلاصه که، چي دروووزم. ترکاڼ ورته وخندل چي خدای خبر چي ته به بیا له دې ځایه راوزې. باره ئې ورته وخندل چي دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونه نه ده، دا مې ته په قفس کې بندي کړې. ته خورا بد ځناور یې. زمري ورته وویل چې: "وروره! دا ته څه وایې؟" ترکاڼ ورته وویل: "اې ناولې ځناوره! له هغه څه څخه چې ته ډارېدلې، د هغه په لاس کښېوتې. نوري خبري ګټه نه لري".

اې تاوزه! زمری چې پوه سو چې بنیادم همدا دئ او دا هماغه موجود دئ چې ده په خوب لیدلی وو او پلار ئې هم له ده څخه ډېر ډارولی وو، خورا سخته واهمه ورولوېده. زه یو څه لیري ورته ولاړه وم او کتل مې چې نور به څه پېښ سي. چې ګورم، ترکاڼ لوی غار وکیندی او د زمري قفس ئې پکښې کښېښوو. د سرپاله ئې بوټي و خاشې پر کښېښوولې او اور ئې ورواچاوه. زمري مکوټ پکښې وسوځېد. ما دوې پښې خپلې وې، دوې مې پور کړې، رامنډه مې کړه. نن دوهمه ده چې د شي څکه مې نه ده کړې او د بنیادم له بیري په تېښته کې یم .... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادې کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اووه څلوېښتمه شپه

شهرزادې وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

اې زموږ ستر ټولواکه! تاوز چې د هېلۍ خبري واورېدې، داسي منګ ورته ولاړ، خو هیلۍ ته ئې وویل چې موږ او تاسي اوس په دې ټاپو کې د بنیادم له ازاره په امان یو. شاوخوا مو اوبه دي او له هوا پرته بله لار نسته. نو بنیادم به دلته څه راز راورسي. بېغمه کښېنه چې خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ و تاسي ناره اورېدلې ده او خيرخيريت دئ. هېلۍ ورته وويل چي له پېښي خو تېښته نسته خو ډېره بېرېږم چي وام څه خطر راته پېښ نه سي. تاوز ورته وويل چي دلې زموږ سره پاته سه. که موږ ته څه پېښېدل، نو تا ته به هم پېښ سي. زموږ په تندي کي چي څه ليکل سوي دي، هغه هرومرو پېښېږي. د چا چي اجل پوره سي، بيا نو نه راګرزي. دوی په دغه خبرو کي وه چي يو وار دوړي سوې او لکه يو ځوک چي د دوی خوا ته راځغلي. هيلۍ خو له ډېره وهمه لو چيغه وکړه او ځان ئې درياب ته واچاوه. دوړي چي سره کښېنستلې، يوه هوسۍ راښکاره سوه . د هيلۍ او تاوز زړه يو څه پر پوښتۍ سو او بېره ئې له زړه ووتله. تاوز و هېلۍ ته وويل چي پر موږ ئې يو مرګ تېر کړ او ته ئې وينې چي هغه هوسۍ ده او زموږخوا ته راروانه ده. هوسۍ د بېري شی نه ده. خپل واښه او بلګونه خوري، نور په چا کار نه لري. دوی لا خبري پوره کړي نه وې چي هوسۍ ورته راورسېدله او د هماغي درختي تر سيوري لاندي ئې ساه واچوله يا د چا خبره دمه ئې وکړه. يو څه چي هوسا سوه، يوه هېلۍ او تاوز ئې وليدل. باره ورته راغله او سلام ئې ورواچاوه او ورته وې ويل چي: "نن پر دغه ټاپو باندي برابره سوم. ما پخپل ټول ژوند کي داسي شين کوړم نه وو ليدلی". باره ئې د دوستۍ لاس هيلۍ او تاوز ته ورکړ او هغو هم ومانه. زياتي ئې نو خاطر جمع سو او خپل خورک و چښنګ ئې په ګډه سره کاوه.

څو ورځي وروسته يو کښتۍ چي لار ئې ورکه کړې وه ، دغي ټاپو ته راغله. خلک له کښتۍ څخه راکښته سول او په ټاپو کي سره تيت سول. په دې وخت کې پر تاوز و هېلۍ و هوسۍ سترګي ولګېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوسۍ ځني منډه کړه، تاوز ځني په هوا سو. هیلۍ خواره پر مځکه پاته سوه. دې خوا و ها خوا ته ئې وځغستله. آخر د خلکو له خوا ونیول سوه. دې خوارکۍ نارې ووهلې خو ګټه ئې و نه کړه. خلکو هېلۍ ووژله او له ځان سره ئې یووړه. تاوز چې د هېلۍ حال ولید، له ټاپو څخه کډه سو او وې ویل چې رشتیا چې له پېښې څخه تېښته نسته. که دا کښتۍ نه وای راغلې، زموږ د هېلۍ جدایي نامکنه وه. دا خوارکۍ ډېره نېکه او صادقه وه. باره تاوز په هوا سو او هوسۍ ته ورغی. روغبړ ئې سره وکړ. هوسۍ د هېلۍ په باب پوښتنه ځني وکړه. تاوز ورته وویل چې: "هغه خوارکۍ د دښمن لاس ته ولوېده. زما له دې ټاپو څخه زړه مات سو". باره ئې په هېلۍ پسي ډېري اوښکي تویي کړې او دا بیتونه ئې وویل:

بې لـه تـا مـو هـر بـاڼو د سترګو خـار دئ
بېلتـون نـه دئ سـم مرګـی راتـه تیـار دئ
ژوندون سخت سو بې لـه تـا، ګـوزاره ګرانـه
زړه مـو نـور لـه هوسـو څخـه بېـزار دئ

د هوسۍ هم ډېره خوا بده سوه خو تاوز ته ئې له ټاپو څخه د کډه کېدو مشوره ور نه کړه. آبس، تاوز و هوسۍ په ټاپو کي پاته سول خو د هېلۍ غم ئې له زړه نه ووت. هوسۍ و تاوز ته وویل چې دا ټول مصیبت د انسانانو له لاسه راته پېښ سو. دوی دې ټاپو ته راغلل او د دوستانو تر منځ د بېلتون او د هیلۍ د مرګ سبب سول. له دې توکم څخه باید ځوک لیري اوسي او له مکر و فتنې څخه ئې باید ځانونه وژغوري. تاوز ورته وویل چې زما یقین دئ چې د دې د وژني اصلي سبب د تسبیحاتو پرېښوول وو. ما به هر وخت ورته ویل چې دا تسبیحات دي مه پرېږده. ما به ورته ویل چې بېرېږم چې د تسبیحاتو پرېښوونه به دي د هلاکت

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب سي. د خدای مخلوق باید تل په تسبیحاتو باندي مشغول واوسي. هر وخت چي له تسبیحاتو څخه غافل سو، له هلاکت سره به مخامخ سي. هوسۍ چي د تاوز خبري واورېدې، ورته وې ویل چي: "تا ته دي خدای اجرونه درکړي چي نېکه لار چا ته ورښیې". باره نو په تسبیحاتو مشغوله سوه. وایي چي د هوسۍ تسبیحات داسي ول چي: "سبحان الدیان ذی الجبروت والسلطان". په کتابو کې راوړي دي چي وایي د خدای یو دوست په غرو کي په عبادت مشغول وو. په دغه غره کي یوه جوړه کوتري هم اوسېدلې. دې عابد به خپل خواړه پر دوو برخو وېشلې وه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

عابد خپله رزق و روزي پر دوو برخو وېشلې وه. یوه برخه ئې پخپله خوړله او بله ئې کوترو ته ورکوله. تل به ئې د کوترو د نسل د ډېرېدو دوعاوي کولې. کوتري هم له دې غره څخه بل ځای ته نه تلې. پر عابد باندي راټولي سوي کوتري زیاتره تسبیح ویونکي کوتري وې. د کوترو تسبیحات دا دي: "سبحان خالق الخلق وقاسم الرزق وبانی السماوات و باسط الارضین". کوترو له خپلو بچیانو سره تر هغو پوري په دې غره کي ژوند کاوه تر څو چي عابد مړ سو او دوی هم مخ پر ښارو او کوڅو ونیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پرهېزګاره شپون نکل

د نکلچیانو له خولې روایت دئ چي وايي په یوه غره کي یو شپون وو. دا شپون یو ډېر په زړه پاک، دینداره او هوښیار سړی وو. ټوله ورځ به ئې خپل پسونه او مېږي پوولې او په شیدو او وړیو ئې خپله ګوزاره کوله. وايي چي په دې غره کي خورا ډېري ګڼې درختي او ځنګلونه ول. په دغو ځنګلو خورا ډېر ځنګلي ځناور او وحشي حیوانان اوسېدل خو په شپانه او د هغه په پسو او مېږو ئې کار نه درلود. شپون په دغه غره تل ارام و اسوده ګرزېدی. څرنګه چي ډېر نېک عمله سړی وو او تل ئې د خدای په طاعت و عبادت ځان مصروف ساته، ځکه ئې د دنیا په کارو کي ری نه واهه. څه موده وروسته دا شپون ډېر سخت ناروغه سو او بیخي له ښوره ولوېد. نو ئې د هغه غره په یوه غار کي ځانته ځای واچاوه. رمه به ئې سهار څړ ته ووتله او ماښام به بیرته د دغه غار خولې ته پنډه سوه. وايي چي خدای تعالی غوښته چي پخپل دغه بنده یو ازمویښت وکړي. نو ئې یوه ملایکه د یوې ډېري ښکلي ښځي په بڼه ورته راولېږله. ملایکه د شپانه مخي ته کښېنسته.

شپانه چي دا ښځه ولیدله چي د ده و مخ ته ناسته ده، باره ئې بدن په لړزېدو سو او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "ښځې د څه له پاره دلته راغلې يې؟ زما و ستا تر منځ خو پېژندګلوي هم نسته. نه ستا احتیاج په ما مانده دئ او نه زما دا په تا". ملایکي ورته وویل چي: "اې ځوانه! زما حسن و ښایست ته نه ګورې، زما خوشبويي نه دربانديږ ځي، ښځو ته د نارینه وو په اړتیا نه پوهېږې. زه باید ولي تا ته رانه سم؟ او ولي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا د وصال ارزو و نه کړم؟ زه پخپله خوښه او د خپل زړه په غوښتنه دلته راغلې يمه. اوس چي هيڅوک بل دلته نسته، غواړم چي په دې غره کي له تا سره واوسم. ستا د ژوند ملګرې سم او که ته زما سره يو ځای سې، ناروغي به دي درڅخه ولاړه سي او بيرته به روغ رمی سې. له ښځو سره که دي د يو ځای ژوند خوند وکوت، بيا به پر خپل هغه ژوند باندي ډېره پښېماني وکړې چي په جره ګی، کي دي تېر کړی دئ. دا يو پند دئ چي درته ومي وايه". شپانه ورته وويل چي: "اې، شيطاني چمبازي! زما څخه ليري ښوره. نه مي ستا پر خبرو باور راځي، نه به تا ته درنږدې سم او نه مي ستا وصال ته حاجت سته. د هر چا په زړه کي چي ستا مينه ولوېده، د آخرت برخه ئې سپکېږي او که چا د آخرت مينه قبوله کړه، ستا څخه ليري کېږي. ته هغه څوک يې چي اولين و آخرين دي دواړه تېرايستلي دي. افسوس پر هغه چا چي ستا په دام کښېوزي". ملايکي ورته وويل چي: "مه شوده کېږه. ما ته مخ راواړوه. زما ښايست و جمال ته وګوره. زما وصال غنيمت وګڼه. هغه کار وکړه چي تر تا وړاندي اولنو کړی دئ. اولني حکيمان او پوهان چي هم ئې تر تا تجربه ډېره وه، هم په عقل کي تر تا هوښياران ول، بيا ئې هم له ښځو څخه داسي بېزاري نه ښکاره کوله لکه دا ته چي ئې ښکاره کوې. هغوی ښځو ته ځان نږدې کاوه. دې کار هغوی ته نه په دنيا کي تاوان رساوه، نه په آخرت کي. ته هم له خپلي کږې لاري څخه راواړه چي يو څه د ښهاني ورځ ووينې".

شپانه ورته وويل چي: "زما له هغه څه سره جوړه نه ده چي ته ئې راته وايې. ما هغه ترک وهلي دي. په دې مي پرې ايښي دي چي ته غولوونکي يې، څوک خطاباسې. نه دي پر عهدوپيمان باور سته، نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي له چا سره وفا کړې ده. خورا ډېري بدۍ ستا په دې غوږو خبرو کي پټې دي. ډېر نېکان دي غولولي دي او پر ځان دي مين کړي دي. هغو ټولو آخر پښېماني کړې ده. زما ځخه ولاړه سه ځکه تا د نورو د فساد له پاره ځان جوړ کړی دئ". شپانه دا وويل او خپل کوسی ئې پر سر راکش کړ او د خپل پروردګار په ذکر مشغول سو. ملايکي چي د ده کلک يقين او ټينګه عقيده وليدله، نو ځني ولاړه سوه او اسمانو ته وختله. دې غره ته نژدې يو کلی وو. په دې کلي کي يو خورا ښه پرهېزګاره سړی اوسېدی. دې ښه سړي خوب وليد چي يو چا ورته هاتفي ږغ وکړ چي تا ته نژدې په پلاني غره کي يو نېک سړی پروت دئ. ورسه او د هغه په خدمت کي واوسه. دا سړی سهار غره ته رهي سو. پر لاري ګرمۍ په عذاب کړ، باره د يوې وني تر سيوري لاندي کښېنوست. په دې ځای کي د اوبو يوه چينه وه. ده هم ځنګ ورته واچاوه چي ځان هوسا کړي. په دې وخت کي ناڅاپه د هوا مرغان او د غره وحشي ځناوران دې چينې ته د اوبو ځښلو يا اوګاه له پاره رامات سول. خو ځرنګه چي د چينې پر غاړه دا عابد سړی ناست وو، نو بيرته به وتورېدل او ولا به ړل. عابد له ځانه سره وويل چي زما ناسته خو دلته د دغو مخلوقاتو د تندي سبب سوه. د هغي ورځي له بازخواسته ځخه وبېرېدی چي د کلي کسات به له ښکره وري اخيستل کېږي. باره په ژړا سو او خپل ځان ئې ملامت کړ او دا بيتونه ئې زمزمه کړل:

خدايه ستا په دې جهان کي که يو پاک دئ سل ناپاکه
ما پر لاري برابر کړې له بې لارو امان راکه
زه دي داسي ژوند نه غواړم چي تر مرګه به ګمراه يم
مرګی سل ځله بهتر دئ تر بې لاري ژوند و ژواکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبس، په ژړاندو سترګو رارهي سو څو تر شپانه پوري ورسېد. شپانه ته ئې سلام واچاوه. هغه عليک ورته ووايه او پوښتنه ئې ځني وکړه چي ته و دا ځای؟ ما ته خو هيڅ بنيادم تر اوسه پوري دلته نه دئ راغلی. ته څرنګه راغلې؟ عابد ورته وويل چي: "په خوب کي يو چا ستا د دغه غار نښاني راکړه. ما ته امر وسو چي درته راسم او زه هم دا دئ راغلم". شپانه د ده له خبرو څخه ډېر خوشاله سو. دواړه په هماغه غار کي د خدای په عبادت مشغول سول. د مېړو په شيدو او د پسونو په غوښو ئې ګوزاره کوله. په دنيا کي له مال و اولاده مجرد پاته سول څو د يقين مقام ته ورسېدل.

کيسه چي تردې ځايه راورسېدل، شهريار پاچا وويل: "ای شهرزادي! زه خو دي بيخي ډېر د زاهدانو لاري ته وهڅولم. د ښځو او نجونو پر وژلو دي پښېمانه کړم او د خپلو ناوړو عملونو له اسيته ځان ملامت بولم. اوس که دي د مرغانو کم نکل مکل زده وي، هغه راته وکړه". شهرزادي ورته وويل چي: "ای زموږ نېکمرغه پاچا! د نکلو په کتابو کي راغلي دي ...".

د هېلۍ او کيشپ نکل

يوه ورځ د اوبو يو مرغه په هوا سو. اوبو ته ئې کتل او وئې ليدل چي يوه ډبره اوبو رااخيستې ده. مرغه له هوا څخه راټا سو او پر دغه ډبره ودرېدی شاوخوا ئې وکتل چي ګوري يو بويناکه شی اوبو رااخيستی دئ. رائې ووړ، رائې ووړ او دغي ډبري ته تکيه سو. مرغه چي ورته وکتل، دا بويناکه شی مړ بنيادم وو چي پر بدن باندي ئې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري او نېزې ټپونه ليدل کېدل. مرغه له ځانه سره وويل چي دا هرومرو يو ناولی ظالم سړی وو. خلکو وژلی دئ او له شره ئې ځان خلاص کړی دئ. هېلی و دې بويناکه مړي ته اريانی اخيستې ده چي ناڅاپه له هوا څخه ټپوسان و باښې و پکي باښې راښکاره سوې او پر دې بويناکه مړي ئې غوټې راووهلې. هېلی چي دا حال وليد، وبېرېده، له ځانه سره ئې وويل چي ياره، ښه به دا وي چي دا ځای پرېږدم. باره په هوا سوه په داسي ځای پسي ئې کتله چي له دغو مرداريو او څيرونکو و وحشي مرغانو څخه ليري او گوښه وي. تله، تله، تله څو د اوبو په منځ کي ئې يوه درخته په سترگه سوه او پر کښېنستله. خپله مېنه او وطن ئې ډېر ارمان سو. ول خدايه! غم او واهمه دي تل له ما سره مله کړې ده. هر ځای چي ولاړه سم، دوی سم راپسې وي. خوښ خوشاله ناسته وم. دغه بويناکه جسد اوبو راووړ. ما چي ويل دا به زما رزق و روزي وي او خدای به رالېږلې وي. هغه رزق وروزي مي دې څېرونکو مرغانو راڅخه وتروښوله. ما ته د خدای پر اوېجه باندي بل څه پاته نه سوه چي ژوند په وکړم. خو هوښياران بايد و نه غولېږي. هر چا چي پر دې نابوده باندي اعتماد وکړ، د مرگ تر ساعته به په ناپوهی کي ډوب وي. تر هغه ساعته پوري چي په خاورو کي ئې کښېږدي. دوستان او خپلوان ئې خاوريورباندي واړوي. د مېړنو له پاره د دنيا پر مصيبتو باندي تر صبر و تحمل بل ښه شی نسته.

هېلی په دغه چورتو او خيالو کي ډوبه وه چي ناڅاپه له اوبو څخه يو نر کيشپ راووت. مرغه ته نژدې راغی او سلام ئې ورواچاوه او ورته وې ويل چي اې ښاغلې! ولي له خپلي مېني څخه راليري سوی يې؟ مرغه ورته وويل چي پر مېنه مي دښمنان راتوی سول. هوښياران خلک

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دښمنانو سره د ليدو کتو زغم نه لري. شاعر څه ښه ويلي دي:

پـر دنيـا چـي انـسان نـه وو، پـا چهي وه د اسـانو
ژوي ټولـه سـره ورونـه، خوشـالي وه پـر خوارانـو
دا شرير چي رانازل سو، بد مرغۍ ئې کړلي تيتي
ظلم خپـور سو پـر مرغـانو، جبر و زور سو پـر کبـانو
دښــمنۍ ئــې وکړلــې، عـالمونــه ئــې تــالا کــړل
پـه اوبـو و پـه هـوا کـي، ټـپـک سو ورک د مظلومـانو
دا بد مرغه که واکمن وو، تـا بـه پـرې نـږدي اوبـو کـي
مـا بـه کښنته لـه هـوا کـړي، الـوۍ بـه سـم اورو کـي

کيشپ چي په حال پوه سو، نو ئې هيلۍ ته وويل چي زه به له دې وروسته پر تا باندي پام کوم او درڅخه ليري کېږم به نه. ما اورېدلي دي چي په دنياکي له وطن څخه تر جدايي بل هيڅ درونږ مصيبت نسته. د هوښيارانو په نظر د دې مصيبت علاج اول صبر و تحمل دئ او بيا نو له سپېڅلو او رښتينو کسانو سره ناسته و ولاړه ده. زه هيله من يم چي زما خبري به ستا خوښي سوي وي او ما د يوه خذمتګار دوست په توګه ومنې. هېلۍ چي د کيشپ دا عالمانه وينا واورېدله نو ئې ورته وويل چي حقيقت هم دا دئ چي ما له خپلي ابايي مېني او له خپلو يارانو څخه د بېلتون زهر او د مرګي لذت څکلی دئ. هوښياران بايد د غم او ماتم پر وخت له دوستانو څخه مرسته وغواړي او د وفا له څښتنانو سره ملګرتوب وکړي. صبر او زغم ولري ځکه چي صبر ډېر ښه خوی او خصلت دئ او د زمانې په لوړ و ځوړ کي د چا له زړه څخه بېره ايسته کوي. کيشپ ورته وويل چې تشويش او انديښنې دي له تا ليري وي، رشتيا هم بدي انديښنې د چا ژوند پر نيمګور دروي او مېړانه له

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځه وړي. هېلې ورته وويل چې زه هر وخت د زمانې له حادثو څخه په وهم و اندېښنه کې يم. کيشپ چې دا خبره واورېده، ورته رانژدې سو او پر تندي ئې مچ کړه او ورته وې ويل چې د الوتونکو ټولۍ هر وخت ستا څخه مشورې اخلي. ته څرنګه غم ته په زړه کې لار ورکوې؟ هېلې په دغه وخت کې په هوا سوه او هغه ځای ته ولاړه چې د انسان بوبناکه جسد پکښې پروت وو. هماغې ډېري ته چې ورسېده، هورې ځای وو، جولا نه وو. د بوبناکه جسد فقط يو څو هډوکې پراته وه او بانبې و ټپوسان پر خپله تړه تللي ول. چابک بيرته کيشپ ته راغله او د دښمنانو د تګ حال ئې ورته بيان کی او ورته وې ويل چې اوس نو بيرته خپلي مېنې ته ځم چې خپل دوستان و ياران ووينم. له خپل وطن څخه چاره نسته. آبس، کيشپ هم ورسره رارهي سو. په هغه ځای کې داسي څه و نه ليدل چې د چا دي تراه ځني وسي، يا دي ځني وډاربږي. د هېلې تندی سره وغوړېدی او سترګي ئې روښانه سوې او دا بيتونه ئې وويل:

شکر دي وي خدايه چي ژوندی او پر خپل کور يم
ناسته له دوستانو سره خوښه له هر لوري يم
تل دي دا جونګړه وي ودانه په خپلوانو
لېري دي غمونه وي له دوست او عزيزانو

څه سر دي پرله ګرزوم، کيشپ هم په هغه ټاپو کې ځانته ځای جوړ کړ او د خوښۍ، خوشالۍ، عيش او عشرت شپې و ورځې ئې تېرولې چې ناڅاپه يوه ورځ په هوا کې يو وړی شهين رابنکاره سو او هېلې ئې پخپلو منګولو کې پورته کړه. هېلې چې وکتله چې اجل او وخت و وعده ئې رسېدلې ده نو ئې تن و تقدير ته ورسپاره. وايي چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې د هلاک سبب د تسبیحاتو پرېښوول وه. د دې تسبیحات داسې وه: (سبحان ربنا فیما اغنی وافقر).

پاچا شهرزادې ته وویل چې په دې نکل خو دې زه نور هم د زهد و تقوا لور ته ورپورې وهلم. اوس که دې د وحشي ځناورانو کومه کیسه میسه زده وي راته وئې کړه. شهرزادې ورته وویل: "پر غبرګو سترګو!"

د ګیدړې او شرموښ نکل

وایي چې په پخوا زمانو کې یوه ګیدړه او شرموښ یو ځای سره اوسېدل. اندیوالي ئې ښه ډېره اوږده سوه. دې شرموښ به هر وخت پر ګیدړې باندې ظلم کاوه خو ګیدړې به بیا هر وخت دی و دوستۍ او ښې ګوزارې ته راباله او ورته ویل به ئې چې که ته دې دا ظلم پرې نږدې او زما حق پر ځای نه کړې، خدای به دې د بنیادم په لاس ورکړي. د هغه خورا ډېر چلونه او چمونه زده دي. په هوا کې مرغان ښکارولای سي او په اوبو کې کبان نیولای سي. غټې غټې ډبرې ماتولای سي. له غرو څخه ئې ښارونو ته وړلای سي. ته د انصاف لار واخله، ظلم پرېږده. تا ته به هم خدای خیر درپېښ کړي.

شرموښ د دې خبرې نه منلې او په قهر ئې جواب ورکاوه. یوه ورځ ئې ورته وویل: "ستا ئې د لویانو او مشرانو په کار څه کار؟" بیا ئې نو یوه داسې ټینګه چپلاخه یا څپېړه پر مخ ورسره کړه چې ګیدړه خواره بوڅه راواوښته او بېسده سوه. یو وخت چې پر هوښ راغله، نو ئې په خندانه خوله له شرموښ څخه عذر وغوښت او دا بیتونه ئې ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تکلیف سي در ته پېښ د دوست له خوا
او بیا وروسته په عذرونو سي گویا
چا ته بویه چي ئې عذر ورمنظور کړي
عذر نه منل بتر دي تر گناه
دا خبر له اولنو شخه راپاته
کوړ مغزی توره هیڅ نه خوري د هیچا

شرموښ چي دا بیتونه واورېدل، نو عذر خو ئې ومانه منگر ورته وې ویل چي بله ورځ به دا بې معنا خبري ما ته نه کوې. دا خبري تا ته هیڅ گټه نه سي رسولای. یو کار چي تا ته گټه نه رسوي، هغه مه کوه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او نهه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شرموښ گیدړي ته وویل: کومه خبره چي تا ته گټه نه رسوي، مه ئې کوه او کوم څه چي تا نه خوشاله کوي، مه ئې اوره. گیدړي ورته وویل چي بالکل سمه ده. ستا نصیحت به په غوږکي ټینگ ونیسم او هیڅکله به ستا له رضا پرته هیڅ کار هم و نه کړم. پوهانو ویلي دي چي چا پوښتلی نه یې، جواب مه ورکوه. کوم ځای ته چي چا بللی نه یې، مه ورځه. هغه کار چي گټه نه لري، مه ئې کوه. ظالمانو ته د نصیحت خبري مه کوه ځکه ستا د پند و نصیحت پر ځای به ظلم و مشقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

درباندي راولي. شرموښ چي د ګيدړي خبري واورېدلې، نو مخامخ خو ئې ورسره وخندل منګر په زړه کې قسم ورته واخيست چي که نن وي که سبا، دغه ګيدو انا به هرومرو وژنم. خو ګيدړي بيا د شرموښ د ظلمونو په مقابل کي له صبر و زغم څخه کار اخيست او له ځانه سره به ئې ويل چي د ظلم پاى وران دئ. ظالم به آخر تاواني کېږي او ناپوه به آخر پښېمانه کېږي. څوک چي له خدايه وېرېږي، شا ئې مځکي ته نه رسېږي. انصاف د اشرافو کار دئ او په دنيا کي تر ادب ښه خوى بل نسته. غوره لار دا ده چي له دې ظالم سره ګوزاره وکړم. ظالم ته خداى پخپله سزا ورکوي. باره نو ګيدړي و شرموښ ته وويل چي بنده چي خداى ته توبه وکاږي، خداى ئې توبه قبلوي. ما اريانې له ناپوهۍ څخه تا ته نصيحت کاوه. که په دې خبر سې چي ستا څېړي زه څونه خوږ کړې يم، ولچي دستي مي وبخښې. دې چپلاخي که څه هم زما ماغزه راخبر کړه، خو ګيله او شکايت نه کوم. څه ښه ئې ويلي دي چي: "شيخ فريده، خاموشي دي بهتري ده". د دوستۍ څپېړه که څه هم په اول سر کي ترخه ده خو مېوه ئې بيا خوږه ده.

شرموښ ورته وويل چي دا وار خو مي وبخښلې، منګر زما له خښمه به ځان ساتې، امر به مي منې. ګيدړي ورته وويل چي پر دواړو سترګو ئې منم. دا ګيدړه به هر کله په واهمه کي وه. يوه ورځ ګيدړه د انګورو يو باغ ته ولاړه. د باغ په دېواله کي ئې يو سورى په سترګه سو. له ځانه سره ئې وويل چي دا سورى بې څه نه دئ جوړ سوى. ښه به دا وي چي له دې سوري څخه څوک ځان ليري وساتي. اولنو ويلي دي چي که دي په مځکه کي سورى وليد، لار ځني چپوه. هوښ کوه چي پښه پکښې کښېنږدې. که دي کښېښووله، د هلاکت سبب به دي سي. وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخوا به ځينو خلكو د مړې ګيدړې پوست له پروړو ډک کړ. په باغ کې به ئې يو ځاى ودراوه. مخ ته به ئې انګور ورته کښېښوول. نوري ګيدړي چې به دغه ځاى ته ورغلې په دام کې به بندي سوې. ګيدړې فکر وکړ چې د دغه دېواله سورى هم له دغه راز داموځخه يو دام دئ. باره ګيدړه په ډېر احتياط سره ورو ورو دېوال ته نژدې سوه او هغه سوري ته ئې وکتل. چې ګوري، د سوري تر شا يو ژور ډب دئ چې د باغ څښتن د وحشي حيوانانو د نيولو له پاره کيندلى دئ. ګيدړه له ډب څخه ليري ودرېدله او د خداى شکر ئې پر ځاى کړ چې د دې په زړه کې ئې بېره ورواچوله او همدا بېره د دې د نجات سبب سو. له ځانه سره ئې وويل چې خداى دي وکړي چې د دې ناولى دښمن شرموښ پکښې ولوېږي او تر هغه وروسته به نو دا د انګورو په باغ کې يوازې ګرزي او خپلې چړچې به کوي. باره ئې سر وښوراوه او له خوشالۍ څخه شنه د خندا ولاړه او په خنداکې ئې دا بيتونه هم زمزمه کړل:

دا به څرنګ نېک ساعت وي چې دښمن مې بند په دام وي
لـه خوښـيه بـه نځېـړم ټـول ژونـدون بـه مـې ارام وي
واهمـې بـه تـښتېدلې، انديـښنې بـه پـه فـرار وي
مخ به تک تور د دښمن وي، په عـالم کې به بدنام وي
هوسـونه بـه رادرومـې، زمـا و لـور تـه زمـا و کـور تـه
عـيش ونـوش بـه مـې نـصيب وي بختـوري بـه ايـام وي
که دا باغ دئ کې مېوې دي تصرف به مې ټول خپل وي
څـه بـه خـورم، څـه بـه ښـندمه شـکرانه بـه د طعـام وي

دا بيتونه چې ئې وويل، باره تر شرموښ پوري په منډه راغله او ورته وې ويل چې خداى دي بخت بيداره کړ او له غيبي خزانو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر یوه باغ پېښه سوم. دا ټوله غیبي شتمني او بې تکلیفه رزق وروزي دي خدای پر تا باندي مبارک ولري. شرموښ ورته وویل چي دا باغ دي څرنګه پیدا کړ. ګیدړي ورته وویل چي د انګورو پر یوه باغ پېښه سوم چي څښتن ئې مړ سوی وو. چي ورننوتم او دا رنګارنګ مېوې مي د درختو پر ښاخو څوړندي ولیدلې، ... د شرموښ خولې اوبه وکړې او د ګیدړي خبره ئې په خوله کي وروچه کړه، ول درځه چي ورځو. باره ګیدړه دمخه سوه او شرموښ په پسې سو. د باغ د دېواله سوري ته چي ورسېدل، ګیدړي پښه ونیوله او شرموښ ته ئې وویل چي دردمخه سه. شرموښ چي په سوري کي پښه کښېښووله، درز ئې سو، په ډب کي ولوېد. ګیدړي چي شرموښ په ډب کي بند ولید، نو دابیت ئې ورته وویل:

هی توبه! د حرص له زوره خلک اچوي په دام کي
د دنیا طلب ئې ړوند کړي خوله ئې ډکه په حرام کي

بالا نو له ډېري خوشالۍ څخه پرله وڅرخېده او دا بیتونه ئې ورسره زمزمه کړل:

شکر شکر دي وي خدایه چي مي غوښت هغه دي را کړل
په همت دي مېړنۍ کړم، دښمنان مي نیمه خوا کړل
آرزوګاني مي پوره سوې، امیدونه مي غوړېږي
ما یو جام تش کړی نه دئ، ساقي نور ډېر راعطا کړل

باره نو د ډب څنډې ته ورنږدې سوه چي ګوري شرموښ په سرو اوښکو پروت دئ. دې هم سر ورسره پټ کړ او وئې ژړل. شرموښ ورته وویل چي دا اوښکي دي د زړه سوي دي اوکه ... ګیدړي سمدلاسه ورته وویل چي قسم مي دي په هغه خدای وي چي ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډب ته وراچولی یې، چي زما ژړا خو د زړه سوي له اسیته نه ده. ژړا پر دې راغله چي دا ته ولي لا تر دې ګړیه ژوندی پاته یې. افسوس مي پر دې دئ چي ته پخوا لا ولي دې ډب ته نه وې لوېدلی. که ته زما سره تر شناخت پخوا دې ډب ته لوېدلی وای، ما به ولي دونه دیدنی او شواخونونه لیدلای. شرموښ ورته وویل چي: "اې پلیتي! ژر ورسه او مور مي راخبره کړه .ګوندي هغه مي له څاه څخه دروباسي". ګیدړي ورته وویل چي ته خپل حرص دې څاه ته اچولی یې. د راوتلو امید نور له زړه باسه. نه دي دي اورېدلي چي وايي: "من لم یفکر فی العواقب لم یامن المعاطب" معنا دا چي: "څه کړې، هغه به ریبې".

شرموښ ورته وویل چي تا خو زما سره مینه و محبت لاره، زما سره دي دوستي کوله او زما له قهره څخه ډارېدلې. اوس ته ما ته زما د خپل بد عمل سزا مه راکوه. هر څوک چي کمزورو ته د مرستي لاس وغځوي، خدای تعالی به ډېر عوضونه و اجرونه ورکړي. شاعر څه ښه ویلي دي:

له کمزوري سره مرسته مکافات لري بې شانه
دا خبر مي اورېدلي له پوهانو ده، جانانه
د مجرم سزا دغه، چي شرمنده وي په عالم کي
که چا عفوه ورته وکړه، وبه کړي ګټه پرېمانه

ګیدړي ورته وویل چي: "اې بې عقله ځناوره او اې ناپوهه وحشي! خپل ظلمونه دي لکه چي هېر سول. خپل کبروغرور دي لکه چي له یاده ووت. نه دي دي په یاد چي له ډېره کبره به دي هیڅوک په سترګو نه لیدل. تا پر خپلو زېردستانو باندي کله هم رحم کړی وو؟ زه به د شاعر دغه پندونصیحت ولي له زړه باسم چي ویلي ئې دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عفوه ښه ده، بخشش ښه دئ، زې پر سر ستر گو منم
خو پر تې د ظالمانو مه ږدئ هیڅکله مرهم
دا لوی ظلم پر انسان دئ، لو جفا ده، لو گناه ده
که چا رحم و شفقت کاوه پر مار و پر لړم

شرموښ ورته وویل چې: "اې پر ما گراني! ما ته د تېرو گناهونو جزا مه راکوه. عفوه خو د خدای د دوستانوخاصه ده او احسان خو یوه لویه سرمایه ده. شاعر ویلي دي:

بخت به ویښ د هغه چاوي، کامیابي به ئې په خوا وي
پر عاجز چي شفقت کړي، د بېوزلو همنوا وي

څه سر دي پرله گرزوم. شرموښ خورا ډېري توري تپي وکړې او گیدړي ته ئې ډېري زارۍ و جگۍ وکړې او ورته وې ویل چي له دې کندي څخه ئې وباسي، خو گیدړي ورته وویل چي: "اې چمبازه! له دې کندي څخه د راوتلو خیال له سره وباسه. دا کنده ستا د خپلو عملو مکافات دئ". بیا ئې نو په خندا ورته دا بیتونه وویل :

چي پرون دي وه کرلي نن ئې وربه حاصل
عاقبت به وي همداسي د ناپوهه د جاهل
پر دښمن که دي لاس برسو فرصت مه باسه له لاسه
دا خبره مي زده کړې ده له خپل پیر کامل

شرموښ ورته وویل چي ما خو ستا څخه د یارۍ تمه درلوده او فکر مي نه کاوه چي ته به مي دې کندي ته ورواچوې. باره ئې تر ستر گو اوښکي راتوی سوې او په ژړا کي ئې ورته وویل:

ما ول ته به مي، پخپل مهرو کرم و نازوې
هی افسوس ته مي د لاسه لا تور مخ راتوروې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګيدړي ورته وويل چي اې ناپوه دښمنه! دا څه پېښه سوه چي ته له هغه تکبر و ستمګرۍ څخه د عاجزۍ او پښېمانۍ دې حال ته راغلې. ما چي ستا سره د دوستۍ خبري کولې، هغه خو مي ستا د ظلم و ستم له ډاره کولې. داسي نه وو چي ما د زړه له کومي غوښتل چي ستا سره دوستي وکړم. اوس د خدای احسان دئ چي ته ئې په غم و بلا کي ګرفتاره کړې. شاعر څه ښه ويلي دي:

کـــه چـــا واخيـــستله تـــوره د ســـتم
عاقبـت بـه کـړي خپـل ځـان بانـدي کـړم
د ستم دوران يـو څـو ورځـي دئ پـوه سـه
ژونـدون نـه پـايي پـه مکـر و پـه چـم

شرموښ ورته وويل چي اې ځوانمرده ځناوره او اې هوښيار وحشي! دا د دښمنۍ خبري پرېږده. زما و ستا د پخوانۍ اشنايۍ په خاطر زما په خلاصېدو کي مرسته راسره وکړه. ولاړه سه، يوه رسۍ راوړه. يو سر ئې په يوه درخته پوري وتړه او بل سر ئې ما ته راوځړوه. چي له دې کندي دروختلم، زما ئې ستا سره وعده چي خپل ټول هست و نېست به تا ته دروبخښم. ګيدړي ورته وويل چي: "ګرګه، بله چاره دي نسته بې له مرګه". خبري نوري مه اوږدوه. بې فايدې خبري ګټه نه دررسوي. خپل کړه دي در په ياد که، خپل مکر دي در په زړه که. او ته لا ودرېږه، سختۍ لا نوري درته ګوري. د ډېرو سنګسارېدل دي لا هم په مخ کي دي. د دې دنيا سختۍ چي دربانديَ تېري سي، د هغې دنيا سوځېي لا هم درته ګوري، د دوزخ لمبې لا هم درته انتظار باسي.

شرموښ ورته وويل چي: "يا اباالحصين! له زړه څخه دي کينه و

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغض وباسه. د دوستۍ لار را واخله او پوه سه چي هر چا چي يو څوک له مرگه خلاص کړ، گويا ټول جهان ئې له مرگه وژغوره. دښمني و فساد دي اور واخلي. پوهانو له فساده کرکه کړې ده. تر دې به زيات فساد څه وي چي زه په دې کنده کي پاته سم او د مرگي په غېږ ورسم او ستا دي په وس پوره وي چي ما له دې کندي دروباسې. گيدړي ورته چي اې ظالمه خدای ناترسه! ما ته ستا د دې ظاهري غوړي ژبي او د باطن له خباثت څخه د هغه باز کيسه را په ياد سي چي له زرکي سره ئې چم و دروه کړې وه. شرموښ ورته وويل چي د باز و زرکي کيسه څه راز وه؟ گيدړي ورته وويل چي يوه ورځ د انگورو باغ ته ولاړم . غوښتل مي چي يو څه انگور وخورم. چي گورم، يو باز دئ پر زرکه باندي غوټې وهي او غواړي چي ښکار ئې کړي. زرکي ځني الا کړه او خپلي ځالي ته ولاړه او هورې پټه سوه.

باز ورغی د غار په خوله کي ورته ودرېدی او وربږغ ئې کړه چي: "اې بېعقلي! ما چي ته په دښت کي وليدلې چي په دانه پسي گرزېدلې. زړه مي درباندي وسوځېدی او دا دئ اوس مي يوه لمن دانې راټولي کړي دي او تا ته مي راوړي دي چي وئې خورې. تا راڅخه الا کړه. زه ستا د دې تېښتي په سبب پوه نه سوم. راووزه او هغه دانې چي مي درته راوړي دي، وئې خوره. زرکي چي دا خبري واورېدلې، زړه ته ئې ولوېدله او له ځالي څخه راووتله. د دې راوتل وه او د باز پر حمله وه. ټينگه ئې په منگولو کي ونيوله.

زرکي ورته وويل چي: "دغه دي ها ياري و دوستي وه؟ دغه دي ها دانې وې؟ ما ستا پر درواغو باندي باور وکړ او ته مي اوس غوښي خورې. پوه سه چي دا غوښي به خدای ستا په نس کي زهر کړي". باز

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې پر خبرو غوږ و نه نیو او بڼکي ئې ورتاشي په تاشي (تار په تار) کړې او خواره کی. ئې مړه کړه او وئې خوړه. باره گیدړي شرموښ ته وویل، هر چا چي بل چا ته کوهی کیندلی وي، آخر پخپله پکښې لوېږي. تا زما سره د چم و خطا ایستلو لار اخیستې وه، آخر دي پخپله ښه پکښې وښوئېدله. شرموښ ورته وویل چي دا د اناگانو کیسې و متلونه پرېږده. ته څه ما ته زما د بدیو خبري کوې. د هغو بدیو سزا مي همدا بس ده چي په دې کنده کي په دغسي بدحال کي پروت یم. زما پر حال خو زما د سر د دښمنانو لا زړه سوځل کېږي. ته اوس یو کار وکړه چي سل کاره وارزي. ما د دې کندي څخه دروباسه. تا نه دي اورېدلي چي دوست به دي وژړوي او دښمن به دي وخندوي. ما خو چي پر تا ظلم کاوه، نو په زړه کي خو مي بد نه وه درباندي پېرزو. په زړه کي خو دي دوست وم. هوښیارانو ویلي دي چي دوست باید د دوست په ژغورلو کي زیار وباسي او ښه دوست تر ورور لاهم چا ته نزدې وي. که ته مي له دغه جنجاله څخه وژغورې، دونه مال و دنیا به درکړم چي تر مرگه به ئې تمامه نه کړې. داسي چمونه وچلونه به دروښیم چي تر دې باغ به سل کوټې ښه باغونه په پیدا کړې. پر داسي خوږو مېوو به پېښه سې چي خوله به دي تر قیامته پوري په خوږه وي.

گیدړي پر وخندل او ورته وې ویل چي عالمانو خو ښه ویلي دي. دا خو رشتیا دي چي دوست به د دوست په ژغورلو کي کوښښ کوي. منگر زه ستا و عقل ته اریانه تللې یم چي پر دا دونه ظلم و ستم باندي چي پر ما دي کړی دئ، اوس لا هم ما په دوستانو کي شمېرې؟ ما ته د انگورو د باغو د پیداکولو چمونه راښیې؟ که ستا داسي چمونه زده وای، پخپله به دي د ځان غم خوړلی وای او دا بده ورځ به نه درباندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتللای. ته هغه چا ته ورته یې چي پخپله ناروغ وي او بل چا ته د روغېدو علاج ورښيي.

شرموښ چي د ګيدړي دا خبري واورېدې، پوه سو چي د مرستي تمه بې ځایه ده. باره په ژړا سو او وې ويل چي تر اوسه مي چي هر څه کړي دي، له ناپوهۍ مي کړي دي. که له دې بلا څخه خدای دا واري خلاص کړم، نور مي توبه ده او بيا به بد نه کوم. تر ځان کمزوري به نه ځوروم. يوه ګودړۍ به واغوندم، په غره کي به له ځناورانو څخه ګوښه يو ځای کښېنم. که مي چا ته کوم خير رسېدی، خو وررسوم به ئې او له محتاجانو سره به مرسته کوم او که نه وو، د خپل خدای عبادت به کوم. آبس، سر ئې پټ کړ او په ژړا سو. دونه ئې وژړل چي آخر د ګيدړي زړه پر وسوځېدی او د ده په توبه کښلو باندي خوشاله سوه. باره ئې کندي ته شا وروګرزوله او خپله لکۍ ئې وروځړوله.

شرموښ ترلکۍ ټينګه ونيوله او ځان ته ئې ورکش کړه. ګيدړه هم درز سو، لاندي ورولوېدله. ګيدړه چي کندي ته ورولوېدله، باره شرموښ سترګي پر راغتي کړې، ول: ولي دي پر ما رحم نه کاوه؟ سختي و تونديي خبري دي راته کولې. آخر، زه خو دي یاروم. شکر دي وي خدای ته چي ته هم زما په رنګ سوې. پوهانو ويلي دي چي: "مه کوه په ما، و به سي په تا". باره نو شرموښ دا بيتونه ورته وويل:

ولي غوزاره سوې، ګيدو انا! چادي سوې
د زمرو په لاس کي کښېوتي بندي سوې
تا د بل له لاسه ډېر شکايت وکړ
خو آخر خپله اخته په دا خواري سوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نـو ووایـه چـي ظلـم وو چـا کـړی؟
اوس پـو هېږې چي دا چيري زنداني سـوې؟

تر دې بيتو وروسته ئې گيدړي ته وويل چي اوس نو مجبوره يم چي تا تر ځان دمخه کړم. دمخه تر دې چي زه مړ سم، تا به هم د مرگي په غېږ ورولم. گيدړي فکر وکړ، چي له دې کورخرا پي سره خو په بلا کښېوتم. اوس نو بايد له خدای راکړي عقل ځخه کار واخلم او خپله ټوله هوښياري په کار واچوم چي د دې سرکوزي له زوی ځخه ځان خلاص کړم. پوهانو ويلي دي چي اوښکي د مصيبت پر وخت ښه علاج دئ:

چي په ښوی پيالـه کي ولـو پږي مېږی
پـه زور نـه سـي راخـتلای روغ رمـی
چارناچار بـه لـه حيلې ځخـه کـار اخلـي
کنـه، نـه خېـژي لـه پـښې ځـه دا اغـزی

باره گيدړي ورته وويل چي اې اميره! زما پر وژلو باندي تلوار مه کوه. عجله د شيطان کار دئ. دا کار مه کوه. پښېمانه به سې. که ما ته وخت راکړې او زما پر خبره غوږ ونيسې، که خدای کول دواړه به له مرگه نجات ومومو. خو که دي زما پر وژلو باندي بېړه وکړه، دواړه به په دغه کنده کي مړه پراته يو. شرموښ ورته وويل چي: "اې پليتي چمبازي! ووايه چي زما و ستا د نجات لار کومه يوه ده؟ او مهلت د ځه له پاره غواړې؟" گيدړي ورته وويل چي زما نخشه داسي ده چي اول خو به ته زما سره بد نه کوې. بد خو لا ځه چي د لاسه به ښه راسره کوې. ځکه ما ستا توبه واورېدله چي پر تېرو کارو دي پښېماني کوله، د هغو له بابته خواشينی وې او افسوس دي کاوه، د دوستانو له ازارولو دي هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبه وکښله. دا مي هم ستا له خولې واورېدله چي که له دې کندي څخه خدای نجات درکړ، نور به نو خوږې مېوې او انګور نه خورې. د تقوا لار به اخلې، نوکان به دي پرې کوې، غاښونه به دي کاږې، ګودړۍ به اغوندې او خدای ته به نزدې کېږې. ستا دې خبرو زما پر زړه باندي د رحم اوبه تويي کړې او سره له دې چي ستا د وژلو په لټه کي وم، خو چي ستا توبې ته مي وکتله، پر ځان مي فرض وګڼله چي له دې مصيبت څخه دي خلاص کړم. نو هغه وو چي خپله لکۍ مي کندي ته د دې له پاره دروځړوله چي ته لاس پر ونيسې او له کندي راووزې. منګر ته له خپله زوره ناخبره وې، د دې پر ځای چي ځان له کندي راوباسې، زه دي د ځان و خوا ته داسي په زور او قوت کش کړم چي ما فکر کاوه لکۍ به مي اوس غوټه په بېخ کي پرې سي. اوس دا دئ زه و ته دواړه په دې کنده کي بند پاته سوو او په داسي بلا اخته سوو چي خلاصېده ورڅخه مشکله ده. منګر که ته زما خبره راسره ومنې نو بيا د خدای په فضل دواړه له دې مصيبته څخه خلاصېدلای سو. په دې شرط چي تر نجات وروسته نو ته پر خپله خبره ودرېږې او توبه دي ماته نه کړې. بيا به نو زه و ته بيرته سره ياران سو. شرموښ ورته وويل چي: "ستا خبره څه ده، چي وئې منم؟"

ګيدړي ورته وويل چي ته د شا پر پښو جګ ودرېږه. زه به ستا پر اوږو باندي وخېژم او ځان به د کندي ژۍ ته ورنزدې کړم او له کندي به ووزم. بيا به نو تا ته رسۍ راوځړوم، ته به پر هغې باندي راوخېژې. شرموښ ورته وويل چي زما ستا پر خبره باور نه راځي. پوهانو ويلي دي هر چا چي د نامردانو په خوله وکړه ګويا ځان ئې وغولاوه او د ازمويلي بيا ازمويل خو آخر پښېماني ده. په دې باب شاعر څه ښه ويلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي:

ازمویلی مي ستا نیت دئ ستا کارونه
تجربې دي رابښوولي ستا مکرونه
په بلاوو، په ژړاوو به اخته سي
که چا ومنل دا ستا چټل پندونه
اوربدلي به دي وي له اولنو څه
"د دښمن اول کلام پسې تېپونه"

ګیدړي ورته وویل چي مه کوه، بد ګومان د ایمان زیان دئ او ښه ګومان د ځوانمردانو کار دئ. اوس ښه لار دا ده چي زه و ته د خپل خلاصون په فکر کي سو. تر دې چي دواړه مړه سو، بهتره به دا وي چي د یوې چارې او علاج په فکر کي سو. بد ګومان له زړه وباسه. تې داسي فرض کړه چي تا زما په خوله وکړه او زه له کندي څخه ووتلم. نو به یا تا ته رسۍ راوړم چي له کندي څخه پر راوخېژې، یا به داسي وي چي ستا سره به خیانت وکړم، ځان به خلاص کړم او تا به دالته پرېږدم. نو دا خو ممکنه نه ده چي زه دي بیا د ښهاني ورځ ووینم. ستا نېکي به زما د پښو پای پېچک وي او ځان به ځني خلاصولای نه سم. په کتابو کي راغلي دي چي: "الوفاء ملیح،والغدر قبیح" معنا دا چي: "ښه وي، بد دي ورک سي. وفا خوږه ده او جفا ترخه". ښه لار دا ده چي ته پر ما اعتماد وکړې. زه هم داسي خوړلې شومه نه یم. د دنیا په ښه و بد پوه یم. اوس ژر کوه، وخت تنګ دئ.

شرموښ ورته وویل چي که څه هم پر تا مي باور نه کېږي خو په دې پوه یم چي تا زما توبه واورېدله او زما د نجات په فکر کي سوې. اوس به نو زه ستا خبره ومنم. که دي چم وخطاایستل راسره وکړل، دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چم به خدای ستا د هلاک سبب کړي. آبس، شرموښ پر دوو پښو جګ ودرېدی. ګیدړه ئې په چوچوغاړه کي واخیستله او د کندي ژۍ ته ئې ورنږدې کړه. ګیدړه جسته وغورځېده او له کندي ووتله.

شرموښ ورته وویل چي: "ګوره اشنایه! چي زه دي هېر نه سم. ژر کوه، رسۍ راوړه". ګیدړي په کټ کټ وخندل او ورته وې ویل: "اې د خدای شوده! تا ته لکه چي پر ما باندي هم د ځان خیال کړی دئ. ما چي ستا توبه واورېدله، خوشاله سوم، ونښېدم، لکۍ مي دروځړوله. منګر تا زه کندي ته ورکش کړم او لاندي دي ورواچولم. اوس خدای زه ستا له منګولو او له هغه مصیبت څخه خلاصه کړم. نو اوس به څرنګه زه ستا د وژلو په فکر کي نه کېږم. ته د شیطان له ذاته یې. برایې مي خوب لیدی چي ستا واده وي او زه پکښي نڅېږم. له یو چا څخه مي د خپل خوب معنا وپوښتله.

هغه راته وویل چي: "په یوه مصیبت به اخته سې، منګر ژر به ځني خلاصه سې". ستا په لاس زما کښېوتل او بیرته خلاصېدل، زما خوب رشتیا کړ. اې جاهله ! ته باید وپوهېږې چي زه ستا دښمنه یم او ته له شوده ګۍ څخه زما د اشنایۍ په هیله یې. پوهانو ویلي دي چي "د بدانو مرګ د خلکو ارامي او د مځکي پاکي ده" زه بېرېږم چي که مي ستا سره وفا وکړه، زه به پخپله پر داسي بلا واوړم چي بیا به مي خلاصېده ځني مشکله وي. شرموښ چي د ګیدړي خبري واورېدې، خپل تندی ئې وټکاوه او ډېره پښېماني ئې وکړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شرموښ له ډېري پښېمانۍ څخه مځکه وډبوله خو له ګیدړي سره ئې د عاجزۍ لار راواخیستله. زارۍ ئې ورته شرو کړې او ورته وې ویل چي تاسي د ګیدړو طایفه په څناورانو کي د ښه خولې و ژبان طایفه یاست. ستا خوږه ژبه خو ټولي دنیا ته معلومه ده. زه پوهېږم چي ستاسي ټوکي ټکالي خوښي دي. دا اوس خبري دي هم د ټوکو له اسیته دي، منګر ټوکي ټکالي هم حدواندازه لري. هر وخت ټوکي کول ښه کار نه دئ. ګیدړي ورته وویل چي ټوکي خو رشتیا هم خپل ځای لري او په دې ځای و اندازه ئې ټوکماران ښه پوهېږي. ته بې عقل و ناپوه اوس دا فکر له سره وباسه چي زه به ستا غوندي ظالم له لاسه تر نجات وروسته بیا هم ستا په غوږه ژبه وغولېږم. شرموښ ورته وویل چي اوس مناسبه دا ده چي ته زما د ژغورلو په تلاښ کي سې. زه او ته خو د عمرونو یاران او دوستان یو. که مي ته له دې مصیبته څخه خلاص کړې، زه هم ناچاره یم، ستا سره به ښه کوم.

ګیدړي جواب ورکړ چي پوهانو ویلي دي: "له بدانو سره یاري مه کوه. ځکه له بدانو سره یاري له ځان سره دښمني ده. له درواغجن سره ورورې مه کوه. ځکه له درواغجن سره چي ښه وکړې، پټوي ئې. خو که دي بد وکړه، ټوله دنیا درباندي خبروي". پوهانو دا هم ویلي دي چي: "هر څه لره چاره سته، خو مرګی علاج نه لري. هر څه پټلېس کېدلای سي، خو ښېښه چي ماته سوه بیا نه پټلیسېږي. د هر کار دفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای سي منګر که وخت و وعده پوره سوه، هغه نه راګرزي". دا چي ته راته وايې ښه به راسره وکړې" نو ما ته د هغه مار کيسه را په ياد سوه چي وايي يو مار له مارګير څخه وتښتېدی. يو سړی په مخه ورغی او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "خيرکړې! څه پېښه ده؟ ولي داسي په منډه کي يې؟" مار ورته وويل چي له مارګيره تښتم. ته به کوې خدای به کوي، ما ځني پټ کړه. سړي د مکافات په تمه مار پخپل جېب کي پټ کړ. مارګير چي تېر سو او د مار له زړه څخه د مارګير بېره ووتله او زړه ئې پر ارامه سو، باره سړي ورته وويل چي: "راکه، انعام مي". مارورته وويل چي وايه! پر کوم ځای دي وچيچم. ته پوهېږې چي زه خو بل څه نه لرم. سړی ئې داسي وچيچه چي ځای پر ځای مړ سو.

ګيدړي شرموښ ته ورغبرګه کړه چي زما و ستا معامله هم کټ مټ د هغه مار و ها سړي معامله ده. د شاعر دا خبره دي نه ده اورېدلې چي:

که نېکي دي له بدانو سره وکړه
ګوا، بدي دي له نېکانو سره وکړه

شرموښ ورته وويل چي: "اې غوړژبې ځناوره! او اې خوش اوازه حيوانه! تا ته زما زور نه دئ درمعلوم. زه پر ټينګوکلاوو باندي يرغل کولای سم، د انګورو شنه باغونه لاښ کولای سم. ته زما له فرمانه سر مه غړوه. زما سره داسي وضعه وکړه لکه يو مريی چي ئې له باداره سره کوي".

ګيدړي ورته وويل چي: "زه ستا بې عقلۍ ته په حيرت کي يم. ته پر ما باندي داسي امرونه کوې، لکه زه چي ستا مينځه يم. خو ژر به وويني چي سروغاښونه به دي د ډبرو په باران ټوکر ټوکرسي". باره ګيدړه د باغ څنګ ته پر يوه لوړه ودرېده او باغوان تې وررېغ کړه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې خوا خلک راغلل او کندي ته راورسېدل. گیدړي ځني الا کړه او پټه سوه. خلکو ولیدل چي شرموښ په کنده کي بند دئ. باره ئې د ډبرو باران پر شرو کړ. تر هغو ئې ډبري پر اورولې، څو شرموښ مردار سو او دوی ځني ولاړل. خلک چي ولاړل، گیدړه بیرته کندي ته راغله، چي گوري شرموښ بوړي بوړي مړ پروت دئ. له ډېري خوشالۍ څخه ئې لکۍ یو ډانگ ونیوله او بازۍ ئې شروع کړې او دا بیتونه ئې وویل:

شکر شکر دي وي خدایه چي مي بخت سو راییدار
زما د سر دښمن نابود سو هلته پروت دئ خوار و زار
ما لیدلي دي په ژوند کي ډېر سرونه ډېر تنونه
چي خپل ظلم و ستم دي رسولي تر جگ دار
هوښیارانو راپرې ایښی دا متل له زمانو دئ
"کوهی مه کینه و چا ته، نه چي خپله سې پر غوزار"

تر دې وروسته نو گیدړي په ارام زړه د انگورو په باغ کي خپلي چړچې کولې څو اجل ئې پوره سوه او دا هم مړه سوه. دا وه د شرموښ او د گیدړي کیسه.

د موږک او تورلمي (سمور) نکل

وایي چي یو موږک او تورلمی سمور[1] د یوه بېوزله بزگر په کور کي اوسېدل. یوه ورځ ناڅاپه د دې بزگر یو اشنای ناروغه سو او طبیب ورته بې پوستکو کونجتي (کونځلي) وروفرمایلې او یو څو کونجتي

[1] سمور ته ئې په افغان قاموس کي تورلمی کښلی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې ناروغ ته ورکړې چې سپيني ئې کړي او پوستکی ئې ځني ايسته کړي. دې سړي کونجتي خپلي ماينې ته ورکړې چې سپيني ئې کړي. ماينې ئې دا کار وکړ. په دې وخت کي تورلمي دا سپيني سوي کونجتي وليدلې او ورته وجوغېدی، کرارکرار ئې خپل غار ته چلولې. يو څه کونجتي چې ئې وچلولې، آخر د ناروغ سړي ماينه راغله چې ګوري کونجتي تر پخوا يو څه کمي سوي دي. نو پټه ورته کښېنستله چې د کونجتو د کمښت سبب پيدا کړي. په دغه وخت کي تورلمی راورسېدی او وئې ليدله چې ښځه کونجتو ته څارو ناسته ده. له ځانه سره ئې وويل چې د دې کار پای خراب دئ. زه بايد داسي يو کار وکړم چې زما د غلا بد عمل پکښې پټ سي. دوباره ئې بيرته له غاره څخه د غلاکړو کونجتو راوړل پيل کړل. ښځي چې وليدل چې تورلمی سمدلاسه کونجتي راچلوي، نو ئې له ځانه سره فکر وکړ چې دا کونجتي هرومرو بل چاغلا کړي وې او دا دئ تورلمی ئې بيرته خپل ځای ته راوړي. باره ئې له ځانه سره وويل چې دی خو زموږ سره نيکي کوي نو د نيکی په عوض کي موږ هم بايد چې ښه ورسره وکړو. خو زه بايد خپل څار ته ادامه ورکړم څو د کونجتو اصلي غل پيدا کړم.

تورلمی د ښځي په مطلب پوه سو، باره موږک ته ورغی او روته وې ويل چې: وروره! اورېدلي به دي وي چې ګاونډی ډېر حق لري. که څوک د ګاونډي حق پر ځای نه کړي، په دوستانو کي نه شمېرل کېږي. موږک ورته وويل چې: "هو! همداسي خو ده. منګر په دې خبره کي دي مطلب څه دئ؟" تورلمي ورته وويل چې د کور څښتن د خپلو اولادو له پاره کونجتي راوړي دي. څه ئې وخوړلې او نور نو ماړه سول. اوس هغه پاته کونجتي نور ځناوران سمدلاسه وړي. ما ول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسه، تا ته به هم حال راوړم ځکه چي اول حق خو د ګاونډی دئ. ته هم ورسه خپله برخه دي ځني واخله.

موږک چي دا واورېدله، له خوشالۍ څخه پرله وڅرخېدی، پر برېتو ئې ژبه تېره کړه او سمدلاسه په کونجتو پسي له خپله غاره راووتی. کونجتو ته چي ئې وکتله هره دانه ئې داسي ایسي لکه تکه سپینه اګۍ. ښځه ئې هم ولیدله چي پیره داره ورته ناسته ده. موږک په هغې کي ری و نه واهه، د کونجتو هوا پر غالبه سوه، باره ئې په خوړلو شرو وکړه. ښځي لرګۍ راواخیست او موږک ئې پر دا ککرۍ په وواهه، سر ئې ورمات کړ او پسي مړ ئې کړ. د هلاکت سبب ئې حرص و غفلت او د کار عاقبت په پام کي نه نیول وو. شهریار پاچا چي دا نکل واورېد، ول: "شهرزادي! قسم مي دي په خدای وي چي دا خو دي ډېر عجب نکل راته وکړ. که دي د دوستۍ پالني په باب بل نکل زده وي، راته وئې کړه". شهرزادي ورته وویل چي: " پر غبر ګو لېمو".

د پیشو او کارګه نکل

یو کارګه پیشو ته د وروی لاس ورکړی وو او سره دوستان ول. یوه ورځ دوی تر وني لاندي ناست ول چي ناڅاپه یو پړانګ راښکاره سو چي د وني پر لور راوران دئ. پړانګ چي دوی ته نزدې راورسېد،کارګه وني ته والووت او پیشو پر میدان پاته سوه. باره ئې کارګه ته وویل چي: "اې زما وفاداره اشنا! هله، یو کار وکړه چي له دې بلا څخه خلاص سم. کارګه ورته وویل چي د آفتو په وخت کي له وروڼو څخه مرسته غوښتل خو ضروري خبره ده او دوی هم مجبوره دي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوی په ژغورنه کي هڅه وتلاښ وکړي. شاعر په دې باب څه ښه ویلي دي:

لـه هغـه سـره د يـار لقـب ښـا يېږي
چـي پـه غـم و پـه ښـادي دروړسـېږي
د کاسې یاران خو ډېر دي په دنیا کي
یار هغه چي په تنګسه دي په کار ېږي

د خدای کارونه دي، دې وني ته نژدې يو شپون وو چي دوه زبر زبر د زمري د ښکارسپيان ئې درلودل. کارګه دې سپيانو ته ورغي، وزرونه ئې ورته وسرپول. کاغ، کاغ نارې ئې ورته وکړې. سپيانو پر راوڅغستل. دی وني ته ځني والووت. بيرته پر راغوته سو. بيا ئې وزرونه ورته وښورول، نارې ئې ورته ووهلې. يو څه ځني ليري سو. سپيانو بيا پسي راالاکړل. دی بيا يو څه وړاندي ولاړ. سپيان سم په پسې دي. په دې چم ئې سپيان رارهي کړل. شپانه هلته ورته کتل چي يو مرغه په هوا پورته وکښته کېږي او د ده سپيان منډي پسي وهي. کارګه په دې ډول سپيان تر هغې وني پوري راورسول چي پړانګ و پيشو ئې تر لاندي ګرزېدل. سپيانو چي پړانګ وليد، پسي ورټوپ ئې کړل. پړانګ ځنی وتښتېد او پيشو د کارګه په حيله او تدبير له مرګه وژغورل سوه.

نکل چي دې ځای ته راورسېد، شهرزادي پاچا ته وویل چي: "اې شهرياره! دا نکل مي له دې اسيته درته وکړ چي موږ بايد وپوهېږو چي د رښتينو دوستانو او وروڼو مرسته څوک له مصيبتونو څخه ژغورلای سي. شهرزادي وويل چي تر دې پوري مي يو بل نکل هم را په ياد سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګیدړې او کارګه نکل

چې وو، یوه ګیدړه وه. دا ګیدړه په یوه غره کې اوسېدله. د دې ګیدړې چې به بچیان وزېږېدل، هغه به ئې له لوږې ځخه پخپله وخوړل. د غره په سر کې یوه کارګه ځالګۍ جوړه کړې وه. ګیدړې وغوښته چې له دې کارګه سره اشنایي او دوستي وکړي او پخپل یوازیتوب کې ځان ته ملګری پیدا کړي ځو بیا د هغه په مرسته د خپلې روزۍ پیداکولو سربښته هم وکړي. باره وررهي سوه او کارګه ته دونه نزدې ورغله چې یو د بل ږغ ئې سره اورېدی. آبس، کارګه ته ئې سلام واچاوه او ورته وې ویل چې یوګاونډی خو پر دا بل ګاونډي باندي دوه حقه لري یو د ګاونډی توب حق دئ او بل د اسلام حق دئ. ته هم زما ګاونډی یې او پر ما باندي دي پوښتنه فرض ده، په تېره بیا ستا غوندي ګاونډي. ته زما په زړه کې ځای لرې او دغه ګرانښت د دې سبب سو چې زه پر تا باندي د مهربانۍ ږغ وکړم. ته په دې خبره کې څه وایې؟

کارګه ورته وویل: هو، خدای په رشتیا خوښېږي. وایي: "سل کاله عبادت، یوه خبره د حقیقت". که مي رشتیا پوښتې، زه دا خبري ستا په خوله کي بولم، نه په زړه کي. بېرېږم چې ته به په خوله خوږه یې او په زړه کږه. په ښکاره به وروري غواړې خو په باطن کې به دي دښمني په خیال کې وي. دا ځکه چې ته خوړونکې یې او زه د خوړلو شی. زما و ستا تر منځ د چاخبره: "دوری و دوستی" ښه ده. زه نه پوهېږم چې ته ولې د داسي څه غوښتنه کوې چې هغه له نامکناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخه دئ. ته د ځناورو له جنسه يې او زه د الوتونکو له ذاته شخه يم. زما و ستا ورورې نه کيږي.

گيدړې ورته وويل چې زما خو له دوستۍ او نزدېکت شخه مطلب دا دئ چې يو له بل سره به په کارو کې مرسته کوو او په بدو ورځو کې به يو د بل په درد خورو او له ورورۍ او دوستۍ شخه به دواړو ته گټې ورسيږي. زما د صداقت او راستکارۍ يو نکل زده دئ، که دې زړه غواړي درته وبه ئې کړم.

کارگه ورته وويل چې تې راته وکه چې دا ستا په مطلب و مقصد زه پوه سم. گيدړې ورته وويل چې اې زما گرانه دوسته! د کيکې (ورړې) او موږک يو نکل دئ چې زه ئې د خپلې خبرې پر رشتياوالې باندې د سند په توگه راوړلای سم.

کارگه ورته وويل چې ته دا نکل راته وکه. گيدړې ورته وويل چې يو موږک وو. دا موږک د يوه غټ سوداگر په کور کې اوسېدی. دا سوداگر خورا موړ وو. مال و دولت ئې خورا زيات وو. يوه شپه د دې سوداگر په کټ کې يو کيکه (ورړه) پيدا سوه. دا کيکه ډېره تږې وه او د سوداگر هم ښه پوست نرم بدن وو. باره ئې ښه ډېرې وينې ځنې وزبېښلې. سوداگر په عذاب سو، له خوبه راوغورځېدی او تيک پر ځای کښېنستی. نوکرانو ته ئې وروږغ کړه. هغوی سمدستې ورته راحاضر سول. لستوڼې ئې په کيکې پسې راوغښتل. کيکه چې په حال پوه سوه، باره وتښتېده او پر لارې د يوه موږک پر غار باندې پېښه سوه. د موږک غار ته چې ورننوتله، موږک پوښتنه ځنې وکړه چې ته وو، دا ځای؟ ته خو نه زما له جنسه شخه يې، نه مې په قام و په قبيل يې. ته خو هر وخت زما شخه په تېښته کې وې، دا نن څه پېښه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیکي ورته وویل چې زه نن د خپل مرګي له ډاره راتښتېدلې یم او تا ته مې پناه راوړې ده. نه مې ستا کور ته نېنګلي دي او نه به زما له خوا تا ته تاوان ورسېږي. موږک چې د کیکي خبري واورېدې .... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یو پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

موږک چې د کیکي وینا واورېده، نو ئې ورته وویل چې که خبره همدا وي، چې تا وکړه، نو بس، غم ئې مه کوه. دا دي خپل کور دئ او پکښې اوسه. تا ته به زما له لاسه نقصان و نه رسېږي. د هري بلا مخې ته به زه خپل ځان سپر کړم . دا چې د سوداګر د نورو وینو خوړلو موقع دي له لاسه ووته، ډېر فکر مه په خرا پوه. په هر حال کې راضي اوسه. له واعظانو مې پر منبر باندي تل دا بیت اورېدلی دئ:

چې د چا پـه برخـه نـه سـو د عزلـت آب و عـزت
ګویا ژوند ئې عبث تېر دئ، نه ئې عیش نه ئې راحت
قناعت لو سرمایه ده، پر هر حال ئې شکر بویـه
پـرون تېـر سـو ، سبا نـسته د مګـړی دئ غنیمـت

کیکي ورته وویل چې: زما وروره! ستا وصیت به هر وخت په غوږ کې نیسم او د ژوند تر پایه پوري به هیڅکله غاړه نه ترې غړوم او پر همدې پاک نیت به پایم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږک ورته وویل چې ما ته هم همدا ستا پاک نیت کفایت کوي.
باره، دوی دواړو د دوستۍ لاس یو بل ته سره ورکړ. کیکه به د شپې له خوا د سوداګر کټ ته ورتلله او شپه به ئې هورې سبا کوله او د ورځې پاله به د موږک کره راتلله. یوه شپه چې سوداګر کور ته راغلی، له ځانه سره ئې خورا ډېري روپۍ او سره و سپین زر راوړل. زر ئې یوې خوا و بلې خوا ته سره اړول، رااړول چې په دې وخت کې موږک د روپو شرینګی واورېد او سر ئې له غاره راویوست او د سوداګر تماشه ئې کوله. په دې وخت کې سوداګر ته خوب ورغی او سر ئې پر بالښت کښېښوو او بیده سو. موږک کیکې ته وویل چې و دې زرو ته دې چم نه جوړېږي چې تر لاسه ئې کړو. خورا ډېري اړې و ماندې به مو په خلاصي سي.
کیکې ورته وویل چې: "درومې څه به مومې". خدای وایي ته حرکت وکه، زه به برکت درکړم. د هر څه طلب چې وکړې، خدای توان و قدرت درکوي. منګر که کمزوری و کمځواکی وې، نو به د هغې چوغکې په شان پر کوم جنجال باندي واوړې چې د دانې په تمه په لومه کې بنده سي او د ښکاري لاس ته ورسي. اوس خو نه په تاکې دومره قوت سته چې دا زر دې تر دې کور راوباسې او نه په ما کې دونه توان سته چې ان یوه دانه دې را پورته کړای سم.
موږک ورته وویل چې: ما پخپل کور کې اویا سوړې جوړې کړې دې. پر هره سوړه چې مې زړه وغواړي، وتلای سم. او د زېرمو له پاره مې هم خورا کلک ځای جوړ کړی دئ. ته اوس داسې یو چم وکړه چې دا سوداګر له کوره ووزي. دی چې ووزي، د خدای په توکل، بری زموږ دئ. کیکې ورته وویل چې د سوداګر وتل ئې پر ما. دا کار ما ته را پرېږده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره، کيکه د سوداګر په بستر ورننوتله او څو ځايه ئې وچيچه. دا ولاړه يو ځای پټه سوه. سوداګر راويښ سو، په ځای کي ئې هيسته ودوري وکتل. څه ئې په سترګه نه سول، بيرته پر دا بل اړخ پرېووت. کيکه بيا ورغله او دا پلا ئې تر ها بلي پلا ټينګ وچيچه. سوداګر بيا راويښ سو، پر اړخ رااووښت. کيکه بيا ورغله، بيا ئې وچيچه. دا کار ئې څو پلا تکرار کړ، آخر سوداګر له خوني ووت او د کور څنګ ته چي ئې شرابخانه وه، د هغې په دروازه کي پرېووت او تر سهاره پوري لکه خټکی داسي بيده وو. سوداګر چي بيده سو، موږک و روپو ته وجوغېدی او ټوله ئې خپل ځای ته وچلولې.

سهاروختي چي خلک له کورو رااووتل او سوداګر ئې د شرابخانې په خوله کي بيده وليد، پخپلو منځو کي ئې پس پسی شروع کړ او پر سوداګر ئې د بدو ګومان وکړ.

څه سردي پرله ګرزوم، ګيدړي و کارګه ته وويل چي: "آ زما هوښيار او په ژبه پوه ګاونډيه! دا نکلونه مي په دې درته وکړل چي تا ته دروښيم چي که زماسره ښه وکړې، د کيکي په شان به د ښو مکافات ووينې. موږک له کيکي سره ښه وکړل، خدای ئې کور له زرو ډک کړ.

کارګه ورته وويل چي: "اې ګيدو! ته چمبازه وټګماره يې. ټګي و برګي چي د چا عادت ګرزېدلی وي، د هغه پر قول و وعده باندي باور نسته. څوک چي پر عهدوپيمان باندي ټينګ نه وي، هغوته په کور کي ځای ورکول، ښه کار نه دئ. زه څو ورځي دمخه خبر سوم چي تا له خپل پخواني يار شرموښ سره دوکه وکړه، ودي غولاوه او په کنده کي دي واچاوه او مړ دي کړ. سره له دې چي هغه دي په خټه هم درسره شريک وو، ښه ډېره زمانه مو نمکونه سره خوړلي ول، خو تا د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نمکونو پاس پر ځای نه کړ. زه ځرنګه پر تا باندي اعتماد وکړم. ستا چي له خپلو همنوعانو سره دا حال وو، نو له هغه چا سره به ځرنګه چلند وکړې چي همجنس خو دي نه دئ، چي نه دئ بلکي د سر دښمن دي لا هم دئ. زما و ستا یاري به کټ مټ د شهین و کمزورو چنچڼو (چوغکو) په شان وي.

ګیدړي ورته وویل چي د شهین و د چوغکو نکل څه راز وو؟

کارګه ورته وویل چي: یو وخت خورا ظالم او خدای ناترسه شهین وو.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دو پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

وایي چي په پخوا زمانو کي یو ډېر بدمغزه و ظالم شهین وو چي ټول مرغان او وحشیان ځني په بېره کي ول. د ده له شره هیڅوک نه وه خلاص او د ده د ظلم او ستم کیسو ټول وطن پر سر اخیستی وو. وخت دئ تېرېږي او دا شهین هم ځوکاله وروسته کمزوری سو. د ښکار نه وو. وړی سو. دردونه ئې زیات سول او آخر دې اندازې ته ورسېد چي د مرغانو یوه سېل ته به ورغی که به په هغو کي یوه شله شوټه و ګوډه وړنده مرغۍ پیدا سوه، هغه به ئې ونیوله او وبه ئې خوړله. مقصد دا چي له هغومره زور او ځواک وروسته ئې بیا رزق وروزي په چم وچمبازۍ سره پیداکوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، اې ګيدړي! ستا ځخه که زور و طاقت هم ولاړ سي، خو چل و چلبازي نه درځخه ځي. ما ته هيڅ شک وشبهه نه رالوېږي چي زما ځخه ستا د يارۍ غوښتنه هم يوه چلبازي ده. خو زه داسي ځوک نه يم چي ستا په چل و چم وغولېږم او درسره يار و اشنا سم. خدای زما په بڼکو کي دا شان قوت ايښی دئ او په سترګو کي ئې داسي روڼا راکړې ده چي نور ځوک ئې نه لري او له خلکو ځخه د ليري ګرزېدلو چل ئې هم رازده کړی دئ. پوه سه، هر ځوک چي تر ځان له غښتلي سره لګيا سي، په جنجال کي لوېږي او ډېره ممکنه ده چي ژوند دي له لاسه ورکړي.

اې ګيدوانا! ډارېږم چي په تا به هم هغه کانه وسي، لکه په چوغکي يا چڼچڼي چي سوې وه.

ګيدړي ورته وويل چي په چوغکي ځه سوي ول؟

کارګه ورته وويل چي غوږ ونيسه! وايي چي يوه چوغکه په هوا تېرېده چي لاندي ئې د پسو يوه رمه وليدله. له رمې سره ئې يو لوی ګوربت په سترګه سو چي يو کوچنوټی وری ئې په منګولو کي نيولی وو اوپه هوا روان وو. باره چوغکي هم خپل وزرونه خلاص کړل او ورته وې ويل چي دا به هم د ګوربت پېښې وکړي. ځان ئې غټ وباله او تر ځان له غښتلي سره ئې سم وګاڼه. آبس، په هوا سوه او پر يوه غټ مړه باندي ئې غوټه ووهله. د مړه ورۍ ئې په پښو کي بندي سوې او د دې پښو ته د لومي په شان ولوېدې. چوغکي چي هر ځه وکړل، نه الوتلای سوای او نه ئې خپلي پښې له ورېو ځخه خلاصولای سوای. ګوربت ته خښم ورغی او پر راغبرګ سو، يو ځو بڼکي ئې ځني وکښلې. په دې وخت کي شپون هم راورسېدی اوچوغکه ئې ونيوله. پښه ئې په تار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروتړله او خپلو بچو ته ئې يووړه. يوه بچي ځني وپوښتل چي: "دا څه شی ده؟" شپانه ورته وويل چي دې تر خپلي کمبلي اوږدې پښې غزولي وې او تر ځان د غښتلي پېښې ئې کولې. چوڼکه آخر مړه سوه.

نو ته هم، اې ګيدو انا! تر خپل ځان د غښتلي پېښې او کارونه مه کوه چي هلاکه به سې. آبس، ګيدړه چي د کارګه له دوستۍ څخه نامېنده سوه، ډېره خوابدې سوه او له ډېري پښېمانۍ څخه ئې خپل غاښونه سره چيچل او ژړل ئې.

کارګه چي د دې ژړا و واويلا و غاښ چيچل وليدل، نو ئې پوښتنه ځني وکړه چي دا ژاړې پر څه؟ ګيدړي ورته وويل چي: "ژړا خو مي له دې اسيته ده، چي ته مي تر ځان چمبازه وليدلې!" دا ئې وويل او خپل ځای ته ستنه سوه.

شهرزادي چي دا نکل وکړ، باره شهريار پاچا ورته وويل چي: "دا خو دي ډېر عجب نکل وکړ. که دي نور نکلونه هم همداسي زده وي، راته وئې کړه". باره شهرزادي دا بل نکل ورته شرو کړ.

د جږګي او کوکو کوتري نکل

وايي چي يوه جږګي تر يوې وني لاندي ځانته غار جوړ کړی وو او پکښې اوسېدی. پاس په ونه کي يوه جوړه نر و ښځه کوکو کوترو ځالګۍ جوړه کړې وه او خپل د خوشالۍ او عيش ونوش ژوند ئې کاوه. جږګي له ځان سره وويل چي دا کوتري د وني مېوې خوري او زه له دې نعمت څخه بې برخي يم. زه بايد يو چل جوړ کړم چي ځان له دغه محروميت څخه وژغورم. آبس، تر وني لاندي ئې خپل غار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نزدې يو ماجت جوړ کړ او پر عبادت ئې راواچوله. له سهاره تر ماښامه ئې د خدای عبادت کاوه. کوکو کوترو چي به هر وخت دی پر لمانځه ولاړ ليدی، ډېر به پر گران سو او ورته وې ويل چي: "څو کاله دي کېږي چي پر دغه حال پاته يې؟"

جرگي ورته وويل چي: "دا دېرش کاله کېږي چي دا عبادت کوم". کوتري ځني وپوښتل چي: "خورک مرک له کومي خوا پيدا کوې؟" جرگي ورته وويل چي: "که کومه مېوه له وني راولوېږي، په هغه باندي قناعت کوم". کوتري ورته وويل چي جامې دي کومي دي؟" ده ورته وويل چي: "دغه د بدن اغزي مي جامې دي، بل څه نه لرم".

کوتري ځني وپوښتل چي: "د استوگني له پاره دي دا ليري ځای ولي خوښ کړی دئ؟" جرگي په جواب کي ورته وويل چي پر دغه لار مي د دې له پاره کور جوړ کړی دئ چي وايم که له چا څخه لار ورکه وه، ورښيم به ئې. ناپوهانو ته به علم ور زده کوم".

کوکوکوتري وويل چي: ما خو ته په دې ډول نه پېژندلې. اوس چي ستا حال راته معلوم سو، ډېره مينه مي درسره پيدا سوه. ستا خبرو ډېره ښه اغېزه راباندي وکړه. جرگي ورته وويل چي: "بېرېږم چي د خولې و د زړه خبره به دي يوه نه وي. قول او عمل به دي يو شان نه وي او هغه بزگر ته به ورته يې، چي د کښت پر وخت د تخم په پاشلو کي لټي وکړي او وايي چي اوس خو د تخم وخت راڅخه تېر سو. ناحقه تخم پاشل، د مال تاوان دئ او کله چي د حاصل د لَو پر وخت نور خلک ويني چي خپلي راشې او درمندونه اخلي، هغه وخت نو بيا پښېمانه او غمجن سي او له ډېره غمه مړ سي".

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتري ورته وویل چي: "زه باید څه وکړم چي د دنیا له علایقو څخه خلاصه او د خدای تعالی په عبادت مشغوله سم". جرګي ورته وویل: "د آخرت توښه برابره کړه، پر خپل رزق باندي قانع سه او د دنیا حرص پرېږده". کوتري ورته وویل چي: "دا کارونه به څه راز کوم؟"

جرګي ورته وویل چي له دغي وني څخه دونه مېوه ټوله کړه چي د یوه کال له پاره دي بس وي. تر وني لاندي یو ځای ورته جوړ کړه او دا مېوه پکښې ذخیره کړه. نور نو ته د خدای په عبادت مشغوله سه. کوکو کوتري ورته وویل چي خدای دي تا ته اجر درکړي چي آخرت دي راپه یاد کړ او سمه لار دي راوښووله. آبس، کوترو په دواړو مېوه راټوله او تر وني لاندي ئې زېرمه کوله. آخر په ونه کي هیڅ مېوه پاته نه سوه. جرګی د مېوې په لیدلو ډېر خوشاله سو او ټوله ئې خپل غار ته وچلوله او له ځانه سره ئې وویل: کوتري چي هر وخت خوړو ته محتاجه سي، ما ته به راځي. دوی زما پر پرهېزګارۍ او زهد باندي اعتماد لري او ما ته به نزدې راسي. زه به ئې ښکار کړم او وبه ئې خورم. دا ځای به ټول زما په واک کي سي او د وني مېوه همدومره ده، چي زما له پاره دي کفایت وکړي.

کوتري چي له وني راکښته سوې، چي ګوري هغه د دوی ټوله مېوه جرګي خپل غار ته چلولې ول او پر مځکه باندي یوه دانه لا هم پاته نه وه. باره ئې جرګي ته وویل چي: "اې، د خدای دوسته! اې د سمي لاري لارښوده! تر وني لاندي راغونډه کړې مېوه خو ټوله ترۍ تمه سوې ده".

جرګي ورته وویل چي: "ښایي باد به وړې وي. تاسي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښمن نه سی. ځکه هغه ذات چې تاسي ته غاښونه درکړي دي، مړی هم درکوي. خدای روزي رسوونکی دئ".

جرګی تل دوی ته دغه شان د پند و نصیحت خبري کولې او په همدې خبرو ئې خپل زهد و پرهېزګاري و دوی ته څرګندوله. آخر ئې د کوترو اعتماد پر ځان ټینګ کړ. هغوی هم وغولېدې او د ده غار ته ورغلې. جرګي د غار خوله ورته ونیوله او غاښونه ئې ورته وچیچل. کوترو ورته وویل چې ستا هغه خبري او دا عمل خو هیڅ نه سره وایي او نه سره لګېږي. تاته لکه چې "الليلة من البارحة" نه ده درمعلومه. پاک خدای د مظلومانو مرستندوی دئ. له چل وچمبازۍ څخه لیري ښوره، که نه د هغو ټګمارانو کانه به دروسي چې له سوداګر سره ئې چل وچمبازي کوله.

جرګي ورته وویل چې د ټګمارانو او سوداګر نکل څرنګه وو؟ کوتري ورته وویل[1]:

وایي چې د سند په ښار کي یو خورا موړ سوداګر وو. یو وخت ئې مالونه رانیول او نورو ښارو ته ئې د وړلو په نیامت انډي وتړل او له ښاره راووت. د دې ښار یو دوو تنو ټګمارانو هم یو څه مال راواخیست او داسي ئې ښووله چې ګویا دوی هم تجاران دي او د دې ماړه سوداګر ملګري سول. د سوداګر قافلې چې په اول مزل کي واړوله، دې دواړو ټګمارانو خپل د چل و چمبازۍ نخشه ورته جوړه کړه او د سوداګر ټول مالونه ئې لوټ کړل. تر دې وروسته نو دوی پخپلو منځو کي یو او بل ته غله سول او هر یوه به له ځانه سره ویل چې که مي له دا

---

[1] په عربي متن کي د کوچنیو کوچنیو نکلو له پاره هم عنوانونه ورکول سوي دي. ما د انګرېزي، روسي او فارسي ترجمې په شان دغه عنوانونه نه دي اخیستي، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ملګري سره هغه راز چل وکړ، لکه د سوداګر سره چې مې وکړ، نو به پر خورا غوړو چړچو واوړم.

آبس، دواړو په خوړو کې زهر ګډ کړل او یو بل ته ئې ورکړل او دواړه ځای پر ځای مړه سول. سوداګر په دوی پسې لالهانده ګرځېدی، څو آخر ئې دواړه مړه پیدا کړل. دوی له سوداګر سره د چل و چمبازۍ لار راخیستې وه، آخر دوی پخپله د خپل ناوړه عمل پاداش ولید. سوداګر روغ رمی پاته سو او خپل مال ئې راغونډ کړ او پر خپله تړه ولاړ.

شهرزادي چې داکیسه وکړه، پاچا ورته وویل چې: "اې شهرزادي! زما خو دي په هغه څه سر راخلاص کړ، چې تر ننه مې ورته پام نه وو. نوري به دي دغه راز کیسې نه وي زده چې راته وئې کړې. شهرزادي ورته وویل چې: "غوږ راته ونیسه".

د بیزو او غله نکل

وايي چې یو سړی وو، بیزو ئې درلوده. دې سړي بل کار نه درلود، بس ګرده عمر به ئې غلاوي کولې. هر وخت چې به بازار ته ولاړ، له هغې خوا به ئې یوه غټه پلنډه مالونه کور ته ورسره راوړل. یوه ورځ یو چا بازار ته رغ کړي جامې د خرڅلاو له پاره راوړي وې. جامې ئې پر اوږه اچولي وې او په بازار کې ګرځېدی. یو ګړی وګرځېدی. جامو ته ئې خریدار و نه موند، آخر یوې ګوښې ته سو او څنګ ئې واچاوه چې یو څه دمه و استراحت وکړي. په دې وخت کې د دې غله ورته پام سو چې سړي یوه سیوري ته ډډه لګولې ده او جامې ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتې دي. باره له خپلي بيزو سره هغې خوا ته ورغی. د سړي و مخ ته ئې بيزو پر ګډا و رقص راوستله. سړی د بيزو په تماشه اخته سو او غله د جامو بوخچه ځني غلاکړه. آبس، بيزوئې تر تناو ونيوله او ځان ئې وکيښ. تر بازار چي وووت، يوې ګوښې ته ئې بوخچه خلاصه کړه او رغ کړي جامې ئې وليدلې. باره ئې جامې راوايستلې او په بله بوخچه کي ئې واچولې او بازار ته ئې د خرڅلاو له پاره يووړې. چي مخ دي راګرزاوه، خريداران پر راغونډ سول. هر يوه ئې د بيي پوښتنه کوله خو غله دا شرط پر ايښاوه چي بوخچه به خلاصوي نه او رانيسي به ئې.

آخر يو سړی پر پيښ سو او بوخچه ئې په لږ بيه ځني رانيوله خو دا شرط ئې هم ورسره ومانه چي د بوخچې سر به نه خلاصوي. سړي بوخچه خپلي مايني ته يووړه. مايني ئې پوښتنه ځني وکړه، چي دا څه شي دي؟ ده ورته وويل چي دا د خورا سنګينو او قيمتي جامو بوخچه ده. خورا مي ارزانه رانيولې ده او که خدای کول ډېره ګرانه به ئې وپلورم. مايني ئې ورته وويل چي: "اې د خدای شوده! داسي سنګين کالي څوک په دومره ارزانه بيه نه خرڅوي. دا هرومرو د غلا مال دئ. ته په دې نه پوهيږې، يو څوک چي کوم شی په پټو سترګو رانيسي او وئې نه ګوري، پر خوله غوزاريږي او د هغه جولا کانه په کيږي.

سړي ورته وويل چي د جولا کيسه څرنګه وه؟ مايني ئې ورته وويل چي:

د جولا نکل

يو جولا وو. تل به ئې کڼی جار ايستلی وو. شپه و ورځ به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخت کار کاوه او په وچه کلکه خواري ئې خپله ډوډۍ ګټله. یوه ورځ د ده یو موړ ګاونډی له سفره راغلی وو او مېلمستیا ئې کړې وه. دې مېلمستیا ته ئې د کوڅې ټول خلک خبر کړي ول او جولا ئې هم دعوت کړی وو. جولا مېلمستیاته ورغی، چې ګوري هر چا چې ښې ښې سنګیني جامې اغوستي وې، هغو ته ئې د ورجو غوښو ډک ډک غوریګان او رقم په رقم خوندور کتغونه او سالنونه کښېښوول او کوربه هم په ډېره درنه سترګه ورته کتل. جولا له ځانه سره وویل چې که دی هم دا کسب پرېږدي او یوه بله د ګټې خواري ځان ته پیدا کړي. مال و دنیا به ئې زیاته سي. ښې سنګیني جامې به واغوندي، باره به خلک ده ته هم په درنه سترګه ګوري او عزت به ئې کوي. دی په دې چورتو کي ډوب وو چې یو وار ئې هغو لوبغاړو ته پام سو چې دې مېلمستیاته ئې رابللي ول او رقم په رقم لوبې ئې کولې.

یوه به ځان له یوه لوړ ځایه ځخه مځکې ته لاندي راواچاوه، بې له دې چې پر مخ دې غوزار سي یا دې کوم ځای خوږ سي، پر پښو به جګ ودرېدی. د خلکو له خوا به د پیسو پر شور سو او هر چا به په انعام کي روپۍ ورکولې. جولا له ځانه سره وویل چې زه هم باید همدغه کار وکړم. باره هغه لوړ ځای ته وخوت او ځان ئې درز سو، لاندي راواچاوه. پر مځکه چې ونښت، مغزی ئې غوټ مات سو او ځای پر ځای مړ سو.

ښځې خپل مېړه ته وویل چې دا نکل مې د دې له پاره درته وکړ چې ته په ډېر حرص اخته نه سې او داسې کار و نه کړې چې درسره نه ښایېږي. مېړه ئې ورته وویل چې: "یځه! داسې نه ده. چې هر پوه و عالم سړی به خامخا آسوده وی او هر ناپوه به د بلا په ټکي لړلی وي. ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر پوهان خلک ليدلي دي چې پخپل علم و پوهه ئې ځان له مرګه ژغورلی نه دئ. ما ډېر پوه پوه پاړوګر او مارګيران ليدلي دي چې د پاړوګرۍ په فن کې به ډېر ماهره ول، منګر مار به وچيچل. داسي کسان مې بيا هم ليدلي دي چې په پاړوګرۍ به شک لا هم نه ول، منګر غټ غټ ماران به ئې نيولای سوای".

څه سردي پرله ګرزوم، دې سړي د ماينې پر خبره غوږ و نه نيو. د غلا شيان به ئې رانيول او په ښه بيه به ئې بيرته خرڅول. آخر د غلا په تور د کوټوال په لاس کښېووت او مړ ئې کړ.

دا بل نکل به هم درته وکړم چې...

د چوغکي او تاوز نکل

په پخوازمانو کې يوه چوغکه وه چې هره ورځ به د مرغانو پاچا، تاوز ته ورتله. دا به هر سهار و هر ماښام تر نورو ټولو وختي حاضرېدله او تر نورو ټولو به ناوخته بيرته تلله. يو وخت د مرغانو يو غټ سېل په يوه غره کې سره راغونډ سو او پخپلو منځو کې ئې سره وويل چې زموږ نسل ورځ په ورځ زياتېږي. دښمنۍ و اختلافونه هم را پکښې ډېر سوي دي. موږ ته يو پاچا په کار دئ چې پر موږ باندي به نظر ولري او زموږ تر منځ چې کوم اختلافونه سته، هغه به له منځه يوسي. په دغه وخت کې دا چوغکه هم پر دغه سېل باندي پېښه سوه، چې د دوی په مقصد پوه سوه، نو ئې ورته وويل چې د پاچهۍ له پاره تاوز مناسب څوک دئ. آبس، مرغانو هم تاوز پاچا کړ. تاوز هم له چوغکي سره نېکي وکړه او وزارت ئې وچوغکي ته ورکړ. يوه ورځ دا چوغکه له سترګو نيهامه سوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاوز فکر ډېر خراب سو او چورت ئې ډېر په بند وو. چوغکه چي راغله، تاوز پوښتنه ځني وکړه چي دا نن ته چيري تللې وې، او ولي تللې وې؟ چوغکي ورته وويل چي يو شی مي وليدی، ډېره ځني وبېرېدلم. تاوز ورته وويل چي څه شي دي وليدی؟ چوغکي ورته وويل چي يو بنيادم مي وليد چي تور ورڅخه وو او زما ځالگۍ ته ئې نږدې ئې ښخ کړ، مېخونه ئې پر ټکوهل، په منځ کي ئې دانه وپاشل او دی ليري ورته کښېنوست. ما ورته کتل چي وگورم اوس څه پېښېږي. په دې ترڅ کي مي وليدل چي کومول له خپلي مادې سره په تور کي بند سو، نارې وبوغاري ئې وهلې. ښکاري ورته راغی او دواړه ئې ونيول. ما ته د دې پېښي په ليدلو سره په زړه کی ډېره واهمه راولوېده او هغه وو چي ځان مي گوښه کړ. تر دې وروسته خپلي ځالگۍ ته نه سم ورتللای ځکه له هغه تورڅخه ډېره ډاربېږم.

تاوز ورته وويل چي له خپلي ځالگۍ څخه دي هيڅکله ليري مه ځه. د هر کار چي وخت و وعده ورسېږي، هغه نه په بله کېږي. چوغکي د تاوز امر ومانه او د پاچا اطاعت ئې وکړ. خو چوغکه هر وخت پر خپل ځان بېرېدله. يوه ورځ چي گوري، د دوو چوغکو سره جنگ سو. دې چوغکي له ځانه سره وويل چي زه څرنگه وزيره يم چي زما په مخ کي دي چوغکي يو له بله سره جنگ کوي اوويني دي بهوي. قسم مي دي په خدای وي، چی د دوی تر منځ جوړه و نه کړم، که ارامه خو کښېنم. باره، وررهي سوه. دا چي هغو ته وررسېدله، په دغه وخت کي ښکاري د تور رسۍ کش کړه او درې سره ئې په تور کي ونيولې. ښکاري وزيره چوغکه خپل يوه انډيوال ته ورکړه او ورته وې ويل چي: "ښه ئې ساته، خورا چاغه چوغکه ده". وزيري چوغکي له ځان سره وويل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه څه څخه چي ډارېدلم، په هماغه بلا اخته سوم. زما احتياط ګټه و نه کړه. له پېښي څخه تېښته نسته. شاعر څه ښه ويلي دي[۱]:

پـه تنـدي کـي چـي د چـاوي څـه ختلـي
مـوږ پــر تکـو تـورو سـترګو دي منلـي
ناپوهـان دي چـي دوی تـښتي لـه تقـديره
نـه بـدلېږي پـه هـيڅ وخـت د ازل کـښلي

شهرزادي چي باچا ته دا نکل وکړ، پاچا ورته وويل چي دغه شان نکلونه نور هم راته وکړه. شهرزادي ورته وويل چي که پاچا ما ژوندۍ پرېږدي، يوه ډېره عجبه کيسه به ورته وکړم.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او دري پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: د علي بن بکار او شمس النهار نکل[۲]

---

[۱] دا شعر په فارسي ترجمه کي نسته، (هوتک).

[۲] د دې کيسې نوم په انګرېزي، روسي او فارسي ترجمو کي همداسي دئ. په عربي چاپ کې د حيوانانو تر نکلونو وروسته د ۱۵۳ مي شپې نکل "حکاية النائم واليقظان" دئ چي معنا ئې "د بيده او ويښ نکل" ده. د کيسې متن له فارسي، انګرېزي او روسي متن سره توپير لري. ما دا حاضره کيسه له انګرېزي، روسي او فارسي متونو څخه راواړوله. په انګرېزي کي ئې له شمس النهار سره د "مينځي = slave girl" کلمه هم زياته کړې ده، (م. هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چي د هارون الرشيد د خلافت پر وخت په بغداد کي يو سوداګر وو. دې سوداګر يو زوی درلود چي نوم ئې ابوالحسن علي بن طاهر وو. دا سوداګر خورا موړ او ډېر خوش خلقه او خوږ ژبی سړی وو. په مجلس ئې څوک نه مړېدی. پر خليفه هم دونه ګران وو چي بې له اجازې به ماڼۍ ته ورننووت. د پاچا پر ماينو او مينځيانو هم بيخي ډېر ګران وو. له خليفه سره به هر وخت په مجلس کي ناست وو. هغه ته به ئې شعرونه ويل او د دنيا د عجايباتو نکلونه به ئې ورته کول. د ده کاروبار تجارت وو. مالونه ئې رانيول او بيرته به ئې خرڅول.

د دې سوداګر دوکان ته به د عجمو د پاچهانو له اولادې څخه يو ځوان هر وخت راتلی او ناسته و ولاړه ئې پر همدې دوکان وه. د دې ځوان نوم علي بن بکار وو[1]. دې ځوان ته خدای داسي ښايست ورکړی وو، چي خور پر عاشقېدله. ښه کړه وړه، لوړ قد و اندام، ښه شېرينه او فصيحه ژبه. ښه پراخ تندی او ښه نيت خدای پر لورولي ول.

يوه ورځ دغه ځوان له سوداګر سره پر دوکان ناست دئ او مجلس کوي، چي ناڅاپه له ها خوا لس تنې چټې پېغلاني راښکاره سوې. په دې لسو تنو پېغلو کي يوې پېغلي موصلۍ پوړنی پر سر کړی دئ. د اصيلو ورېښمو کمربند ئې تر ملا تړلی دئ. پر خورا مست آس باندي سپره ده. د آس ځين او رکابونه ئې د سرو زرو دي. په داسي نازونخرو راروانه ده چي هغه د شاعر خبره:

څه لوړ قد دئ د دې ښکلي، څه جمال د دې ښايستې
ته وا سروه ده له باغه، صفايي ده د آينې

---

[1] دغه نوم په يوه بله انګرېزي ترجمه کي نورالدين علی ابن بکار دئ، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ئې ډک په مِهر و مینه، غېږ پسته ده تر وربښمو
دلربـــا د هندوســــتان ده، محبوبـــا د بنګـــالې
او رنۍ شغلو د مخ ئې حوري پټې په حجاب کړې
لـه زاهـده سـوه لار ورکـه، خیـال ئې سـو د میخـانې

پېغلې چې د ابوالحسن دوکان ته راورسېدې، هغه د ځورلسم سپوږمۍ له آسه راکښته سوه. د ابوالحسن دوکان ته ورغله، سلام ئې واچاوه. ابوالحسن علیک ورته ووایه. علي بن بکار چې داسي ورته وکتل، سد ئې له سره ولاړ، نور ئې له طاقته ووتل او غوښتل ئې چې دوکان پرېږدي او ولاړ سي.

پېغلې ورته وویل چې: "کښېنه! چیري ځې؟ موږ راغلو او ته ځې". علي بن بکار ورته وویل چې اې پېغلې، په خدای مې دي قسم وي چې ستا ښایست میدان راباندي پرېښوو. شاعر څه ښه ویلي دي:

د دې حسن و لمـبو ته څه طاقت زمـا د بشر
د باڼو د غشي وار تې، بویه او سپنه سي سپر

نجلۍ چې دابیت واورېد، په شونډو کې ومسل او له ابوالحسنه ئې پوښتنه وکړه چې د دې ځوان نوم څه دئ او د کوم ښار دئ. ابوالحسن ورته وویل چې دا ځوان پردېس دئ او نوم ئې علي بن بکار او د عجمو د پاچا زوی دئ.

نجلۍ ورته وویل: "د فارس د پاچا زوی دئ". ابوالحسن ورته وویل: "هو! بي بي" او ورته زیاته ئې کړه چې د پردېسانو خذمت خو پر موږ فرض دئ. نجلۍ ورته وویل: "بالکل! هر وخت چې زما مینځه درته راغله، دغه ځوان ورسره کړه او ما ته ئې راولېږه". باره نو نجلۍ پر آس پښه واړوله او ولاړه. علي بن بکار ارپانۍ اخیستی دئ، نه پوهېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي څه ووايي. يو ګړی باد مينځه د ابوالحسن دوکان ته راغله او ورته وې ويل چي بي بي ته او هغه ځوان دواړه غوښتي ياست.

آبس، ابوالحسن او علي بن بکار دواړه د هارون الرشيد د ماڼۍ خوا ته روان سول. مينځي ماڼۍ ته دننه بوتلل. په خونه کي ئې کښېنول. سترخان ئې ورته اوار کړ. د خدای ښې و ښادۍ ئې ورته کښېښولې. دوی چي ډوډۍ وخوړه، لاسونه ئې پرېولل. باره نو مينځي دوی يوې بلي خوني ته بوتلل. په دې خونه کي ښې ښې اصيلي غالۍ اواري دي. په سرتاخو کي اصيل بلوړي چينيان اوډلي دي. دوی له مينځي سره په مجلس اخته دي چي نابېره لس تنې پېغلي، چي سترګي نه پر روڼېږي، رانوتې. په دې لسو تنو پسي لس تنې نوري د حسن شاپېرياني راغلې، کښېنستلې. د ټولو دارېې او د ساز نور سامانونه په لاس کي دي. داريو ته ئې لاس ورواچاوه او بدلي ئې شرو کړې. تر هغه وروسته لس نوري پېغلي چي هره يوه ئې لعبته ناوکۍ وه، د خوني په دروازه کي ودرېدلې. ورپسې شل تنې مينځياني چي تا به ويل حوري دي او همدا اوس له جنته راوتلي دي، هم راغلې او له دا نورو سره ودرېدلې. تر دوی وروسته شل تنې نوري مينځياني رانښکاره سوې او د هغو په منځ کي يوه نجلۍ چي شمس النهار نومېده، هم شانه ورانه راروانه وه. پر دې نجلۍ باندي په ښايست کي ختمه وه. داسي ايښېدله چي تا به ويل په لاس ئې رسم کړې ده.

شمس النهار راوړاندي سوه او پر چوکۍ کښېنستله. علي بن بکار چي ورته وکتله، ابوالحسن ته ئې وويل چي ډېر به خوښ سم که مي په دا ځينو شيانو خبر کړې. باره ئې وژړل او د نجلۍ د نامه پوښتنه ئې له ابوالحسن څخه وکړه. ابوالحسن ورته وويل چي: "غم ئې مه کوه، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ پر تا مینه ده او ستا د وصال تمه لري. نوم ئې شمس النهار دئ او د هارون الرشید له خاصو کسانو څخه ده. دا ماڼۍ چي وینې، دا د خلافت قصر دئ".

آبس، شمس النهار کښېنستله او سترګي ئې په علي بن بکار کي ښخي دي د هغه د ښایست و جمال نندارې ته ډوبه تللې ده. د علي بن بکار سترګي هم له دې څخه نه خېژي. دواړه یو د بل په مینه کي بندیان دي. شمس النهار پر دا نورو نجونو باندي امر وکړ چي هره یوه دي پر ها خپل ځای کښېني. بیا ئې نو ورته وفرمایل چي سازونه و نغمې ورږغوي. یوې نجلۍ داریه ورواخیسته او دا بیتونه ئې وویل:

که څوک سروه یادوي خو بس همدا ده
د ګـلاب و یاسـمن سـره همتـا ده
دا چمـن نـه دئ جنت پـر دې دنیـا دئ
پـر سبزه چـي ئـې روانـه شـالیلا ده
بهارونـه دي تـازه، د ښـتونه شـنه دي
سـاقي بنـده دي بیـا ولـي اشـتها ده

علي بن بکار ته دې بیتو خورا ښه خوند ورکړ او له نجلۍ څخه ئې وغوښتل چي یو څو نور بیتونه هم ووایي. نجلۍ داریې ته په خرپ لاس ورواچاوه او داسي ئې وویل:

غـوټۍ شـنه لـه خنـدا تللـې بلـبلان بانـدي کرېـږي
د بهـار د ګلـو مـوج دئ یـاران ټولـه هوسـېږي
پایکوبۍ دي پـه چمن کي، ګډاګاني پـه ګلشن کي
که زاهد دئ که صوفي دئ لـه مستۍ څخه نځېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقـوا پـر بـازارونو، تـوبې مـاتي د عمـرو دي
د سـاقي پـه لاس جامونـه، يـو ډكـېږي بـل تـشېږي

دې نجلۍ چي دا بيتونه وويل، شمس النهار پر يوې بلي نجلۍ باندي ږغ وکړ، چي ته هم يو څه ووايه. هغې هم غوږ ته گوته واچوله او داسي ئې وويل:

سـرې جـامې اغـوستي پـه چمـن كـي دي گلانـو
ږوږ د نغمـو خپـور دئ پـر گلـشن د بلبلانـو
ووتـه سارا تـه، هوسـۍ رغـړي پر سبزو بانـدي
خدايـه راسـاته يـې لـه نظـره د ښـكاريانو

داســي پرېمــاني د عــشرتونو كــه روانــه وه
عقــل بــه ســي كــډه لــه ســرو د زاهــدانو

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، څېره ئې سره وغوړېده او پر بلي نجلۍ ئې هم ږغ وکړ، چي څه ووايي:

وږم د گلانــــو او نغمــــې د بلبلانــــو
شــور د آبــشارونو تــازه گــي د چمنــانو
ژوند دئ كه نشاط دئ كه مستي كه هوسونه دي
ټـول دي سپلني وي پـر سـره اور سـتا د لبـانو

تر دې وروسته علي بن بکار پر يوې نجلۍ باندي چي ده ته نژدې ناسته وه، ږغ وکړ چي ته څه نه گورې، رامخ ته سه. نجلۍ دا بيتونه وويل:

زړه مـي راتـه وايـي چـي هـوس بـه د سـارا كـوم
څمـه ننـداره بـه سـتا د حـسن پـه رشـتيا كـوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جار دي سم قربان دي سم واري و سپلنى دي سم
زمـا گرانـه محبوبـه سـتا د وصـل تمنـا کـوم
سترگي مي دي و وزي چي به ستا له پستې غېږي څه
نـيم کاتـه ورېـښمو تـه پـه سـهوه و خطـا کـوم
مينـه پـه غـلا نـه کېږي او عـشق د پټېدو نـه دئ
خواست ستا د وصال به مخامخ و برملا کوم

د دې په اورېدو سره د علي بن بکار له سترگو بې اختياره اوښکي رواني سوې. شمس النهار چي د ده اوښکي وليدلې، د ميني اور ئې يو په سله سو، له توان و طاقته ئې ووتل او داغسي له چوکۍ څخه راولاړه سوه، علي بن بکار ئې په غېږ کي ونيو. ده ئې هم لاسونه پر ملا باندي راتاو کړه او دواړه بېهوښه پر مځکه ولوېده. مينځيانو دوی له مځکي راپورته کړل. خوني ته ئې يووړل. هورې ئې د گلابو عطرونه پر وپاشل څو دوی پر هوښ راغلل . شمس النهار و ابولحسن سوداگر ته وويل چي که د ژوند پر مېنه وم، تا ته به ډېر ښه انعام درکړم. بيا ئې نو علي بن بکار ته مخ وروا ړاوه او وې ويل: "اې ځوانه! پوه سه چي زه تر تا سل چنده زياته مينه درسره لرم. خو چاره نسته، بايد صبر وکړو".

علي بن بکارورته وويل چي: "خبره تر صبر تېره ده. د ميني هغه لمبې چي زما په زړه کي بلي دي، د وژلو نه دي. ستا مينه به هغه وخت زما له زړه وزي، کله چي مي روح له تنه ووزي". دا چي ئې وويل باره، په ژړا سو. شمس النهار هم ورسره وژړل. ابوالحسن پر راتېر سو او ورته وې ويل چي زه خو په خدای دا ستاسي کارو ته داسي هک پک تللی يم. دا چي په وصل کي مو داسي حال دئ، دا که سره جلا سولاست،

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه حال به مو وي. اوس د ژړا وخت نه دئ. د ښادۍ او خوشالۍ وخت دئ. په دې وخت کي شمس النهار یوې مینځې ته اشاره وکړه. هغه ولاړه او له ها خوا ئې د سپینو زرو خونچې راوړې. په خونچو کي رقم په رقم خواړه پراته ول. آبس، خونچې ئې واوړلې. شمس النهار به یوه ګوله پخپله خوړله او بله به ئې علي بن بکار ته په خوله کي ورکوله. ښه تر ماړه نسه ئې ډوډۍ وخوړله. باره نو خونچې ټولي سوې، لاسونه پرېولل سول او خوشبویي په ووهل سول. بیا د عقیقو جامونه راوړل سول چي له انګوري شرابو ډک ول. شمس النهار لس مینځیاني د خذمت او لس مینځیاني د سازوسرود له پاره انتخاب کړې او نورو ته ئې د بیرته تګ اشاره وکړه. بدلزنو مینځیانو ته امر وسو، چي بدلي ووایي. یوې مینځې رباب ورواخیست، ښه ئې سور کړ او دا بیتونه ئې ورسره وویل:

د مطـــرب پـــه لاس ربـــاب د ړغولـــو
د ســاقي پــه لاس کــي جــام دئ د چــښلو
چمن ډک دئ، بوستان ډک ګلستان ډک دئ
لــه رامبیلــو، لــه چــامبیلو لــه ســنبلو
هوســۍ مــسته پــر مرغــه ده ســره رغــړي
لـــــه بـــــاغونو اوازاورو د بلبلـــــو
پرېمـــــاني ده د عیـــــشو د هوســـــونو
ارزانـــي ده د ســـرو شـــونډو د زېـــښلو

آبس، شمس النهار راولاړه سوه یو جام ئې ځان ته ډک کړ بل ئې علي بن بکار ته. علي بن بکار هم بل جام ځان او بل شمس النهار ته راواخیست، دریم جام ئې ابوالحسن ته ورووړ.... کیسه چي دې ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شمس النهار چي جام ډک کړ او علي بن بکار ته ئې وړاندي کړ، بیا ئې نو رباب راواخیست، مینځیانو ته ئې وویل چي زه له رباب سره شعر هم پخپله وایم. باره ئې د رباب غوږ ته تاو ورکړ او دا بیتونه ئې زمزمه کړل:

چـي راغلـی مـي و کـور تـه نـن نگـار دئ
د عيـــشونو هوســـونو تـــود بـــازار دئ
چـــي دا جـــام او دا ربـــاب راســـره مـــل وي
نـوم دې ورک سـي، سـلطنت دئ کـه دربـار دئ

علي بن بکار او ابوالحسن چي د شمس النهار دا بیتونه واورېدل، زیاتي ئې ګډا و نڅا شرو کړه چي ناڅاپه یوه مینځه په ځغستا راننوته او په رېږدېدلي اواز ئې وویل: "بي بي! خلیفه له خپلو قومندانانو عفیف او مسرور او سیاف[1] سره یو ځای دې خوا ته راروان دئ". حاضر مجلس چي د مینځي دا خبره واورېدله، نزدې وو چي له بېري څخه د ټولو زاره وچوي. شمس النهار په خندا سوه او وې ویل چي مه بېرېږئ.

---

[1] په یوه بله انگرېزي ترجمه کي دا وروستی نوم واصف او په روسي ترجمه کي مرجان دئ، (م. هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره ئې مینځې ته وویل چې خلیفه ته حال ورکړه چې یو ګړی معطله سي. بالا ئې امر وکړ چې په دې حاضرو کسانو پسي دي د خوني دروازه وتړل سي او پردې دي ځوړندي سي او د ماڼۍ دروازه دي هم بنده سي. دا کارونه چې سر ته ورسېدل، باره نو شمس النهار خپل باغ ته ولاړه، پر چوکۍ کښېنستله. یوې مینځې ئې پښې ورموښلې او نوري مینځیاني خپلو ځایو ته ولاړې چې په دې وخت کي مسرور او سیاف له شلو تنو وسله والو مریانو سره راورسېدل، شمس النهار ته ئې سلام واچاوه. هغې پوښتنه ځنی وکړه چې څرنګه راغلاست؟ هغو په جواب کي ورته وویل چې خلیفه سلام درباندي وایه او ویل ئې چې ډېره ئې یادېږې. نن ئې د خوښۍ و خوشالۍ یو محفل جوړ کړی وو او غوښتل ئې چې د دې محفل په پای کي ته هم برخه واخلې. نو اوس ته و خلیفه ته ورځې او که خلیفه تا ته راسي. شمس النهار چې د خلیفه فرمان واورېدی، راولاړه سوه او مځکه ئې مچ کړه. سمدلاسه ئې مینځیاني راوغوښتلې او خپله خذمتګاره ئې خلیفه ته ورواستوله چې خلیفه ته خبر ورکړي چې: "زه به په یو آن کي د خلیفه له پاره ځای برابر کړم او د ده په انتظار به کښېنم". خذمتګاره خلیفه ته ولاړه چې د شمس النهار پیغام ورورسوي، شمس النهار خپل معشوق علي بن بکار ته ورغله. دی ئې په غېږ کي ټینګ ونیاوه او خدای په اماني ئې ځني واخیستله.

علي بن بکار په ژړا سو او ورته وې ویل چې: "اې، آغلې! خدای دي خپل فضل راباندي کوي چې ستا په بېلتانه کي مړ نه سم." شمس النهار ورته وویل چې په هغه خدای مي دي قسم وي چې که مړه کېدلو، اول به زه مړه سم. زما دا پټ راز به ډېر ژر ښکاره سي او ما به سمه دمه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرگي غېږي ته ورسوي. په تېره بيا نن شپه چي خليفه ته مي د ليدلو وعده ورکړې ده. دا کار به يو لوی خطر راته پېښ کړي. ځکه په دغه له ميني او محبته ډک زړه او بيا ستا څخه د فراق په دې غمجن حالت به زه څرنګه نغمې وويلای سم، زه به په داسي حال کي چي ته راسره نه يې، په کوم زړه له خليفه سره کښېنم، په کومه ژبه به خبري ورسره وکړم، په کوم ذوق به بې له تا شراب وڅښم. ابوالحسن و شمس النهار ته وويل چي تاسي دا خبري اوس پرېږدئ، لږ څه صبر وکړئ او هوښ کوه چي د خليفه ملاقات دي نن شپه هېر نه سي، ستا په مات زړه پوه نه سي.

دوی داغه خبري سره کولې چي مينځه راغله او خبر ئې راووړ چي د خليفه غلامان راورسېدل. آبس، شمس النهار راولاړه سوه، مينځي ته ئې وويل چي ابوالحسن او ملګری به ئې باغ ته د دربچې له لاري بوزې. ته به هم هورې ورسره پاته سې. دشپې چي تياره سوه، دوی به په يو چم تر باغ وباسې. مينځي دوی تر دربچې باغ ته ورننه ايستل او دربچه ئې پسي وتړله. دوی نو پرېږده چي په باغ کی چکر وهي. هلته خليفه له سلو تنو توره په لاس نوکرانو سره راښکاره سو. د خليفه په مخ کي شل تنې پېغلاني پر ښی او کين اړخ را رواني وې. پېغلو ښې سنګيني جامې اغوستي وې او د سرو زرو جوغې ئې په سرو کي ټومبلي وې. د هري يوې په لاس کي لګېدلې شمعه وه. آبس، شمس النهار هم له خپلو مينځيانو سره د پاچا مخي ته ورولاړه سوه. مځکه ئې ورته مچ کړه او له خليفه سره څنګ پر څنګ روانه سوه څو هغه وو چي خليفه پر چوکۍ کښېنوست. نوکران و خادمان ئې يوه ليکه ورته ودرېدل. بلي شمعي ئې په لاس کي وې او سازونه و باجې ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږغولې. بیا نو خلیفه چا و چا ته د بیرته تللو او چا و چا ته د کښېنستلو اجازه ورکړه. شمس النهار د خلیفه د چوکۍ څنګ ته پر بله چوکۍ کښېنستله او له خلیفه سره په خبرو اخته سوه.

ابوالحسن او علي بن بکار دا ټوله تماشه هم ویني او هم ئې اوري خو خلیفه ئې نه ویني. آبس، خلیفه له شمس النهارسره بازۍ شرو کړې. په مجلس کي دونه شمعي لګېدلې چي توره شپه ئې په سپینه ورځ بدله کړې وه. بیا نو د مجلس ساقیانو د شرابو جامونه راوړل. ابوالحسن له ځانه سره وویل چي داسي قیمتي جامونه خو ما په ټول ژوند نه دي لیدلی. ته وا خوب وینم. علي بن بکار د خپلي میني په خولو کي ډوب پروت دئ. یو وخت چي پر سد راغی او مجلس ته ئې وکتل، مخ ئې ابوالحسن ته ورواړاوه چي: "اې وروره! زه ډارېږم چي نه ګانه، دپاچا راته پام نه سي او ومو نه ویني او زموږ په حال خبر نه سي. زه د خپل ځان په غم کي نه یم، ما وختي لا ځان په مړو کي شمېرلی دئ. خو پر تا باندي بېرېږم او له خدایه غواړم چي موږ له دې ځایه په تړلو تېیو وباسي".

څه سردي پرله ګرزوم، ابوالحسن او علي بن بکار د مجلس په تماشه اخته دي چي په دې وخت کي خلیفه یوې نجلۍ ته وویل چي اې ګراني! که دي کومه د زړه د جوش غزله مزله زده وي، راته وئې وایه. نجلۍ داریه ورواخیستله او دا بیتونه ئې وویل:

اې زما سپیني کوتري مخ دي پټ په حجابو کړه
کار له عقله څخه واخله لېونتوب دي پر ګوښو کړه
ننداري د ښکلي مخ دي عقل و فکر رانه یووړ
هوښیاران و عاقلان دي همه واړه په توبو کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا مجلس لره د رځم به په کوم مخ په کومو سترګو
ستا له غېږو تبنتېدلم چي مي تل د غه آرزو کړه
زما هیله ستا وصال خو نن محروم یم له دې ګنجه
سېلابونه و رودونه مي د اوښکو ترلېمو کړه

شمس النهار چي دا بیتونه واورېدل، له چوکۍ څخه بوځه راواوښتله او بېهوښه سوه. مینځیانو رااکړه او دا ئې خوني ته یووړه. علي بن بکار چي دا حال ولید، دی هم خوړي بوړي ولوېد او بېسده سو. ابوالحسن وویل چي سبحان الله ! تقدیر ستاسي مینه دوه ځایه کړې ده. نیمی ئې تا ته درکړې ده او نیمی ئې هغې ته. دوی په دغه خبرو کي دي چي نابېره هغه مینځه راغله چي دوی ئې دلته راوستلي ول او ورته وې ویل چي یاابوالحسنه! درغورځه! نور خبره رسوایۍ ته راوزي زه بیخي ډېره بېرېږم.

ابوالحسن ورته وویل چي دا ځوان د ولاړو نه دئ، زه به څرنګه دی په دغه حالت کي له ځانه سره بوزم. آبس، مینځه راغله د ګل ګلابو عطر ئې پر علي بن بکار وپاشل. دی چي پر هوښ راغی، مینځي دوی دواړه تر باغ وایستل. دوی چي یو څه ولاړل، مینځی د اوسپني دروازه وتړله. ابوالحسن اوعلي بن بکار دوی چي یوه څه حد ولاړل، اوبه مخي ته ورغلې. مینځي لاسونه سره وټپول، سمدلاسه یوه کښتۍ راپیدا سوه چي یو سړی هم پکښې ناست وو. مینځي دوی په کښتۍ کي کښېنول او سړي ته ئې وویل چي دوی به د اوبو ها بلي غاړي ته ورسوې. علي بن بکار چي له کښتۍ څخه باغ او د خپلي محبوبي ماڼۍ ته وکتل، په ژړا سو.

مینځي کښتۍ وان ته وویل چي: "ژر کوه! حرکت وکړه". کښتۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وان هم کښتی، په مخه کړه.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالـوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

کښتی، وان په خورا بېړه کښتی، د اوبو بلي غاړي ته ورسوله او د شمس النهار مينځي له دوی څخه خدای په اماني وکړه او ورته وې ویل چي زړه مي نه غواړي چي له تاسي څخه جلا سم. خو تر وس مي تېره ده او اجازه نه لرم چي تر دغه ځای نور مخ ته ولاړه سم. مينځه چي ځني ولاړه، علي بن بکار د ابوالحسن په مخ کي بوړي بوړي وغځېدی او نور نو د راپورتي نه وو. ابوالحسن ورته وويل چي درولاړسه، دا ځای د پرېوتو نه دئ. په دې ځای کي غله او نور د خدای فساتیان اوسي. باره علي بن بکار هم راولاړسو. کرارکرار رهي وو. په بدن کي ئې د تګ شمه نه وه. د دجلې رود پر ها بله غاړه د ابوالحسن د اشنایانو کور وو. هورې د هغه اشنای کور ته ورغلل چي یو څه د اعتماد وړ وو. دروازه ئې وروټکول. اشنای ئې راووتی. سلامالیک وروغبړ ئې ورسره وکړ. کور ته ئې دننه بوتلل. ګپ شپ ئې شرو کړ. د کور خاوند پوښتنه ځني وکړه چي چيري تللي واست. ابوالحسن ورته وويل چي له یو چا سره مو معامله درلوده. وامي ورېدل چي هغه مال برابر کړی دئ او په سفر روانېږي، نو زه مجبوره سوم چي په دې نيمه شپه ورته راسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ملګرى علي بن بکار مي هم له ځانه سره راووست. سړى راڅخه پټ سو او موړ دا يو، تش لاس راوګرځېدو. څرنګه چي په دې نيمه شپه بيرته کور ته نه سواى تللاى، نو هغه وو چي ستاکره راغلو.

آبس، شپه ئې هورې تېره کړه او سهار وختي له کوره راووتل، هله، هله، هله څو د ابوالحسن کور ته راورسېدل. ابوالحسن خپل ملګرى علي بن بکار هم خپل کور ته بوت. يو آن ئې سترګه پټه کړه او له خوبه چي راويښ سول، ابوالحسن پر خپلو نوکرانو امر وکړ چي په خونه کي ښه سنګين فرش اوار کړي. نوکرانو خونه په ښو غاليو فرش کړه. علي بن بکار چي راويښ سو، اودس ئې تازه کړ او د تيري ورځي و برايې ماښام قضا سوي لمونځونه ئې راوګرزول. ابوالحسن ورته وويل چي: اشنايه! دا به مناسبه وي چي ته نن شپه زما سره پاته سې. لږ به دي دمه غلطه سي او غم به دي له زړه ليري سي. علي بن بکارورته وويل چي وروره! هر راز چي دي خوښه وي، هغسي به وکړم. زما بې هغه هم له غمه خلاصى نسته. د ميني دا بلاوي نه دي چي له چا څخه دي په اسانه ولاړى سي. آبس، ابوالحسن خپل انډيوالان و اشنايان راټول کړل. په سازنده وو پسي ئې هم سړى واستاوه. ټول راحاضر سول. هغه ورځ ئې ښه بانډار وکړ او ورځ ئې په خورک و څښنګ و ساتېري تېره کړه. چي د ماښام تياره خپره سوه، باره ئې شمان ولګول. د مى و پيالې محفل ئې جوړ کړ. يوې مينځې رباب ته لاس کړ او دا شعر ئې ووايه:

ما ته يو دئ که بهار وي که خزان
ورځ و شپه چي مي تېرېږي په هجران
د يار مخ چي پسرلى وو زه ترې راغلم
خود به تل يم په ژړا و په ګريان

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي بن بکار چې دا شعر واورېد، بوخ راووښت او تر سهاره پوري بېسده پروت وو. د ابوالحسن بیخي امید څني وخوت. سهار پر لمر څرک باندي علي بن بکار سترگي روښي کړې او غوښتل ئې چې خپل کور ته ولاړ سي. ابوالحسن هم خپل زړه ته پرېښوو او نه ئې راوگرزاوه. بوده موده ئې ورته حاضر کړ، علي بن بکار ئې پر سپور کړ. ابوالحسن هم تر کوره پوري ورسره ملگری سو. د کور په دروازه کې چې له بوده راکښته کړ او دی خپل کور ته ننووت، ابوالحسن د خدای شکر ادا کړ او له ځانه سره ئې وویل چې له بدي بلا خلاص سوم. خو بیا ئې هم علي بن بکار ته د زړه تسلی ورکړه او د صبر سپارښتنه ئې ورته وکړه. منگر پر علي بن بکار باندي میني دونه زور کړی ووچې ځان ئې په واک کې نه وو. له ابوالحسن سره ئې خدای په اماني وکړه.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او شپږ پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

ابوالحسن چې له علي بن بکار څخه خدای په اماني اخیستله نو هغه ورته وویل چې وروره! که کومه خبره پیښېدله، ما به خبروې. ابوالحسن ورته وویل چې ری مه وهه، هرومرو دي خبروم. باره نو ابوالحسن خپل دوکان ته ولاړ او د شمس النهار لاري ته ئې سترگي څارو نیولي دي. په دې ورځ د هغې هیڅ درک مالوم نه سو. شپه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کور کي تېره کړه. سهار تر دوکان دمخه د علي بن بکار کور ته د پوښتني له پاره ورغی. چي گوري، هغه په کټ کي پروت دئ، دوستان ئې پراگرځېدلي دي. حکيم جي ئې سر ته ولاړ دئ او نبض ئې په لاس کي نيولی دئ. حاضر کسان يو يو څه وايي، بل بل څه. ابوالحسن چي خوني ته ورننووت، د علي بن بکار سترگي پر ونښتلې، په شونډو کي ئې ورته ومسل. ابوالحسن سلام ورواچاوه او د حال و احوال پوښتنه ئې ځني وکړه. د کټ سر ته ئې کښېنوست چي دا نور خلک ووتل، باره ابوالحسن ورته وويل چي دا څه کيسه ده؟

علي بن بکار ورته وويل چي وروره! د هغي نجلۍ ميني خو زه رنځور کړم. د رنځ خبر مي په کوروکلي کي خپور سو. دوستان و اشنايان مي پوښتني ته راغلل. منگر ته دا راته ووايه چي کومه خوشخبري لرې. د شمس النهار د مينځي درک نه سو معلوم. ابوالحسن ورته وويل چي په هغه ماښام چي د دجلې سيند پر غاړه سره جلا سوو، بيا ئې حال نه دئ معلوم سوی. منگر گوره وروره! دا دي څه رسوايي جوړه کړې ده. دا ژړاوي مړاوي پرېږده. خلک به څه وايي. لږ څه فکر وکړه. علي بن بکار ورته وويل چي صبر مي تر قدرت وتلی کار دئ. نه ئې سم کولای. باره ئې سوړ اسوېلی وکيښ، په ژړا سوا او دا بيتونه ئې وويل:

ما ته مه وايه د پوهي دا ورمونه
اثر نه ښندي دا ستا نصيحتونه
سرزنش پر عاشقانو اغېز نه کا
تاثير نه لري دا پند، دا پيغورونه
ما هاله له دين دنيا څخه لاس پرېولو
چي پر زړه مي وخوړل د عشق داغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا بيتونه چي ئې وويل نو ئې مخ ابوالحسن ته واړاوه او ورته وې ويل چي په داسي مصيبت باندي اخته سوم چي تر ننه مې فكر لا هم نه سواى كولاى. اوس چي هر څه ری وهم، بې له مرګه مي د نجات بله لار نسته. ابوالحسن ورته وويل چي د خداى له دره مه نامېنده كېږه. ګوندي خداى دي خپل مقصد ته ورسوي. باره نو ابوالحسن له كوره راووت او دوكان ته رهي سو. دوكان ئې خلاص كړ. له جارو و پاكۍ څخه چي خلاص سو، يو آن پر خپل ځاى كښېنوست چي ګوري، دا ده مينځه راغله. ابوالحسن ته ئې سلام واچاوه او هغه وربيا كړ. مينځي ته چي ئې وكتل، په نظر ئې خوابدې ورغله. باره ئې دستي د شمس النهار پوښتنه ځني وكړه چي خيريت خو به وي. مينځي ورته وويل چي د هغې حال به وروسته درته ووايم خو ته اول د علي بن بكار حال راته بيان كړه.

ابوالحسن نجلۍ ته د علي بن بكار ټول حال له سره تر پايه ووايه. مينځه اريانۍ واخيسته او په ډېر افسوس ئې سوړ اسوېلی تر خوله وخوت. بيا ئې نو وويل چي زما د بي بي حال تر دې بتر دئ. په هغه شپه چي تاسي له كښتۍ څخه كښته سولاست او ولاړاست. زه كور ته ولاړم منګر په تاسي مي چورت خراب وو. زړه ته مي نه لوېده چي تاسي دي صحيح و سلامت تر كوره پوري ورسېږئ. خپلي بي بي شمس النهار ته چي ورغلم، هغه بېهوښه پرته وه. نې له چا سره خبري كولې او نه ئې د هو، نې جواب چا ته وركاوه. خليفه ئې سر ته ناست وو او د ناروغۍ په سبب ئې هم نه پوهېدی. تر نيمي شپې پوري داغسي بېسده پرته وه. پر هوښ چي راغله، خليفه ځني وپوښتله چي: "اې شمس النهاري! دا په تا څه سوي دي؟ دا څه حال دئ چي پر تا باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن شپه راغلی دئ؟"

شمس النهار چي د خليفه خبري واورېدې، د خليفه پښې ئې ورمچ کړې او ورته وې ويل: "جعلنی الله فداک، زما سر دي تر تا جار سي، د بېگاه خواړه بد راباندي لگېدلي دي، سر مي راته دروند سو او بېهوښه سوم. نه پوهېږم چي حال به مي څرنگه سي".

خليفه ورته وويل چي: "اې شمس النهار! څه دي خوړلي ول؟" هغې ورته وويل چي: "داسي ناوړه شی مي خوړلی وو، چي هيڅکله مي نه وو خوړلی".

بيا نو شمس النهار يو څه شراب وغوښتل. شراب چي ئې وڅښل، نو ئې زه وروغوښتلم او کرار ئې ستاسي پوښتنه راڅخه وکړه؟ ما د علي بن بکار هغه شعر ورته ووايه چي په کښتۍ کي ئې راته ويلی وو. دې يو سوړ اسوېلی وکيښ او خاموشه سوه. په دې وخت کي خليفه پر بدلزني امر وکړ چي يو شعر ووايي. هغې دا دوه بيته وويل:

کاشکي هغه نازنين وای چي زه مړه پسي پرته يم
يو وار زما پر زړه نگين وای چي زه مړه پسي پرته يم
دی پر خپله تړه ولاړی، زه يوازي پاته سومه
کاشکي زما زړه ډبرين وای چي زه مړه پسي پرته يم

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، بيا يو حال پر راغی او بېسده ولوېده.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او اووه پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د شمس النهار مينځي ابوالحسن ته وويل: "بي بي چي دا بيتونه واورېدل، سمدلاسه بېهوښه سوه. ما ئې ورو ورو لاسونه ورموښل او د گلابو عطر مي پر پاشل، څو پر هوښ راغله. ما ورته وويل چي: "زما گراني بي بي! ځان مه رسوا کوه. ستا دي د خپل معشوق په سر قسم وي که به صبر و زغم نه کوې. شمس النهار راته وويل چي تر مرگ خو به نو سخت بل څه نه وي. زه په والله په مرگ راضي يم ځکه بې له مرگه په بل څه نه ارامېږم. موږ لا دغه خبري سره کولې چي يوې بلي نجلۍ د شاعر دا بيتونه زمزمه کړل:

بې ژړا مي بل کار نسته په دا نن شپه
نه صبرېږم نگار نسته په دا نن شپه
زمانه د بېگاني وصال غېچ اخلي
رسۍ سته ده خو دار نسته په دا نن شپه

مينځي چي دا بيتونه وويل، شمس النهار بيا پرمخي ولوېده. خليفه په وارخطايي سره ورته راالاکړه. پر مينځيانو ئې امر وکړ چي: "ټول کړئ، دا طبله و سارنگ مو!" مينځو هم شيان ميان سره ټول کړل او خپلو سرايو ته ولاړې. خليفه تر الايي سهاره پوري د شمس النهار سر ته ويښ ناست وو. سهار ئې طبيبان ورته راوغوښتل او هغو ته ئې د شمس النهار د علاج امر وکړ خو په دې نه پوهېدی چي د دې ناروغي د ميني رنځ دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځي ابوالحسن ته وویل چي زما په راتگ کي د ځنډ سبب همدا وو. هلته ډله خلک ناست دي او موږ نه سوای کولای چي ستاسي حال ونیسو. اوس ئې دا دئ زه درته راواستولم چي د علي بن بکار حال هغې ته وروړم. ابوالحسن چي د مینځي بیان واورېد، حیران پاته سو او ورته وې ویل چي د علي بن بکار حال هغه وو، چي درته ومي وایه. ته بي بي ته ورسه او دا ټول بیان ورته وکړه او زما له خوا ورته ووایه چي صبر وکړي او خپل راز رسوا نه کړي. ورته ووایه چي زه پوهېږم چي دا ډېر سخت حالت دئ منگر په یوه سم تدبیر سره ئې چاره کېدلای سي.

مینځي له ابوالحسن څخه رخصت سوه خو ابوالحسن تر ماښامه پوري په دوکان کي وو. ماښام ئې دوکان وتاړه او د علي بن بکار کور ته ولاړ. دروازه ئې وروټکوله. نوکر راووت او دی ئې کور ته بوت. علي بن بکار چي ولید، پر شونډو ئې موسکا راغله او په راتگ ئې خوشاله سو. ورته وې ویل چي د نن ورځي ځنډ خو دي زما زاړه راوچاودله. غم مي یو په لسه سو. زه غواړم چي تل ستا سره واوسم او خپل سر تر تا قربان کړم. ابوالحسن ورته وویل چي دا خبري مه کوه. دا ته څه وایې؟ که زما زړ روحه وي، ټول دي تر تا جار سي. نن د شمس النهار مینځه دوکان ته راغلې وه، د خپل ځنډ سبب ئې راته ووایه. خلیفه له شمس النهار سره وو او دا ځني ښورېدلای نه سوای. د بي بي ټول حال ئې راته ووایه.

آبس، ابوالحسن ټول هغه بیان چي له مینځي څخه ئې اورېدلی وو، علي بن بکار ته وکړ. علي بن بکار ډېر خوابدي سو. په سترگو کي ئې اوښکي ودرېدې. ابوالحسن ته ئې وویل چي خدای به کوي، ته به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوې. زما سره مرسته وکړه. په دغه مصیبت کې چې زه درېدلی یم، ته راسره مرستندوی سه . پر ما زړه وسوځه او یوه چاره راوښیه. دا نن شپه راسره پاته سه او تر سبا پورې بل ځای مه ځه. ابوالحسن ئې غوښتنه ومنله او هورې پاته سو. ټوله شپه ئې د غره و د وره بیانونه سره وکړل. په پای کې علي بن بکار په ژړاندو سترګو دا بیتونه ورته وویل:

زه مېړی یمه ږغېږم زه وېښته یمه خوځېږم
زما وجود د وېښته سیوری زما زړه د مېږې سترګه
خوشبویی ئې د وېښتانو زما زړګی دئ رانه وړی
د مېږې په شان نری ملا ئې زما کورباړ کړ پر چرګه
نری ملا او ږدو وربښتانو یم له ژوند څخه ایستلی
ټول جهان راته اغزي دي ګام ایږدم پر تېره ژرګه

دا بیتونه چې ئې وویل، نو ئې یوه لو چیغه تر خوله ووتله او په خولو کې ډوب بېسده ولوېد. ابوالحسن فکر وکړ چې نور ئې نو کار تمام سو. روح ئې له کالبوته ووت. تر سهاره همداسې ډوب پروت وو. له لمر ختو سره ئې سترګې روښې کړې او یو دوې خبرې ئې له ابوالحسن سره وکړې. لمر چې یوڅه سر ته راغی، ابوالحسن ځنې راولاړ سو او دوکان ته ولاړ. دوکان چې خلاصاوه، په دغه حال کې مینځه ورته ودرېده، په اشاره ئې سلام ورواچاوه. ابوالحسن ئې سلام وربیا کړ. مینځې د شمس النهار سلامونه وروړسول او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه.

ابوالحسن ورته وویل چې د علي بن بکار د حال پوښتنه مه کوه، د هغه په رنځ و درد دي خدای مه خبروه. نه د شپې خوب لري نه د ورځې ارام. رنځوری تار او نار کړی دئ. زړه ئې له شنوخته ډک دئ. مینځې ورته وویل چې زما بي بي یو دوې ګوتې خط راکړی دئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دا به له سلام سره یو ځای علي بن بکار ته ورسوې او راته ویلي ئې دي چې د خط جواب به هم خامخا راوړې. نو اوس یا ابوالحسنه، ته داسي وکړه چې ما د علي بن بکار تر کوره بوزه چې د خط جواب پخپل لاس ځني واخلم. ابوالحسن دوکان بیرته وتاړه او له مینځې سره روان سو. کور ته چې ورورسېدی. مینځې ته ئې وویل چې ته دلې یو آن تکیه سه، زه به کورته ورننوزم.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:
ابوالحسن مینځه په دروازه کي پرېښووله او دی کور ته ورننووت. علي بن بکار چې ولید، زړه ئې خوشاله سو. ابوالحسن ورته وویل چې شمس النهار د مینځې په لاس سلامونه او خط درته رالېږلی دئ او د خپل نه راتگ له اسیته ئې عذر غوښتی دئ. مینځه هغه ده، په دروازه کي ولاړه ده. که وایې چې کور ته دي راسي، زه به ږغ پر وکړم. علي بن بکار ورته وویل چې راوې غواړه. ابوالحسن ورووت او مینځه ئې کور ته راوستله. علي بن بکار د مینځې په لیدو ډېر خوشاله سو. مینځې خط ورکړ. علي بن بکار هغه مچ کړ. پر سترگو ئې وموښی. بیا ئې نو خلاص کړ او وې لووست. تر لوستلو وروسته ئې ابوالحسن ته ورکړ. ابوالحسن چې وکوت، دا دوه بیته پر نوشته وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما تنه زما روحه ستا په سر مي دي قسم وي
بې له تا مي نفس خېژي شپه و ورځ رابندي غم وي
خوب خورک پر ما حرام سو، هيڅ پروا مي نه په کېږي
د دنيا ښې و ښادۍ دي هله وي چي زما صنم وي

تر دې بيتو وروسته ئې ورته کښلي وه چي که زما حال پوښتې، نو حال مي دا دئ چي سترګي مي روڼي دي خو تر زړه مي د ميني غشي پوري ووري وتلي دي او زخمي دئ، په لړمانه کي مي اور بل دئ او تر خولې مي له آه و اسويلي پرته بل څه نه راوزي. ګواکي زه خداى د ميني له پاره پيداکړې يمه او غم و درد ئې راسره مل کړی دئ. ناروغۍ مي ورځ په ورځ زياتېږي او عشق و مينه مي هم ورسره ډېرېږي. هغه کانه راسوې ده، چي شاعر ئې داسي راته بيانوي:

ستا مخ خداى په دلبري کي سور و سپين ارغواني کړ
زما بشر ئې ستا په عشق کي راته تک ژيړ زعفراني کړ
ما له خدايه څخه غوښتي، چي ته هسي و زه داسي
ستا دي مخ ګل د ګلاب وي، خير کې زما ژوند پر اغزي کړ

تر دې وروسته ئې نو بيا کښلي وه چي تا ته دي معلومه وي چي زما دا شکايت و شکوې زما د ميني بلي لمبې راوژلاى نه سي. له غم سره شکايت تل مل وي او له رنځ سره درد و بېتابي. د بيلتانه درد په تسلی نه ارامېږي. ځان ته د خط په کښلو لږ څه تسلی ورکوم. هغه د شاعر خبره:

ستا د وصل په اميد به ژوندۍ پايم
که دا نه وي ګويا تللې له دنيا يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوالحسن وايي ده چي خط ولووست. زما غم ئې ڤو چنده کړ او په هره جمله مي د زړه سر مکوټ سو. خط مي مينځي ته ورکړ. علي بن بکار مينځی ته وويل چي پر بي بي مي سلامونه ووايه او زما دغه حال ورته بيان کړه. بيا ئې نو ډېر وژړل. مينځي ته هم د ده پر ژړا باندي ژړا ورغله او د علي بن بکار څخه ئې خدای په اماني واخيستله او له کوره ووتله. ابو الحسن هم مينځي ته مخه ښې وويله او خپل دوکان ته ولاړ.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

ابوالحسن مينځي ته مخه ښې وويله او دوکان ته ولاړ. دغه ورځ و دغه شپه ئې ټول په چورت کي تېره کړه. په دا دوهمه ورځ د علي بن بکار کره ورغی. تر هغو پوري کښېنوست چي ټول خلک له خوني ووتل. بيا ئې نو د حال احوال پوښتنه ځني وکړه. علي بن بکار د پخوا په شان د ميني له رنځه او د بېلتانه له غمه شکايت وکړ او دا بيتونه ئې ورته وويل:

دا چي زه يم ستا په مينه ځګر خون
خيال مي نه سي چي به دا رازوو مجنون
بې له تا مي زړه تنور دئ د سکروټو
د هوسۍ په شان مي شپه پر مېږتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلتانه دي لېونی کړمه زما ګراني
خدای دي نه پېښوي چا ته دا جنون

ابوالحسن ورته وويل: زه حيران يم، ستا له يوې مهرباني معشوقې سره دا حال دئ، داکه دي معشوقه نامهربانه او ستمګاره وای، بيا به دي څه حال وای؟ ابوالحسن وايي چي زما خبره ئې واورېده او زما پر نصيحت ئې غوږ ونيو. نور ئې بېتابی او فرياد پرېښود او ما تې دوعاوي وکړې. ابوالحسن وايي چي زما يو انډيوال وو چي زما او د علي بن بکار په کيسه خبر سوی وو. له ده ماسيوا بل څوک په دې کيسه نه وو خبر. يوه ورځ دې انډيوال د علي بن بکار او شمس النهار پوښتنه راڅخه وکړه. ما ورته وويل چي اشنايه! د هغو د ميني د اور لمبې اوس تر اسمانه رسېدلي دي منګر زما په فکر کي يوه نخشه سته چي غواړم ستا سره ئې شريکه کړم. انډيوال مي راته وويل چي څرنګه نخشه ده؟

ابوالحسن وايي چي ما ورته وويل چي ته راخبر يې، چي زه په دې ښار کي مشهور سړی يم. هر څوک، عام وخاص مي پېژني. د دربار له نر او ښځو سره هم پېژنم. بېرېږم چي زموږ دا کيسه رسوايي ته راونه وزي او پر کومه بلا باندي وانه وړم. مال و شتمني مي راڅخه ولاړه نه سي او هلاکت ته و نه رسېږم. زما داسي خيال دئ چي خپل مالونه سره راغونډ کړم او بصرې ته سفر وکړم. هورې تر يوه وخته پوري پاته سم، بيا به وګورم چي د دوی کيسه کوم ځای ته رسېږي. د دوی خبره خو اوس تر خط و کتابته پوري رسېدلې ده. يوه مينځه ئې تر منځ رويباري کوي. زما په زړه کي کله کله داسي راوګرزي چي سبا به دا مينځه له دې رويباری څخه ستړې سي او خبره به رسوايی ته راوباسي. که داسي پېښه سي نو زما خلاصون بيا نامکن دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انډیوال ئې ورته وویل چي زه پخوا لا هم په دې کیسه غوږېدلی وم. دا ستا تدبیر خو بیخي د هوښیارۍ خبره ده. زما هم داسي خوښه چي له دې کارو څخه ځان لیري ساته. نه دي دي اورېدلي چي وایي: "یوه ډېره بدمرغه، بله نېکمرغه"، خدای مه کړه سبا به یو اوښ در ته چو سوی وي، بیا به ئې ولاړولای نه سې. ستا دا نخشه مي بیخي خوښه ده. خدای دې د خیر کړي.

آبس، ابوالحسن کور ته راغی، کالي مالي ئې سره ټول کړل. درې ورځي وروسته مخ پر بصره روان سو. د ابوالحسن انډیوال چي درې ورځي وروسته د ده لیدو ته راغی چي گوري ځای سته، جولا نسته. له گاونډیانو څخه ئې پوښتنه وکړه، هغو ورته وویل چي ابوالحسن خو بصرې ته ولاړ. ژر بیرته راځي. سړی اریانۍ واخیستی او نه پوهېدی چي اوس نو پر کمه ولاړ سي. له ځانه سرې وویل چي کشکي له ابوالحسنه څخه جلاسوی نه وای. باره ئې خیال سو چي د علي بن بکار کره ورسي. هورې چي ورغی، نوکرانو ته ئې ځان وروښووی او کور ته د ننوتو اجازه ئې وغوښتله. نوکرانو اجازه ورکړه او کور ته ئې بوت. هورې ئې علي بن بکار ولیدی چي په کټ کي پروت دئ. ده سلام ورواچاوه، هغه وربیا کړ. سړي ورته وویل چي زما و د ابوالحسن تر منځ ټینگه اشنایي وه. یو د بل د زړه حال مو سره وایه. یو گړی نه ځني جلا کېدلم. یو څو ورځي مي د یوه ضروري کار له اسیته و نه لیدی. نن چي ئې دوکان ته ورغلم. دوکان ئې تړلی وو. د څنگ دوکاندارانو راته وویل چي هغه بصرې ته ولاړ. نو زه خو ستا و د ده په شناخت و اشنایي خبر وم، ما ول راسه چي یو وار به ستا خبر هم واخلم او پوښتنه به دربانديي وکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي بن بکار چي دا واورېده، بڼه ئې پر دا بله واوښتله. سودا ورولوېدله چي دا څنګه کار پېښ سو. سړي ته ئې وویل چي زه ستا تر بیان دمخه د ده په سفر نه وم خبر. که دا خبره رشتیاوي نو معنا ئې دا ده چي پر داسي غم باندي واوښتم چي انتها نه لري. دا خو بل غم راته پېښ سو. باره ئې تر سترګو اوښکو راایله سوې او دا بیتونه ئې وویل:

د دوســتانو جــدایي بــاد و بــاران دئ
ودانـــۍ و ابــادۍ پــه چپــه کېــږي
تنهـايي بـه مـي د زړه سـر رامکـوټ کـړي
جدايي د دوست بـل اوښ راتـه چـو کېږي

یو ګړی ئې چورت وواهه، باره ئې سر راپورته کړ او نوکر ته ئې وویل چي ته ورسه د ابوالحسن کور ته او معلومات ئې وکړه چي کوم ښار ته تللی دئ. نوکر ولاړی او یو آن وروسته بیرته راغی، علي بن بکار ته ئې وویل چي معلومات مي وکړ، ابوالحسن بصرې ته تللی دئ خو د کور دروازې ته ئې یوه مینځه ولاړه وه. دې زه وپېژندلم خو ما نه پېژندله. ما ته ئې وویل چي ته د علي بن بکار نوکر نه یې؟ ماول: "یم". مینځي وویل چي ما علي بن بکار ته پر ده باندي د یوه ډېرمهربان چا له خوا یو خط راوړی دئ. دا مینځه زما سره راغله او اوس په دروازه کي ولاړه ده.

علي بن بکار ورته وویل چي: "ورسه، رائې وله". نوکر ولاړ او د ها خوا ئې مینځه ورسره راوستله. د ابوالحسن انډېوال چي مینځی ته وکتل، په نظر ئې ډېره شوخه وظریفه ورغلله.مینځه راوړاندي سوه، علي بن بکار ته ئې سلام واچاوه .... کیسه چي دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مینځه چي راغله، خپل بیان ئې وکړ او بیرته ئې رخصت واخیست، ولاړه. دې سړي، چي د ابوالحسن انډیوال او له علي بن بکار سره ناست وو، د مرغلرو و غمیانو د پلورلو دوکان کاوه او پېشه ئې زرگري وه. مینځه چي ولاړه، دې سړي میدان خالي ولید، علي بن بکار ته رانږدې سو او ورته وې ویل چي: "ما ته داسي وایسېده چي ستا هم پر دارالخلافه پیسې باندي دي او ستا و د هغو تر منځ کومه معامله سته".

علي بن بکار ورته وویل چي د څه له رویه دا خبري کوې؟ سړي ورته وویل چي زه دا نجلۍ پېژنم، دا د شمس النهار مینځه ده. څه وخت پخوا ما ته راغله او یوه رقعه ئې راته راوړه. د شمس النهار له پاره ئې د سرو زرو و جواهراتو امېل غوښت. ما یو خورا اصیل او قیمتي امېل ورواستاوه. علي بن بکار چي دا واورېده، سره واسرنگی او وارخطا سو، د مرگ خطر ئې احساس کړ. خو ځان ئې گول واچاوه او څه ئې و نه ویل. زرگر ته ئې وویل چي: "ته و خدای که به رشتیا نه وایې، ته شمس النهار څرنگه پېژنې؟" زرگر ورته وویل چي زما څخه مه بیربړه. خپل پټ راز دي راته ووایه. د ناجوړۍ سبب دي زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټوه.

آبس، علي بن بکار خپل ټول داستان ورته ووايه او پر زياته ئې کړه چي: "ورورہ! په هغه خدای مي دي قسم وي چي زه و ته ئې دواړه پيدا کړي يو چي د خپل راز له پټېدو څخه مي بل مطلب نسته. بېرېږم، وام مخلوق شيطان دئ. خلک په خولو کي سست دي. پټ راز نه سي ساتلای. د دوستۍ و د نمک پاس نه لري".

زرګر ورته وويل زه خو چي تا ته راغلم، له ډېر ګرانښت له اسيته درته راغلم. ته راباندي ګران يې. غوښتل مي چي د ابوالحسن د سفر په شپو کي ستا سره مرستندوی سم. ته راسره د زړه خواله وکړې او د ميني غم به دي راسره سوړ سي. ته اوس هيڅ سودا مه دراچوه او زما څخه مه ډارېږه.

علي بن بکار ډېري دوعاوي ورته وکړې او مننه ئې څني وکړه. بيا ئې نو دا بيتونه وويل:

زړه مـــي راتـــه لـــړ دئ، غمــازاني مـــي دا اوښـــکي دي
نـــې ســـمه ســـاتلای، عاشـــقان خـــو خواربوښـــکي دي
ډار مـــي لـــه عالَمـــه، د چـــا پـــت هـــيڅ پـــه خونـــدي نـــه دئ
ټوله سورۍ کوزې دي، سورۍ ئې غاړې سورۍ ئې چوښکي دي

تر دې بيتو وروسته نو علي بن بکار زرګر ته وويل چي ته نه سوې پوه چي دې مينځې ما ته پټ څه وويل؟ هغه ورته وويل چي قسم په خدای که به په هيڅ پوه سوی يم. علي بن بکار ورته وويل چي د دوی دا خيال دئ چي ابوالحسن زما په اشاره و سلا بصرې ته سفر کړی دئ او زه غواړم چي دا خط و پيغام دي زموږ تر منځ نه وي. ما چي هر څه قرآنونه ورته وډبول چي والله که مي په درې سوه شپېتو رګو کي يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رگ لا د ده په سفر آگاه وو، خو دې نه ومنله او زما پر قسمونو ئې باور نه کاوه او له هماغه بدگومانه سره بي بي ته ولاړه. دا مینځه کورخرا پې پر ابوالحسن باندي مینه وه. زرگر ورته وویل چي وروره! انشاء الله وتعالی، ټول کارونه به سم سي او زه ستا سره مرسته کوم چي ته خپل مقصد ته ورسېږې. علي بن بکار ورته وویل چي اوس له دې تورېدلي هوسۍ سره څه وکړم؟ دا خو زما څخه تور خوري او تښتي. زرگر ورته وویل چي یوه چاره به ورته وسنجوو او بې له دې چي پرده دي پورته سي او راز دي رسوا سي او یا دي تا ته کوم تاوان ورسېږي، یو چل به ورته جوړ کړو.

باره نو زرگرولاړ سو، رخصت ئې واخیست. علي بن بکار تر دروازې پوري ناري پسي وهلې چي: "وروره! د خدای و رسول روی مي دروړی دئ چي دا خبري دي چا ته تر خوله راونه وزي". زرگر چي ده ته وکتله، په سترگو کې اوښکي ډنډ سوې او ځني رخصت سو.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یوشپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زرگر چي له علي بن بکار څخه رارخصت سو. پر لاري چورت اخیستی وو. سر ئې ځړولی وو او د علي بن بکار په کار کي ئې فکر کاوه چي ناڅاپه ئې سترگي پر یوه کاغذه ونښتې چي پر مځکه پروت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاغذ ئې را پورته کړ. سرليک ئې ولووست، په پوه سو چې د يوه دوست له خوا کوم بل دوست ته ليکل سوی دئ. د پاڼې پر سر باندې دا بيتونه ليکل سوي ول:

گرانـه ولـي مـې پـه اور کـې کـړوې
دا څـه پېـښـه ؟چـې مـخ نـه راارړوې
زما خو پښه ده لا د عشق په لومه بنده
لـه مجلـسه مـې پـر څـه محرومـوې
آخـر زه خـو نـه پـردی يـم نـه بې مِهـره
د بېلتـون پـه داغ مـې ولـې داغـوې

تر دې بيتو وروسته ئې داسې ليکلي ول:

اې خواجه! د ليک او پيغام د ځنډ سبب دې نه رامعلومېږي. که دې د جفا خيال په سر کې وي، زه ئې په پاداش کې وفا درلېږم. که دې په مينه کې کمښت راغلی وي، زما محبت خو خدايږو څو چنده زيات سوی دئ.

ستا په سر مې دې قسم وي چې زمـا مينه پخـوانۍ ده
خير که تا لاس رانه واخيست زما دوستي خو سکنۍ ده

زرگر لا خط تر پايه لوستلی نه وو، چې نابېره مينځه راښکاره سوه. تلولۍ تلولۍ کېدله، شاوخوا ئې کتله او د کوم شي په لټه کې وه. د زرگر په لاس کې چې ئې خط وليد، سمدستي ئې ورته وويل چې: "ښاغلې! دا خط زما څخه پر لارې لوېدلی وو". زرگر جواب ور نه کړ او ځني رهې سو. مينځه سمه په پسې سوه او بيا ئې ورته وويل: "گوره، ښاغلې! زما خط بيرته راکه. هغه زما څخه ولوېدی". زرگر مخ پر راواړاوه او ورته وې ويل: "آنجلۍ! بېرېږه مه او وارخطاکېږه هم مه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشتیا خبره راته وکړه او په حال مي خبر کړه. زه د چا راز نه رسوا کوم او په خوله کي هم سست نه یم. د خپلي بي بي په کار کي دي زما څخه مه ډارېږه. زه هم د هغې د ارزوګانو د پوره کولو په لټه کي یم. زما په لاس د هغې مشکلات حل کېدلای سي".

مینځي چي د زرګر خبري واورېدې، نو ئې ورته وویل چي خدای دي وکړي چي دا راز چي اوس به ئې درته بیان کړم، زما و ستا په منځ کي پاته سي او رسوا نه سي. دا کار چي ته ئې په لټه کي یې، دا به هم زما په خیال روا کار وي. زما خو پر تا باندي ناټ کښېنستی او د حقیقت خبره به درته وکړم. آبس ټوله کیسه ئې له سره تر نوکه پوري ټکي په ټکي ورته وکړه.

زرګر ورته وویل چي بالکل دي رشتیا وویل. زه هم په دې کیسه خبر یم. بیا نو زرګر هغه څه ورته بیان کړل چي د ده او علي بن بکار تر منځ پېښ سوي ول. نجلۍ چي دا واورېدل، ډېره خوشاله سوه. د دواړو سلا پر دې خبره راغله چي خط باید علي بن بکار ته وروښوول سي او هغه چي هر راز جواب ورکړ، دمخه تر دې چي بي بي ته ئې ورسوي، اول باید زرګر په خبر کړي. آبس، تا ته دي وویل سي، د نکل کار دئ. مینځي له زرګر څخه خط راواخیستی، مهر ئې پر ولګاوه او وې ویل چي دا مهر مي له دې اسیته پر ولګاوه چي زما بي بي خط همداسي سربسته راکړی وو. خط ئې په یوه دوړدنګ علي بن بکار ته ورووړ. هغه هم د دغه شان لیک په انتظار وو. چابک چابک ئې ولووست، باره ئې قلم و کاغذ راواخیست او جواب ئې ورته وکیښ او د مینځي په لاس ئې ورکړ. مینځي خط راواخیست او لمغوټې زرګر ته راغله. زرګر چي خط خلاص کړ، پکښې لیکل سوي وه چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځ مې دئ د مینې علاج نه اسا سي غواړي
ورک سه اې طبیبه! زما درمان نوره پوهي غواړي
نه دئ د ښو ولو، نې په خوله بیانولای سم
زما د ژوند کیسه یو لوی دفتر و لوی منشي غواړي
نه سي ږغولای هر ناپوهه د هجران نغمه
دا حزین مقام دئ، حنجره داودي غواړي
ته دي راسره یې، ستا له مهره ډک کاته دي وي
زما ماشوم زړګی دا ستا د غېږې ارامي غواړي

بیا ئې نو ورته کښلي وه چې نه د جفا خیال لرم، نه مي وفا خوشي کړې ده، نه له خپله قوله اوښتی یم، نه مي دوستي شلولې ده، نه مي یو ګړی د بېلتانه درد ارام سوی دئ، نه مي له طلبه لاس اخیستی دئ. څه چې ستا ارزو ده، زما دا هم هماغه ده. قسم مي دي په خالق لایزال وي چې ستا له وصاله پرته بله ارزو نه لرم. که د دنیا ټول رنځونه را پوري هم سي، بیا به هم ستا مینه په زړه کي پټه ساتم.

ګراني هجر دي تر مرګه رسولی
انتظار دي خورا ډېر دئ غمېدلی
ستا له میني به لاس وانه خلم هیڅکله
سرښندل مي په دې لاره کي منلی

زما حال و احوال دغه وو چې درته ومي کیښ. والسلام.

زرګر چې دا خط ولووست، تر ستر ګو ئې اوښکي راغلې. خط ئې مینځي ته په لاس ورکړ. مینځي ورته وویل چې ته له ځایه مه ښوره. زه دا خط وړم او چټکه بیرته راځم. زه غواړم په هر چم چې وي، تا او زما بي بي شمس النهار یو وار سره مخامخ کړم. مینځه رهي سوه او زرګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه ښه په پوره زړه تېره کړه. سهار چي را پورته سو، لمونځ ئې وکړ او د نجلۍ په انتظار کښېنوست. يو غوړپ چاى ئې لا نه وې چښلي چي دا دئ، مينځه په خندا وخوشالۍ راورسېده.

زرگر د حال پوښتنه ځني وکړه. دې ورته وويل: زه چي ستا څخه ولاړم. بي بي ته مي د علي بن بکار خط ورووړ. هغې خط خلاص کړ او وئې لووست په مضمون ئې پوه سوه. د ابوالحسن په تگ ئې ډېره خوابده سوه. ما ورته وويل چي: "اې زما بي بي! د ابوالحسن په تگ مه خپه کېږه او د ده تگ پر ځان مه درنوه او مه ئې پر بده راا ړوه. ما تر هغه بل ښه څوک وموند. هم د پلار و نيکه سړى دئ او هم د زړه راز پټولاى سي". بيا مي نو چي ستا و ابوالحسن تر منځ هر څه پېښ سوي ول هغه مي ټول ورته بيان کړل. ستا د علي بن بکار په ليدنه کتنه مي هم خبره کړه. دا مي هم ورته وويل چي څرنگه زما څخه خط پر لاري ورک سوى وو. اوس زما بي بي ته ستا د ليدو خيال ورپيدا سوى دئ او غواړي چي درسره وگوري. نو اوس دخيره سره، راځه چي بي بي ته ولاړ سو.

زرگر چي دمينځې خبري واورېدې، اريانۍ واخيست او پوه سو، چي شمس الهنار ته تگ خو نو مسخرې نه دي او دا کار هم ډېر غټ کار دئ او هم له خطره ډک کار. مينځې ته ئې وويل چي زه خو خوار عاجزه سړى يم. ته نو ما و ابوالحسن مه سره برابروه. هغه خو غښتلى و مشهور سړى وو. دربار ته ئې لار درلوده او د دربارخلک ورته اړ هم ول. د ابوالحسن دونه درنه ستاره وه چي ما به هر وخت خبري ورسره کولې، له بيري به لکه پاڼه داسي لړزېدم. که ستا بي بي غواړي چي له ما سره وگوري، نو بايد د خليفه تر ماڼۍ دباندي راسره وگوري. زه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیفه ماڼۍ ته د ورتګ طاقت و جرئت نه لرم.

څه سر دي پرله ګرزوم، زرګر د خلیفه له ماڼۍ څخه پر شا ټالۍ وهي او مینځه ئې بیا ورته تشویقوي او ورته وایي چي هیڅ خبره نه ده، مه بېرېږه. خو زرګر چي ماڼۍ ته د تګ خبره واوري، پښې ئې سستي سي او په لړزېدو سي. مینځي چي د زرګر دا حال ولید، آخر ئې ورته وویل: "آښه دئ، که تا ته د خلیفه د ماڼۍ تګ مشکل وي، زه به بي بي تا ته دلې راولم. ته له ځایه مه ښوره. زه دا یم ولاړم".

آبس، مینځه په ځغستا ووتله. چي مخ دي راااړاوه، بیرته راغله او له زرګر څخه ئې پوښتنه وکړه چي ستا په کورکي خو به بل کوم څوک، مینځه یا مریی نه وي؟ زرګر ورته وویل چي زموږ په کور کي خو له دې یوې تورپوستي سپین سري مینځي پرته بل څوک نسته. آبس، د شمس النهار مینځه ورغله او دا سپین سرې تورۍ مینځه ئې په یوه علیحده خونه کي کښېنوله او دروازه ئې پسي راوتړله. بیا نو دباندي ووتله او له ها خوا ئې شمس النهار ورسره راوستله. چي کتل دي، کور د ګلابو او سنجدو د عطرونو بوی پر سر واخیست. زرګر چي دا ولیدله، ورته ولاړ سو. شمس النهارکښېنستله. یو آن پټه خوله ناسته وه. څه ئې نه ویل. چي لږ څه ئې ساه واچوله. پوړنی ئې له مخه ایسته کړ. زرګر چي ویل د لمر شوغلې ئې کورته راولوېدې.

باره نوشمس النهار له خپلي مینځي څخه پوښتنه وکړه چي: "تا چي ما ته ویلي ول، هغه سړی همدا دئ؟" مینځي ورته وویل: "بلې! همدا دئ". بیا نو شمس النهار زرګر ته مخ ورواړاوه، د جوړوناجوړ، د حال و احوال، د کاروبار پوښتنه ئې ځني وکړه. زرګر لاسونه پر سر ورته ونیول او د دې د سر د سلامتۍ دوعا ئې وکړه. شمس النهار ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چي زه دي مجبوره کړم چي نن تا ته راسم او خپل د زړه پټ راز درته ووایم. بیا نو شمس النهار له زرګر څخه وپوښتل چي دی څرنګه د دې او د علي بن بکار په کیسه خبر سوی وو. زرګرهم له سره تر پایه ټول بیان ورته وکړ.

شمس النهار د ابوالحسن د سفر له خاطره خوابدې سوه او زرګر ته ئې وویل چي: "ګوره، سړی اکا! د مومنانو زړونه لکه هینداره داسي دي، د انسانانو تر منځ مینه و الفت هرومرو سته. هیڅ کار بې ګفتاره نه کېږي او هر مشکل په تلاښ سره حل کېدلای سي..." .... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوشپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شمس النهار زرګر ته وویل چي: بې زحمته راحت نسته او چي درومې څه به مومې. خپل مقصد ته به مېړني خلک رسېږي. ما تا ته خپل حال وواېه. اوس نو زموږ د حال رسوا کول او خوندي ساتل ستا په لاس کي دي.ته پوهېږې چي دغه نجلۍ زما په پټ راز راسره شریکه ده. دغه سبب دئ چي دا زما په نزد ډېر لوړ مقام او منزلت لري. زما ډېر مخصوص کارونه د دې پر لاس سر ته رسېږي. ته هم د دې قدر کوه او خپل راز دي ورته وایه. نور په شي کي ری مه وهه. بېره و ډار دي له زړه وباسه. هر مشکل کار چي دي وي، دغي نجلۍ ته ئې وایه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به دي هر مشكل درحلوي. دې نجلۍ كه تا ته د علي بن بكار هر حال راووړ. ته به زما و د دې تر منځ واسطه يې. باره نو شمس النهار ولاړه سوه او له كوره ووتله. زرگر تر يوه ځايه پوري د دې په مخ كي روان وو. آخر زرگر بيرته كور ته راغی او پر خپل ځای كښېنوست. منگر د دې د جمال و ښايست، قد و اندام، شېريني ژبي او خوږ بيان ته ئې گوته په غاښ كي نيولې وه او د دې ښو كړو وړو ته په فكر كي ډوب تللی وو. يو آن چي ئې دمه وكړه. بيا ئې نو د خورک شی می راوغوښت. ځان ئې موړ كړ. جامې ئې اليشي كړې. له كوره راووت او د علي بن بكار كره ولاړ. علي بن بكار د ناروغۍ په كټ كي پروت وو. دی چي ئې وليد، ځني وې پوښتل چي: "ولي وځنډېدې؟ زما سودا دربنده سوه". باره ئې نوكرانو ته اشاره وكړه، هغوی ووتل او د خوني دروازه ئې پسي وتړله. بيا ئې نو زرگر ته وويل چي له هغي ورځي راهيسي چي ته تللی يې، پر ما باندي د شي څكه نارواً. نه مي شی تر ستوني تېر سوی دئ او نه مي سترگه سره وروړې ده. زه دې خپل ځان ته داسي اريان تللی يم. صبر و ارام راڅخه تللی دئ. ابوالحسن لا ښه وو، يو د زړه خواله به مي ورسره كوله. مينځه ئې هم پېژندله ... زرگر چي د ده خبري واورېدې، وې خندل. ابن بكار ته ده پر خندا باندي زړه لړ سو، تر سترگو ئې اوښكي راغلې او دا بيتونه ئې زمزمه كړل:

زه د زړه له تپه ژاړم په فرياد يم
دی د مستي خېتمي خاندي لا د لاسه
ملامت نه دئ په درد مي خبر نه دئ
چي زه څو مره يم بې وزله بې مواسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر چي د ابن بکار ژړا و فریاد لید، خپله ئې هم زړه ورته ډک سو او هغه څه چي د ده او د مینځي تر منځ تېر سوي ول، ټول ئې ورته بیان کړل. ابن بکار هم ټینګ غوږ ورته نیولی وو. د زرگر هره خبره چي به ئې اورېدله، په مخ کي به ئې کله سرخي پیدا سوه او کله به تک ژېړ واوښت. زرگر چي خپل بیان بشپړ کړ، ابن بکار ورته وژړل او وې ویل: "اې وروره! زما آن تمام دئ. کشکي مي روح له بدنه وتلی وای. خو په هر صورت، ستا څخه هیله لرم چي پر ما زړه وسوځې. زه به هم ستا له خبري نه اوړم".

زرگر ورته وویل چي ستا د زړګي اور تر هغو پوري نه سړېږي، تر څو چي خپله معشوقه و نه وینې. خو په دې کور کي ستا و د هغې کتل ممکن نه دي. دا کار باید زموږ د کور د څنګ په کور کي تر سره سي. زما مقصد دا دئ چي تاسي دوه باید سره یو ځای سئ او خپل د رنځ و درد، میني و عشق بیان پخپله یو او بل ته وکړئ.

علي ابن بکار ورته وویل چي ته په کار ښه پوهېږې. هر رنګه چي دي خوښه وي هغسي وکړه. زرگر وایي چي هغه شپه ئې له ابن بکار سره تېره کړه. ټوله شپه ئې تر سهاره د عاشقانو او مینانو نکلونه ورته وکړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دري شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر وايي چي هغه شپه له علي بن بكار سره پاته سوم تر سهاره مي له يوې خوا و بلي خبرې ورته وکړې. سهار چي مي په خړه لمونځ وکړ، له کوره ئې راووتم او خپل کور ته راغلم. يو آن چي وسو، مينځه راغله. تر سلام و تر عليک وروسته مي د براېې شپې حال چي زما و علي بن بکار تر منځ تېر سوی وو، ټول مي ورته بيان کړ. مينځي وويل چي خليفه نن شپه د بي بي له کوره وتلی دئ او زموږ ځای ښه د امن و د مجلس ځای دئ. زرگر وايي چي ما ورته وويل: "ستا خبره خو بيخي سهي ده، منگر زما کور تر هغه مناسب بولم".

مينځې وويل چي زه به بي بي ته دا حال يوسم چي هغه څه وايي؟ آبس، مينځه ولاړه او بي بي ته ئې حال ووايه. ژر بيرته راغله او راته وې ويل چي: "بي بي ستا خبره ومنله". بيا نو مينځې د زرو يوه کڅوړه راوايستله او ما ته ئې وويل چي بي بي ول زما سلامونه به ورورسوې او دا زر به ورکړې چي د ماښام پر مېلمستيا ئې ولگوي.

زرگر وايي چي ما ورته وويل چي: "دا پيسې پر ما داسي دي لکه د طوا ټکی. يوه نيمکه لا والله که ځني واخلم. زه مېلمستيا پخپلو پيسو درته کوم".

مينځي کڅوړه واخيستله او ولاړه. دا چي له کوره ووتله، زه د گاونډي کور ته ورغلم. فرش مرش و لوښي موښي سامان مامان مي ورووړل. ښه ښه د سپينو زرو او چيني لوښي مي مېلمستيا ته برابر کړل. نور د خورک و د چښنگ هر څه مي تيار کښېښوول. مينځه چي د هغې خوا راغله او زما سنجه سربښته ئې وليدله، گوته ئې په غاښ کي ونيوله. ما ته ئې وويل چي اوس نو علي بن بکار راوله. ما ورته وويل چي: "دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار بې تا نه کېږي".

آبس، مینځه په علي بن بکار پسي ولاړه او هغه ئې راووست. علي بن بکار چي راغی. زه ئې ښه راغلاست ته ورولاړ سوم. تر لاس مي ونیوی او پر هغه مناسب ځای مي کښېناوه. د ریحانو شربت مي په بلوري ګیلاسو کي ورته کښېښوول. رقم په رقم عطرونه مي پر وپاشل. موږ خپل مجلس کاوه او مینځه ولاړه. د ماښام تر لمانځه وروسته له شمس النهار او دوو نورو مینځیانو سره یوځای راغله. شمس النهار چي علي بن بکار ولید او بن بکار بیا دا ولیدله، دواړه بېهوښه راواوښتل. یو آن وروسته چي پر هوښ راغلل، باره سره کښېنستل، مجلس ئې شرو کړ. یو بل ته ئې د میني او محبت خبري وکړې. په دې وخت کي ما ورته وویل چي ډوډۍ خو تیاره ده، که اشتها وي چي حاضره ئې کړو. دوی ول سمه ده.

آبس ما سترخانونه هوار کړل، غوریګان مي پر واوډل. ډوډۍ چي ئې وخوړه، لاسونه ئې پرېولل، بیا مي نو بلي خوني ته د مینوشۍ له پاره بوتلل. هورې ئې ځانونه ښه له سده وایستل. شمس النهار ما ته مخ راواړاوه او وې ویل چي تا خو له موږ سره ډېر احسان وکړ. باره ئې زما څخه د رباب غوښتنه وکړه. دستي مي رباب و عود ورته حاضر کړل. دې رباب غېږي ته کړ، شاباز ئې ورواخیست، تارونه ئې وروپېچل او له رباب سره ئې دا بیتونه وویل:

دا څه نېک ساعت دئ چي مي یار راسره مل دئ
لیري له رقیبه په خلوت کي جوړ محفل دئ
ګل دئ، تازه ګي ده، شین چمن، یخ شمالونه دي
شور دئ د مستیو ښاخ پر ښاخ رېز د بلبل دئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن دئ، ښایست دئ، سکونت دئ، مجلسونه
دا فال مي پر نېک شګون نیولی له اول دئ

د دې بیتو په اورېدلو سره د تحسینو او مرحباوو اوازونه بې اختیاره له خولو ووتل. نژدې وو چې مجلس له خوشالۍ څخه پر نڅا راسي. بیا نویوې بلي نجلۍ رباب ته لاس کړ او دا بیتونه ئې وویل:

چي له ګل سره مي مل په لاس کي جام دئ
"نن او رنګ د زماني زما غلام دئ"
د کوثر چیني راماتي پر دې مځکه
د اِرم د شاپېریو دا مقام دئ
پاچهي خو یو تشهیر دئ د څو ورځو
د عاشق شهرت همېش علی الدوام دئ
د زوال مخ دې خدای نه رابانـدي وینـي
تخت و بخت د سکندر نن زما پر نام دئ

زرګر وایي چي نور نو ما دوی هورې پرېښوول چي خپل عیش و نوش کوي. زه یو بل کور ته ولاړم او تر سهاره بیده وم. سهار چي راپاڅېدم. لمونځ و اودس مي وکړ. چای مي وڅښلې او غوښتل مي چي دوی ته ورسم چي یوه ګاونډي ږغ راباندي وکړ،ول: "دا برایي ستاسي کره څه لګه درګه وه؟" ماورته وویل چي: "ولي خیر کړې، څه پېښه ده؟" ده راته وویل چي: "کور دي غلو وهلی دئ او مېلمانه چي دي وه، هغه ئې ټول وژلي دي".

زرګر وایي، دا چې راته وویل، بالا مي زړه تر تلو ولوېد، ستوني مي وچ سو. له دغه ګاونډي سره هغه ځای ته ورغلم . چي ګورم، کور پر دا بله رااوښتی دئ. غالۍ، فرشونه، ظرفونه، چینیان، نیالۍ، بالښتان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلتکونه، هست و نېست ئې ټول وړي دي او پرکور ئې لاس تېر کړی دئ. غلو چي پرون زه لیدلی وم چي دې کور ته سامانونه راچلوم، باره ئې د غلا نخشه جوړه کړې ده.

گاونډي ته مي وویل چي سامان دي په اور پسې سي، که څه هم له بل څخه مي غوښتي ول،ځکه که د مالونوخښتن په دې پوه سي چي کور غلو وهلی دئ، زما عذر به ومني. اندېښنه و بېره مي د علي بن بکار و شمس النهار و خلیفه له اسیته ده. بېربېرم چي د دوی حال رسوایي ته راونه وزي او تر منځ به زما سر پکښې چټ سي. باره مي گاونډي ته وویل چي ته مي لکه ورور داسي يې، یوه لار ولیکه راوښیه، څه وکړم؟ گاونډي راته وویل چي زما خو داسي خوښه ده چي ته صبر وکړه. دغه غله چي ستا کور ئې وهلی دئ، دوی د دارالخلافې یو څو کسان هم پخوا وژلي دي. په وژل سوو کسانو کي د کوټوال د کور یو سړی هم سته. د کوټوالۍ سپایان اوس په دوی پسي گرزي. ښایي گیر ئې کړي. دوی چې ونیول، ستا مقصد به هم تر سره سي او ناره به دي خدای واوري.

زرگر د گاونډي مشوره خوښه کړه او کور ته ولاړ.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او څلور شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر چي د گاونډي مشوره واورېدله، خوښه ئې سوه. کور ته ولاړ او له ځانه سره ئې وويل: ابوالحسن له دغه شان واقعې څخه په بېره کي وو چي ما ته پېښه سوه. دی له دغي بېري بصرې ته روان سو او پر هغه بلا باندي زه واوښتم چي دی ځني وتښتېد. د زرگر د کور د وهلو خبر ورو ورو په خلکو کي تيت سو او ټول په خبر سول. د ده کور ته خلک رامات سول. چا به ډاډگېرنه ورکوله او چا به ملامتاوه. زرگر له ډېري خواشينۍ څخه له ځکي ولوېد. يوه ورځ په کور کي خواشينی ناست دئ چي يوه نوکر ئې ورته وويل چي يو ځوک په دروازه کي ولاړ دئ، زه ئې نه پېژنم خو دی غواړي چي ستا سره ووينې. زرگر ورووتی. سلام وعليک ئې سره وکړ خو وئې نه پېژندی.

دې سړي زرگر ته وويل چي يو پټ کار درسره لرم. زرگر کور ته دننه راووست او د کار پوښتنه ئې ځني وکړه. سړي ورته وويل چي ستا ټول شيان زما سره پراته دي او زما سره يوه پټه خبره هم سته چي ستا دا ټوله خواشيني درڅخه ليري کولای سي. خو دا خبره دلته نه سم درته کولای او بايد يو بل ځای ته ولاړ سو.

زرگر وايي چي دې سړي له دې کوره هغه کور ته، له دې ځايه هغه بل ځای ته بېولم او په دې کي شپه راباندي راغله. ما له ده څخه هيڅ پوښتنه نه کوله او بس په پسې وم ځو د دجلې رود ته ورسېدو. هورې ئې يوه کښتۍ راوغوښتله او پکښې سپاره سولو او د دجلې ها بلي غاړي ته واوښتلو. له کښتۍ څخه راتا سولو او سړي تر لاس ونيولم او په يوه کوڅه ئې ننه ايستلم. دا کوڅه ما په ټول ژوند نه وه ليدلې.

آبس، سړی د يوه کور و دروازې ته ودرېدی. دروازه ئې خلاصه کړه. زه ئې کور ته دننه بوتلم او د کور دروازې ته ئې غټ د اوسپني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولپ ورواچاوه. زه ئې تر يو څو دهلېزونو تېر کړم او يو ځای ته ئې ورسولم چې لس تنه پکښې ناست ول. دا لس تنه په رنګ کې داسې سره ورته ول چې تا به ويل سره ورونه دي. دې زما ملګري هغوی ته سلام واچاوه، هغوی ئې سلام بيا کړ او ما ته ئې د کښېنستلو اجازه وکړه. زه کښېنستلم او له ډېرې ستړيا څخه د سترګو د اړولو نه وم. آخر بېهوښه سوم. دې خلکو د ګلابو عطر راباندې وپاشل. چې پر هوښ راغلم، د خوړک و چښنګ شيان ئې راته راوړل. هغه چې مې وخوړل، لاس ماس مو پرېولی او هر يو بيرته پر خپل ځای کښېنستلو.

دې خلکو زما څخه وپوښتل چې: "آيا موږ پېژنې". ما په جواب کې ورته وويل: "يئه، والله کې مې پخپل عمر تاسې ليدلې ياست او دغه سړی چې زه ئې دلته راوستلی يم، هم نه پېژنم". دوی راته وويل چې خپل حال دې راته ووايه او ګوره، رشتيا به راته وايې. ما ورته وويل چې زما يو عجيب و غريب حال دئ. آيا تاسې زما په کاروبار خبرياست؟

دوی ول، هو! موږ هغه خلک يو چې ستا مالونه مو وړي دي او ستا اشنا او هغه نجلۍ چې غزلې ئې ويلې، هغوی مو هم دلته راوستلې دي. څرنګه چې هغوی په نظر معتبره خلک راغلل نو مو له ځانه سره وساتل.

زرګر وايي چې ما ځنې وپوښتل چې زما اشنا او دا نجلۍ اوس چيرې دي؟ دوی د خونې پستو ته اشاره وکړه، ول هلته ناست دي او زياته ئې کړه چې: "ګوره، ورور ه! په خدای قسم دئ چې تر ننه پورې په موږ کې هيڅ يوه دا حال چا ته نه دئ ويلی. نه مو له دوی څخه د حال پوښتنه کړې ده او نه مو بل چا ته د دوی حال ويلی دئ. دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب دئ چي دوی مو تر اوسه پوري وژلي نه دي. اوس ته د دوی اصلي حال راته ووایه.

زرگر وایي، دا خبري چي مي واورېدې، نزدې وو چي له ډاره مي نفس وخېژي. هغوی ته مي د غوړه مالۍ په خاطر وویل چي تر تاسي مېړني خو خدای پر دا څلور کونجه دنیا نه دي پیدا کړي او زه چي حقیقت تاسي ته و نه وایم، نو چا ته به ئې وایم. دوی ته مي دغه شان غوړي غوړي خبري کولې او آخر مي له ځانه سره وویله چي له رشتیا ویلو پرته بله لار نسته. باره مي ټول بیان ټکي په ټکي ورته وکړ. دوی چي کیسه ټوله واورېدله، باره ئې علي بن بکار او شمس النهار راته حاضرکړل، ول دا ئې ته دا ئې علي بن بکار او شمس النهار. دغه راز ئې راته وویل د مالو څخه یو څه ورڅخه تلف سوي دي او د هغو له بابته ئې بخښنه وغوښتله.

ما ته ئې خپل پاته مالونه راکړل خو راته وې ویل چي هغه نور به موږ پخپله کورته دروړو. آبس، موږ له کوره راووتو. علي بن بکار او شمس النهار ته چي مي وکتل، دواړه لکه د مړي کالبوتونه داسي سوي ول. زه ورنزدې سوم، سلام مې ورواچاوه او د مینځیانو پوښتنه مي ځني وکړه. دوی راته وویل چي د هغو حال نه لرو او نه یو خبر چي چیري دي؟

آبس، ټوله رارهي سولو څو د کښتۍ ځای ته راورسېدلو. یوه کښتۍ مو راوغوښتله، پکښې راسپاره سولو او د دجلې دا بلي غاړي ته راواوښتلو. موږ چي له کښتۍ څخه راکښته سولو، سمدستي نور سپاره کسان راغلل او په کښتۍ کي کښېنستل او کښتۍ چي مخ دي رااړاوه، له سترگو نیهامه سوه. موږ هلته ناست وو او له سترِیا و خواشینۍ څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښور نه وو چي یو څو تنه سپاره راښکاره سول او زموږ څخه ئې پوښتنه وکړه چي: "تاسي څوک یاست؟"

په جواب کې موږ اریان پاته سولو چي څه ورته ووایو. باره مو ورته وویل چي موږ له دغو خلکو سره، چي کښتۍ ئې بوتله، راغلي وو. موږ غزلچیان او سندرغاړي یو. سپرو راته وکتل او راته وې ویل چي دا خو مو زړه ته نه لوېږي، اصلي حقیقت راته ووایاست چي تاسي څوک یاست؟ د کومي کوڅې اوسېدونکي یاست؟

زرگر وایي چي زه پوه نه سوم چي شمس النهار د سپرو مشر ته څه وویل، چي سمدلاسه هغه له آسه راکښته سو او دا ئې پر آس سپره کړه د آس جلو ئې په لاس کي ونیو او تر آس دمخه رهي سو. علي بن بکار او زه ئې هم پر اسانو سپاره کړو او د دجلې پر غاړه ئې د کښتۍ وانانو مشر ته راوستلو. ږغ ئې وروکړ، د هغې خوا یوه ډله راغله او کښتۍ ئې راوستله موږ ئې پکښې کښېنولو او تر دارالخلافې پوري ئې راوستلو. موږ داسي وارخطا یو چي مرگ مو سمدم په سترگو لیدی. له کښتۍ چي راتا سوو، د کښتۍ وانانو مشر شمس النهار ماڼۍ ته بوتله او څو تنه ئې زموږ سره د علي بن بکار تر کوره پوري په بدرگه ملگري کړل. موږ چي کورته راورسېدو، دوی رخصت راڅخه واخیست او پر خپله تړه ولاړل. موږ په کور کي داسي له اخه و له ټوخه لوېدلي وو، داسي ډارېدلي وو چي نه په ورځ پوهېدو نه په شپه. شپه چي راغله، علي بن بکار بېهوښه سو. نر و ښځو باندي ژړل. دی خوار لکه مړی داسي خوړي بوړي پروت وو. یو څو تنه خپلوان ئې پر ما راتاو سول او راڅخه وئې غوښتل چي هر څه چي پر دا هلک راغلي دي، ورته بیان ئې کړم.

ما ورته وویل چي: "گورئ، عزیزانو! ما بد نه دي کړي او تاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم بد مه راسره کوئ"..... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځه شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زرگر دې خلکو ته وویل چي په ما کار مه لرئ. یو گړی صبر وکړئ چي دا هلک پر هوښ راسي، خپله کیسه به پخپله درته وکړي. زرگر وايي چي بیا مي نو دوی له رسوايۍ څخه وډارول او یو څه سختي خبري مي ورته وکړې. موږ په همدې شخړه کي وو چي علي بن بکار یو څه سره وښورېدی. خپلوان ئې خوشاله سول او د گلاب عطر ئې سږمو ته ورته ونیول څو پر هوښ راغی. غوښتل ئې چي خبري وکړي خو له وسه ئې پوره نه ول.

ما غوښتل چي له کوره ووزم خو د علي بن بکار خپلوانو نه پرېښوولم. بن بکار هغوی ته په اشاره وویل چي پرې مي ږدي. باره زه د دوی له کوره راووتلم او خپل کور ته راغلم. کور چي خپلوانو ولیدلم پر مخونو ئې چپلاخي (څاپېړي) راوگرځولې. ما په لاس اشاره ورته وکړه . هغوی هم چوپ سول. زه نو نور د ښور نه وم، پر خپل کټ وغځېدم او تر بیا غرمې پوري له ځانه ناخبره پروت وم.

سبا غرمه چي مي سترگي روښي کړې، اولادونه و کوروالا مي راته ولاړ دي. دوی زما د حال پوښتنه وکړه چي دا څه درپېښه سوه په څه بلا اخته سوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته وويل چي تاسي يو څه د چښنګ شی می راکړئ. هغه چي ئې راوړل او ومي چښل، لږ څه مي توان په وسو. بيا مي د غلا سوو مالو پوښتنه څني وکړه. هغوی راته وويل چي پرون يو چا يو څه شيان راوړي ول او د کور مخ ته ئې ايښي ول. سړی مو پخپله نه دئ ليدلی خو شيان پراته ول.

زما زړه يو څه پر ارامه سو. دوې ورځې له کوره و نه وتلم. ټوله ورځ به پروت وم. د ولاړېدو شمه راپکښې نه وه. دوې ورځې وروسته چي مي په پښو کي څه سپک پيدا سو، باره حمام ته ولاړم. فکر مي په شمس النهار او علي بن بکار بند وو. د هغوله خوا هم هيڅ درک نه سو معلوم. د ابن بکار کور ته د ورتګ توان هم راسره نه وو او پخپل کور کي مي هم زاره چاودله. باره مي پر خپلو کړو توبه وکښله او د عافيت شکر مي پر ځای کړ.

څو شپې په همدې ډول تېري سوې. آخر شيطان وسوسه راواچوله چي ته ورسه د دوی حال معلوم کړه. له کوره چي راووتم، يوه ښځه د کور په دروازه کي ولاړه ده. ښه چي مي ورته وکتله، د شمس النهار مينځه وه. دا چي مي وپېژندله، باره زه څني رهي سوم، دا سمه راپسې رهي سوه. په زړه کي وډارېدم او هر څه چي مي ډېر ورته کتل، هغونه مي بېره زياتېدله. دا درګرده ږغونه راباندي کوي چي ته ودرېږه، زه يوه خبره درته کوم. زه ئې پر خبره غوږ نه نيسم او داغسي څني روان يم. يوې ګوښې ته چي ورسېدو، د کوځې په پای کي مو يو ماجت وليدی.

دې راته وويل چي: "ماجت ته درننوزه چي زه يوه خبره درته وکړم. بېربېږه مه". زه ماجت ته ننوتلم دوه رکعته نفل مي وکړل. بيا مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مینځي ته وویل چي ته له ما څخه څه غواړې؟ دې زما د حال پوښتنه راڅخه وکړه. ما د خپل ځان او د علي بن بکار بیان ورته وکړ. دې ته مي وویل چي اوس نو ته حال راته ووایه.

مینځي وویل، په هغه شپه چي موږ ستا د ګاونډي کره وو او غلو د کور دروازه ماته کړه او په کور راننوتل. زه ډېره ځني وبېرېدلم. ډار مي له دې اسیته وو چي ما ول نه ګانه خلیفه نه وي رااستولي چي ما او شمس النهار ونیسي. آبس، زه و دوې نوري نجوني بام ته وختو او ځانونه مو له یوه لوړ ځای څخه لاندي واچول او منډه مو کړه څو د دارالخلافې ماڼۍ ته ورسېدو. هورې په یوه ګوښه ځای کي پټې سولو. شپه چي ښه تیاره سوه. د دجلې د رود د خوا دربچه مي خلاصه کړه او هغه کښتۍ وان ته مو وږغ کړه چي ها بله شپه ئې موږ راوستلي وو. هغه ته مي ویل چي د بي بي درک نسته ته موږ په کښتۍ کي کښېنوه چي پسې وګرځو او درک ئې معلوم کړو. کښتۍ وان په کښتۍ کي کښېنولو. په کښتۍ کي هیسته و دوري ګرځو، چي په دې وخت کي مو یوه بله کښتۍ په سترګه سوه. چي ښه مو ورته وکتل، په کښتۍ کي یو سړی او یوه ښځه ده. ښځه بېهوښه پرته ده او کښتۍ د دربچې خوا ته روانه ده. موږ هم په پسې سولو. له دربچې سره کښتۍ ودرېده موږ هم راکښته سولو، چي ګورو دا ښځه شمس النهار وه. دا چي مي ولیده له ډېري خوشالۍ څخه نزدې وو چي لېونۍ سوې وای. ما خو له دې څخه لاس پرېولی وو.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او شپږشپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مينځي و زرگر ته وويل چي له کښتۍ چي راتا سوم او شمس النهار مي وليدله، نږدې وو چي مخ رالگېدلی وای. چي نږدې ورغلم، راته وې ويل چي دغه سړي ته يو زر ديناره ورکړه چي دا ئې تر دې ځايه پوري راوستلې وه. باره ما او هغې بلي مينځي دا راپورته کړه او د خوب خوني ته مو بوتله. هغه شپه ډېره ناارامه او پلټنده وه. سهار ئې امر وکړ چي نوکران او مينځياني دي ورته حاضري سي. هغه ورځ و هغه شپه ئې هم په ناارامۍ سره تېره کړه. په دا دوهمه ورځ ئې حال يو څه ښه سو. ما چي ورته وکتل، ما چي ويل د گور مړی دئ له گوره راوتلی دئ. باره مي د گلابو عطرونه پر وپاشل، جامې مو وراليشي کړې، لاس و پښې مو ورپرېولل، د زړه د جوړي او مهربانۍ خبري مو ورته وکړې، يو څه د خورک مرک و چښنگ مښنگ شی مو هم ورته راووړ او يو څه مو په وخوړل او وچښل. د رنگ ښه ئې يو څه پر ځای سوه. بيا مي نو ورته وويل چي: "بي بي ستا قربان سم، يو نوکی د خپل ځان په فکر کي سه. پر خپل ځان، پر خپله ځواني دي زړه وسوځه. دونه دي پر ځان درنه کړې ده چي خدای ناکرده يو بل څه در و نه سي".

شمس النهارراته وويل چي: "اې نجلکوټې! په بالله چي مرگ تر دې واقعې ډېر اسانه دئ. زه بې هغه هم والله که ژوندۍ پاته سم. غلو چي موږ د زرگر له کوره وايستلو، پر لاري ئې پوښتنه راڅخه وکړه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي څوک یاست؟ ما ورته وویل چي موږ بدلزني مسلیاني یو. زما خبره ئې زړه ته ولوېده. بیا ئې له علي بن بکار څخه پوښتنه وکړه چي ته څوک یې او څه کارکوې؟ هغه ورته وویل چي دی د مینځي زوی دئ". باره ئې موږ بوتلو، خپل ځای ته. هورې چي ئې دا زموږ جامو او دا زموږ ساټ و باټ و زر و زېور ته وکتل، اریانی واخیستل چي دا راز جامې و پسول خو د بدلزنو مسلیانو نه وي.

آبس، ما ته ئې وویل چي ته رشتیا راته ووایه، تاسي څوک یاست. ما چي له ځانه سره ری وواهه، چي پرېږدي خو دي نه، بې مرګه ولاکه ځني خلاصه سم، باره مي خوله پټه ونیوله او سپوڼ مي تر خولې ورته راونه یوست. له علي بن بکار څخه چي ئې هم دوهم وار وپوښتل چي دا ستا شکل و قواره خو د رعیت خلکو نه معلومېږي، هغه هم خاموشه سو او څه ئې ورته و نه ویل.

څه سردي پرله ګرزوم، موږ خپل راز همداسي پټ وساته او ژړل مو. بېشکه چي خدای تر مور و تر پلار مهربانه دئ. پر موږ باندي هم خدای رحم وکړ او یو غل ئې راباندي مهربانه کړ. هغه راته وویل چي د هغه کور څښتن څوک وو، چي تاسي هغه شپه پکښې واست. موږ ورته وویل چي نوم ئې پلانی دئ او زرګري کوي.

په غلوکي یوه وویل چي دا سړی خو زه پېژنم، کور ئې هم رامعلوم دئ. اوس دستي به ئې دلته راولم. غلو زه په یوه خونه کي واچولم او علي بن بکار ئې په بله کي واچاوه. موږ تې وویل چي وارخطا کېږی مه، تاسي په امان کي یاست. له غلو څخه یو تن په زرګر پسي ولاړ. هغه ئې راووست خو زموږ سره ئې مخامخ نه کړ. زموږ کیسه ئې هغه ته وکړه. باره یوه غله کښتۍ راوستله او موږ ټوله ئې پکښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچولو او د دجلې دا بلي غاړي ته ئې راوستلو او هورې ئې ايله کړو. په دغه وخت کي د گزمې څو سپاره رابانديي پېښ سول او راځخه وئې پوښتل چي تاسي څوک ياست؟ ما د هغو مشر ته وويل چي زه د خليفه له خاصانو څخه شمس النهار يم. برابې د يوه وزير د ماينې ليدلو ته ورغلې وم، غلو ونيولو او دغه ځای ته ئې راوستلو. غلو چي تاسي وليدلاست، الا ئې کړه او موږ ئې پرېښوولو.

د گزمې مشر چي زما خبري واورېدلې، له آسه راکښته سو او زه ئې پر آس سپره کړم. زرگر او علي بن بکار ئې هم پر اسانو سپاره کړل. اوس مي زړه په هغو پسې اور اخلي. نو مينځه وايي چي شمس النهار راته وويل چي: "ته د زرگر کره ورسه او زما سلام ورته ووايه او د علي بن بکار حال راته راوړه".

مينځې زرگر ته وويل چي ما شمس النهار ته وويل چي: "دا خو ښه کار نه دئ سوئ". دې اواز رابانديي وکيښ او په خښم کي سوه. ما ځني راالا کړه او دا دئ تا ته راغلم چي د علي بن بکار احوال ځان ته معلوم کړم. ستا څخه يوه هيله لرم چي دا يو څه پيسې به راځخه قبولي کړې، ځکه چي تا زموږ په خاطر له خپلو يارانوڅخه ډېر شيان امانت راوړي ول او هغه ټوله غلو يووړل او تلف سول. اوس خو ته مجبور يې چي هغه بيرته ورکړې، نو مينځې راته وويل چي ته پر دغه ځای ودرېږه، زه بيرته راځم.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او اووه شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مينځې زرگر ته وويل چي زما تر راتگ پوري له دغه ځايه مه ښوره. مينځه ولاړه، د ها خوا چي بيرته راغله يو څه روپۍ ئې ورسره راوړي وې او هغه ئې زرگر ته ورکړې او ورته وې ويل چي: "اې خواجه! بيا به چيري د خيره سره وينو؟"

زرگر وايي چي ما مينځي ته وويل چي بي بي ته دي ووايه چي همدا اوس كور ته ځم او ستا له پاره خو چي وا، غره ته وخېژه، لا خېژم او هر څونه دروند بار چي وي، ستا په خاطر ئې وړم. زه به ستا و د علي بن بكار د يوځاى كېدو له پاره هيڅ راز مرسته و نه سپموم.

ما چي مال كور ته راووړ، ومي شمېره، پنځه زره ديناره وه. د هر چا سامان چي تلف سوى وو، د هغو مجرا مي په نغده كي ورخلاصه كړه. بيا مي نو هغه كور ته نوكران راسره بوتلل، چي غلو وهلى وو. تركاڼ و خټگر مي راوغوښتل او كور مي تر پخواني حالت ښه ورودان كړ. نور مي غمونه و پرېشانۍ له ياده وايستلې او د علي بن بكار كور ته وررهي سوم. كورته چي ورورسېدم يو مريي ئې راته وويل چي بادار ئې شپه و ورځ ستا په لټه كي دئ او زموږ سره ئې وعده كړې ده چي هر چا كه ته ورته حاضر كړې، دى به هغه مريى آزادوي. مريان ټوله په تا پسي گرزي. خو زما بادار كله په هوښ كي وي كله بيا بېهوښه. هر وخت چي پر هوښ راسي ستا نوم ئې پر ژبه وي او وايي چي دى به هرومرو راته را پيدا كوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر وايي چي زه له هغه مريي سره بن بکار ته ورغلم. دی پر کټ پروت وو او د خبرو نه وو. سر ته ئې کښېنستلم. سترگي ئې خلاصي کړې. زه چي ئې وليدلم، په ژړا سو او راته وې ويل چي: "خدای دي راوله! هرکله راسې، ښه راغلې". ما دی تر اوږو ونيو، راپورته مي کړ او په غېږ پوري مي ټينگ ونياوه. ده راته وويل چي وروره! له هغې ورځي راهيسی چي پر دغه کټ لوېدلی يم، بيا مي سر نه دئ راپورته کړی. د خدای حمدوثنا دي وي چي بيا مي وليدلې. باره مي دی راولاړ کړ، له کټه مي راکښته کړ او تر اوږو مي نيولی وو چي يو څو گامه ئې واخيستله. بيا مي نو جامې وراليشي کړې يو څه شی می ئې وچښل. د مخ ښه ئې يو څه پر ځای سوه. هغه څه چي مينځي راته ويلي ول، هغه مي ورته بيان کړل. ده مريانو ته اشاره وکړه چي ووځي. هغوی ووتل.

بيا ئې نو راته وويل چي وروره! وخو دي ليدل چي زمانې و تقدير په موږ څه کانې هم و نه کړې. زما څخه ئې عذر وغوښت او زما د حال و احوال پوښتنه ئې وکړه. ما هم ټول هغه څه چي راباندي راغلي ول، ټکي په ټکي مي ورته بيان کړل. خورا ډېر تعجب ئې وکړ او نوکرانو ته ئې وويل چي پلانی شی و پستانی شی راوړئ. نوکرانو خورا سنگيني او قيمتي غالۍ او د سپينو و د سرو زرو لوښي تر هغه څه زيات چي غلو وړي ول، راحاضر کړل او ټول ئې ما ته کښېښوول. ما هغه ټول سامانونه کور ته ولېږل. هغه شپه مي له ده سره تېره کړه. سهار ئې راته وويل چي هر څه لره انتهاسته. د عشق پای يا مرگ دئ ياوصال. خو زه تر وصال مرگ ته نزدې يم. کشکي پخوا لا مړ سوی وای داسي ديدنۍ خو به نه راباندي تېرېدلای. اوس هم د خدای فضل و کرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

راباندي وسو چي رسوايي ته را و نه وتو. که رسوا سوي وای، گوره چي اوس به چیري پراته وای. اوس نه پوهېږم چي بله چاره سته کنه. زه خو که له خدایه نه بېرېدلای، ځان مي واژه. اې وروره! زه د قفس بندي مرغۍ یم. له دې غمه خو یو وخت هرومرو مرم. خو نه پوهېږم چي زما د هلاکت ورځ به څه وخت وي. بیا ئې نو تر سترګو اوښکي راغلې او دا بیتونه ئې وویل:

زمـــا زړه دئ ســـرو نازکو شـــونډو وړی
پـــه هجـــران کـــي ئـــې ســـم د م د لحـــد مړی
نـــه بـــه هـــیڅ عاشـــق زمـــا پـــه رنـــګ رنځـــور وي
نـــه بې هیڅکلـــه وي مـــات زمـــا پـــه شـــان غـــړی
محبوبـــا رالـــــره راغلـــــه بیرتـــــه ولاړه
زمـــوږ یـــاري وه لکـــه تـــار چـــي وي اومـــړی

دا بیتونه چي ئې وویل، باره زرګر وایي چي ما ورته وویل چي زه به نو اوس کور ته ولاړ سم. نه ویل کېږي چي مینځه دي راغلې وي. بن بکار راته وویل چي خوښه مي ده، ژرورسه، ګوندي یو د خیر خبر راته راوړې.

له ده څخه مي رخصت راواخیست، کور ته راغلم. ساه مي لا سمه نه وه اچولې چي په دروازه کي د مینځي ږغ سو. چي ولاړ سوم، ګورم چي سترګي ئې له اوښکو ډکي دي او سلګۍ ئې جاري دي.

ما ورته ول: "خیر دي وی، څه پېښه ده؟" دې ول: "اې خواجه! ها چي نه مو غوښته، هغه را پېښه سوه. پرون چي زه ستا څخه ولاړم. ګورم چي شمس النهار پر هغه مینځه باندي خښمېدلې ده چي په هغه شپه زموږ سره تللې وه. غوښتل ئې چي جزا ورکړي. مینځي له بېري څخه منډه اخیستې وه او پیره دارانو هغه راګرځولې وه او غوښتل ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي بيرته ئې بي بي ته په لاس ورکړي. مينځي پيره دار ته د شمس النهار د هغي شپې ټوله بيان وکړ. دا حال تر خليفه پوري ورسېد. خليفه امر وکړ چي شمس النهار دي له خپلو مالو و سامانو سره د ده ماڼۍ ته ورنقل سي او له نوکرانو څخه ئې شل تنې ورپرې ايښي دي. له هغه ساعت وروسته بيا ما نه شمس النهار ليدلې ده، نه دې زه ليدلې يم. اوس نه پوهېږم چي څه وکړم. شمس النهار خو خپل راز يوازي زما سره شريک کړی وو. تر ما بل د راز شريک اوس نه لري.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اته شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مينځی زرگر ته وويل چي اوس خو بي بي بله رازگيره نه لري. ته اوس ژر علي بن بکار ته ورسه او په حال ئې خبر کړه چي که نه گانه زموږ دا راز رسوا سي چي بيا نو د ځان د ژغورلو يوه چاره وسنجوو.

زرگر وايي چي زه د دې خبر په اورېدلو دومره خواشينی سوم چي دا ټوله دنيا يوه الغه سوه او زما په غاړه کي راولوېده. مينځي غوښته چي بيرته ولاړه سي. زرگر وايي چي ما ورته وويل چي اوس د دې پای څه؟ چاره و تدبير څه دئ؟ دې راته وويل چي تدبير بس همدا دئ چي که علي بن بکار ستا دوست و اشنا دئ او ته د ده ژغورنه غواړې، نو چټک ورسه او په حال ئې خبر کړه. زه اوس بيرته ځم که

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې خبره مبره پېښېدله، تاسي ته بيا حال راوړم.

آبس، مينځه ولاړه او زه هم له کوره راووتم او د علي بن بکار کور ته رهي سوم. هغه مي وليدی چي ناست دئ له ځانه سره خيال پلو وهي او د وصال وعده ټاکي او په ناممکناتو کي چورتونه وهي. زه چې وليدلم، راالائې کړه چي: "څه نوې خبره؟ ولي داسي ژر بيرته راغلې؟"

ما ورته وويل چي چورتونه مورتونه دي هيسته وغورځوه، دا هوا و هوس دي نور يوې خوا ته کړه، ټکه راغله ناورين پر سپور دئ، اوس دي د خپل سر او د مال په فکر کي سه، چي خدای مه کړه دواړه درڅخه ولاړ نه سي.

دا خبري چي ئې واورېدې، د رنګ بڼه ئې والوته، وارخطا سو. ول ژرکوه، وروره! حال راته وايه، څه پېښه ده؟ زرګر هغه څه چي د مينځي له خولې ئې اورېدلي ول، ټوله ورته بيان کړل او په پای کې دا هم پر زياته کړه چي که ته نن شپه دلته په کور کي پاته سې، خامخا به هلاک سې او له منځه به تلف سې.

علي بن بکار بېهوښه سو او نږدې وو چي نفس ئې تر خوله وخېژي. يو ګړی بېحاله وو، وروسته ئې زرګر ته وويل چي: "وروره! څه بايد وسي؟ ستا نخشه څرنګه ده؟" زرګر وايي ما ورته وويل چي تدبير دا دئ، هر څونه مال و سامان چي درسره وړلای سې، راوائې خله او پر هغو مريانو چي ډېر اعتماد لرې، دوی هم د ځان ملګري کړه او درځه چي کوم بل ښار ته کډه سو.

علي بن بکار ورته وويل چي: "يابسم الله! بله خبره نه پکښې ځائېږي" آبس، راولاړ سو، لکه سربداله، له يوه دېواله و له بل دېواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهل کېږي. د درو اوښانو بار مال و سامان ئې راټول کړ. خپلوانو ته ئې خپل عذر ووايه او حق پليت ئې ځني واخيست. خپل وصيت ئې هم ورته پرېښوو. اوښان ئې را په مخه کړل او پخپله پر آس سپور سو. زه هم پټ پسي راووتلم. هغه ورځ مو تر ماښامه او شپه مو تر سهاره مزل وکړ. باره مو يو ځای واړول. له اوښانو مو بارونه کښته کړل، زنگنونه مو وروتړل او موږ ورته بيده سوو. سفر داسي ستړي و ستومانه کړي وو، چي غله راغلي ول او مال ئې ټول وړی وو، مريان ئې ټول وژلي ول او موږ په خبر سوي لا هم نه وو. چي راکښېنستو، ځای سته جولا نسته. سپين سبيل الله ميدان پاته دئ. له پېښی تېښته نه وه، کار تر کار تېر وو. د خدای توکل مو راواخيست او رارهي سوو. تر سهاره مو مزل وکړ څو يو ښار ته راورسېدو. په ښار کي مو يو ماجت پيدا کړ او هورې مو د ماجت و څنگ ته هغه ورځ تر ماښامه پوري په لڅ بدن او پر وچه مځکه تېره کړه. چي شپه سوه، ماجت ته ننوتو. هغه شپه مو په وږي نس تېره کړه. سهار چي سو، لمونځ و اودس مو وکړ. ناست يو چي په دې وخت کي نابېره يو سړی راغی. سلام ئې راواچاوه. دوه رکعته لمونځ ئې وکړ. بيا ئې نو مخ راواړاوه او وې ويل: "وروڼو! تاسي لکه چي مسافر ياستی".

موږ ورته وويل: "هو! مسافر يو. مالونه مو غلو يووړل. موږ ئې لڅ لېړ کړو او دې ښار ته راغلو. دلته نه څوک پېژنو نه ئې اېژنو". سړي وويل چي که غواړئ چي زما کره راسی خو کور مي تر تاسي جار.

زرگر ول، ما علي بن بکار ته وويل چي درپاخه، چي د دې سړي کره ولاړ سو. هلته به له دوو شيانو خلاص سو. يو دا چي څوک به راسي او موږ به پر دې حال ويني، رسوايي ته به راووزو. بل دا چي موږ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر و بېچاره خلک یو او هیڅ لار نه ده رامعلومه.

بن بکار وویل چي: "ستا خوبنه وي، زما په سر کي لا خوبنه وه".
هغه سړي بیا راته وویل چي اې مسافرو، راځئ چي ځو. زرگر ورته
وویل چي یابسم الله!

آبس هغه سړي خپلي جامې مامې راته راوایستلې، ډېره مهرباني
ئې راسره وکړه او موږ هم له ده سره د ده و کور ته ولاړو. د کور دروازه
ئې وروټکوله. یوه کوچنوټې مزدوره ئې راووتله. سړی په کور ننووت،
موږ هم په پسې سوو. بیا ئې بوخچه راوړه او موږ ته ئې سمي جامې
راواغوستلې. موږ ناست وو چي یوې نجلۍ سترخان راووړ. زموږ مخ ته
ئې اوار کړ. موږ یوه گوله موله واخیستله. سترخان ئې بیرته ټول کړ.
موږ په هغه کورکي ناست وو چي شپه سوه. علي بن بکار په ژړا سو او
زرگر ته ئې وویل چي: "وروره! یوه سه چي موږ ته مرگی دوگامه ولاړ
دئ نو غواړم چي تا ته خپل وصیت وکړم. وصیت مي دا دئ چي که
زه مړ سوم. زما مور به راخبروې چي دلته راسي او زما پر قبر حاضره
سي. هغې ته به ووایې چي زما په بېلتانه کي به صبر کوې".

دا خبري چې وکړې، بوخ راووښت او بېهوښه سو. پر هوښ چي
راغی، د یوې نجلۍ اواز موله لیري تر غوږ سو، چي سندري وایي او دا
بیتونه پکښې زمزمه کوي:

ستا له غمه مي ملا کړوپه سوه ماتېږي
اسماني ټکي ډېري دي رالوېږي
پر دنیا و مافیها مي دا یو سر سته
دغه سر خو دي زما، تر تا جارېږي

بن بکار چي د نجلۍ سندره واورېده، لویه چیغه ئې تر خوله ووتله

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روح ئې اسمان ته والووت. زرگر وایي کله چي مي وکتل چي علي بن بکار مړ سو. دی مي پر خدای وسپاره او ورته ومي ویل چي پوه سه! زه به بغداد ته ولاړ سم چي ستا مور و خپلوان ستا د تجهیز و تکفین له پاره راحاضر سي.

آبس، دوې پښې دغه وې، دوې مي نوري پور کړې. بغداد ته راغلم. اول خپل کور ته ولاړم، جامې مامې مي بدلي کړې. بیا نو د علي بن بکار کور ته ورغلم. مریانو چې زه ولیدم، راالائې کړه او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه. هغو ته مي وویل چي د علي بن بکار له مور څخه اجازه واخلي چي زه ورسره وگورم. هغو اجازه واخیستله او زه هغې ته ورغلم او سلام مي ورواچاوه. بیا مي نو ورته وویل چي هر کار چي د خدای له جانبه وي، موږ پر سروسترگو منلی دئ. د ازل کښلي نه په بله کېږي. هیڅ ساکښ د خدای بې اذنه نه مري. د علي بن بکار مور زما د خبرو په مطلب پوه سوه او زړه ته ئې ولوېده چي زوی ئې مړ سوی دئ. باره ئې سر پټ کړ او د نورو بورو میندو په شان ئې ډېري اوښکي تویي کړې. آخر ئې راته وویل چي ته و خدای کښ به نه راته وایې، په زوی مي څه سوي دي؟

ما له ډېره غمه جواب نه سوای ورکولای. دې چي زما دا حالت ولید، ژړا ئې په ستوني کی وچه سوه او پر دا بله راواوښته. بېهوښه وغزېدله. چي پر هوښ راغله وې ویل: "په زوی مي څه وسول؟"

ما ورته وویل چي: "خدای دي له داسي غمه وساته چي دا به دي تر پوري هېرېږي. خدای دي د دې مصیبت اجرونه درکړي". بیا مي نو له سره تر پایه ټوله ماجرا ورته بیان کړه. دې راڅخه وپوښتل چي: "زوی خو به مي کوم وصیت نه وي درته کړی".

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماول، هو! راته کړی ئې وو او هغه څه چي ئې راته ویلي ول، دې ته مي ورسول. بیا مي دې ته د تجهیز و تکفین په کار کي د تلوار مسئلې ته اشاره وکړه. مور چي ئې دا واورېده، بیا بېهوښه سوه. یو ګړی وروسته ئې سترګی روڼی کړې او هغه څه چي مي ورته ویلي ول، د هغه له پاره روانه سوه. زه خپل کور ته رهي سوم او پر لاري چورت اخیستی وم. د علي بن بکار په باره کي مي فکر تللی وو چي یو چا تر لاس ونیولم.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او نهه شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زرګر ویل چي نابېره مي یوې ښځي لاس راکش کړ. چي داسي مي ورته وکتل، د شمس النهار مینځه وه. منګر ډېره خپه و ژړانده ښکارېدله. چي یو بل مو سره وپېژندل، دواړه په ژړا سولو، تر کوره چي راورسېدو، ما ورته وویل چي خبره نه یې چي علي بن بکار ته څه پېښه سوه؟ دې ویل، یئه، په هغه خدای که په خبره یم. باره مي په حال خبره کړه او د بي بي پوښتنه مي ځني وکړه.

دې ول، خلیفه د هغې په حق کي د هیچا په خوله و نه کړه او د هیچا پر خبره ئې غوږ و نه نیو او د دې کارونه ئې ټول ښه وګڼل. ورته وې ویل چي: "اې شمس النهار! ته پر ما بیخي ډېره ګرانه یې او هر څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي ستا له لاسه رارسېږي، ټوله زغمم. باره ئې امر وکړ چي دې ته دي يوه جلا ماڼۍ ورکول سي او د دې خونه ئې په رقم رقم وربښمينو غاليو او نورو زينتي شيانو ورښکلې کړه. د خدای کارونه دي، يوه ورځ چي خليفه له خپل عادت سره سم له شمس النهار سره په عيش و نوش اخته دئ، او د خليفه نوري خاصه ګاني هم حاضري دي او هره يوه له خپلي رتبې سره سمه پر خپل ځای ناسته وه. شمس النهار د ده څنګ ته ناسته وه . په دې وخت کي خليفه يوې نجلۍ ته د سندري ويلو امر وکړ. نجلۍ رباب را واخيست او دا بيتونه ئې وويل:

زما په سترګو ئې وګورئ دغه حور دغه صنم
قد د سروي ورته مات دئ د نرګس ملا ورته خم
د خوبانو په محفل کي د غمزو تېغ چي چلېږي
هيڅ عجبه ئې مه بولئ ککرۍ پرې د رستم
دا ارمان مي راپوره کړئ، که قربان سوم تر دې ميني
د وربښمو کفن راکړئ، تابوت جوړ کړئ له شړشم

شمس النهار چي د نجلۍ دا بيتونه واورېدله، نور ئې له تابه ووتله او بېهوښه ولوېده. د خليفه له لاسه جام ولوېد او داغسي ئې ورالاکړه. په مينځو هم نارې و سورې ګډي سوې. خليفه چي ورنږدې سو غوښتل ئې، له مځکې را پورته کړي، د هغې ساه له کيهاوو بيا ختلې وه.

خليفه د دې په مرګ دومره خوابدی سو چي د چنګ و رباب ، عود وسيتار، جام و صراحي د ماتولو امر ئې وکړ. شمس النهار ئې په يوه خونه کي کښېښووله او ټوله شپه ئې سر ته ناست وو. ورځ چي روڼا سوه، غسل و کفن ئې ورکړ او خاورو ته ئې وسپارله. دی پخپله غمجن او خواشينی کښېنوست او نور ئې نه د دې د مرګ پوښتنه وکړه او نه ئې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې واقعې بازخواست وکړ.

بیا نو مینځې زرګر ته وویل چې ته و خدای که به د علي بن بکار د جنازې پر وخت ماته خبر نه راکوې چې زه ئې هم پر جنازه باندې حاضره سم. زرګر ورته وویل چې تا به چیرې پیداکړم؟ نجلۍ ورته وویل چې د شمس النهار د مرګ پر مهال خلیفه خپلې ټولې مینځیانې آزادې کړې. زه هم اوس آزاده یم او د شمس النهار پر قبر ناسته یم. د هغې قبر په پلانې ځای کې دئ.

زرګر وایي آبس، زه و دا د شمس النهار قبر ته ورغلو او زیارت مو وکړ. بیا نو پخپلو کارو اخته سوم، منګر د علي بن بکار د جنازې لار مو تل څارله. هغه وو چې جنازه ئې راورسوله. د بغداد خلک ئې جنازې ته وروووتل. ما د ښځو په مینځ کې هغه نجلکوټې مینځه هم ولیدله. تر ټولو ښځو دا ډېره خوابدې ښکارېدله. ما پخپل عمر په بغداد کې دونه درنه جنازه نه وه لیدلې. جنازه ئې په ډېر حرمت سره هدیرې ته یووړه او خاورو ته ئې وسپارله. زرګر وایي چې زه تل د ده او شمس النهار زیارت ته ورتلم.

شهرزادي وویل: ما چې د نکلو په کتابو کې د دوی بیان لوستلی وو او د خلکو له خولو مې اورېدلی وو، تاسې ته مې وکړ. منګر تر دې عجیب نکل به سبا شپه که د ژوند پر مېنه وم، درته وکړم. دا نکل د ملک شهرمان نکل دئ.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(د دې ټوک پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library